Aklın Gözyaşları

Vehbi Yıldız

İçindekiler

* * *

-1-

"Ey Kullarım!" Hitâbındaki Rabbânî İltifâtın Sıcaklığı

Azîzim! Âlemlerin Rabb'i olan Yüce Allah'ın "Ey kullarım!" hitabındaki iltifâta bak da, O'nun bu iltifâtı karşısında ne yapman gerektiğini iyice düşün ve O'na hürmette ve itaatte kusur etmemeye azami derecede gayret göster.

İmam Müslim'in rivayet ettiği bir kudsî hadiste, Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem, Yüce Allah'tan rivâyet ederek şöyle buyurmuştur:

"Ey kullarım! Ben zulmetmeyi kendime haram kıldığım gibi, onu sizin aranızda da haram kıldım. Öyle ise birbirinize zulmetmeyiniz.

Ey kullarım! Benim doğru yola ilettiklerimden başka, hepiniz doğru yolu şaşırmış kimselersiniz. Öyle ise benden hidâyet isteyiniz ki, sizi doğru yola hidâyet edeyim.

Ey kullarım! Benim doyurduklarımdan başka, hepiniz açsınız. Öyle ise benden yiyecek isteyiniz ki, sizi doyurayım.

Ey kullarım! Benim donattıklarımdan başka, hepiniz çıplaksınız. Öyle ise giydirmemi isteyiniz ki, sizi giydireyim.

Ey kullarım! Gece gündüz günah işliyorsunuz. Ben de bütün günahları bağışlıyorum. Öyle ise bana istiğfar ediniz (bağışlanmanızı benden isteyiniz) ki, sizi mağfiret edeyim.

Ey kullarım! Bana zarar vermek elinizden gelmez ki, bana zarar veresiniz. Hem bana menfaat vermek de elinizden gelmez ki, bana faydanız dokunabilsin.

Ey kullarım! Sizden evvelkiler ve sonrakiler, bütün insanlarınız ve cinleriniz, içinizden en iyi ve en muttakî bir insanın kalbine (duygu ve düşüncesine) sahip olsalar, bu benim mülkümde en küçük bir şeyi bile artırmaz.(Benim sizin ibâdet ve itâatinize hiç mi hiç ihtiyâcım yok.)

Ey kullarım! Sizden evvelkiler ve sonrakiler, bütün insanlarınız ve cinleriniz, içinizden en kötü ve en günahkâr bir insanın kalbine (duygu ve düşüncesine) sahip olsalar; bu benim mülkümde en küçük bir şeyi bile eksiltmez.

Ey kullarım! Sizden evvelkiler ve sonrakiler, bütün insanlarınız ve cinleriniz, bir yerde toplanıp benden bir şeyler isteseler, ben de herkesin isteğini yerine getirsem; bu benim hazinemden ancak iğne denize daldırıldığında onun denizden eksilttiği kadar eksiltir. (Yani hiçbir şey eksiltmez.)

Ey kullarım! Ancak sizin amellerinizdir ki, onları sizin için saklar, sonra da onların karşılığını eksiksiz olarak size veririm. Şu halde kim bir hayra ve iyiliğe nâil olursa, o kimse (o hayrı, iyiliği ve bereketi Allah'tan bilsin ve) Allah'a hamd etsin. Kim de hayırdan başka bir şey bulur ve karşılaşırsa, (başına gelen o şerlerden, zararlardan ve

kötülüklerden dolayı başkasını değil de) sadece kendisini kınasın."

Müslim'in bu hadîsi kendisinden rivâyet ettiği Saîd b. Abdülaziz diyor ki: "Ebû İdrîs, bu kudsî hadîsi rivâyet ederken (hadisin içerdiği İlâhî hitaplar, Rabbânî azametler ve Rahmânî iltifatlar karşısında iki büklüm olurdu da) diz çökerdi."(1)

* * *

Bu İlâhî hitapta gerçekten büyük bir iltifat, şefkat dolu bir baş okşama, sevgi dolu bir sırt sıvazlama ve eşsiz bir şeref tâcı vardır. Bu noktada Kâdî Iyâz'ın dediğine katılmamak elde değil. O şöyle diyor:

Allahım! Benim şeref ve itibarımı artıran ve beni âdetâ ayaklarımla Süreyyâ Yıldızlarını çiğniyor gibi yükselten senin (Ey Kullarım!) *sözüne dâhil olmam ve bir de Hz. Ahmed-i Muhtâr'ı bana Peygamber kılmandır.*(2)

Kâdî Iyâz'ın işâret ettiği âyet-i kerîme'de Yüce Mevlâ bu dünyada iken gereği gibi îmân edip takvâ sahibi olan kullarına âhirette şöyle seslenecektir:

"**Ey benim âyetlerime îmân edip de Müslüman olan kullarım! Bugün size hiçbir korku yoktur. Siz mahzun da olmayacaksınız.**"(3)

İşte "Ey Kullarım!" hitâbındaki Rahmânî iltifâtın ve Rabbânî tebessümün sıcaklığını ruhunda hisseden kâmil bir mü'min, öyle bir îman olgunluğuna ve öyle bir ma'rifet ve muhabbet kuvvetine sâhip bulunur ve ruhu o derece dâimî sürur ve saâdetlere gark olur ki, o olgunluk ve o kuvvetle kâinâta meydan okur. Faraza dünya bomba olup

(1) Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, III, 1994 -1995
(2) Bed'ül Emâlî Hâşiyesi
(3) Zuhruf Sûresi, 68-69. âyetler

başında patlasa bile yine haktan yüz çevirmez, istikâmetten asla taviz vermez ve azim ile gayretten kesinlikle fütur göstermez. Çünkü bir kısım ağır baskılar ve ithamlar ve şiddetli tehditler ve hücumlar, îmanlı ve faziletli ehl-i hamiyet için bir gevşekliğe ve bir zayıflığa değil; tam aksine onların ruhlarında ilâhî rızânın daha sağlam yerleşmesine, kalplerinde îman nûrunun daha çok parlamasına, vicdanlarında ebedî feyzin daha fazla celbine vesîle olur ve bütün bunlar ebedi saâdete kavuşma yolunda, onların ruhlarına sürekli olarak aşk ve şevk, azim ve gayret aşılar.

Yüce Mevlâ'nın zikredilen kudsî hadiste geçen "Ey Kullarım!" hitâbına karşılık olarak, bir kulun *"Buyur; emrine hazırım ve fermanına âmâdeyim Ey Rabb'im!"* diyerek, mukâbelede bulunma şuuruna ermesi, başlı başına bir aşk ve şevk kaynağıdır. Bunun sırrı ise şudur:

Bu şuura eren bir kimse, kendisine "Ey kullarım!" şeklinde yapılan İlâhî iltifât ile sunulan Rahmânî teveccühün ve ezeli merhabanın ebedî sıcaklığını ve yüce rahmetin kendisine olan Rabbânî tebessümünün sıcaklığını ruhunun derinliklerinde hissettikten sonra öyle mest olur ki, başkalarının teveccühlerini ve merhabalarını ne bilip görür, ne de bilip görmeye ihtiyaç duyar.

Öyle ise, *"Derdini ummâna döküp, âsumâna inlemek"* yerine, onların ve her şeyin sahibi ve mâliki olan Yüce Mevlâ'ya teveccüh et. Derdini yalnız O'na dök ve sadece O'nun huzurunda inle. Çünkü O'ndan izinsiz hiçbir şey, senin yardımına gelemez.

Hem köle olan haddini bilmelidir. Çünkü köleye haddini bilmek düşer. Nitekim köleye en fazla yakışan da, özellikle efendisine karşı haddini bilmesidir. Nâz

makamını bırakıp veya şımarıklığı andıran tutum ve davranışlardan uzak durup, niyâz makamında hayat sürdürmesi ve edep dolu davranışlar sergilemesi ve bundan zevk alması ve haz duymasıdır.

Cenabı Hak, biz kullarına da *"Ey kullarım!"* hitâbındaki iltifâtın sıcaklığını hissettirsin ve bizleri bu hitâba lâyıkıyla muhatap olma şerefiyle bahtiyâr kılsın.

* * *

- 2 -

Mü'minin Niyeti Amelinden Daha Hayırlıdır

En büyük kurtuluş vesilesi ihlâs ve sadâkattir. Çünkü nice az ameller vardır ki, insanı sahip olduğu ihlâsı ve sadakati sayesinde yüce mertebelere ulaştırır. Hayber'in fethi sırasında kelime-i şehâdeti getiren, sonra da harbe katılıp şehid olan ve hemen Cennet'e giren *"Sahâbî"* gibi...

Hem kalpteki riyâ ve nifak gibi nice hasletler vardır ki, onlar yüzünden insan lânete uğrar ve yüce rahmetten kovulur. Riyâ ve nifak içerisinde Kur'an okuyan ve namaz kılan riyâkâr ve münafık bir kimse gibi.

Bu cümleden olarak bazan bir adamın irşadı, kalbi kırık birisinin gönlünün alınması veya bir mazlumun gözyaşlarının dindirilmesi, bin adamın irşadı kadar insanı yüce mertebelere ulaştırır ve kendisine Yüce Allah'ın rızâsını kazandırır. Evet nice gönüller vardır ki, onların fethedilmesi bir beldenin hatta bir ülkenin fethedilmesinden daha önemlidir. Nice adamlar vardır ki, onların kazanılması bir kısım beldelerin, hattâ ülkelerin fethedilmesinden bile daha değerlidir.

Azizim! Yüce Allah katında en faziletli mertebenin ne olduğunu bilmek ve müminin niyetinin amelinden çok

daha hayırlı, çok daha önemli ve çok daha etkili olduğunu öğrenmek istersen, aklın ve kalbinle birlikte şu hadîs-i şerîfin ifâde ettiği hakikatleri anlamaya çalış.

İmâm Tirmizî'nin rivâyet ettiği bir hadiste, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuşlardır:

"... Size yine bir söz söyleyeceğim; onu iyice belleyiniz ve hatırda tutunuz. Dünyadan dört kimse istifade eder:

1. Bir kul ki, Allah onu mal ve ilimle rızıklandırmış; o da sahip olduğu bu imkanlar hususunda Allah korkusuyla hareket etmiş, hısım ve akrabasını görüp gözetmiş ve bu hususta Allah'ın hakkını bilip tanımıştır. İşte bu kimse mertebelerin en faziletlisine mazhardır.

2. Bir kul ki, Allah ona ilim verip mal vermemiş; lâkin o kimse samimi olarak, eğer malım olsaydı, kesinlikle filanın yaptığı gibi yapardım (Filân zengin, İslâm'ın her tarafa yayılması uğrunda malını sarf ettiği gibi, ben de malımı sarf eder ve onun gibi fedâkarlıkta bulunurdum.) derse; niyetine göre muâmele görür. Bu ikisinin ecri birdir, eşittir.

3. Bir kul ki, Allah onu mal ile rızıklandırmış; ama ilim ile rızıklandırmamış. O da malını bilgisizce sağa sola harcıyor ve onu harcarken de Allah'ı düşünmüyor, onunla akrabasını görüp gözetmiyor ve o malda Allah için bir hak olduğunu bilmiyor. İşte bu adam en fena bir yerdedir.

4. Bir kul ki, Allah ona ilim de mal da vermemiş; o da malım olsaydı filanca (üçüncü zümredeki kötü adam) gibi yapardım derse, bu (kötülük yapmaya azimli olma) niyeti sebebiyle günaha girer. Bunların her ikisinin günahı eşittir."[1]

---

[1] Tirmizî, Sünen, IV, 563

Müslümanlar, Allah katındaki en yüksek mertebenin ne olduğunu kavradıkları ve o doğrultuda hareket ettikleri, sonra da amelleriyle yetinmeyip *"Mü'minin niyeti amelinden daha hayırlıdır."*[2] gerçeğine sarılarak kalplerini ve niyetlerini hüsn-ü zan ve manevi duâ olarak devreye soktukları asırlarda, gerek maddi terakki gerekse manevi tekâmül sahalarında ilerlemiş, başarıdan başarıya koşmuş, koşturmalarıyla insanlığın yüzünü güldürmüş, yeryüzünü yaşanır bir hâle getirmiş ve aynı zamanda Allah katında yüksek derecelere nâil olmuşlardır.

* * *

Kâdı Iyâz'ın Şifâ-i Şerîfinde, şöyle bir kıssa anlatılır:

Horasan krallarından ve komutanlarından bir zât, vefatından sonra rüyâda görülür. Kendisine, "Allah sana ne yaptı ve nasıl muâmelede bulundu?" diye sorulur. O da,

- Allah beni bağışladı. Bana bağışlama muamelesinde bulundu, diye cevap verir. Bunun üzerine,

- Allah hangi amelinden ötürü seni bağışladı? diye sorulur? O da,

- Amelimden ötürü değil; niyetimden ötürü Allah beni bağışladı, der ve bunun mânâsını şöyle anlatır:

Bir gün başlarında bulunduğum ordumu teftiş etmek üzere bir tepenin üstüne çıkmıştım. Ordumun çokluğunu ve ne dersem yapacakları bir durumda olduklarını görünce kibirlenmek ve gururlanmak yerine içimden şunu geçirdim: "*Keşke, bu ordumla birlikte Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem zamanında yaşasaydım da, Uhud gibi savaşlarda bu ordumla Onu korusaydım ve Ona yardımcı olsaydım.*"

---

(2) Taberânî, el-Mu'cem'ul-Kebîr, VI, 185-186

İşte Allah, beni bu niyetimden ötürü bağışladı.

Bundan anlaşılıyor ki, hadîs-i şerîfin haykırdığı *"Mü'minin niyeti amelinden hayırlıdır."* hükmü, gerçekten çok parlak bir hakikattir. Bu hakikat elbette ki günümüzde de geçerliliğini devam ettirmektedir.

Yeter ki, bizler elimizdeki imkânları değerlendirdikten sonra, bununla yetinmeyerek kalbimizi niyet plânında *"gerek zaman gerekse mekân bakımından bütün insanlığa hitap edecek ve bütün dünyayı kucaklayacak bir şekilde"* devreye sokalım ve yüce tevhid hakikatinin bütün gönülleri fethetmesi ve küfür ile şirkin her türlü şevketlerinin sönmesi için yüce bir himmete ve geniş bir niyete sahip olalım.

* * *

Evet en büyük kurtuluş vesîlesi ihlâstır.

Şimdi de ihlâsın ve samimiyetin ne kadar sağlam bir kurtuluş vesîlesi ve ne kadar kuvvetli bir şefaatçi olduğunu bilmek ve Allah'ın rızâsını kazanmanın ihlâsa bağlı olduğunu anlamak istersen, sahip oldukları ihlâsları sayesinde mağaradan kurtulan üç kişinin örnek hallerini ifade eden şu ibretli hâdiseyi dikkatle oku ve düşün.

Buhârî ve Müslim'in Abdullah b. Ömer (r.a.)'den naklettikleri bir hadîs-i şerifte, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem meâlen şöyle buyurmuşlardır:

- Sizden evvel geçenlerden üç kişi yola çıktılar; geceyi geçirmek için mağaraya sığındılar. Derken dağdan büyük bir kaya düştü ve mağaranın ağzını kapattı.

Bunun üzerine birbirlerine şöyle dediler:

- İyi amellerimizi vesile yaparak Allah'a duâ etmekten başka sizi bu kayadan (buradan) hiçbir şey kurtaramaz.

İçlerinden birisi şöyle dedi:

- Allahım! Benim ihtiyar annem ve babam vardı. Onlardan evvel ne çocuklarıma ne de hayvanlara bir şey içirmezdim. Günün birinde odun toplamak için uzaklara gitmiştim. Onlar uyuyuncaya kadar da dönemedim. Akşam kahvaltıları için süt sağdım; fakat (geldiğimde) onları uyumuş buldum. Onları uyandırmayı ve onlardan evvel âilece akşam sütü içmeyi hoş görmedim ve sabah aydınlanmaya başlayıncaya kadar çanak elimde olduğu halde onların uyanmalarını bekledim. Çocuklar ise ayaklarımın dibinde açlıktan ağlıyorlardı. Derken annem-babam uyandılar ve akşam sütlerini içtiler.

Allahım! Eğer bu işi Senin rızan için yaptı isem, bu kaya yüzünden başımıza gelen belâyı bizden uzaklaştır.

Bunun üzerine kaya bir parça açıldı; fakat oradan çıkamadılar.

İkincisi şöyle dedi:

- Allahım! Amcamın bir kızı vardı ki, bana insanların en sevimlisi idi. (Bir rivâyete göre: Bir erkek bir kadını ne kadar sevebiliyorsa ben de onu o kadar seviyordum.) Onunla birleşmek istedim; fakat (iffet ve nâmusunu zedelememek için olsa gerek ki) teklifimi kabul etmedi ve bundan şiddetle kaçındı. Birkaç sene sonra bir kıtlığa uğrayınca bana başvurdu. Ben de kendisini bana teslim etmek şartıyla ona yüz yirmi dinar verdim. O da kabul etti. Bu suretle fırsat elverince, (diğer bir rivâyete göre: cinsi bir muâmeleye başlamak üzere iken) *"Allah'tan kork da, haksız olarak mührü bozma."* dedi. Ben de (sadece Allah'tan korkarak) çok sevdiğim o kadından uzaklaştım; verdiğim altınları da ona bıraktım.

Allahım! Eğer bu işi (çok kritik bir anda haramdan uzak durmayı) *sırf Senin rızanı kazanmak için yaptı isem, içinde bulunduğumuz dehşetli hâli üzerimizden gider.*

Bunun üzerine mağaranın ağzındaki kaya bir parça daha açıldı; fakat yine oradan çıkmaya güçleri yetmedi.

Üçüncü şahıs da şöyle dedi:

- Allahım! Ücretle amele tuttum ve ücretlerini verdim; lâkin onlardan biri ücretini almadan bırakıp gitti. Ben de onun ücretini çalıştırdım. Derken onun nâm ve hesâbına mal çoğaldı. Bir müddet sonra o adam yanıma gelerek,

- Ey Allah'ın kulu! Ücretimi ver! dedi. Ben de,

- Şu gördüğün deve, öküz, koyun ve köleler senin ücretinden üremiştir. Hepsini al götür, dedim. O da,

- Ey Allah'ın kulu benimle alay etme, dedi. Ben de,

- Seninle alay etmiyorum, dedim.

Bunun üzerine o da malları aldı ve hepsini sürüp götürdü de geriye hiçbir şey bırakmadı.

"Allahım! Eğer bunu senin rızan için yaptı isem içinde bulunduğumuz şu dehşetli hâlden bize kurtuluş ihsan et ve üzerimizdeki belayı defet."

Derken taş mağaranın ağzından kaydı, onlar da oradan yürüyerek çıktılar.(3)

Azîzim! Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, Yüce Allah katında en fazla geçerli olan çâre ve insanın kurtuluşuna en kuvvetli bir vesile olan husus, Yüce Allah'a karşı ruh olgunluğu, vicdan duruluğu, kalp sâfîliği, his hüşyarlığı, niyet sıhhati ve amel salâhatidir.

---

(3) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 147-148; Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, III, 2099-2100

Öyle ise bizler niyetimizi sık sık tashih etmeli, ihlâs ve samimiyetimizi sık sık gözden geçirmeli ve amellerimizi sık sık Kitâbullah'a ve Sünnet-i Seniyye'ye arz etmeliyiz ki, hizmet ve ticaret kuşağında kaybeden nasipsizlerden ve tırmanma şeridinde iken ayağı kayıp da gayyâyı boylayan ve maksuduna varma ve maksadına erme yolunda bir kısım mağaralarda mahsur kalan bedbahtlardan olmayalım.

* * *

- 3 -

Kâinâta Meydan Okuyan Şehâmetli Îmân

İnsanlara yapılacak en faydalı ve en kalıcı hizmet, onların gerçek hidâyete, tam istikâmete, ebedî saâdete ve sonsuz selâmete ermelerine vesîle olmak ve bu uğurda gayret göstermektir. Yani, insanları ya doğrudan doğruya veya dolayısıyla Yüce Allah'a, O'nun fazl ve keremine, af ve mağfiretine, azamet ve haşmetine, merhamet ve şefkatine, mağfiret ve muhabbetine, Yüce Kitâbına ve Sevgili Peygamberine davet etmektir.

Hem insanların en fazla muhtaç oldukları husus, ebedî saâdetlerini netice verecek olan kâmil îmâna ve gerçek hidâyete ermek olduğu gibi, en fazla muhtaç oldukları dâvet de her türlü kurtuluşun ve huzurun vesilesi ve azmin ve şevkin kaynağı olan îmâna ve hidâyete yapılan dâvettir. Çünkü insan, ancak kalbindeki kâmil îmânın kendisine bahşettiği kuvvet ve şehâmet sayesinde, boğucu hâdiselerin hücumundan ve etkisi altında kalmaktan kurtulur, kalbindeki hakîkî îmânın derecesine göre kâinâta bile meydan okuyacak kadar pervasız bir hâle yükselir ve ancak bu sayede başta rûhu olmak üzere bütün şahsiyetini

fani şeylerin esâreti altında perişan olmaktan kurtarıp gerçek hürriyete kavuşur.

İşte düşündürücü ve ibret verici bazı örnekler:

Ebû Zerr (r.a.)'in şehâmetli îmânı:

Ebû Zer, Mekke'de Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'i görür görmez, içi birden Ona ısındı ve "Bana İslâm Dîni hakkında bilgi verir misiniz?" dedi.

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem İslâm Dîni hakkında bilgi vermeye başlayınca Ebû Zerr'in sevincine diyecek yoktu. Âdeta gökte aradığını yerde bulmuşçasına kendini huzur ve sevinç içinde hissetti ve hiç tereddüt etmeden kelime-i şehâdeti getirerek Müslüman oldu.

Artık Ebû Zerr'in kalbi îman ve hidâyet nûruyla parlıyor ve ruhu alev alev azim ve şehâmet ateşi ile yanıyordu. Öyle ki, kabına sığmıyor ve kabul ettiği hakikatleri herkese duyurmak istiyordu. Nitekim, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e "Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, ben bu hakikatleri Kureyş müşriklerinin ortasında haykıracağım." dedi ve onların bulunduğu yere giderek âvâzı çıktığı kadar şöyle haykırdı:

"Ey Kureyş topluluğu! Beni dinleyin. Biliniz ki, ben Ebû Zer, Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına ve Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve Rasûlü olduğuna kesin olarak şehâdet ediyorum."

Bunun üzerine orada bulunan müşrikler, ellerine geçirdikleri taş ve sopalarla Ebû Zerr'in üzerine yürüdüler ve onu bayıltıncaya kadar dövdüler. Bu hâdise iki üç kere daha tekrarlanıyor ve her birisinde Ebû Zer aynı coşku ve şehâ- metle îmânını ve İslâm'ını ilan ettiği ve onları da îman edip İslâm'ı kabul etmeye davet ettiği gibi, onlar da

aynı şiddetle karşılık veriyor ve onu bayıltıncaya kadar hırpalıyorlardı.

Bir keresinde onların bu kin ve öfke dolu şiddetli hâllerini gören Hz. Abbâs, "Ne yaptığınızın farkında mısınız? Dövdüğünüz bu şahıs, sizin ticaret yolunuz üzerinde bulunan Gıfâr kabilesindendir." demiş ve ancak bununla onu ellerinden kurtarabilmişti.

Ebû Zer (r.a.), Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in tavsiyesiyle Medine civarında bulunan ve doğup büyüdüğü yer olan Gıfâr yurduna döndü. Ancak döner dönmez çevresindekilere de İslâm'ı anlattı ve onları da İslâm'a davet etti. Annesi, kardeşi ve kabilesinin yarısı onun sayesinde Müslüman oldu.[1]

Kendi yurdunda bir müddet kaldı ise de, Onun hasretine daha fazla dayanamayıp o da Medîne-i Münevvere' ye hic- ret etti ve sabah akşam sohbetlerine sürekli olarak iştirak etti.

Ebû Zerr'in Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e bağlılığı o kadar fazla idi ki, Ondan başkasına bahsederken "Dostum" diyerek bahsederdi. Hattâ bir keresinde dayanamamış ve şöyle demişti:

"Yâ Rasûlallah! Bir insanın kalbi sevdiğine karşı nasıl olur da bu kadar muhabbetle dolu olur? Doğrusu çok hayret ediyorum. Benim kalbim sadece Yüce Allah'ın ve Rasûlü'nün sevgisi ile doludur."

İşte Ebû Zer, sevgisini böyle açığa vuruyordu. Ancak bununla yetinmiyor ve bu sevgisini Yüce Allah'a itaat ve Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in sünnetine riâyet etmekle ispat ediyordu.

---

[1] İbn'ül-Esir,Üsdü'l-Ğâbe, V, 187

Ebû Zer (r.a.), bu îmân coşkusunu ve şehâmetini, bu muhabbet ve bağlılığını hayatının sonuna kadar devam ettirmiş ve her fırsatta gözünü budaktan esirgemeden hakkı ve hakikatleri neşreden âdeta bir dil kesilmişti. Nitekim kendisinin her doğruyu her yerde söylemesini engellemek isteyenlere karşı bir keresinde şöyle karşılık vermişti:

"Yemin ederim ki, kılıcı enseme dayasanız, başımı uçurmadan önce Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'den duyduğum bir gerçeği söyleyebileceğimi bilsem, kesinlikle onu söylerim."

* * *

Hz. Ömer (r.a.)'in şehâmetli îmânı:

Hz. Ömer (r.a.), Müslüman olunca, arkadaşlarıyla birlikte Ka'be'ye giderek namaz kıldı, orada bulunan Müşriklere Müslüman olduğunu ilân etti ve ancak ondan sonra teskin oldu.

Hz. Ömer Müslüman olunca, ruhunu kuvvetlendiren ve kalbini aydınlatan îmânın şehâmetiyle çevresindekilere dedi ki: Bu Mekke havalisinde ağzı en gevşek olan ve duyduğunu hemen başkasına söyleyen kimdir ki, ben ona gidip Müslüman olduğumu söyleyeyim de, o da benim Müslüman olduğumu herkese ilan etsin.

Dediler ki, Cemil adındaki filan kimsedir. Hemen kalkıp söylenen şahsın yanına gitti ve ona, "Haberin olsun, ben Müslüman oldum." dedi.

Yine arkadaşlarına dedi ki: Bu Mekke havâlisinde İslâm'ın en büyük düşmanı kimdir ki, ben gidip ona hidâyete erdiğimi ve Müslüman olduğumu söyleyeyim de, o da gayzından, kininden ve öfkesinden çatlasın.

Dediler ki, bu kimse Ebû Cehil'dir. Hz. Ömer, kalkıp Ebû Cehl'in yanına gitti ve ona Müslüman olduğunu bildirdi.[2]

* * *

Hz. Şeybe (r.a.)'nin şehâmetli îmânı:

Sahih bir nakil ile haber veriliyor ki: Hazret-i Hamza, Uhud harbinde Şeybe bin Osman'ın hem amcasını, hem de pederini öldürmüştü. İşte bu Şeybe, bir savaş esnâsında hem babasının hem de amcasının intikamlarını almak için gizlice geldi, Rasûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın yanına kadar sokuldu ve arkasından vurmak üzere kılıcını kınından sıyırarak kaldırdı. Fakat tam o esnâda her nedense kılıcı birden elinden düştü.

Rasûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Şeybe'ye şöyle bir baktı. Onun o andaki bu perişan halini gördü ve ona öfkelenmek yerine mübârek elini şefkatle onun göğsüne koydu ve hidâyete ermesi için Yüce Allah'a niyazda bulundu.

Bunun üzerine Şeybe, hemen oracıkta îman ederek İslâm'a girdi. Hz. Şeybe (r.a.), îmân edip de İslâm'a girdiği o şerefli ânı anlatırken şöyle derdi:

"İşte o dakikada dünyada Ondan daha sevgili adam benim nazarımda yoktu."

Rasûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, henüz îmân etmiş olan Şeybe'ye ferman etti: *"Haydi git, harbet!"*

Hz. Şeybe (r.a.) diyor ki: "*Ben gittim, Rasul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın önünde harbettim. Eğer o vakit pederim de rast gelseydi, vuracaktım.*"[3]

---

(2) İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, I, 375
(3) Bediüzzaman Said Nursî, Mektûbât, s.147

* * *

Hz. Fedâle (r.a.)'nin şehâmetli îmânı:

Mekke'nin fethi gününde Fedâle nâmında birisi, Rasûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın yanına, O'nu vurmak niyetiyle geldi. Rasûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ona bakıp tebessüm etti ve "Nefsinle ne konuştun?" dedi. Sonra da Fedâle için Allah'tan mağfiret isteğinde bulundu.

Bu duânın eseri olarak Fedâle, hemen îmâna geldi ve hidâyete erdi. Hz. Fedâle (r.a.) daha sonraları özetle şöyle derdi:

"Îmân ettiğim ve hidâyete erdiğim o anda, gözümde Ondan daha çok sevebileceğim hiçbir kimse kalmadı." (4)

* * *

Hz. İkrime (r.a.)'nin şehâmetli îmânı:

İslâm'ın en azılı düşmanı Ebû Cehil'in oğlu olan İkrime, İslâm'a ve Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'e karşı düşmanlıkta babasından hiç de geri kalmayan biriydi. İslâm'ın o derece hınçlı bir düşmanı idi ki, Mekke fethi gününde herkes mücâdeleyi bıraktığı halde, o çevresine top-ladığı fedâî arkadaşlarıyla mücâdeleye devam edecek kadar düşmanlıkta ileri gitmişti. Fakat asla başarıya ulaşamaya-cağını anlayınca, kurtuluşu firarda aramış ve Yemen'e doğru kaçmıştı.

Mekke fethinde kendilerine emân verilenlerden birisi de İkrime idi; ancak o bu *"emân"*dan habersiz idi.

İşte Mekke'nin fethedildiği günlerde Müslüman olan ve kocasına da emân verildiğini öğrenen İkrime'nin

(4) Bedîüzzaman,Said Nursî, Mektûbât, s.147

hanımı, değişik yollar deneyerek kocasına ulaşmış, onunla buluşup konuşmuş ve kendisine verilen bu emân fırsatını değerlen-dirmesi için ona çok ısrar etmişti.

Sonunda İkrime gerek kendisine verilen emân karşısında yumuşamasından gerekse hanımının şiddetli ısrarına dayanamadığından ötürü, şirk ve küfürde boş yere inat etmeyi ve manasız diretmeyi bırakarak Müslüman olmaya karar verdi ve hanımıyla birlikte yollara düşüp Medîne'ye geldi.

Efendimiz onları görünce, ata biniciliğiyle meşhur olduğu için *"Merhaba, Ey Süvâri Muhâcir!"* diyerek iltifatta bulundu ve onu kucakladı. İkrime,

"Ey Allah'ın Rasûlü! Beni neye davet ediyorsun?" deyince, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem,

"*Seni Yüce Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim Allah'ın elçisi olduğuma şehâdet etmeye, namaz kılmaya ve zekât vermeye davet ediyorum.*" buyurdu ve ona İslâm'ın belli başlı esasları hakkında bilgi verdi.

Bunun üzerine İkrime şöyle dedi:

"Yemin ederim ki, sen sadece hakka ve iyi şeylere davet ediyorsun. Yemin ederim ki, sen Peygamber olmadan önce de, bizim içimizde en doğru konuşan bir kimse idin. Ben şu andan itibaren şehâdet ederim ki, Yüce Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur ve Hz. Muhammed de Allah'ın kulu ve elçisidir."

Eskiden akla hayale gelmedik düşmanlıkları yapan, sonunda aklı başına gelip yaptıklarından pişmanlık duyan ve derken tövbe edip Müslüman olan bir kimsenin, Müslüman olduktan sonra en fazla neyi merak edeceğini ve neyi isteyeceğini çok iyi bilen Rasûlüllah sallallahü

aleyhi ve sellem, henüz Müslüman olan Hz. İkrime'ye tebessümle şöyle bir baktı ve ona şöyle dedi:

"Ben sana bugün şimdiye kadar kimseye vermediğim bir şeyi verecek ve kimseye söylemediğim bir müjdeyi söyleyeceğim."

Hz. İkrime, o müjdenin ne olabileceğini az çok anlamış olacak ki, şöyle bir ricâda bulundu:

"Yâ Rasûlallah! Sana karşı yaptığım bütün düşmanlıklar, sana karşı attığım bütün adımlar, sana karşı geldiğim her yer ve yüzüne karşı veya gıyabında söylediğim her söz için Yüce Allah'tan mağfiret dilemeni ve ayrıca senin de beni affetmeni istiyorum."

Onun bu isteği karşısında Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, mübârek ellerini kaldırarak onun bağışlanması için şu meâlde bir duâ yaptı:

"Allah'ım! İkrime'nin bana yaptığı bütün kötülükleri ve senin nurunu söndürmek için attığı bütün adımları bağışla. Yüzüme karşı veya gıyabımda benim aleyhimde söylediği bütün sözleri affet."

Hz. İkrime (r.a.) bu duâ karşısında fevkalade duygulan- mış ve kalbinde parlayan îman nuru ve kuvvetiyle şöyle mukâbelede bulunmuştu:

"Yâ Rasûlallah! Allah'a yemin ederim ki, şimdiye kadar insanları Allah yolundan çevirmek için harcadığım malın iki katını bundan sonra Allah yolunda harcayacak ve İslâm Dîni'nin yayılmasını engellemek için yaptığım savaşların iki katını İslâm'ın her tarafa yayılması uğrunda yapacak ve bu hususta hiçbir fedâkarlıktan kaçınmayacağım."

Hz. İkrime (r.a.), ondan sonra yaşadığı müddetçe gerçekten sözünün eri olarak yaşadı, hiçbir fedâkârlıktan

kaçınmadı ve sonunda sözünün eri olarak yani İslâm Dîni uğrunda şehîd olarak ruhunu Yüce Allah'a teslim etme bahtiyarlığına erdi. Şöyle ki:

Hz. İkrime, Yermûk savaşında o derece yüksek bir bir şecâat ve fedâkârlıkla savaşıyor, kahramanlıklar sergiliyor ve yiğitlikler gösteriyordu ki, göğsünde açılan yaralardan kanlar fışkırdığı halde en küçük bir gevşeklik göstermiyor, paniğe kapılmıyor ve at üzerinden inmeyi düşünmeden o hâliyle savaşa devam ediyordu.

Onun gözünü budaktan esirgemeden gösterdiği ısrarlı atılganlığını ve tek başına düşman saflarına dalışlarını gören yanındaki arkadaşları,

"İkrime! Kendine biraz acı. Sen bu hâlinle kendini göz göre göre tehlikeye atıyorsun. Bu kadarı da fazla." demek suretiyle kendisini uyarma gereğini bile duymuşlardı.

Ancak Hz. İkrime'nin onlara söyleyeceği ve tarihin şerefli sinesine emânet edeceği bir çift sözü vardı. Öyle anlaşılıyor ki, o sözü söylemek için o zamana kadar fırsat kolluyordu. İşte o fırsatı şimdi yakalamıştı. Arkadaşlarına döndü ve onlara şöyle dedi:

"Ben yıllarca Lât ve Uzzâ putları için mücâdele verdim. Bırakın az da olsa Hak Ma'bûd olan Yüce Allah için gereken mücâdeleyi vereyim. Hem bu kadar yara almışım, sıkıntılara katlanmışım; bütün bunlar Allah için olduktan sonra ne önemi var?"(5)

Evet Hz. İkrime (r.a.), kalbindeki îmân nûru, şehâmeti ve kuvvetiyle arkadaşlarına böyle dedi ve sonunda cân-ı gönülden arzuladığı şehidlik mertebesine ulaştı.

(5) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, IV, 4-6

İşte bu gibi hâdiseler, bir taraftan îmân ve hidâyetin ne kadar gerekli ve önemli olduğunu gösterdiği gibi, diğer taraftan da insanların hidâyete ermeleri hususunda yapılacak bir faâliyetin ve gösterilecek bir gayretin de, vesile olması cihetiyle ne derece önemli ve gerekli bir hizmet olduğunu ifade etmektedir.

Bunun en güzel ve doyum olmaz neticesi ise, bunda Yüce Mevlâ'nın ebedî rızasının ve sonsuz hoşnutluğunun olmasıdır. O'nun rızası ve hoşnutluğu, gerek dünyevî gerekse uhrevî dertlerin ve sıkıntıların sona ermesi ve ebedî saâdetin garanti altına alınması adına yetmez ve artmaz mı?

Ancak başkalarına şefkat edeyim ve onların hidâyetlerine vesile olayım derken, şefkatini Cenâbı Hakk'ın merhametinden ileri sürmemek lâzım. Yani bizler elbette ki bütün insanların hidâyetlerini ve ıslahlarını isteriz ve bunun için de çok çalışırız. Fakat işin neticesine karışmayız ve karışmamalıyız. Çünkü Yüce Allah kimin neye lâyık olduğunu, kimin îmân ve hidâyet nimetinin hakkını gereği gibi verip vermeyeceğini çok daha iyi bilendir. Bizim îmân ve hidâyete ermeleri hususunda ısrarlı olduğumuz bazı kimselerin, belki îman etmeye ve hidâyete gelmeye liyâkatleri yoktur ve bu yüzden de böyle bir şeref, onlara nasip olmamaktadır. İşte bizler bunu hiçbir zaman bilemeyiz.

Öyle ise bizler bunu düşünmeli, vesile olma noktasında üzerimize düşeni en iyi bir şekilde yapmaya çalışmalı; ama ondan sonrasını Yüce Mevlâ'mızın hikmet dolu icrââtına bırakmalıyız.

Hem biz işin iç yüzünü bilmediğimiz halde neticesine karışmaya kalkışırsak, hem kul olduğumuz halde Yüce

Mevlâ'mızın hikmet dolu icrââtına müdâhale etmeye yeltenirsek, her şeyden önce haddimizi aşmış ve cehâletimizi ilan etmiş oluruz. Hiç olmazsa haddini bilenlerden olmaya çalışalım.

* * *

- 4 -
Aşk ve Heyecan, Azim ve Hamle Rûhu

Bizim önceleri sahip olup da sonraları kaybettiğimiz bir kısım yüce değerlerimiz vardır. Bu kaybediş bizlere çok pahalıya mâl olmuştur. Kaybettiğimiz ve bir an önce kendimizde ve neslimizde diriltmemiz gereken hususların başında, aşk ve heyecan, azim ve hamle ruhu gelmektedir.

Bu ruh, îmânı, aşkı, heyecanı, azmi ve hareketi beraber görme ruhudur. Bu da cihadda aşk ve heyecan, tebliğ ve irşadda azim ve hamle olmak üzere iki kısma ayrılır.

Aşk, sevdiğini ve ona âit her şeyi, ondan başka her şeye tercih etmek, bir kısım şahsî çıkarlar için sevgiliyi unutmamak ve şartlar ne kadar ağır olursa olsun onu hiçbir zaman terk etmemek demektir. *Önce tebliğde aşk ve heyecan, azim ve hamle ruhuna bir örnek verelim:*

Mekke'de müşriklerin baskı ve eziyetlerinin çok şiddetlendiği sıralarda her şeyi göze almadıktan sonra, Ka'be'ye gidilip ne namaz kılınabiliyor ve ne de Kur'ân okunabiliyordu.

Rahman sûresi inince, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, "*Kim Ka'be'ye gidip de müşriklerin bulunduğu yerde onlara Rahmân Sûresini okur?*" buyurdular.

Bunun üzerine Abdullah bin Mes'ûd (r.a.), hemen atıldı ve "Yâ Rasûlallah! İşte ben hemen gidip okuyorum." dedi ve Ka'be'ye varıp orada bulunan müşriklerin yanlarına gidip oturdu ve besmele çekerek onlara "Rahmân Sûresini" okumaya başladı. Buna dayanamayan

müşrikler birden kalkıp Hz. Abdullah'ın başına üşüştüler ve her birisi vurmayı fırsat ve ganimet bilircesine yüzüne gözüne vurmaya başladılar ve onu epeyce hırpaladılar. Ama o, onların hücum ve zorbalıklarını görmezlikten, hakaret ve bağırışlarını duymazlıktan geldi. Onların saldırılarını hiç önemsemedi ve dolayısıyla susmayıp okumasına devam etti.

Daha sonra da verdiği sözü yerine getirmenin huzuru ve sevinciyle oradan kalkıp Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in bulunduğu yere geldi. Orada bulunan arkadaşları, onun o yaralı bereli hâlini görünce ona acıdılar ve "Biz sana onların yanına gidip okuma; yoksa çok fena döverler dememiş miydik?" dediler. Bunun üzerine Hz. Abdullah, onlara şöyle mukâbelede bulundu:

"Ben onları kuvvetli ve zorba bir şey zannediyordum. Vallahi benim gözümde, Yüce Allah'ın düşmanları arasında bunlardan daha basit olanı herhâlde yoktur. Bugün onlar benim gözümde gerçekten çok hafif göründüler. İsterseniz yarın da gidip aynı şeyi yaparım."

Ama arkadaşları ona "Onların hoşlanmadığı şeyi onlara duyurdun bu sana yeter." dediler ve ertesi günü oraya gitmesine müsâade etmediler.[1]

Şimdi de cihad ile ilgili olan aşk ve heyecan ruhuna ibretli bir örnek verelim:

Abdullah bin Ömer (r.a.), Müslüman olduğunda beş yaşlarında idi. Bedir Savaşı sıralarında büyümüş ve delikanlılık çağına gelmişti. Kalbindeki îmânın şehâmetiyle orduya katılmak ve cihada iştirak etmek istiyordu. Fakat Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem, yaşı küçük olanlarla birlikte onun da cihada katılmasına izin vermediğinden ötürü, o kadar istemesine rağmen cihada katılamamıştı. Kendisi daha sonraları o günkü üzüntüsünü anlatırken şöyle diyordu:

---

(1) İbnü'l-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, III, 257

"Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, beni ufak tefek bulduğu için Bedir Savaşına katılmama izin vermemişti. Bu yüzden o kadar çok üzülüp ağladım ki, hayatımda sabaha kadar ağlayarak ve üzüntü içinde kıvranarak geçirdiğim başka bir gece hatırlamıyorum."

* * *

Uhud Savaşı esnâsında bir adam Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e dedi ki: "Yâ Rasûlallah! Şehîd olursam nerede olacağım hakkında acaba ne buyurursun?"

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem de, *"Cennet'te."* dediler. Adam elindeki hurmaları birden attı, sonra da şehîd oluncaya kadar savaşmaya devam etti.[2]

* * *

Yine Buhârî ve Müslim'in rivayet ettiği ve bir ân önce Yüce Allah'a ulaşma aşkı ve şevki ile ilgili olan şu hâdise ne kadar ibret vericidir:

Benî Âmir kabilesi Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e gelerek, Ondan kendilerine İslâm Dînini anlatacak muallimler istediler. Nebî sallallahü aleyhi ve sellem de özel olarak yetiştirdiği, gözü gibi koruduğu ve Kur'ân'ı en iyi bilip okuyanlardan ve gündüzleri odun taşıyarak geçimlerini sağlayan ve gecelerini ise namaz kılarak geçiren **yetmiş Kurrâ'yı** onlara gönderdi. Onların içlerinde Hz. Enes'in dayısı olan Harâm bin Milhân da vardı ki, çok güzel Kur'ân okur ve çok güzel konuşurdu. Son derece seçkin kimseler olan O Ashâb Efendilerimiz Maûne Kuyusu'na vardıklarında Harâm bin Milhân arkadaşlarına dedi ki:

"Ben sizin önünüzden gideyim. Eğer onlar Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'den öğrendiklerimizi anlatma hususunda bana güven verirlerse, mesele yok. Şayet güven vermezler de bir kötülük yapmaya kalkışırlarsa, siz zaten bana yakın bulunuyorsunuz."

---

[2] Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, V, 30

Hz. Harâm bin Milhân (r.a.) önden gitti. Onlar da ona emân ve güven verdiler. Hz. Harâm (r.a.) onlara Nebî sallallahü aleyhi ve sellem'den bahsetmeye ve İslâm hakkında bilgi vermeye başladığı bir sırada, içlerinden bir adama, saldırıp vurması için işaret ettiler.

O adam da mızrağını arkadan Harâm bin Milhân'a öyle bir vurdu ki, o mızrağı Hz. Harâm'ın göğsünden çıkardı. Yüce Allah'a likâ ve vuslat arzusuyla yanıp tutuşan Hz. Harâm, kalbindeki şevk ve iştiyâkını tatmin etmişçesine ve şehid olarak erdiği vuslat ile hasret ateşini söndürmüşçesine birden, "**Allahü Ekber. Ka'be'nin Rabb'ine yemin olsun ki, ben şehidlik mertebesini kazanmakla gerçek kurtuluşa erdim.**"(3) diye haykırdı ve ânında şehid olarak yüce ruhunu Allah'a teslim etti. Sonra da gözü dönmüş o din düşmanları geri kalan arkadaşlarına saldırdılar ve bir iki kişiden başka herkesi şehîd ettiler. Ancak şehîd olurken hepsi birden Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e selâmlarını ve bir de Allah katında ulaştıkları yüce mertebelerinden memnun olduklarını bildirmesini Yüce Allah'tan niyâz ederek ruhlarını teslim ettiler.

Hz. Cebrâil (a.s.), Medîne'de bulunan Nebî sallallahü aleyhi ve sellem'e gelerek o mübârek şehidlerin başlarından geçenleri, onların selâmlarını ve Yüce Allah'ın kendilerinden memnun olarak ve onları memnun ederek Rab'lerine kavuştuklarını haber verdi. Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem de onların gönderdiği bu selâm ve memnûniyetlerini Şerefli Ashâbına bildirdi.

Hz. Enes (r.a.), bu vakayı naklettikten sonra diyor ki:

"Biz onların şehîd olunca söyledikleri, "**Rabb'imize kavuştuğumuzu, Rabb'imizin bizden memnun olduğunu ve bizi memnun ettiğini kavmimize tebliğ edin.**" sözlerini bu vak'adan sonra bir âyet olarak

---

(3) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, V, 42-43

okuyorduk. Ancak daha sonraları bu âyet nesholundu. Nebî sallallahü aleyhi ve sellem bu zulmü reva gören hâin, zâlim ve kâtil müşriklere kırk sabah bedduâ yaptı”[4]

Bu duâ kabul görmüş ve o hâdiseye karışan bütün kabileler çok ciddi kuraklıklara ve kıtlıklara maruz kalmışlardı.

* * *

Îman, aşk ve hareketin mâhiyetini, bir de Esved’er-Râî’nin sahip olduğu îman, aşk, şevk ve heyecânı ile anlamaya çalışalım. Bu zât, Hayber vak’ası esnâsında Hayber’de bir Yahûdî’nin çobanı idi. Ücret karşılığında onun koyunlarını güdüyordu. Harp esnâsında Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem’e gelerek dedi ki:

“Ey Allah’ın Rasûlü! Bana İslâm’ı arz edip anlat.”

Allah Rasûlü sallallahü aleyhi ve sellem, insanları İslâm’a davet etme hususunda hiçbir kimseyi küçük görmez ve sosyal bünyedeki seviyesi ne olursa olsun anlayışına ve kapasitesine göre ona İslâm’ı anlatırdı. Hâliyle ona da İslâm’ı anlattı. O da hemen oracıkta İslâm’a girip Müslüman oldu.

Bu zat, Müslüman olunca dedi ki:

“Ey Allah’ın Rasûlü! Ben şu koyunların sahibi tarafından tutulan ücretli bir çobanım. Bu koyunlar yanımda emânettirler. Ben şimdi bunları ne yapayım? Bunlara bakmaya devam etsem, sizinle birlikte cihada katılmamış olacağım. Cihada katılsam, emânet olan bu koyunları ortada bırakmış ve emanete hıyânet etmiş olacağım. ”Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

---

[4] Buhârî, el-Câmi’us-Sahîh, III, 204

"Sen onları Allah'a emânet et. Sonra onları yüzleri doğrultusunda bırak. Merak etme; onlar sahiplerini bulurlar."

O zât da kalktı, eline bir taş aldı, onunla onları gidecekleri yere doğru yöneltti ve sonra da, "Haydi sahibinize gidin; ben artık size sahiplik ve çobanlık yapmayacağım, dedi. O koyunlar da, sanki arkalarından onları süren bir çoban varmış gibi bir araya gelerek başka bir yere sapmadan dosdoğru kale içindeki ağıllarına gittiler.

Henüz Müslüman olan Esved'er- Râî (r.a.) de, hemen Hayber kalesine doğru ilerledi ve beklemeden Müslümanlarla birlikte düşmana karşı çarpışmaya başladı.

Ama gel gör ki, karşı taraftan atılan bir taş ona isabet etti ve oracıkta şehîd oldu. Halbuki daha yeni Müslüman olmuş ve hatta hiç namaz kılmamıştı.

Henüz yeni şehîd olmuş olan mübarek na'şı, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in yanına getirilip arkasına konuldu ve üzerinde bulunan bir örtü ile örtüldü.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, beraberindekilerle birlikte ona doğru döndüler. Fakat sonra Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem birden yüzünü çevirdi. Beraberinde bulunan bazı kimseler,

- Ey Allah'ın Rasûlü! Yüzünüzü niçin çevirdiniz? diye sorduklarında, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem onlara şu cevabı verdi:

"Şu anda onun beraberinde Cennet hûrîlerinden olan iki zevcesi var. Birlikte oturuyor ve sohbet ediyorlar. Ondan dolayı yüzümü çevirdim."[5]

İşte aşk ve şevkin, azim ve gayretin son derece verimli neticesi olan zevalsiz lezzetler ve işte azimli ve hamleci bir ruhun mazhar olduğu gamsız sürurlar ve sonsuz saâdetler…

* * *

---

(5) İbn-i Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, III, 358-359

- 5 -

Basîretli Ta'zim ve Bilinçli İtâat Rûhu

Günümüzde insanlığın belini büken ve onu ızdıraplar, sıkıntılar ve bunalımlar içinde kıvrandıran ve perişan eden çok büyük dertler vardır. Bu dertlerin öncelikle teşhis edilmesi, sonra da tedâvîsine başlanması hem şart hem de çok âcildir. Bu şuursuzluk ve neme lâzımcılık ve bu acıklı hal ve korkunç durum, her şeyden önce derdin teşhisini iyi koyacak ve muhatabın durumuna ve anlayış seviyesine göre hareket edecek kimseler, yani işin erbâbı ve sahasının uzmanı olan kimseler ve aynı zamanda bu hususlarda tecrübeli ve deneyimli şahsiyetler istemektedir. Bu işi sahiplenecek kimseler şunu çok iyi bilmelidirler ki, onlar sürekli olarak rahmet ve hürmetle hatırlanacak ve hiçbir zaman unutulmayacaklardır.

Bu işin erbâbı olma rûhunun kalb ve kafalara yerleştiril- mesi, gençliğin hidâyete ermesi ve istikâmeti bulması adına çok önemlidir. Çünkü bu şuûra ermiş olan bir ruh bilir ki, hem azamet ve haşmet, kuvvet ve kudret, hem de şefkat ve merhamet, fazıl ve ihsan sahibi olan Yüce bir Zât var ki O Zât gerçek bir marifet ve muhabbete, samîmî bir ibâdet ve itâate hem lâyık hem de müstahaktır.

Bu kimseler ayrıca şunu da çok iyi bilirler ki, âlemlerin Rabb'i tarafından *Rasûlüllah* ünvânı ile âlemlere bir rahmet, bir terbiyeci olarak gönderilen, insanları Yüce Allah'a ve O'ndan gelen hakîkatlere, gerçek kurtuluşa ve ebedî saâdete çağıran bir dâvetçi olarak görevlendirilen ve hayatı boyunca insanları cehâlet, gaflet ve dalâlet karanlıklarından ve bataklığından çıkarıp îman, hidâyet, ve istikâmet semâlarına yükseltmek için çırpınan son derece *şerefli bir elçi* var ki, Ona da cân-ı gönülden itâat ve ittibâ etmek ve getirdiği esaslara sahip çıkmak gerekir. Meselâ:

İmrân bin Husayn'ın babası henüz Müslüman değildi. Bir gün Hz. İmran, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem ile birlikte oturduğu bir sırada babası Husayn onların yanına geldi. Efendimiz'in huzurunda oturan Hz. İmrân, henüz müşrik olan babasına karşı iltifat hususunda hiç istifini bozmadı ve ayağa kalkmadı. Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem Husayn'a sordu:

- Ey Husayn, senin kaç tane ilâhın var?

- Benim sekiz ilâhım var.

- Bunlar nerede bulunurlar?

- Bir tanesi (Allah) gökte, diğerleri yerde bulunur.

- Sen acıktığında veya susadığında kimden rızk istersin?

- Göktekinden (Allah'tan) isterim.

- Peki bir ihtiyâcın olduğunda, ihtiyâcını kimden halletmesini istersin?

- Göktekinden; (Allah'tan.)

- Peki hastalandığında şifâyı kimden istersin?

- Göktekinden; (Allah'tan.)

Husayn'ın verdiği bu cevaplardan sonra Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

- Bak her türlü derdini göktekine, yani Yüce Allah'a söylüyorsun ve senin her türlü derdini gökteki ilâh yani Yüce Allah hallediyor. Ama sen tutup yerdekileri yani putları O'na ortak koşuyorsun. Bu yaptığın doğru mu?

Bunun karşısında ne diyeceğini şaşıran Husayn şöyle bir ikrarda bulundu:

- Hayret doğrusu. Ben şimdiye kadar bunu hiç düşünmemişim. Gerçekten ben ne kötü bir sapıklık içinde imişim. Ben doğrusu şu anda bütün yaptıklarımdan pişmanlık duyuyor ve gerçek din olan İslâm'a giriyorum. Ey Allah'ın Rasûlü! Uzat elini, sana bîat edeyim.

Evet kendisine basîretli bir ruh verilmesi neticesinde Husayn böyle diyor ve bilinçli olarak kelime-i şehâdeti getirip Müslüman oluyor.

İşte tam o anda bambaşka bir hâdise ile karşılaşıyoruz:

O ana kadar orada sükûnetle duran, olup bitenleri hayretle seyreden, babasının verdiği cevapları duyan ve babasının ancak o anda kazandığı o şuuru çok daha önceden kazanıp Müslüman olan Hz. İmrân (r.a.), babasının Müslüman olması karşısında çok etkilendi ve çok sevindi. Öyle ki, sevincinden dayanamayıp oturduğu yerden ok gibi fırladı ve "İşte şimdi babamsın." deyip babasının boynuna sarıldı ve ellerini ve ayaklarını öpmeye başladı. Onun bu hareketini gören Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem rikkate geldi, gözleri yaşardı ve sonra şöyle buyurdu:

"İmrân'ın hareketinden dolayı ağladım. Babası içeri girdiği zaman İmrân ne ayağa kalkmış, ne de yüzüne bakmıştı. Fakat Husayn müslüman olunca babalık hakkını ödedi."[1]

* * *

Şimdi de bilinçli itâat rûhunu görmeye ve anlamaya çalışalım:

Kendisinin hidâyete ermesiyle ve istikâmeti bulmasıyla yetinmeyip başkalarının da hidâyete ermelerine ve istikâmeti bulmalarına vesile olmaya çalışan seçkin şahsiyetlerin, her şeyden önce metot olarak Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in ahlâk noktasında topyekûn bütün insanlara kazandırdığı şuur ve basîretin ne olduğunu, özellikle de gençlerin ıslah ve terbiye edilmesi noktasında Onun nelere dikkat ettiğini ve muhâtabı ilzâm etmenin değil, onu iknâ etmenin ne derece önemli olduğunu bilmeleri gerekir.

Bir gün bir delikanlı Nebî sallallahü aleyhi ve sellem'e gelerek dedi ki:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Bana zinâ etmem hakkında izin verir misiniz?"

Orada bulunan kimseler hemen o kimseye yöneldiler, onu ayıpladılar ve onun bu isteğini engellemeye çalıştılar.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ise ona "yanıma yaklaş" buyurdular. O delikanlı da yaklaşıp yakınına oturdu. Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ona sırasıyla sordu:

---

[1] İbni Abdil Berr, el-İsâbe I, 337-338

- Bunun annene yapılması hoşuna gider mi?

- Hayır vallahi. Allah beni senin yolunda fedâ etsin, dedi. Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem de,

- Bütün insanlar da bunun annelerine yapılmasından hoşlanmazlar, buyurdu.

- Peki, bunun kızına yapılması hoşuna gider mi?

- Hayır vallahi ey Allah'ın Rasûlü! Allah beni senin yolunda fedâ etsin.

- İşte bütün insanlar da bunun kızlarına yapılmasından hoşlanmazlar.

- Peki bunun kız kardeşine yapılmasından hoşlanır mısın?

- Hayır vallahi, Allah beni senin yolunda fedâ etsin.

- İşte insanlar da bunun kız kardeşlerine yapılmasından hoşlanmazlar.

- Bunun teyzene yapılmasından hoşlanır mısın?

- Hayır vallahi, Allah beni senin yolunda fedâ etsin.

- İşte insanlar da bunun teyzelerine yapılmasından hoşlanmazlar.

- Peki bunun halana yapılmasından hoşlanır mısın?

- Hayır vallahi, Allah beni senin yolunda fedâ etsin.

- İşte insanlar da bunun halalarına yapılmasından hoşlanmazlar.

Bundan sonra Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, mübarek elini o delikanlının üzerine koydu ve onun için şöyle duâ etti:

- Allahım! Günahını bağışla, kalbini temizle ve fercini sağlamlaştırıp koru.

Yapılan iknâ edici ve tatminkâr nasîhatler sonunda aklı tatmin ve nefsi teskin olan ve yapmak istediği fiilin ne kadar çirkin bir şey olduğunu anlayan ve böyle bir duâya mahzar olan o delikanlı, artık ondan sonra yaşadığı sürece (meşrû ve helâl olmayan) hiçbir şeye kesinlikle iltifat etmedi."[2] Bir başka rivâyette Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, onu bu hâliyle bırakmadı, nefsî olan arzu ve isteklerini kalbî ve rûhî arzu ve isteklere dönüştürdü ve onun bu duygusunu meşru ve helâl bir tarzda, yani onu birisiyle nikahlamak suretiyle tatmin ve teskin etti.

İşte başkalarının hidâyetine, ıslâhına ve istikâmetine vesile olmak için uğraşırken basîrete, şuura ve iknâ etmeye dayalı olarak yapılan bir ıslâh ve terbiye örneği ve işte böyle bir ıslah etme ameliyesinin pratikteki belirtileri ve son derece verimli olan neticeleri.

Yüce Yaratıcı'dan ötürü O'nun yaratıklarına karşı duyulması gereken şefkat ve hürmet de, basîretli ta'zîm ve şuurlu itâat ruhundan kaynaklanmaktadır. Yani ancak bu şuura erenler Yüce Yaratan'dan ötürü yaratılanları sever ve sayarlar.

Öyle ise biz inananlar için en önemli gündem maddesi, bu basîretli tazim ve bilinçli itâat ruhunu bir an önce diriltmek olmalıdır.

* * *

---

(2) Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 256-257

- 6 -

Cennet Köşklerinin Kerpiçlerini Şu Dünyada Yemeye Kalkışma!

Âhiretin nimetleri bâki, sürekli ve gayet sâfî iken, şu dünyanın nimetleri fâni, geçici ve son derece bulanıktır.

İşte bundan dolayıdır ki, akıllı bir mü'min, dünyanın câzibesine aldanıp veya sıkıntılarına dayanamayıp da âhiret yurdunda sonsuz olan nimetlerini ve Cennet köşklerinin ebedî olan kerpiçlerini şu fâni dünyada yemeğe kalkışmaz. Çünkü kalbindeki îmân ve başındaki aklıyla bilir ki, şu dünyanın yüzlerce bahçesi fâni olduğu için, âhiretin bir ağacına sonsuz olması cihetiyle mukâbil gelemez.

Hakikat böyle iken, maalesef insanımızın pek çoğu nefsine uyup aldanmakta ve sonradan telâfisi mümkün olmayan zararlara girmektedir.

Bu noktada insanın aldanmasını hazırlayan bir kısım faktörler vardır. Bunların başında hazır zevklere ve peşin lezzetlere çok meftun olan ve ileriyi görmeyen kör hislerdir. İşte insan, çoğu zaman âkıbeti ve âhireti görmeyen bu kör hislerin aldatması ve yanıltmasıyla fâni

olan bir meyveyi varlığıyla peşin olduğu ve câzibesiyle hislere hitap ettiği için, bâkî ve ebedî olan bir bahçeye, peşin olmadığı ve o anlık hislere hitap etmediği için tercih edebiliyor. Nefs-i Emmâre de bu hissi bahâne ederek bu fıtrî olan hâletten istifade etmeye kalkışıyor ve insanı aldatıyor; hattâ saptırıyor.

İşte nefsin veya hislerin aldatmasına maruz kalmamanın veya kalındığında ondan kurtulmanın mühim bir çâresi, yapılan bir hizmetin karşılığını veya manevi âlemden feyiz olarak akan bir kısım rûhânî zevkleri şu dünyada aramaya kalkışmamaktır.

Bu hususla ilgili olarak keşif ile görülüp de dillere destan olan şöyle bir kıssa nakledilmektedir:

Allah katında yüksek derecelere ulaşan bir âile, hayatlarını ciddi maddi sıkıntılar içerisinde geçiriyorlar. Maddi sıkıntılarının had safhaya ulaşması yüzünden günlerce aç ve susuz kaldıkları bir zamanda, o evin hanımı kocasına dert yanarak şöyle diyor:

"Gün geçtikçe sıkıntılarımız daha da artıyor. Acaba bu sıkıntılardan kurtulmanın bir çaresi yok mudur?"

Bir de bakıyorlar ki, manevi âlemden gelen altından bir kerpiç, yanlarında beliriveriyor. Kocası, hanımına diyor ki,

"İşte bu gördüğün, Cennet'te bize tahsis edilen köşkümüzün bir kerpicidir." O mübarek kadın birden soruyor:

Peki bunun bu dünyada bize verilmesiyle Cennet'teki kerpiçlerimizden bir eksilme oldu mu?

Kocası da, "Elbette ki oldu." diyor.

Bu cevabı alan o mübârek kadın diyor ki:

"Gerçi çok muhtâcız ve âhirette de belki böyle bir çok kerpiçlerimiz vardır; fakat bu kerpiç fâni bir surette zâyi' olmasın ve o köşkümüzden de hiçbir kerpiç eksilmesin. Beyefendi! Ne olursun duâ et de, bu kerpiç yerine gitsin; bize lâzım değil."

Bir de baktılar ki, kerpiç birden yerine gitti.

İşte bütün bunları iyiden iyiye düşünmeli, aklımızı başımıza almalı, ebedî olan hayatımızı burada fâni bir surette tüketmemeli, tam aksine fâni olan hayatı âhiret adına geçirmekle onu ebedîleştirme yolunu seçmeliyiz.

Özellikle de kerâmet ve keşif gibi yüce hallerin ve Yüce Hakk'a ibâdet ve halka hizmet gibi yüce değerlerin karşılığını şu dünyada görmeye kalkışıp da, ihlâsı zedelememek, âhiretteki yükselişi durdurmamak ve oradaki nimetleri eksiltmemek ve lezzetleri azaltmamak lazım.

Kur'ân'ın bir hizmetçisi olarak çalışmayı ve bu şerefle yetinmeyi en büyük izzet ve devlet olarak bilmeli. Maddî-manevî servet sahibi olma veya saygı ve sevgi gibi şeylere gönül bağlayıp da âhiretini burada yemeye kalkışmamalı.

Her hususta olduğu gibi bu hususta da Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e tam ittibâ ve iktidâ etmeli. Nitekim, Cenab-ı Hakk'ın,

"Ey Habîbim! Bütün eşya ve eflâki senin için yarattım." İlâhî fermanına karşı, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem de,

"Ey Rabbim! Ben de onların hepsini Senin için terk ve fedâ ettim." hikmetli cevabını vermişti.

Kâmil bir mü'min, şunu iyi bilir ki, Yüce Allah'ın hoşnutluğu ve memnûniyeti, dünyevî ve uhrevî bütün huzur- ların en bereketli kaynağı, bütün saâdetlerin en

büyüğü, bütün safâların en güzeli, bütün zevklerin en olgunu ve bütün sevinçlerin en devamlısıdır.

Yine kâmil bir mü'min şunu iyi bilir ve bilmelidir ki:

İnsana sadâkat yakışır görse de ikrâh,
Yardımcısıdır doğruların Hazreti Allah.

Hem aklı başında ve kalbi yerinde olan bir kimse şundan emin olmalıdır ki, Cenab-ı Hak, elbette ki bu derece samimi olan bir kulunun katreden ibaret olan hizmetlerini hikmetinin gereği olarak bu dünyada ummânlara, neşrettiği nurları âlemi aydınlatan lambalara ve âlemi de onun için bir kurtuluş ve bir saâdet bahçesine dönüştüreceği gibi, âhirette de o kulunun burada çektiği bütün zahmetleri sayısız rahmetlere, katlandığı sıkıntıları sonsuz saâdetlere ve yaptığı hizmetleri hadsiz bereketlere vesile kılacaktır.

Öyle ise kâmil olan insan, gerek dünyayı ve içindekileri gerekse onlara karşı muhabbet ve sevdayı ancak Allah adına değerlendirme yoluna gitmeli, dünyanın nefis adına terk edilmesi gereken kısmını Allah için terk etmeli, hattâ terki de terk ederek bütün hizmet ve himmetini ve şu nazik ömrünü îman hakikatlerinin ve Kur'ân nurlarının her tarafa yayılması için sarf etmeli, bütün hayatını buna hasretmeli ve böylece kemâlini pekiştirmeye ve sürekli kılmaya çalışmalıdır.

İşte aklı başında olan kâmil bir insan, bütün bunları düşünür ve yüzünü doğrudan doğruya Ebedî Rızâ ve Rıdvân'a ve gözünü dolayısıyla âhiretteki nimetlere ve lezzetlere çevirirse, Cennette kendisine ihsan edilecek olan nimetleri bu dünyada fanî bir surette tüketmeye kalkışmaz.

Hâsılı, bizler sürekli olarak kanâatkâr olmalı ve iktisadı hiçbir zaman elden bırakmamalıyız. Hem geçici güzelliklere, fani zevk ve lezzetlere ve dünyanın sûrî ve aldatıcı olan keyiflerine aldanıp da âhiretimizi berbat etmemeliyiz.

* * *

- 7 -

Unutulmamanın ve Ebedîleşmenin Yolu

Cenâbı Hak, insanı yaratırken, dünyasını ma'mûr ve ukbâsını mes'ûd etsin diye, onu maddî ve mânevî pek çok duygulara sahip olarak yaratmıştır. İşte bu duygulardan birisi de insanın ruhuna konulan 'fâni ve geçici olmaya kesinlikle râzı olmama, diğer bir ifade ile ebediyete âşık olma ve ebediyeti arzulama' duygusudur. Bu duygu az veya çok herkesin ruhunda vardır.

Niyâz-i Mısrî'nin bu hususla ilgili olarak çok güzel bir sözü vardır:

Dil bekâsı, hak fenâsı istedi mülk-ü tenim,
Bir devâsız derde düştüm âh ki Lokman bîhaber.

Yani, gönlümüz bu dünyada sürekli olarak kalmak istiyor; ama Cenâbı Hak bizim bu fâni âlemden başka ve ebedî bir âleme gidici olduğumuzu hükme bağlamış ve şu kâinattaki sâbit hakîkatler de bizim burada geçici olduğumuzu ve her hâlükârda bu dünyadan başka bir âleme gidece- ğimizi haykırıyor. Bu ise öyle devâsız ve tedâvisi mümkün olmayan bir derttir ki, pek çok dertlere Allah'ın izniyle derman bulan ve onları tedavi eden Hz. Lokman bile ölüm derdine çare bulmaktan habersizdir ve bu derde

bir türlü çare bulamamıştır. Çare bulsa idi başta kendisinin de mübtelâ olduğu fâni olma derdine bir çare bulurdu. Böylece başta kendisi ölmekten kurtulur ve bu dünyada sürekli olarak yaşayacağı sonsuz bir hayata kavuşurdu.

Peki bu dünyadan er veya geç gidici olduğumuz kesin olan ve bu îtibarla da çaresiz ve acıklı bir durumda bulunan bizler, burada ebedî olarak kalmayı ve sürekli olarak hatırlanmayı isteyen gönlümüzü tatmin ve teskin etmek için ne yapmalı ve hangi çarelere başvurmalıyız? Hem bu takdirde ebediyetten başkasıyla asla doyma bilmeyen yani ebediyete âşık olan içimizdeki bu duygunun dünya itibariyle veriliş hikmeti ne olsa gerektir?

Bunun elbette ki bir kısım hikmetleri vardır. Çünkü Allah abes iş yapmaz. İşte o hikmetlerden birisi şudur:

Bu duygu bize, şu dünyada kıyâmete kadar maddî varlığımızla yaşamamız mümkün olmasa bile, mânevî olarak yaşamaya, yani geriye kalıcı eserler bırakmak suretiyle bunu sağlamaya ve arkadan gelenlerin zihinlerinde ve onların hayırlı dualarında yaşamaya çalışmamız için, ayrıca âhiret âleminde çok sıkıştığımız ve ihtiyaç duyduğumuz bir zamanda rahmet ve şefâatle hatırlanmanın ve ebediyen unutulmamanın ve o dehşetli günde elimizden tutulmasının bazı çarelerine başvurmamız için ve böylece çok dikkatli ve verimli bir hayat yaşamamız için verilmiştir.

İşte sürekli olarak hatırlanmanın ve asla unutulmamanın yollarından üç tanesi şunlardır:

Birinci Yol: Yüce Allah'ı unutmamak ve O'nu her şeye tercih etmek

"Bâkî olan Yüce Allah'ı unutmamak ve O'nu her şeye tercih etmek" demek, O'nunla olan irtibatı sürekli olarak canlı tutmak ve canlı bir şekilde devam ettirmek, doğrudan doğruya sadece O'nu dost edinmek, O'nun Yüce Rab'liğinden ve hikmetli takdirlerinden râzı olmak ve nihâyet O'nun iltifat ve rızâsıyla yetinmek demektir. Bunun çarpıcı örneklerinden birisi hiç şüphesiz ki, **Hz. Râbia (k.s.)'**dır.

Nitekim Hz. Râbia vâlidemiz, îman ve ihlâs, akıl ve fikir, aşk ve iştiyak dolu münâcâtında bakın ne diyor:

Allahım! Benim Seninle olan aram bozulmasın da, isterse bütün âlemle aram bozuk olsun. Benim seninle olan irtibatım ve alâkam yerinde ve sağlam olduktan sonra, başka şeylere hiç mi hiç değer vermem.

"Allahım! Bana dünyada nasip ettiğin bütün nimetleri dünyayı çok seven kâfir kullarına ver. Bana ukbâda takdir edip ihsan edeceğin nimet ve lezzetleri de âsî olan mü'min kullarına ver. Bana gelince, dünyadan nasib olarak seni zik- retmeyi, ukbâdan nasib olarak da seni görmeyi istiyorum."[1] Ben Sen'den sadece **Senin Likâ ve Cemâl-i Kemâlinle müşerrref olmayı** (rü'yetini) talep ediyorum. Bana da Cemâlinle müşerref olma nîmet ve lezzetini ihsan eyle.

İşte îmân, işte gerçek âkıbeti gören akıl ve işte Yüce Mevlâ'ya karşı duyulan ve duyulması gereken aşk ve iştiyak...

---

(1) Mecmuatü'l-Ahzâb, Nakşibendî Cildi, 125

Bunun bir başka ve son derece düşündürücü ve ibret verici bir örneği de, *Üstâd Bedîüzzaman Hazretleri'dir.*

Bakın, yıllar geçtikçe artan bir tempo ve coşan bir iştiyakla bugün bu Üstâd-ı A'zam'ın arkasından milyonlar koşuyor. Milyonlarca insan onun eserlerini okumak suretiyle Allah'ın izniyle hidâyete eriyor, îmânını kuvvetlendiriyor ve istikâmetini koruyor. Hattâ bunlar kendi hidâyet ve salâhatlarıyla yetinmeyip başkalarının da hidâyet ve salâhları için gayret gösteriyorlar. Bu vesile ile de o yüce şahsiyet, her gün milyonların zihinlerinde yaşamış ve onların rahmet ve mağfiret dualarına nâil olmuş oluyor.

Bu derece bir hatırlanmanın ve unutulmamanın elbette ki bir kısım hikmetleri ve nedenleri vardır. İşte o hikmetlerin ve nedenlerin temelinde Üstad Hazretlerinin, Yüce Allah'a karşı sâhip olduğu kâmil îmânı, sağlam ma'rifeti, samimî muhabbeti, sarsılmaz sadâkati ve kuvvetli irtibatı vardır.

Nitekim Üstad Hazretleri, tazarru ve niyazında Yüce Allah'a karşı sahip olduğu îmânını, marifetini, muhabbetini, sadakatini ve irtibatını şöyle dile getiriyor:

"Yâ İlâhî! Değil mi ki Sen benim Rabbim, Yaratıcım ve İlâhımsın; ben de senin kulun, mahlûkun ve masnû'unum. İşin gerçek yüzü bu olduktan ve ben de bu düşüncede bulunduktan sonra, her iki hayatı da kaybetsem ve bütün kâinât düşman vaziyetini alıp bana hücuma kalkışsalar, buna zerre kadar ehemmiyet vermem ve onların düşmanlıklarını ve hücumlarını asla önemsemem."[2]

---

[2] Bedîuzzaman Said Nursî, Mesnevî-i Nûriye, s.121

İşte bu gibi şahsiyetler Allah'ı hiç unutmadıklarından ve O'nunla irtibatlarını kuvvetli ve sürekli tuttuklarından dolayıdır ki, Allah da onları unutturmuyor. Ve arkalarından birlerce insanın kalbi ve duâsı onlarla birlikte oluyor.

Evet Yüce Allah'ın gerçek dostları olup O'nu gereği gibi tanıyanlar, her iki cihanda da asla unutulmazlar; dolayısıyla da onlar hiçbir zaman strese girmez ve asla mutsuz olmazlar.

* * *

İkinci Yol: İlklerden olmak ve ilk saflarda yerini almak

İlklerden olmak demek, şartların çok zor olduğu ve imkanların son derece kıt olduğu ilk dönemlerde İslâm Dînine gönülden sahip çıkmak ve her türlü tehlikeye göğsünü siper etmek demektir. İşte böyle olan kimseler de hiçbir zaman unutulmamışlar ve unutulmayacaklardır.

İşte, çarpıcı ve çarpıcı olduğu kadar da düşündürücü olan bazı örnekler:

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, ilk vahyin gelişinden sonra heyecan içinde hemen evine döndü. Hz. Hatice vâlidemiz Onu sevinçle karşıladı. Fakat Onun, o zamana kadar hiç görmediği derecede nurlanmış olan yüzünü görünce gözlerini bir müddet Onun mübarek yüzünden ayıramadı. Bu esnâda sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem'den etrafa gayet güzel ve son derece hoş bir koku yayılıyordu. Bunun üzerine Hz. Hatice vâlidemiz, Peygamber Efendimiz'in mübârek alnından öptü ve ona gayet tatlı bir şekilde şöyle dedi:

"Anam babam sana fedâ olsun. Ben Senin yüzünde şimdiye kadar görmediğim bir nur görüyor ve şimdiye kadar hissetmediğim ve duymadığım bir koku alıyorum."

Peygamber Efendimiz başından geçenleri, gördüklerini ve duyduklarını anlattı ve bundan çok heyecanlandığını ve korktuğunu söyledi. Bunun üzerine yüce bir rûha, derin bir basîrete ve yüksek bir anlayışa sahip olan Hz. Hatice vâlidemiz Onu şöyle teselli etti:

"Ey amca oğlu! Böyle konuşma. Senin korku ve endişe duymana hiçbir sebep yok. Hem Sen sakın üzülme. Ben Allah'a yemin ederim ki, O senin gibi bir kulunu hiçbir zaman utandırmaz. Çünkü Sen sözün doğrusunu söylersin. Emânete riâyet edersin. Akrabalarına yakın alâka gösterirsin. Komşularına nazik ve şefkatli davranırsın. Fakirlere yardım elini uzatırsın. Evinin kapılarını gariplere açar, onları misafir edersin. Uğradıkları felâket ve musibetlerde halka sürekli olarak yardım edersin. Ey amcamın oğlu! Sebât et. Vallahi ben Senin, bu ümmetin Peygamberi olacağını ümit ederim."(3)

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, ciddi bir şekilde sükûnete erdi ve rahatladı.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, kendisine gelen melekten bahsedip de ilk defa kendisinin Allah'ın Elçisi olduğunu bildirdiğinde en yakın arkadaşı ve biricik teselli kaynağı olan Hz. Hatice vâlidemiz, hiç tereddüt etmeden Onun peygamberliğini tasdik edip kabul etti ve Onu en ağır şartlarda bile yalnız bırakmayıp maddî mânevî her şeyi ile Ona sahip çıktı.

---

(3) Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, I, 139-142

İşte bundan dolayıdır ki Hz. Hatice vâlidemiz, Allah ve Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem katında unutulmadığı gibi, insanlar ve melekler nazarında da unutulmadı. O derece ki, henüz hayatta iken Cennet'le müjdelenmişti. Vefatından sonra da Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem onu sık sık anıyor ve onun hatırına onun arkadaşlarına ikramda bulunuyordu.[4]

Öyle ki, bir gün yanına gelen bir kadına üstündeki mübarek cübbesini çıkarıp minder olarak onun altına atıyor ve sırf Hz. Hatice vâlidemizin arkadaşı olduğu için ona iltifatta bulunuyordu.

Bir gün Hz. Âişe vâlidemiz, bir vesile ile Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'e, Hz. Hatice'yi bu derece unutmamasının sebebini ve hikmetini sorduğunda, ona şöyle mukâbelede bulundu:

"Hayır, Allah ondan daha hayırlısını bana vermedi. Çünkü herkesin küfür içersinde olduğu bir zamanda, o bana îmân etti. Herkesin beni yalanladığı bir zamanda, o beni tasdik etti. Herkesin her şeyi benden esirgediği bir zamanda, o beni malına ortak etti. Ve Allah ondan bana çocuklar ihsan etti."[5]

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, kadınlar arasında Hz. Hatice'nin mevkiini bildirme sadedinde bir defasında şöyle buyurmuşlardı:

"Cennet kadınlarının en fazîletlisi, Hatîce, Fâtıma, Meryem ve Âsiye'dir."[6]

Hâsılı, ilk saflarda ve kritik anlarda sahip çıkanlar, unutulmuyorlar ve böyle olanlar asla unutulmazlar.

---

(4) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 231
(5) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, V, 438-439
(6) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, V, 437

* * *

Üçüncü yol: Kritik anlarda ve zor şartlar altında İslâm dâvâsına sahip çıkmak

Kritik anlarda ve zor şartlar altında İslâm dâvâsına sahip çıkmak demek, hiç kimsenin sahip çıkmadığı, tam aksine herkesin bir kenara çekilip kendi işiyle meşgul olduğu ve kendi başının çaresine baktığı bir zamanda, 'her şeye rağmen' deyip İslâm'a sahip çıkmak ve en az kendisinin ve en yakınlarının haysiyet ve şerefini düşündüğü kadar İslâm'ın şeref ve haysiyetini düşünmek demektir.

Meselâ: Ebû Tâlib unutulmuyor ve sürekli olarak hatırlanıyordu. Şöyle ki:

Hz. Ali'nin babası olan Ebû Tâlib, Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'e daha küçük yaşlarından itibaren gereği gibi sahip çıkmış, Onu kendi çocuklarından bile daha fazla sevmiş, hattâ bir defasında Hz. Ali'ye öğüt verirken, *"Bak evlâdım! Muhammed sana ne derse desin, ona mutlaka itâat etmelisin."* uyarısında bulunmuş, Hz. Ali'nin kendisinden habersiz olarak Müslüman olduğunu öğrenince ona kızmak yerine bunu onayladığını ve buna çok sevindiğini söylemiş ve nihâyet Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in gerek şahsının gerekse Ona inanan ilk Müslümanların korunması hususunda çok emeği geçmiş olan birisidir.

İşte Ebû Tâlib'in Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e küçük yaşlarından itibaren sahip çıkmasına ve Müslümanlara kol ve kanat germesine karşılık olarak, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de Hz. Ali'yi küçüklüğün- den itibaren himâyesine alıyor ve ona göz

kulak oluyordu. Hatta bir zaman geliyor ki, gözünün nûru ve kalbinin meyvesi olan kerîmeleri Hz. Fâtıma vâlidemizi onunla evlendiriyor ve böylece yeryüzünün en şerefli, en temiz ve en asil neslinin onun vâsıtasıyla devamına zemin hazırlamış oluyordu.

İşte tarihten asla silinemez bir sayfa, işte vefâ ve işte unutulmamanın sırrı.

Hâsılı, Yüce Allah'a ve O'nun Şerefli Elçisi olan Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'e özellikle de ağır şartlarda, zor anlarda ve kritik zamanlarda sahip çıkanlar, hiçbir zaman unutulmamışlardır ve asla unutulmayacaklardır.

* * *

- 8 -

"Lebbeyk" Deyip Sonuna Kadar Sebât Etmek

İlâhî çağrıyı duyar duymaz önce tereddüt etmeden *"Lebbeyk"* demek, sonra da hiçbir şekilde sarsılmadan sonuna kadar sebât etmek, her kişinin değil er kişinin kârıdır. Çünkü yapılan İlâhî dâvete *"Lebbeyk"* diyerek ilklerden olmak ve hemen icâbet ederek ilk saflarda yerini almaya koş- mak, ne derece kıymetli ve önemli ise, bu sözünde durmak ve bu davranışında sonuna kadar sarsılmadan sebat etmek de, en az o kadar kıymetli ve o derece önemli bir haslettir.

Yüce Allah'ın sevdiklerini, yani Enbiyâ (a.s.), Asfiyâ ve Evliyâ (k.s.)'yı Kur'ân'ın tarif ettiği ölçüler içerisinde tanımak, onları sevmek ve onlara lâyıkıyla sahip çıkmak bir mü'min için son derece hayatî öneme sahip olan bir husustur.

Böyle bir sâhiplenmenin elbette ki kendine göre bazı belirtileri vardır. Bunların başında, gerek düşünce gerekse davranış planında o sâdık yârânlara vefâ ve sadâkatle sahip çıkmak, onlara benzemeye çalışmak ve onların bıraktıkları yüce hakikatlerin her tarafa yayılması, bütün kalp ve kafaları aydınlatması ve bütün insanları sonsuz

mutluluğa erdirmesi hususunda elindeki imkanları seferber etmek vardır.

Koskoca tarih, özellikle de İslâm Tarihi, hizmette ve sahiplenmede ilk saflarda yerini alanlar, aslî vazifelerini unutmayanlar ve dolayısıyla da unutulmayanlar kervanının mütevâzı ama o kadar da dikkat çekici mahiyette sergiledikleri ve arkaya güzel ve kalıcı birer nâm olarak bıraktıkları ibret verici dersleriyle doludur. Meselâ:

Hz. Îsâ (a.s.), "**Men Ensârî ilallah?**=*Allah'a giden yolda kim benim yardımcılarım olacak?"* deyip etrafındakileri Allah'ın dinine yardımcı olmaları için çağırdığında; Ona "**Nahnü Ensârullah**=*Biz Allah'ın yardımcılarıyız.*" kudsî cevabını veren ve bunda sonuna kadar sebât gösteren Havârî'leri, tarih hiçbir zaman unutturmamış ve unutturamayacaktır. Çünkü onların bu samimiyet ve sadâkat dolu îmanları, artık Kelâmullah ile birlikte ebedî olarak yâd edilecektir.

Saâdet asrına gelince, gerek o asırda gerekse ondan sonraki asırlarda, unutulmayanlar kervanı bambaşka bir boyut kazanıyor. Özellikle de imkanların son derece kıt olduğu ilk dönemlerde İslâm Dîni'ne gönülden sahip çıkanlar ve her türlü tehlikeye göğüslerini siper eden o ilk çilekeşler, hiçbir zaman unutulmamışlar ve unutulmayacaklardır.

Nitekim Yüce Allah ve Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, bu fedâkar ruhları hiçbir zaman unutmamış ve onlara karşı hep vefâlarını göstermiştir. Evet Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, bir gün *"Men racülün yü'vînî, hattâ eblüğa kelâme Rabbî?"*, Yani *"Yok mu bir adam? Bana sahip çıksın da, ben de Yüce Rabb'imin kelâmını etrafa tebliğ edeyim"* diyerek insanlara çağrıda

bulunduğunda, bu kudsi çağrıya en küçük bir tereddüt göstermeden **“Lebbeyk”** diyerek koşan ve hayatlarının son demlerine kadar bu söz ve davranışlarında sebât ve metânet gösteren Sahâbe-i Kirâm Efendilerimiz, hiçbir zaman unutulmamış ve unutulmayacak-lardır. Çünkü günümüz itibariyle belki küçük ve cüz'î gibi görünen onların o kalıcı iyilikleri, o sarsılmaz sadâkatleri ve o lâyıkıyla sahiplenmeleri var ya, o gün itibariyle bir çekirdek veya bir tohum halinde tarihin şerefli bağrına atılmış olup, o gayretler zamanla ağaca, hattâ ağaçlara ve derken bostanlara ve bağistanlara dönüşmüş ve bütün yeryüzünü yemyeşil hâle dönüştürmüştür.

İlk saflarda yer alanların ve en küçük bir sarsıntı geçirmeden hayatlarının sonuna kadar sebât gösterenlerin en görkemli şahsiyeti ve en parlak sîmâsı, en çarpıcı ve ibret verici örneği hiç şüphesiz Hz. Ebû Bekir (r.a.)’dir. Nitekim Hazret-i Ebû Bekir (r.a.)’in o ihlâs, sadâkat, fedâkârlık, diğerkâmlık ve himmetiyle, İslâm’ı kabul ettiği ilk andaki sâfiyet ve sadâkatini hayatının son anlarına kadar devam ettirdiği herkes tarafından teslim edilen bir gerçektir.

İşte Hz. Ebû Bekir (r.a.), Yüce Allah’a lâyıkıyla îmân ettiği ve Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem’e ve Ona inanan Müslümanlara her hâlükârda ve her şeyi ile tam sahip çıktığı içindir ki, o şimdiye kadar unutulmadığı gibi, bundan sonra da unutulmaz ve unutturulamaz.

Hz. Ebû Bekir İslâm’ı kabul ettiğinde otuz sekiz yaşların- da idi. İşte ondan sonra bütün hayatını Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem’e sahip çıkmakla, İslâm’a hizmet etmekle ve Müslümanların yardımına koşmakla geçirdi. Mekke devrinin tüyler ürpertici

zulümlerine ve can alıcı sıkıntılarına yılmadan ve sarsılmadan Sevgili Peygamberimiz-le birlikte katlandı. Bütün malını-mülkünü, îmân ettiğinden dolayı kâfirler veya müşrikler tarafından işkencelere maruz kalan zayıfları ve köleleri kurtarmak için harcadı ve onlara her şeyi ile kol kanat gerdi. Hz. Ebû Bekir (r.a.), bütün bunlarla aslında İslâm'a ne derece sahip çıktığını ve Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e ne derece sadâkat içinde bulunduğunu gösteriyordu. İşte sadâkatine çarpıcı bir örnek:

Bir gün Hz. Ebû Bekir Hz. Ali'ye şöyle demişti:

Ya Ali! Vahşet ve zulmün ezâ ve cefânın, istibdat ve tahakkümün kol gezdiği o günlerde sen daha çocuktun. Biz birkaç defa ölümü göze almadan birine birşey anlatmaya cesaret edemezdik. Dışarıya çıktığımız zaman bıçakların bizim için gayızla bilendiğini görürdük. İçeriye girdiğimizde dışarıya çıkmaktan, dışarıya çıktığımızda da içeriye girmekten bütün bütün ümidimiz kesilirdi. Fakat bunca vahşet ve zulümler bizi yıldırmaz ve bizi yolumuzdan alı koymazdı. Biz her şeye rağmen ve her şeyi göze alarak islâmı yaşama ve onu başkalarına anlatma adına bir şeyler yapardık.

Nitekim, bir gün Hz. Ebû Bekir (r.a.), içinde Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in de bulunduğu az bir toplulukla birlikte kâbeye gittiler. Hz. Ebû Bekir (r.a.) ayağa kalkıp orada hazır bulunan müşriklere doğru dönerek şöyle konuşmaya başladı:

"Bir olan Allah'a hamdederim. Yüce Allah'a îman ebedî bir saadettir. O'nu inkar ve puta tapmak ise pek kötü bir felâkettir. Artık bu mânâsız câhiliyye âdetinden vazgeçin. Allah Rasûlünün dâvetine uyun."

Bu konuşma karşısında müşrikler önce bir şaşkınlık geçirdiler. Fakat hemen ardından toparlanıp Müslümanların üzerine saldırdılar. Hz. Ebû Bekir'i yere yatırdılar, ellerine geçirdikleri şeylerle vurmaya başladılar. Azılı müşrik Utbe b. Rebîa çivili ayaklarıyla Hz. Ebû Bekir'in yüzünü kanlar içinde bıraktı. Hz. Ebû Bekir'in yakınları yetişip güçlükle kendisini kurtarabildiler.

Hz. Ebû Bekir bayılmıştı. Sedye ile evine götürmüşlerdi. O gün akşama kadar baygın bir hâlde yattı. Hasret ve şefkatle oğlunun ayılmasını bekleyen annesi, ayılınca onun 'Anneciğim, bu üzerimdeki kanlar nedir? Beni kim yaraladı? Benim elbiselerimi kim parçaladı? Beni kim bayıltıp bu hâle getirdi? Benim ne suçum vardı da bunları bana revâ gördüler?' gibi sorular soracağını ve bunun karşısında ne diyeceğini düşünmeye başladı:

Ancak Hz. Ebû Bekir kendine gelip gözlerini açtığında, annesinin beklediği bu sorulardan hiçbirini sormadı da, etrafına bakındı ve ilk sözü, "Rasûlüllah'a ne yapıldı? Rasûlüllah'tan ne haber." oldu. Şu sadâkate bakın ki, O sadık dost ölüm baygınlığı içindeyken bile kendini düşünmüyor, Rasûlüllah'ı düşünüyor, Onu soruyor ve "Ona bir şey oldu mu?" diyordu.

Annesinin "Evlâdım, bir şeyler yiyip içsen." teklîfine yine aynı cevabı veriyordu: " Rasûlüllah nerede? Onun durumu nasıl?" Annesi birşey bilmediğini söyleyince de, "Anneciğim! Hattâb'ın kızı Ümmü Cemîl'e git. Ona Rasûlüllah'ın ne hâlde olduğunu sor." dedi.

Ancak Ümmü Cemîl'in Rasûlüllah'ın iyi olduğu haberini getirmesine rağmen Hz. Ebû Bekir'in gönlü tatmin olmuyor ve ısrarla Peygamber Efendimizin durumunu kendi gözleriyle görmek istiyordu. Öyle ki Onu görmeden birşey yiyip içmemeye yemin etti. Yanındakiler

bu hâliyle bir yere gidemeyeceğini söyledilerse de; onu ikna edemediler. O mutlaka gidip Rasûlüllah'ı görmek istiyordu. Çünkü Onu görmeden hiçbir şey kendisine huzur veremezdi. Bunun üzerine etraf tenhalaşınca koluna girdiler ve onu Hz. Erkâm'ın evine götürdüler. Hz. Ebû Bekir Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'i hayatta görünce, "Anam babam Sana fedâ olsun yâ Rasûlallah." deyip ağlamaya başladı. Rasûlüllah da kendisini kucakladı ve onu öptü. Ancak onun bu hâli rikkatine dokundu ve gözlerinden yaşlar aktı.[1]

Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem, bir ordu hazırlamış, Üsâme b. Zeyd'i ordu komutanı olarak tayin etmiş ve ona orduyu Şam'a doğru yürütmesini emir buyurmuştu. Fakat gel gör ki, ordunun hareketinden önce mübarek ömrü vefâ etmedi ve âhirete irtihâl ve intikâl etti. Hz Ebû Bekir (r.a.), halîfe olunca aynı orduyu en kısa bir zamanda teçhiz ederek Şam tarafına doğru gönderme kararı aldı.

Bazı Sahâbîler, Hz. Ömer'e gelerek dediler ki:

Halifeye söyleseniz de, "Üsâme'den daha yaşlı, yaşını başını almış ve harp hususunda daha tecrübeli olan birini başımıza kumandan olarak tayin etsin."

Hz. Ömer, bu teklifi ilettiğinde, Hz. Ebû Bekir, duydukları karşısında birden irkildi, yerinden kalktı, Hz. Ömer'in sakalından tuttu ve ona meâlen şöyle haykırdı:

"Keşke a*nnen seni kaybetseydi ey Ömer! Üsâme'yi ta'yin eden bizzât Rasûlüllah'tır. Sen ise benden onun azlini istiyorsun.*" [2]

---

[1] Sahâbîler Ansiklopedisi, I, 43
[2] Mevlânâ Şiblî, Asr-ı Saâdet (trc. Ömer Rıza Doğrul), IV, 52

İşte Muhammedî aşk, işte Onun vurgunu olmak ve işte başlardaki sâfiyet ve sadâkati devam ettirmek buna denir.

İşte Hz. Ebu Bekir (r.a.), ilk safta ve imâmın hemen arkasında yerini alarak, kimsenin ortalıkta bulunmadığı bir zamanda İslâm'a ve Müslümanlara sahip çıktığı gibi, aynı sadâkat ve vefâyı hayatının her safhasında devam ettirdiğinden dolayıdır ki, hicret esnâsında Allah'ın en sevgili kulu ve en seçkin elçisi olan Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'e arkadaşlık etme şerefine erişti. Zamanla ilk halîfe seçildi ve vefat ettiğinde de Cennet bahçelerinden bir bahçe olan Ravza-i Tâhire'de Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in yanına gömüldü.

* * *

- 9 -
Ehad'den Ekber'e...

İslâm Dîni'nin öngördüğü prensipler sayesinde ve hakkın ve adâletin yeryüzüne yerleşmeye başlamasıyla birlikte zayıflar itibarlı olmaya, kimsesizler şeref kazanmaya ve topyekûn bütün inananlar yücelmeye başlamıştı.

İşte Mekke müşrikleri bunu bir türlü kabullenemedi, gurur ve kibirlerine yediremedi, çılgına döndü ve derken akla hayale gelmedik işkencelere baş vurmaya başladılar. Ancak sonunda şu gerçek ortaya çıkmış oldu:

Bir kısım kâfirler ve müşrikler mazlumlara acımasızca reva gördükleri zulümleriyle tarih sayfalarını kirletirken, Yüce Allah'ın varlığına ve birliğine inananlar da gösterdikleri azim, sebât ve metânet ile tarih sayfalarını süslüyor, şereflendiriyor ve dünyayı yaşanacak bir hâle getiriyorlardı.

İşte bu noktada tarihte son derece hüzünlü, ama o kadar da şerefli ve düşündürücü olan hâdiselerden birisi, hiç şüphesiz **"ehad'den ekber'e"** şeklinde karşımıza çıkan, bizlere göz kırpan ve parmak ısırtan hâdisedir. Şöyle ki:

İlk îman edenler arasında çok garip, ama pek aziz bir insan vardı: *Bilâl-i Habeşi Hazretleri*..

Bilâl-i Habeşi (r.a.), îmânını gizlemeyen, Müslüman olduğunu açıklamaktan çekinmeyen ve bu yüzden de intisâb etmekle şeref duyduğu Yüce İslâm dâvâsı uğrunda her türlü ezâ ve cefâya göğüs geren ve her türlü tehlikeyi göze alan ilk çilekeş Müslümanlardandır. Bilâl-i Habeşi (r.a.), azılı müşriklerden Ümeyye bin Halef'in kölesiydi. Ebû Cehil, Hz. Bilâl'i sık sık alıp Mekke dışına götürür, kızgın kumlara yatırır, sonra da ellerinden ve ayaklarından bağlayıp güneşin kavurucu sıcağı altında öyle bırakır ve putlara tapması için akla ve hayale gelmedik baskılar uygular veya uygulatırdı. Hz. Bilâl ise, kâfir ve zâlimlerin bu akıl almaz baskıları ve zulümleri altında inlerken, onların o çirkin suratlarına şamar indirircesine bir tek söz söylüyor, bir tek kelime ile direniyor ve şu en yüce hakîkatle cevap veriyordu:

"**Allahü ehad...Allahü ehad... Allahü ehad**... Yani *Allah birdir... Allah birdir... Allah birdir...*"

Hz. Bilâl-i Habeşî, bir gün îmânından ötürü zulüm gördüğü ve "Ehad... ehad..." diyerek îmânında ne derece samîmî olduğunu gösterdiği bir anda, Varaka bin Nevfel yanından geçiyordu. Onun bu acıklı ve dayanılmaz derecede gayet ağır şartlar altında yaşadığını, ama buna rağmen îmânından ve davasından taviz vermediğini görünce, ona döndü ve meâlen şöyle dedi:

"Ey Bilâl! Ehad... ehad... Eğer benden önce ölürsen var ya, senin mezarını türbe yapacağım. (Çünkü sen bu samimi hâlinle her zaman ziyaret edilmeye lâyık birisi olduğunu gösteriyorsun)."[1]

---

(1) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, I, 207-207; Kandehlevî, Hayâtü's-Sahâbe, I, 427

Varaka b. Nevfel'e bunu söyleten ve kâfirleri çatlatan "Allah birdir..." sözü öyle normal bir söz değildi. Mekke havalisinde çınlayan ama ânında yeri ve göğü inleten bu söz, Arş'ta yankılanan, Yüce Rahmeti coşturan, melekleri temâşâ etmeye koşturan ve âsumâna sevinç gözyaşları döktüren son derece bereketli ve etkileyici bir sözdü.

Hz. Bilâl'in îmân ve sadâkat dolu tertemiz kalbinin zümrüt tepelerinden süzülüp akan cihânın bu en kudsî sözü, kendini dünya tarihinin en şerefli sinesine emânet ediyor ve o günden beri bütün gönül yamaçlarını kuraklıktan, bütün ruhları ızdıraptan ve bütün akılları bunalımdan kurtarmaya ve bütün mazlumlara derin bir nefes aldırmaya devam ediyor.

Hz. Ebû Bekir (r.a.), Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in emriyle Bilâl-i Habeşî'yi Ümeyye bin Halef'ten satın aldı ve onu âzât etti. Hürriyete kavuşan Hz. Bilâl (r.a.) Hz. Ebû Bekir'e şöyle dedi:

"Sen beni kendin için mi âzât ettin? Yoksa Allah için mi? Şayet beni kendin için âzât etti isen, ben ömrümün sonuna kadar sana hizmet edeyim. Yok eğer beni Allah için âzât etti isen, o takdirde ben Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in yanında kalıp Ona hizmet etmek istiyorum."

Hz. Ebû Bekir (r.a.), ona şu cevabı verdi:

*"Artık sen tamamen hürsün ve bundan sonra dilediğin şekilde hareket etme hakkına sahipsin." Bilâl-i Habeşî (r.a.) b*u günden itibaren Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'den hiç ayrılmadan Onun hizmetinde bulundu.

Ezanla ilgili rüya görüldüğünde, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, ezânın Hz. Bilâl'e öğretilmesini ve ezânı onun okumasını emir buyurmuştu.

Artık İslâm'da en gür sesli ve en parlak simâlı olan "İlk Müezzin" olma şerefi ona âit olmuştu ve artık o, sonsuzlara kadar hep bu yüce şerefle yâd edilecekti.

Hz. Bilâl, ezan ve namaz vakti geldiğinde, bunu bildiği hâlde, edebinden, saygısından ve Onun o mübârek sesini işitmekten çok hoşlandığından dolayı, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in,

"Yâ Bilâl! Haydi kalk da ezân oku!"

şeklindeki emrini bizzat duymadıkça ezânı okumazdı. İşte Hz. Bilâl'in Efendimiz'e karşı duyduğu sevgisi ve edebi, saygısı ve bağlılığı bu derece sonsuz idi.

* * *

Şimdi hakîkî hikmet ve temiz gönül ister ki, Hz. Bilâl'in îmân noktasında gösterdiği bu derece yüksek sadâkati ve Efendimiz'e karşı gösterdiği bu derece derin edebi ve saygısı bu dünyada bile karşılıksız kalmasın. Nitekim öyle oldu. Şöyle ki:

Yıllar sonra Mekke fethedilmişti. Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, Ka'be'nin yanında dikilmiş ve mübarek gözleriyle birisini arıyordu.

Sahâbe-i Kiram Efendilerimiz yanına sokulup kimi aradığını sorduklarında, Bilâl-i Habeşî'yi aradığını söyledi.

Bilâl-i Habeşî koşarak Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in huzuruna gelince, Efendimiz ona meâlen şöyle dedi:

- Bilâl'ciğim! Bundan yıllar öncesini hatırlıyor musun? Hani müşrikler îmân ve İslâm'dan döndürmek için, seni tutup kızgın kumlara yatırıyor ve başını kumların içine sokuyorlardı. Ama sen dîninden taviz vermiyor ve onlara cevap olarak sadece *"Allâhü ehad... ehad... ehad..."* Yani *"Allah birdir... Birdir... Birdir..."* diyor ve sebât ile sadâkatini gösteriyordun.

İşte Bilâl'ciğim! Senin yıllar önce o kritik anlarda gösterdiğin samimiyet ve sadâkatine karşılık olarak, şimdi gel de, Ka'be'nin üzerine çık ve o gün kumlara *"Allahü ehad"* diyerek Yüce Allah'ın birliğini haykırdığın gibi, şimdi de Ka'be'nin üzerinde *"Allahü ekber"* diyerek ezânı oku ve oradan Yüce Allah'ın büyüklüğünü bütün âleme îlân et.

Evet yüzü yerlerde sürünürken ve ölümle pençeleşirken "**Allahü ehad...**" deyip îmânındaki sebâtını ve bağlılığındaki sadâkatini gösteren Bilal-i Habeşî (r.a.), bu sadâkatine karşılık olarak, o zamandan yaklaşık yirmi yıl sonra Mekke'nin fethedildiği günde, sâdık yârânlarına vefasını göstermek için fırsat kollayan Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in emriyle ezan okumak üzere Ka'be'nin üzerine çıkıyor ve orada **"Allahü ekber..."** diyerek Ezân-ı Muhammedî'yi okuyordu..

İşte Ehad'den Ekber'e olan unutulmaz gerçek...

Demek ki sürekli olarak hatırlanmanın, unutulmamanın ve uzun ömürlü olmanın yolu, kendimizi unutmamasını istediğimiz Yüce Zât'ı hiçbir zaman unutmamak, meydana gelen her hâdisenin ve eşyanın yüzünde O'nun sonsuz olan kudretini, sınırsız olan ilmini, engelsiz olan irâdesini, her şeyi içine alacak derecede engin olan rahmetini, son derece haşmetli olan saltanatını

ve gayet kapsamlı olan hikmetini görmek; sonra da bununla yetinmeyip O'nu unutmadığımızın alâmeti olarak rızâsı doğrultusunda hareket etmektir.

Özellikle de kritik anlarda ve ağır şartlar altında kaldığımızda, O'nu ve O'na âit şeyleri tereddütsüz bir şekilde tercih etmek ve içimizde O'na karşı ciddi bir aşk, şevk ve iştiyak taşımaktır. Çünkü kalpler ve hâfızalar, O'nun elinde-dir. O dilediklerini hâfızalara yerleştirir ve onları daima hatırlatır, dilediklerini de hâfızalardan siler ve onları hemen unutturur.

Hem sen Allah için iyilik yapmaya, sabretmeye ve sadâkatini göstermeye devam et; velev ki dağın altında, denizin dibinde ve hiç kimsenin görmeyeceği en gizli bir yerde olsun. Merak etme, onu kimse bilmese bile Yüce Allah bilir ve Yüce Allah'ın bilmesi senin için yeterlidir.

Bilâl-i Habeşî'nin gerek Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e gerekse Onun sâdık yârânlarına bir ân önce kavuşmak için duyduğu hasret de dillere destandır. Şöyle ki:

Hz. Bilâl-i Habeşî (r.a.), ölüm döşeğinde iken karısı "Ne kadar üzgünüm." diye sızlanırken, o ise ruhunda duyduğu "samîmî dostlarına kavuşma" sevincinin ifâdesi olarak meâlen şöyle diyordu:

"Oh! Ne kadar hoş ve ben ne kadar sevinçliyim. Bana ne mutlu ki, ben hemen yarın sevdiklerime yani Hz. Muhammed'e ve Onun Ashabına kavuşacağım."

Cenâbı Hakk'ın onun îmân, azim, aşk ve sebâtından bizlere de nasip etmesi duâsıyla...

* * *

- 10 -

İslâm Dâvâsına Sâhip Çıkanlar Asla Unutulmazlar

Özellikle sıkıntılı anlarda, şartların çok zorlaştığı bir ortamda ve herkesin bazı bahanelerle bir kenara çekildiği bir dönemde İslâm dâvâsına sahip çıkanlar asla unutulmazlar. Meselâ:

İlk Muhâcirler ve Necâşî unutulmuyordu:

İnandıkları gibi yaşayabilmek ve O'nun adını etrafa duyurabilmek için çocuklarını, akrabâlarını ve çok sevdikleri o mübârek diyarlarını terk ederek uzak diyarlara, Habeşistan'a giden o İlk Muhâcirler unutulmadıkları gibi, ülkesinin kapılarını sonuna kadar açmakla onlara tam sâhip çıkan ve ülkesinde dinlerini diledikleri gibi yaşayabilecekleri ve inandıkları gibi hareket edebilecekleri garantisini veren Habeş Kralı Necâşî de unutulmuyordu ve unutulmuyor.

Evet Necâşî, Mekke'de müşrikler tarafından kendilerine inanç ve ibadetle ilgili hiçbir hak tanınmayan ve bu yüzden akıl almaz eziyetlere maruz kalan Müslümanlara sahip çıkmış ve inandıkları gibi yaşamaları hususunda onlara ülkesinin bağrını açmış ve inanç ve ibadetle ilgili her türlü hakkı sonuna kadar onlara

tanımıştı. İşte Necâşi, o çok kritik bir anda, yani kimsenin sahip çıkmadığı ve sahip çıkmaya cesaret edemediği bir zamanda Ashâb Efendilerimiz'e sâhip çıktığından ötürü, kimseye nasip olmayan bir şerefe ve imtiyazlı bir fazilete nâil olmuştu. O şeref ve fazilet de şu idi:

Necâşî Habeşistan'da vefat ettiğinde, Medîne-i Münevvere'de bulunan Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, Yüce Allah'ın bildirmesiyle onun vefatından haberdar oldu ve meâlen "Yüce Allah, yıllarca önce size kimsenin sahip çıkmadığı bir zamanda, size ve İslâm'a sahip çıkan Habeş Kralı Necâşî'nin vefat ettiğini bildirdi." dedi. Sonra da Ashâbı ile birlikte kalkıp gıyâbî olarak onun cenaze namazını kıldılar.[1]

Ebû Süfyan unutulmuyordu:

Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem Mekke devrinde, özellikle de Hz. Ömer (r.a.)'in Müslümanlığından önce çok ciddi hakâretlere ve çok fenâ muâmelelere maruz kaldığı zaman, Ebû Süfyan'ın evine iltica ederse, o evde himaye görürdü. Bir defasında gözü dönmüş müşrikler, Hz. Fâtıma vâlidemizi dövmüş ve ona işkence etmişlerdi. Bunu gören Ebû Süfyan, devreye girip Hz. Fâtıma vâlidemizi almış, evine götürmüş ve ona bir kısım ikramlarda bulunmak suretiyle onun kırık olan gönlünü almıştı.

İşte O Vefâ İnsanı, Ebû Süfyan'ın bu iyiliğini hiçbir zaman unutmamış ve hicretin sekizinci yılında gerçekleşen Mekke'nin fethinde *"Silahı bırakanlara, Ebû Süfyan'ın evine girenlere veya Ka'be'ye sığınanlara dokunulmayacağını"* ilân etmişti. Hem belki bu yüzdendir

---

[1] Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, I, 657

ki, Ebû Süfyan yaşlanmış olduğu halde kendisine iman nasip olmuş ve İslâm'a girmişti. Halbuki yaşlanmış bir kimsenin, o zamana kadar savunduğu hususları bırakıp inkar ettiği hususları kabul etmesi çok zordur ve çok ender olan bir durumdur.

Sürâka b. Mâlik b. Cu'şum unutulmuyordu:

Sürâka b. Mâlik b. Cu'şum, *h*icret esnâsında müşrikler tarafından ortaya konulan büyük ödülü almak için, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'i takip etmiş ve yanlarına kadar varmıştı. Fakat atının ayakları iki üç defa kuma saplanınca maksadına erişemeyeceğini anladı ve Ondan *"emân"* diledi.

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de ona *"emân"* verdi. Hem de daha sonraları kendisine dokunulma- yacağına dâir eline bir de *"emân mektûbu"* verdi. Sonra da ona dedi ki: "Bizi gördüğünü kimseye söyleme. Hem git ve öyle yap ki, başkası gelmesin."

Sürâka, beklemeden Mekke'ye döndü. Mekke'de Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem ile Hz. Ebû Bekr (r.a.)'i Medîne yolunda gördüğünü kimseye söylemediği gibi, *"Ben oralara baktım; kimseyi göremedim. Boşuna uğraşmayınız."* demek suretiyle o tarafa gitmek isteyenleri de engelledi ve gerçekten sözüne sâdık çıktı.[2]

Şimdi Hz. Sürâka diyor ki: Yıllar sonra Huneyn Gazvesi esnâsında yanına gidip de o mektubu gösterince, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem bana,

"Hâzâ yevmü vefâin ve birrin", yani "Bugün vefâ ve iyilik günüdür." buyurdu ve "Yaklaş, yanıma gel." dedi.

[2] Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 257

Ben de yanına yaklaştım. İşte o anda içim Ona tamâmen ısındı ve hemen oracıkta Müslüman oldum.

Bir gün Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Hz. Sürâka'ya, İran'ın fethedileceği ve onun da, Kisrâ'nın altın bileziklerini yani tâcını giyeceği müjdesini vermişti. Nitekim Efendimiz'in haber verdiği bu hâdise, yıllar sonra Hz. Ömer (r.a.)'in hilâfeti devrinde aynen gerçekleşti.

İşte kritik bir zamanda yapılan iyilik ve aklı ağlatan son derece ibretli bir hâdise daha:

Şirk ve küfrün ne derece korkunç bir vahşet ve menfur bir haslet olduğunu, îmân ve tevhid ise ne derece yüce bir haslet ve başlıca bir huzur kaynağı olduğunu bilmek ve anlamak istersen, şu ibretli hâdiseyi dikkatlice oku ve güzelce anlamaya çalış. Doğrusu arz etmeye çalışacağım şu can alıcı ve çok düşündürücü hâdise veya hâdiseler karşısında, sâlim akıl çaresizlikten ancak gözyaşı döker ve ancak döktüğü gözyaşlarıyla teskin olmaya çalışır. Şöyle ki:

Îmân, insanın kalbine zayıflara karşı merhamet ve insaf duygusunu ve mütekebbirlere karşı da şehâmet rûhunu aşılar, insanı olgunlaştırır ve onu â'lây-ı ılliyyîn'e yükseltir. Küfür ise, insanın kalbindeki acıma ve insaf etme duygusunu tamamıyla yok eder, insanı canavarlaştırır ve sonunda onu aşağıların aşağısına atar. İşte bunun çarpıcı bir örneği:

Mekke müşrikleri, Tâif dönüşünde Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'i Mekke'ye sokmuyorlardı. Müşrik- lerin ileri gelenlerinden birisi olan ve seksen yaşlarında bulunan Mut'im, bunu duyunca vicdanı sızlamış ve Mekke'ye girebilmesi için Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'i himâyesine almıştı. Rasûlüllah sallallahü

aleyhi ve sellem onun bu iyiliğinden sonra ancak Mekke'ye girebilmişti.

İşte Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, Mut'ım'in bu iyiliğini hiçbir zaman unutmamıştı. Öyle ki, onun bu iyiliğine karşılık olarak, onun oğlu olan Cübeyr'in Bedir esirleri hakkındaki iltimâsını kabul etmiş, esirleri serbest bırakmış ve ona şöyle demişti:

"Eğer baban Mut'im sağ olup iltimâsa ve aracı olmaya gelseydi, bunların ölmüşlerini bile ona verirdim."

İşte kâmil derecesindeki bir îmânın insana bahşettiği şefkat, mürüvvet ve vefâ duygusu..

Şimdi de şirk ve küfrün insan ruhuna verdiği vahşeti görmeye ve anlamaya çalışalım. Buna en çarpıcı örneklerden birisi, Hz. Hamza (r.a.)'nın Uhud gazvesinde şehîd edilmesi hâdisesidir. Şöyle ki:

Yukarıda görüldüğü gibi Mut'ım'in oğlu Cübeyr, Bedir Gazvesinde Medine'de esir olarak tutulan Kureyşli esirlerin kurtarılması için Mekke'den gelip Hazret-i Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem'e iltimasta bulunmuş; Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de onun bu iltimasını kabul etmiş ve esirleri ona bağışlamıştı.

Şimdi asla unutulmaması gereken böyle bir iyiliğe rağmen, küfürden kaynaklanan şu ruh vahşetine ve şu kalb katılığına bakın ki, müşrikler Bedir'de kaybettikleri akrabâ- larının ve uğradıkları yenilginin intikamını almak üzere hemen savaş hazırlıklarına başladılar. İşte bu esnâda yukarıda adı geçen Cübeyr, kölesi olan ve mızrak atmada çok maharetli olan, ancak henüz Müslüman olmamış olan Vahşi'yi çağırıp ona şöyle dedi:

"Eğer Müslümanların en ileri gelen kahramanlarından olan Hamza'yı şehîd edersen, seni kölelikten âzat edecek ve seni hürriyetine kavuşturacağım."

Ebû Süfyan'ın karısı olan Hind de Vahşî'ye, Hz. Hamza'yı şehîd etmesine karşılık olarak pek çok ödüller vereceğini söyledi.

İşte küfrün insan ruhuna verdiği vahşet, insan aklına verdiği nankörlük ve insan kalbine aşıladığı körlük...

Şimdi en büyük iyiliğe karşılık olarak, en büyük kötülüğü yaptıran şirkin ve küfrün bu derece çirkin olan menfur yüzünü bir nebze olsun gören ve az da olsa düşünebilen ve anlayabilen bir kimse, böylesine insafsızlıktan, vicdansızlıktan ve vahşetten ibaret olan bir küfürden hiç tiksinmez ve nefret etmez mi?

Hem bu vahşeti hayretler içerisinde seyreden ve hemcinslerinin bu türlü davranışlarından teberrî eden sâlim bir akıl, gördüğü bu tür manzaralar karşısında "Bu derece bir nankörlük ve böyle bir vahşet olamaz." deyip haykırmasın ve bir an önce sükûnete ermek için gözyaşlarını ceyhûn etmesin de ne yapsın?

Allah bizlere insaf versin. Gaflet ve cehâlet perdelerini üzerimizden kaldırsın ve cümlemize hakikati görecek gözler, anlayacak akıllar ve kavrayacak kalbler ihsan etsin. Âmîn...

* * *

-11-

İşte Hasbîlilik ve Bağlılık Buna Denir

En büyük hakîkî lezzet, ebedî ve kudsî olan İslâm dâvâsının bir taraftan dimdik ayakta kalması, diğer taraftan da cihanın her tarafına yayılması ve yüce tevhid hakikatinin bütün gönüllerde taht kurması için imkanlar elverdiği ölçüde koşturup hizmet vermek, böyle bir hizmette bulunmayı hidâyetten ve istikâmetten sonra en büyük nimet olarak görmek ve bu nimetin içindeki iltifatı hissetmektir. Evet nimetin kadrini bilip o nimetteki iltifatı hissetmek, her türlü lezzetin üstündedir.

Diğer bir ifade ile en büyük saâdet, hakkı bilmek ve hakkı sevmek, hasbîlik ruhuna sahip olarak hakka hizmet etmek, haktan ve istikâmetten yana olmak, sonunda Hakk'ın yolunda ruhunu Cenâbı Hakk'a teslim etmek ve böylece Cennet'te Yüce Hakk'ın eksiksiz ve kusursuz Cemâliyle müşerref olma liyâkatini ve saâdetini kazanmaktır.

* * *

Dünyanın kendine göre aynı ruhu taşıyan dünya çocukları olduğu gibi, âhiretin de kendine göre aynı ruhu taşıyan âhiret çocukları vardır. "Her çocuk az çok annesine benzer ve annesinin arkasından gider." fehvasınca, akılları başlarında bulunan kâmil insanlara düşen şey, dünyanın

değil; âhiretin çocukları olmaya çalışmaktır. İşte insanlık âleminin kendisiyle iftihâr ettiklerinden ve âhiretin bahâdır evlâtlarından birisi, Mus'ab bin Umeyr (r.a.)'dir.

Hz. Mus'ab (r.a.), azamî ihlâs, azamî sadâkat ve azamî fedâkârlık esasları üzerinde kurulan îmân ve hizmet meşrebinin, ilim ve irfan mesleğinin önde gelen en seçkin temsilcilerindendir. Nitekim Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem bir gün Ashâb Efendilerimizle birlikte sohbet ederken Hz. Mus'ab yanlarına geldi ve selam verip oturdu.

Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem onun selâmını aldıktan sonra, meâlen şöyle buyurdu:

"Dünyayı bütün ahâlisiyle değiştiren Yüce Allah'a hamd olsun. Şu genç adamı görüyor musunuz? Önceleri anne ve babasının en sevgili varlığı idi. Îmân ettikten sonra Allah ve Rasûlü'nün sevgisi, anne ve babasının sevgisine üstün geldi. O da Allah ve Rasûlü'nü anne ve babasına tercih etti."(1)

Bu şerefli iltifata mazhar olan Hz. Mus'ab, güzel evinden ve şa'şalı hayatından tutun da, dünyaya ait zevk ve lezzet adına ne varsa, hatta kendisini İslâm'dan alıkoymak isteyen anne ve babasına kadar hepsini ve her şeyi ciddî bir hasbîlik ve yüksek bir fedâkârlık ruhuyla terk etti.

Medîneli bazı kimseler, Mekke'de Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ile Akabe'de görüşüp tanıştıklarında, Ondan dinledikleri Kur'ân'ın etkisinde kalarak Müslümanlığı kabul etmiş, Ona biat etmiş ve Medine'ye Müslüman olarak dönmüşlerdi. Derken Medîne'de İslâmiyet hızlı bir şekilde yayılmaya başlamıştı. Ancak

---

(1) İbn Sa'd, Tabakât, III, 117

Medine'de insanları İslâm Dîni hakkında bilgilendirecek yetişmiş bir kimse yoktu.

Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem henüz Mekke'den Medîne'ye hicret etmemişti. Bir gün ilk çilekeş Müslümanlardan olan Hz. Mus'ab'ı yanına çağırdı ve ona şöyle dedi:

- Ey Mus'ab! Seni halka Kur'ân'ı ve İslâm'ı öğretmek üzere Medîne'ye göndermek istiyorum. Ne dersin?

Hz. Mus'ab (r.a.) böyle nebevî bir emre, böyle kudsî bir göreve ve böyle şerefli bir hicrete ne desin ve ne diyebilir ki. Kaldı ki, yıllarca arayıp da bulamadığı, arzulayıp da ulaşamadığı en şerefli bir hizmetti bu. Hz. Mus'ab (r.a.) tereddüt etmeden ve gökte aradığını yerde bulmuş gibi sevinerek “Peki Yâ Rasûlallah! Ben hazırım.” dedi. Sonra da evine giderek hanımına ve çocuklarına “Ben gidiyorum.” dedi ve hemen hicret hazırlığına başladı.

Ancak bir taraftan mübârek hanımı,

- Beyefendi! Bizi kime bırakıp gidiyorsun? İşlerimizi kime havale ediyorsun? Biz de seninle birlikte gelecek miyiz? Biz burada tek başımıza kalıp da ne yapacağız? diye ağlıyordu. Diğer taraftan çocukları etrafını sarmış, “Babacığım! Böyle ansızın nereye gidiyorsun ve bizi kime bırakıyorsun?” diyor ve Hz. Mus'ab'ın ayaklarının dibinde ağlaşıyorlardı. Hz. Mus'ab (r.a.)'ın, bütün bunlara karşı takındığı tavır ve bütün sorulara verdiği cevap ise şu idi:

“Ben orasını bilmem. Bana sadece benim gitmem söylendi. Size gelince, sizinle ilgili olarak bir şey söylenmedi. Binâenaleyh, ben sizi ve işinizi Allah'a ve Rasûlü'ne bırakıyorum. Hem hiç merak etmeyin. Bana hicret et emrini veren Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve

sellem, herhalde sizi düşünecek ve size mutlaka bir çâre söyleyecektir."

Evet Hz. Mus'ab, kendisine bu hususta soru soran herkese, aynı cevabı veriyor ve aşk ve şevkinden, azim ve gayretinden ve yüksek performansından bir şey kaybetmemek için azami derecede gayret gösteriyordu. Nitekim kısa bir zamanda gerekli hazırlığı yaptı. Medîne'nin yolunu tutarak oraya hicret etti ve orada Yüce Allah'ın yardımıyla nice insanlar hidayete erdi ve istikâmeti bulup gerçek insanlık semâsına yükseldi.

Siz sarsılmaz derecedeki şu îmân ve teslîmiyete bakın ki, Hz. Mus'ab (r.a.) Mekke'de iken çok zengin bir âilenin son derece yakışıklı, çok efendi, gayet sempatik ve çok sıcakkanlı bir çocuğu idi. Yani dünya her yönüyle ona gülüyor ve onu kendisine çekmeye çalışıyordu. Ama o, kalbindeki kâmil îmânı ve kudsî dâvâsı uğrunda her şeyini feda etmeye karar vermişti ve bu yüzden de kendisinde dünyaya metelik verecek bozukluğun olmadığını her fırsatta ilan ediyordu.

Hz. Mus'ab (r.a.), bu samimiyetini hayatının son demine kadar devam ettirdi ve sonunda da, *"Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz."* fehvâsınca bu samimiyetinin şerefli kurbanı olarak Allah yolunda şehîd oldu. Hem de dünyanın tozuna ve toprağına bulaşmadan ve bir kısım fitne ve fesatlara maruz kalmadan tertemiz bir halde Yüce Allah'ın huzuruna gitti.

* * *

Abdurrahman bin Avf (r.a.), Mekke'nin ileri gelen zenginlerinden idi. Medîne'ye hicret etmek isteyince Mekkeli müşrikler tarafından bütün malına el konulmuş

ve bu yüzden bütün malını Mekke'de bırakma mecburiyetinde kalmıştı. Ama Medîne'ye hicret ettikten kısa bir zaman sonra yine Medîne'nin ileri gelen zenginlerden oldu. İşte bu derece fedâkâr, hasbî ve aynı zamanda çalışkan olan Abdurrahman bin Avf (r.a.), yıllar sonra bir iftar vaktinde, önüne birkaç çeşit yemek konduğunda, bundan çok müteessir olmuş, hüzün gözyaşları dökerek yemekten kalkmış ve yanında bulunanlara şunları söylemişti:

- Mus'ab bin Umeyr, benden daha hayırlı bir kimse idi. Uhud'da şehîd olduğu zaman, bütün vucûdunu örtecek bir kefen bulunamamıştı. Çünkü üzerine sarılan kefen kısa gelmişti. Öyle ki başı örtülünce ayakları, ayakları örtülünce de başı açıkta kalıyordu. Sahâbe-i Kirâm Efendilerimiz bu durumu gidip Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e arz ettiler. Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de o kefenle baş tarafını örtmelerini, ayaklarını da ızhır otuyla örtmelerini emir buyurdular. Sahâbe-i Kiram Efendilerimiz de kefenini başına doğru çektiler, ayaklarını da ızhır denilen güzel kokulu bir ot ile örttüler.[2]

İşte Hasbîlik Buna Denir.

Hz. Abdurrahman bin Avf, bunları anlattıktan sonra şöyle diyor:

- Bana gelince, Cenâbı Hak dünyâda bana bu kadar çok nîmet ihsan etmiş bulunmaktadır. Acaba bu nimetleri öbür dünyada eksiltecek mi? Yoksa ben âhiretteki hakkımı bu dünyâda mı tüketiyorum? Hem ben yarın Allah'ın huzurunda bu nîmetlerin hesâbını nasıl vereceğim?

---

[2] Buhârî, el-Câmiu's-Sahih, V, 30-31

Evet o, yanındakilere bunu ve buna benzer şeyler diyor ve demesiyle birlikte rikkate geliyor, gözyaşlarını ceyhûn etmeye başlıyor ve ağlamaktan dolayı yemek yiyemeden sofradan kalkıp gidiyor.

Hazret-i Hamza (r.a.) da aynı harpte, yani Uhud savaşında şehîd olduğunda, vücudunu örtecek bir kefen bulunamamıştı da, üzeri ancak ihtiyar kadınların giydiği eski bir hırka ile örtülmüş ve o da öyle defnedilmişti.

Sahabe-i Kirâm Efendilerimiz olsun, onlara tam iktidâ ve ittibâ eden bütün İslâm büyükleri olsun, hepsi de Allah yolunda gösterdikleri hamiyet ve gayret dolu hayatlarının yanında ayrıca hasbîliklerini ve samîmiyetlerini de sergiliyorlardı. Öyle ki kanâat ve iktisat içerisinde bir hayat yaşıyor, ihtiyaçlarını karşılayacak ve başkalarına yük olmayacak şekilde bir hayatı seçiyor, ellerine çok şeyler geçtiğinde onun ancak kendilerine yetecek kadarını kullanıyor; hattâ muhtaç oldukları şeylerde bile bazan fedakarlık yapıyor ve kardeş-lerini tercih ediyorlardı.

Çünkü Ashâb Efendilerimiz, gayet iyi biliyorlardı ki, **gamsız sürur, kedersiz sevinç ve sonsuz saâdet, îmânda, ihlâsta, hasbîlikte ve fedâkarlıktadır.**

Hem yine biliyorlardı ki, Cenabı Hakk'ın emir ve yasaklarına istikâmet çizgisinde olmak şartıyla ihlâs ile temessük etmenin hükmü ve neticesi, felâh ve zafer olduğu gibi; O'na karşı isyân ve muhâlefette bulunmanın hükmü ve neticesi de, eldeki nimetlerden mahrumiyet ve er-geç helâk ve perişanlıktır.

O hâlde, içinde bulunduğumuz îmân, istikâmet ve hizmet gibi nimetlerin kadrini iyi bilmeli, ihlâsa ve hasbîlik ruhuna çok önem vermeli, bundan dolayı Kerîm bir

Mün'im olan Yüce Mevlâ'mıza bin can ile şükretmeli ve yaşadığımız sürece bizleri îmanla sâbit, sadâkatle dâim ve ihlasla kâim kılması için O'na sürekli olarak niyazda bulunmalıyız.

* * *

- 12 -

Kur'ân'ın Kerâmeti ve Büyüleyici Atmosferi

Kur'ân-ı Kerîm, her şeyden evvel bir **vahy** mahsûlüdür. Bu itibarla da bir nûr, bir hidâyet, bir hikmet, bir zikir, bir öğüt ve bir rahmet kitabıdır. Yüce Allah Kur'ân-ı Kerîm'i insanları karanlıklardan nûra ve cehâletten ma'rifete çıkarsın, zulümden adâlete ve başıbozukluktan intizâma erdirsin, nebâtî ve hayvânî hayattan insanî ve İslâmî şuûra yükseltsin, aralarındaki ihtilâfı gidersin, onları neticesi helâk olan eğri yollardan sakındırsın ve neticesi her iki cihânın saâdet vesilesi olan sırât-ı müstakîme hidâyet etsin diye indirmiştir.

Evet, *Kur'ân-ı Kerim, bir hidâyet rehberidir.* Saâdet Asrında, yani Peygamberlik devri ile Râşid Halîfeler devrinde, yaklaşık olarak yarım asırda hayatın her sahasında tatbik edilmiş olan, bu tatbikin neticesinde o asrı her yönüyle *"Saâdet Asrı"* olma derecesine yükselten ve o zamandan günümüze kadar bazı kesintilere maruz kalsa bile; hayata düstur olarak kabul edildiği zamanlarda insanlar için gerçek bir huzur ve kalıcı bir emniyet temin etmiş olan bir hidâyet rehberidir.

Hem Kur'ân-ı Kerîm, insanları sırât-ı müstakîme götüren son derece kerâmetli, büyüleyici ve etkileyici bir hidâyet kaynağıdır. Sırat-ı müstakîm ise, Peygamberlerin, sıddîklerin, şehidlerin ve sâlihlerin gittikleri gayet geniş ve alabildiğine düz olan bir caddedir ki, bu geniş cadde İslâm Dînidir. Bu caddede yürüyen kimseler hiçbir zaman Allah'ın gazap ve lanetine ma'ruz kalmaz, fazl ve rahmetinden de mahrûm olmazlar. Onlar, daima hidâyet üzere bulunurlar. Buna göre insanları sırât-ı müstakîme ve sırât-ı müstakîmi en geniş mânâsıyla ve parlak beyanlarıyla açıklayan Kur'ân-ı Kerîm'e çağıran bir kimse, gerçek hidâyeti bulmuş ve kurtulmuş demektir.

* * *

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, peygamberliğinin on birinci yılında hac mevsiminde Medîneli altı kişi ve bir yıl sonra yine hac mevsiminde Medineli on iki kişi ile, Mekke yakınlarında bulunan ve Akabe denen küçük ve dar bir vadide bir gece vakti gizlice buluşup görüştüler. Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem Medîne'den gelen o bahtiyârlara Kur'ân okudu ve onlara bazı hakîkatlerden bahsetti.

Medîneli bahtiyarlar, Kur'an-ı Kerîm'in Selsebîl'inden ve Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in Havz-u Kevserinden kana kana ve doyasıya içince, birden bütün susuzlukları gitti ve artık dünyaya ait her şey kendilerine yavan gelmeye ve tat vermemeye başladı.

Bu Medîneliler, Akabe'de Kur'ân'ı dinledikçe, okunan âyetler karşısında etkilendiklerini, içlerinin aydınlandığını, kalplerinin rahata ve ruhlarının feraha kavuştuğunu iyiden iyiye hissettiler. Sonunda biat edip İslâm'a girdiler ve Medine'de gerek kendilerine gerekse başkalarına İslâm'ı

anlatacak bir muallim isteğinde bulundular. Bunun üzerine Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem de Medine'ye ilk muallim ve ilk mürşid olarak Hz. Mus'ab'ı gönderdi.

Hz. Mus'ab (r.a.) Medîne'ye geldiğinde Es'ad bin Zürâre'nin evine misafir oldu. Ve artık bundan sonra gerek Es'ad bin Zürâre gerekse mübarek saâdethâneleri nice güzel şeylere sahne ve nice şereflere mazhar olacaktı. Hem Es'ad bin Zürâre'nin delâletiyle ve Hz. Mus'ab'ın talim ve irşadıyla nice insanlar İslâm'a dehâlet edecek ve geleceğin nice îmân ve sadâkat kahramanları, yiğit oğlu yiğitler ve erkek oğlu erkekler yetişecekti.

Hz. Es'ad'ın evi, Müslümanlar için Medîne'de ilk tebliğ ve irşâd müessesesi, ilk talim ve terbiye mektebi ve ilk ilim ve fikir merkezi idi. Burada Medîneli Müslümanlar toplanıyor ve Hz. Mus'ab onlara sabah akşam, gece gündüz demeden Kur'ân öğretiyor ve İslâm'ı anlatıyordu.

Bir defasında Hz. Mus'ab, başta Es'ad bin Zürâre olmak üzere bazı Müslümanlarla birlikte bir kuyunun başında oturup sohbet ettikleri bir sırada, henüz Müslüman olmayan Üseyd bin Hudayr ile Sa'd bin Muâz, onlardan ciddi bir şekil- de rahatsızlık duydular. Sa'd bin Muâz, Üseyd bin Hudayr'a,

"Git de gençlerimizi yoldan çıkarmak için gelen şu iki adamı defet ve bir daha buraya gelmemelerini söyle. Biliyorsun ki, Es'ad bin Zürâre benim teyzemin oğludur. Eğer öyle olmasaydı, bu işi sana bırakmaz, gider kendim hallederdim." dedi. Bunun üzerine Üseyd, hiddetle yerinden kalktı ve mızrağını alıp o tarafa doğru gitti.

Es'ad bin Zürâre, Üseyd'in kendilerine doğru değişik bir hava ile geldiğini görünce, Hz. Mus'ab'a şöyle küçük bir hatırlatmada bulundu:

"Bu gelen kavmin büyüğüdür. Buraya geldiğinde ona îmânı telkin et."

Üseyd onların yanına varır varmaz, "Sizin burada ne işiniz var? Buraya gelip, yeni din diyor, İslâm diyor ve gençlerimizi baştan çıkarıyorsunuz. Eğer canınızı seviyorsanız ve yaşamayı düşünüyorsanız, burayı derhal terk edin!" şeklinde tehditler savurmaya başladı.

Hz. Mus'ab (r.a.), yaradılıştan gayet halim, selim ve çok yumuşak huylu bir kimse idi. Bu yüzden de Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem tarafından özel seçilmiş ve özel yetiştirilmişti ve şimdi de Yüce İslâm Dâvâsı'nın temsilcisi ve tebliğcisi olarak Medîne'ye gönderilmişti. Hâl böyle olunca elbette ki muhâtaplarına farklı davranacak ve aynı sertlikte mukâbelede bulunmayacaktı. Bu yüzden duydukları ve gördükleri karşısında heyecanlanıp hiddete kapılmamıştı. Üseyd'in bağırışlarını ve yanlış anlamalarını anlayışla karşılamıştı. Her şeyden önce onu efendilik ve nezâketle etkileyip irşadına vesile olmak istiyordu.

Nitekim Hz. Mus'ab (r.a.), kendilerine bağırıp çağıran ve bir kısım tehditler savuran Üseyd'e dönerek tebessüm ve samimiyet dolu bir edâ ile şöyle dedi:

"Sen hele bir otur. Bizi başkalarından değil de, bizi bizden öğrenmeye çalış. Sana İslâm Dîni hakkında biraz bilgi verelim. Hem buraya niçin geldiğimizi bir anlatalım. Anlattık- larımız vicdanına sükûnet, ruhuna rahatlık, gönlüne ferahlık verirse ve aklınla da uygun görürsen

kabul edersin. Uygun görmezsen o zaman dilediğini söyler ve bildiğini yaparsın."

Beklediği sert karşılık yerine hiç de beklemediği yumuşaklığı ve nezaketi gören Üseyd, bu yumuşaklık karşısında hayli sakinleşmişti. Ne de olsa akıllıydı ve nasipliydi. Artık daha fazla üstelemedi ve Hz. Mus'ab'a dönerek "Doğrusu sen çok insaflı konuşuyorsun." dedi; mızrağını yere atarak oturdu ve onu dinlemeye başladı.

Hz. Mus'ab (r.a.), ona Kur'ân'dan bazı âyetler okudu ve İslâmiyet hakkında bilgi verdi.

Üseyd, birden Kur'ân'ın büyüleyici atmosferine girdi, okunan âyetlerin etkisinde kaldı, âyetleri huşû içerisinde dinlemeye başladı ve sonunda kendini tutamayarak duygularını şu şekilde dile getirdi:

"Bütün okunanlar ve anlatılanlar gerçekten ne güzel şeyler imiş. Bu İslâm Dîni benim ruhumla ve karakterimle doğrusu çok bağdaşık çıktı ve içim ona ciddi bir şekilde ısındı. Doğrusu ben bu dini çok sevdim ve ben de artık sizden biri olmak istiyorum. Bana söyler misiniz; benim bu dine girmem için ne yapmam gerekiyor?"

Hz. Mus'ab (r.a.) ona öncelikle yıkanması, arkasından da kelime-i şehâdeti söyleyerek İslâm'ı kabul ettiğini ilân etmesi gerektiğini söyledi ve ona kelime-i şehâdeti öğretti. Bunun üzerine Üseyd bin Hudayr en küçük bir tereddüt göstermeksizin bütün samimiyetiyle ve içtenlikle kelime-i şehâdeti getirdi ve Müslüman oldu.

Bir müddet sonra oradan ayrılıp, kendisini oraya gönderen ve dönmesini merakla bekleyen Sa'd bin Muâz'ın yanına gitti. Olup bitenleri ve görüp duyduklarını ona anlattı ve derken onun da Müslüman olmasına vesile oldu.

Daha sonra ise, Hak dostu ve Peygamber âşığı olan bu iki güzel insan ve ender kahraman sayesinde kabilelerinden pek çok kimse îmân ederek İslâmiyet'le müşerref oldular.

Samimi bir edâ ve tatlı bir sadâ ile Kur'ân'ı okumak, melekleri ve nûrânî ruhları cezbeden pek güzel bir ameldir. Hatta sırf hayır için yaratılmış olan meleklerin Kur'ân dinlemek için semâdan inmesine sebep olacak derecede kuvvetli bir ibâdettir. İşte örneği:

Üseyd bin Hudayr (r.a.)'ın sesi çok güzeldi. Bu güzel sesini Kur'ân okumada kullanır, sesini Kur'ân'la ve Kur'ân'ı da sesiyle süsler ve bundan derin bir haz alırdı. Öyle ki, Kur'ân okumaya başladığı zaman bambaşka âlemlere girerdi.

Nitekim, bir gece hurma sergisinde beklerken Bakara Sûresini okumaya başladı. Yanında bağlı bulunan atı birden ürküp şahlanmaya başlayınca, Hz. Üseyd okumayı kesti. At da sakinleşti.

Tekrar okumaya başlayınca, at yine ürküp şahlandı. Hz. Üseyd yine sustu. At da sakinleşti. Hz. Üseyd üçüncü defa okumaya başlayınca, atın yine şahlandığını gördü ve artık okumaktan vazgeçti.

Kalktı ve atının yanına gitti. Başını kaldırıp da gök yüzüne baktığında, gördükleri karşısında hayretler içerisinde kaldı. Çünkü başının üzerinde gölgeye benzeyen sis içinde kandiller gibi birçok parıltılar gördü. Daha sonra ise bu gölge tabakası, içindeki ışık manzumesiyle birlikte semaya çekilip gitti ve artık görünmez oldu.

Hz. Üseyd, sabah olur olmaz beklemeden Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in yanına geldi ve o gece başından geçenleri anlatmaya başladı:

"Yâ Rasûlallah! Dün gece yarısı, hurma sergisinde ben Kur'ân okurken, âniden atım durduğu yerde ürkmeye ve şahlanmaya başladı."

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, ona *"Oku Ey Hudayr'ın oğlu!"* buyurdu.

Hz. Üseyd, "Ben okumaya devam ettim; ama at yine ürkmeye ve şahlanmaya başladı." dedi.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, ona *"Oku Ey Hudayr'ın oğlu!"* buyurdu.

Hz. Üseyd, "Ben okumaya devam ettim. Ama at yine şahlandı." dedi.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem yine ona, *"Oku Ey Hudayr'ın oğlu!"* buyurdu.

Hz. Üseyd, sözlerine devam ederek dedi ki:

"Yâ Rasûlallah! Ben artık okumaktan vazgeçmek zorunda kaldım. Çünkü oğlum Yahya, ata yakın bir yerde bulunuyordu. Atın çocuğu çiğnemesinden korktum. O sırada başımı göğe doğru kaldırarak baktığımda bulut gölgesi gibi beyaz bir gölge içinde kandillere benzeyen yıldızların parlamakta olduğunu gördüm. Sonra bu beyaz gölge içindeki parlaklık manzumesi çekilip gitti ve ondan sonra artık onu göremedim."

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, "*Sen onun ne olduğunu biliyor musun?*" diye sorunca, Hz. Üseyd bilmediğini söyledi. Bunun üzerine Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, meâlen şöyle buyurdular:

"Ey Üseyd! Onlar meleklerdi. Kur'ân'a ve senin Kur'ân okuyan o güzel sesine gelmişlerdi. Onlar Kur'ân'ı ve senin o tatlı sesini dinliyorlardı. Eğer okumaya devam etseydin sabaha kadar seni dinlerlerdi. Öyle ki insanlar

kendilerini seyrederler ve onlar da insanlardan gizlenmezlerdi.”[1]

Hz. Üseyd hakikat ilminden bazı şeyler öğrenebilmek için bazen geç saatlere kadar Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ile birlikte sohbet ederdi. Kafasına takılan bir meseleyi öğrenmeden rahat edemezdi.

Bir gün yine Hz. Abbâd ile birlikte Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in sohbetinde bulunmuşlardı. Onun huzurundan ayrıldıklarında vakit ilerlemiş ve hava iyice kararmıştı. O derece ki önlerini göremiyorlardı. Yüce Kur'ân'ın ve kudsî sohbetin bereketi ve feyzi olarak ellerindeki bastonları birden ışık vermeye ve yollarını aydınlatmaya başladı. Birbirlerinden ayrıldıktan sonra da ışık ikiye ayrıldı ve her biri kendi bastonunun aydınlığında yürüyerek evlerine gittiler.[2]

Hz. Üseyd bütün ömrünü ya Kur'ân okuyarak, ya okunan Kur'ân'ı dinleyerek, ya Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in sohbetlerinde bulunarak veya öğrendiği hakikatleri başkalarına anlatarak ve başkalarının hidâyet ve istikâmetlerine vesile olarak geçirmek ve Allah'ın huzuruna bu amellerle çıkmak istiyordu. Çünkü kendisinin İslâm ile tanışması, hidâyete ermesi ve istikameti bulması bunlarla olmuştu.

Hâsılı, Bedîüzzaman Hazretlerinin dediği gibi, Kur'ân-ı Kerîm kalplere kût ve gıdâ, akıllara kuvvet ve gınâ, ruhlara mâ ve ziyâ, nefislere devâ ve şifâ olduğundan, asla usandırmaz ve usandırmaması da Kur'ân'ın en belirgin özelliklerindendir.

---

(1) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, VI, 106
(2) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 186-187

* * *

- 13 -

Mekke ile Medîne'nin İki Günleri

Gerek küfür ve şirk adına gerekse dünyanın sureten tatlı olan yüzüne ve geçici tatlılığı adına egemen oldukları dünyalarını bırakmak istemeyen Mekke müşriklerinin, inananları davalarından vazgeçirmek için korkutma, sindirme veya imha etme planları yaptıkları o Mekke günleri...

Masum ve mazlum insanlardan yükselen o çığlıkların ve feryatların âsumânın kalbini parçaladığı ve Arş'ı titrettiği o Mekke günleri...

Ezâ ve cefâların dayanılmaz bir hâl aldığı, evlerin masumların gözyaşları ile, sokakların da mazlumların kanları ile yıkandığı o Mekke günleri...

İnsafsızca yapılan takip ve tehditlerin birbirini kovaladığı, tazyik ve tecâvüzlerin ardı arkasının kesilmediği, ezâ ve cefâların bir türlü sona ermediği, ta'zib ve tahkirlerin bitme tükenme bilmediği o Mekke günleri...

Öyle ki, günler ve yıllar geçtikçe müşriklerin baskısı daha da artıyor ve artık dayanılmaz bir hâl alıyordu.

Mekke'nin sînesi, bütün insanları ve bütün âlemleri kucaklayacak kadar geniş olmasına rağmen, müşrikler tarafından inananlara dar yapılıyordu.

İşte bu gibi sebeplerden ötürüdür ki, *"İlk Çilekeş Mü'minler"*, bir taraftan ağır baskılardan kurtulmak ve inandıkları gibi özgürce yaşamak için, diğer taraftan da sonsuz rahmete ve mağfirete ermek ve ebedî huzura kavuşmak için önce Habeşistan'a, sonra da Medîne'ye hicret etmek zorunda kaldılar. Halbuki Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem Kur'ân ile onlara ve bütün insanlığa sonsuz kurtuluş müjdelerini getirmiş, onlara âkıbetleri hakkında uyarılarda bulunmuş, akla ve kalbe hitap ederek öğütler vermiş, bir kısım belge ve delillerle onlara bir kısım gerçekleri hatırlatmış ve onları ebedî saâdete götürecek olan hak yola çağırmıştı.

İşte müşrikler, Onun getirdiği yüce hakikatlere kalem, ilim ve akıl ile karşı koyamayınca kaba kuvvete başvurdular, kılıçlara sarılıp pek çok kavga ve saldırılarda bulundular, hattâ zamanla savaşlar çıkardılar ve bütün bunlarla Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'i ve Mübârek Ashâbını öldürmeyi kasd ettiler.

Evet müşrikler o ilk mü'minlere akla hayale gelmedik işkence ve eziyetlerde bulundukları gibi, başta kendilerine olmak üzere topyekûn bütün âlemlere rahmet olarak gönderilen ve o zamana kadar kendisine en güvenilir kimse mânâsına gelen **"el-Emîn"** lâkabını verdikleri Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'e de aynı eziyetleri yapıyor ve aynı saldırılarda bulunuyorlardı. Onu aralarında barındırmak istemiyor ve Mekke'den çıkarmak için var güçleriyle çalışıyorlardı.

İşte o yıllarda Medîne'den Mekke'ye gelen bir kısım bahtiyar Medîneliler, Mekke yakınlarında Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem ile buluştular ve Ondan Kur'ân dinlediler. Onlar dinledikleri Kur'ân âyetleri karşısında öyle etkilenmişlerdi ki, o esnâda içlerine düşen îman ve hidâyet parıltıları sayesinde içleri birden aydınlandı, kalpleri sükûnete ve ruhları rahata kavuştu. Sonunda kendi hür irâdeleriyle îmân edip Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'e biat ettiler ve İslâm'a girip Müslüman oldular.

Evet O Medîneli bahtiyarlar, Kur'ân'ın *Selsebîl*'inden ve Efendimiz'in *Havz-u Kevser*'inden kana kana ve doyasıya içince, birden bütün susuzlukları gitti ve dünyaya ait her şey kendilerine yavan gelmeye ve tat vermemeye başladı. Hem istediler ki, Kur'ân'ın ve İslâm'ın verdiği bu eşsiz ve sonsuz zevki ve doyumsuz lezzeti başkaları da tatsın ve başkaları da gerçek kurtuluşa ersin. İşte bunun için de Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'i ısrarla Medîne'ye dâvet ettiler. Dâvet ederken de, son derece hayati bir şeye söz veriyorlardı. Onu kendi çocuklarından ve hanımlarından daha fazla koruyacaklarına ve Ona kendi haysiyet ve şeref- lerinden daha fazla sahip çıkacaklarına söz veriyorlardı.

Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'i ve Şerefli Ashâbını Medine'ye davet etmek ve bağırlarına basmak, onlara yurtlarını açmak ve sâhip çıkmak demek, o günün şartlarında ateşten gömlek giymek ve bütün dünyayı karşılarına almak demekti. Ama buna rağmen Medîne'nin aziz evlâtları ve insanlık âleminin iftihar vesilesi olan o bahtiyarlar, ateşten olan bu gömleği giyiyor, bütün dünyayı karşılarına alıyor, Efendimiz sallallahü aleyhi ve

sellem'e ve beraberindeki Ashâbına sahip çıkıyor ve bunu en büyük şeref sayıyorlardı.

İşte bundan ötürüdür ki, aklı başında ve gönlü temiz olan kimseler, şirki ve küfrü, sefâheti ve cehâleti terk edip îman, tevhid, İslâm ve saâdet yolunu seçtiler. Ama onların bu tercihleri dünyaları ve bedenleri adına çok pahalıya mal oldu ve başlarına pek çok gâileler açtı. Ama âhiretleri ve ruhları adına da başlıca azim, şevk ve huzur kaynağı ve biricik kurtuluş vesilesi oldu. Çünkü artık onlar "**Ensâr**" idi ve âlem onlardan "**Ensâr**", yani *"Yardımcılar"* diye bahsedecekti.

Evet, onlar gerçekten yepyeni bir hazine keşfetmiş ve asla tükenmez bir servete konmuşlardı. Bu servet ise îmân, İslâm, sadâkat, güzel bir nâm ve ebedi kurtuluş serveti idi.

İşte Mekke-i Mükerreme ile Medîne-i Münevvere'nin biri sürûrlu, diğeri de hüzünlü olmak üzere unutulmaz iki günleri vardır:

Mekke'nin sürûr günü: Kâinâtın Efendisinin, bağrında doğup oradan bütün âlemleri şereflendirdiği, her iki cihanın sayesinde can bularak bitkisel hayattan kurtulacağını anladığı ve bütün varlıkların bağrındaki Yüce Zâtı istikbal etmek ve Ona **"Merhabâ! Hoşgeldiniz!"** *demek için Mekke'ye tevveccüh ettikleri gün.*

Mekke'nin hüzün günü: âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'in Mekke müşriklerinin akıl almaz inatları ve vicdansızca yaptıkları baskıları sonunda Mekke'den ayrılıp Medine'ye hicret ettiği gün. Hem inananlara yapılan eziyetler karşısında

utancından ve Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in kendisinden ayrılması ile kimsesiz bırakılışı sebebiyle duyduğu derin üzüntüden dolayı, Ka'be'nin siyahlara büründüğü gün.

Gerçekten Onun yüce kâmetini ve kıymetini çok iyi bilen Ka'be-i Muazzama, bu hazîn ayrılışa nasıl dayanabildi ki? Onun hicret edeceği Medîne'de biraz daha rahat edeceğini ve İslâm'ı daha özgür bir ortamda ve fedâkâr yardımcıları arasında çevresindekilere daha görkemli bir şekilde tebliğ edeceğini düşünerek bu ayrılık acısına, sakın kendi rızâsıyla katlanmış olmasın?

Bu hasret, hicretten sekiz yıl sonra Efendimiz tarafından Mekke fethedilinceye, yani *"Sevgilinin Sevgilisine"* kavuşmasına kadar devam etti.

Ancak bu fetih, hasret ateşini biraz söndürse bile, hicretin Mekke adına açtığı derin hasret ve hicrân yarasını artık kapatamıyor ve ebediyen kapatamayacaktı.

Medine'nin iki gününe gelince:

Medîne'nin sürûr günü: En parlak fazilet güneşi olan evvelîn ve âhirînin Efendisi'nin Seniyyetü'l-Vedâ tepelerinden doğdukları Medine'ye ayak basıp orayı şereflendirdikleri, bütün Medînelilerin bir ağızdan ve aynı coşku ile, *"Geliyor... Geliyor.. İşte geldi."* diye haykırdıkları, sevinçlerinden kendilerinden geçtikleri ve kadınıyla erkeğiyle, genciyle ihtiyarıyla, dağıyla taşıyla âdeta bir tek ağız olmuş *"talealbedru"* yu söyledikleri o müstesnâ gün... Evet o gün herkes, adetâ bir tek ağız ve bir tek ses kesilmiş olarak şöyle diyordu:

Vedâ tepelerinden dolunay doğdu üzerimize,
Allah'a yalvarıp çağıran oldukça şükretmek gerekir bize,

Ey içimizdeki Peygamber!
Sen itâat edilen bir emirle geldin bize,
Gelip Medine'yi şereflendirdin.
Ey En Hayırlı Davetçi! Sana merhabâlar olsun!

Medîne'nin hüzün günü ise, her iki cihânın eşsiz incisi ve en parlak fazîlet güneşi olan Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in dünya semâlarında battığı, şu fânî âlemden bâkî âleme irtihal eylediği, şu dünyadan âhirete göç ettiği ve "En Yüce Dost'a" ve en yüce âlemlerin tertemiz ruhlarının yanına yükseldiği gün.

Efendimizin Medine'ye teşrif ettiği gün, bütün Medîneli- ler hepsi bir ağızdan ve aynı coşku ile, *"Geliyor... Geliyor... İşte geldi..."* diye haykırıyorlar ve sevinçlerinden adetâ kendi- lerinden geçiyorlardı. Öyle ki Medîne kadınıyla erkeğiyle, genciyle ihtiyarıyla, dağıyla taşıyla "Vedâ tepelerinden" doğacak olan Fazîlet Güneşini bekliyorlardı ve Onu görür görmez de hepsi birden *"talealbedru"* yu söylüyorlardı.

Ama hüzün gününde tam tersi oluyordu. Onun irtihâl ettiğini söylemiyorlardı. Söylemek istemiyorlardı. Bırak söyle- meyi buna inanmak ve Onsuz bir hayatı kabullenmek istemiyorlardı. Evet Ona öyle alışmışlar ve Onunla öyle bütünleşmişlerdi ki, şimdi Onun ayrılığına, vahyin kesilmesine ve artık semâ ile irtibatlarının kalmayışlarına nasıl dayanacaklardı?

Nitekim, İmam Müslim'in rivâyet ettiği bir hadiste, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in irtihalinden sonra bir gün Hz. Ebû Bekir (r.a.), Hz. Ömer (r.a.)'e dedi ki, Nebî sallallahü aleyhi ve sellem'in Ümmü Eymen'i ziyaret ettiği gibi, haydi biz de gidip ziyaret edelim. Yanına

vardıklarında Ümmü Eymen (r.a.) birden ağlamaya başladı. Kendisine,

"Ne diye ağlıyorsun? Bilmiyor musun ki Allah katındaki şey, Allah Rasûlü için çok daha hayırlıdır." diye teselli ver meye kalkıştıklarında, Ümmü Eymen onlara şu cevabı verdi:

"Ben de biliyorum ki, mesele sizin söylediğiniz gibidir. Ben bunu bilmediğimden ötürü ağlamıyorum. Lâkin **'Semâdan vahiy kesildi.'** *İşte ben buna ağlıyorum."*

Bu cevap, onları heyecana getirdi ve onlar da onunla birlikte ağlamaya başladılar.[1] *O günden beri yaklaşık on beş asırdır, ya bizler ne âlemdeyiz acaba?*

* * *

---

[1] Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, II, 1907

- 14 -

Ali Gibi Yiğit, Zülfikâr Gibi Kılıç Olmaz

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in, *"O, Allah ve Rasûlü'nü sever, Allah ve Rasûlü de onu sever."* yüce iltifatına mazhar olan Hz. Ali kerramallahü vechehû...

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in amcazâdesi ve dâmâdı, Hulefâ-i Râşidîn'in dördüncüsü, daha hayatta iken Cennetle müjdelenen, bileğinin kuvvetiyle hak ettiği şöhretiyle dillere destan olan ve *"Ali gibi yiğit, Zülfikâr gibi kılıç olmaz."* iltifâtının mazharı bulunan bahtiyarlar bahtiyârı Hz. Ali kerramallahü vechehû...

Yüce Allah'ın aslanı, veliler kâfilesinin şâhı, yiğitler kervanının reîsi, ilim ve hikmet şehrinin en feyizli kapısı, adâlet ve kemâl sarayının en seçkin sîmâsı, cesâret ve şecâat meydanının en kuvvetli kahramanı ve istikâmet ülkesinin en güvenilir rehberi olan Hz. Ali'nin, özellikle Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e olan aşkı, sadâkati, tutkunluğu ve vurgunluğu dillere destandır.

Hz. Ali'ye yapılan bu iltifatlar elbetteki mübâlağalı bir tarzda söylenen sözler olmayıp, bunlar hak edilen ve gayet yerinde olan taltiflerdir. Şöyle ki:

Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'e peygamberlik verildiğinde, Hz. Ali on yaşlarında idi. Bir gün Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem, Hz. Hatice validemizle birlikte saâdet hânelerinde namaz kılarken Hz. Ali ansızın gelip içeriye girdi. Onların namazda yaptıklarını hayranlıkla seyretti. Hayretini gidermek için namazı bitirmelerini bekledi ve namazdan sonra onlara,

- Bu yaptığınız nedir? diye sordu. Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem ona şu cevabı verdi:

- *Yâ Ali! Bu yaptığımız şey, Yüce Allah'ın beğenip seçtiği ve beni onu tebliğ ve temsil etmek üzere peygamber olarak gönderdiği Yüce İslâm Dîni'dir. Seni de bir olan Yüce Allah'ın varlığına ve birliğine iman etmeye davet ediyor ve insanlara hiçbir faydaları veya zararları olmayan putlara tapmaktan şiddetle sakındırıyorum.*

Beklenmedik bir anda yapılan bu teklif karşısında ne diyeceğini kestiremeyen Hz. Ali,

- Ben daha küçüğüm. Bunun için tek başıma karar vermem doğru olmayabilir. Ancak ben bu konuyu bu akşam babam Ebû Tâlib'e bir danışayım. Yarın da gelip cevabımı ve düşüncemi bildireyim, ricasında bulundu.

- Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem, onun bu isteğini kabul etti ve *"Fakat bizim bu durumumuzu ve benim bu teklifimi babandan başkasına söyleme."* diye onu tembihledi.

Hz. Ali (k.v.), akşam olunca evine gitti; ancak konuşulan hususla ilgili babasına hiçbir şey sormadan

geceledi. Sabah olunca da Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e gelerek İslâm Dînine gireceğini söyledi.[1]

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem,

- Yâ Ali! Hani bu gece gidip babana soracaktın. Ne yaptın babana sordun mu? deyince; Hz. Ali şu cevabı verdi:

- Hayır; Yâ Rasûlallah! Babama sormadım ve sorma gereğini de duymadım. Ben bu gece kendi kendime şöyle düşündüm ve dedim ki: Yüce Allah beni yaratırken babama sormadı ki, şimdi ben Allah'ımı kabul etmek ve O'na ibadet etmek için babama sorayım ve bu hususta ondan izin alayım. İşte bunun için ben kimseye sormadan ve danışmadan, kendi gönlümle ve irâdemle Yüce Allah'ın Senin vasıtanla gönderdiği ve Senin de ona davet ettiğin Yüce İslâm Dînini kabul ediyor ve îmân edip Müslüman oluyorum.

Büyüklerimiz, *"Uyanıklık, yani her türlü hidâyet ve kâbiliyet daha küçük yaşlardan belli olur."* demişler. İşte Hz. Ali, yaşı çok küçük olmasına rağmen, daha o yaşlarda sergilediği bu yüce ruhla ve araştırıcı bir ruha sahip olduğunu göstermekle, geleceğinin ne derece parlak olacağı hususunda ve nasıl bir *"Allah'ın Aslanı"* olacağı hakkında anlayanlara epey fikirler vermiş oluyordu.

Evet Hz. Ali (k.v.) bu sözleriyle ve bu davranışıyla bir taraftan temiz kimliğini, yüce şahsiyetini ve yüce bir ruh olgunluğuna sahip olduğunu gösterdiği gibi, diğer taraftan da gelecekte nasıl bir Hak dostu ve bir Peygamber âşığı, veliler kâfilesinin şâhı ve yiğitler kervanının reîsi, ilim ve

---

[1] Bkz.İbn'ül-Esîr,Üsdü'l-Ğâbe, IV, 16-17

hikmet şehrinin en feyizli kapısı, cesâret ve şecâat meydanlarının biricik kahramanı, İslâm'ın son derece bahadır bir evlâdı ve *"Allah'ın Aslanı"* olacağını ifade ediyordu.

* * *

Hz. Ali Efendimiz, nasıl yüce bir kimliğe ve seçkin bir şahsiyete sahip bulunduğunu, ne derece bir Hak dostu ve bir Peygamber âşığı olduğunu ve gerçekten bir "Allah Aslanı" olduğunu hicret gecesinde çok kritik bir anda ve şartların çok ağır olduğu bir ortamda üstlendiği şu kudsî fedâkârlıkla da göstermiştir:

Mekke'den Medine'ye tarihin en büyük ve en anlamlı hicretinin gerçekleşeceği günde, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Hz. Ali Efendimizi çağırmış ve ona şöyle demişti:

- Yâ Ali! Bu gece benim için büyük bir fedâkârlıkta bulunacak birisine ihtiyacım var. Hz. Ali, tereddütsüz bir şekilde cevap verdi:

- Ey Allah'ın Rasûlü! İşte ben varım ya...

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdular.

- Aliciğim! Ancak bu fedâkârlık, öyle normal bir fedâkârlık değildir. Bu fedâkârlığın ucunda ölmek de var.

Hz. Ali Efendimiz, yine tereddütsüz bir şekilde,

- Ey Allah'ın Rasûlü! İşte ben varım ve ben bu fedâkârlığa hazırım. Çünkü bendeniz, sonunda ölümün bulunduğu böyle bir fedâkârlığı sizin için yapmayı en büyük şeref sayanlardanım.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

- Müşriklerin bu gece beni kendi evimde öldürmek için yüz kişilik bir grup hâlinde evimi saracaklarını ve bana hücum edeceklerini Yüce Allah bana haber verdi ve bana bu gece evimde kalmayıp Mekke'yi terk etmemi emir buyurdu. Fakat onların benim Mekke'yi terk ettiğimi ve hangi tarafa doğru gittiğimi anlamamaları ve bilmemeleri; ancak bunun için de birisinin gelip evimde benim yatağımda yatıyor görünmesi gerekiyor. Madem ki sen bu fedâkârlığa ve bu hizmete tâlipsin. Öyle ise gel;

"Bu gece benim yatağımda yat, şu benim örtümle örtün ve onda uyumana bak. (Hem sakın korkayım deme. Çünkü Allah, seni koruyacak ve) *Senin hoşlanmadığın her hangi bir şey senin başına gelmeyecektir."*[2]

Tâ müşrikler beni evde yatıyor zannetsinler. Böylece onları oyalamış ve gideceğim yere bir an önce varma hususunda zaman kazanmış olurum.

Hz. Ali Efendimiz tereddüt etmeden, yüksek bir fedâkarlık ve ciddi bir yiğitlik isteyen bu şerefli hizmete **"evet"** demiş ve hicret gecesinde Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in yatağına yatmıştı. Yani hiçbir endişe duymadan gidip yatağa yatmış ve göz göre göre kendini ölüme atmıştı.

Evet Hz. Ali Efendimiz, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e olan aşkı ve vurgunluğu uğrunda bu kadar rahattı ve kendisini bu derece Ona adamıştı. Ama Yüce Allah da onu korumuş ve kılına bile dokundurtmamıştı.

* * *

[2] İbn-i Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, II, 126

Hz. Ali'nin Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e her hususta en ince noktasına kadar imtisal etmesi, onun Ona olan sevgi ve bağlılığının apayrı bir örneğidir. Şöyle ki:

Hz. Ali Efendimiz, "Vedâ Haccı" esnasında Mekke'ye Yemen'den gelmişti. Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, kendisine hangi hacca niyet ettiğini sorduğunda, o şöyle cevap vermişti:

"Allah Rasûlü hangi hacca niyet etti ise, ben de o hacc'a niyet ederek geldim."(3)

İşte Hz. Ali'nin bunlara benzer sayısız fazîletlerinin, samîmî bir Hak dostu ve sâdık bir Peygamber âşığı olmasının ve en kritik anlarda ve gayet zor şartlar altında, hattâ ölüm kokusunun burnun direklerini sızlattığı bir anda bile sadâkatinden bir şey kaybetmemesinin, bu dünyadaki en verimli şu neticesine ve en tatlı şu meyvesine bakın ki, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Medîne'ye teşriflerinden beş ay sonra îmân, hayâ, sadâkat ve şecâat âbidesi olan Hz. Ali'yi çağırmış; kalbinin en tatlı meyvesi ve gözünün en parlak nuru olan kızı Hz. Fâtıma vâlidemizi ona nikâhlamış ve Bedir savaşından sonra da onları evlendirmişti.

Mübârek nesillerine kıyâmete kadar binlerce rahmet ve bereket insin. Âmîn.

* * *

---

(3) Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, I, 883-884

- 15 -

İki Kuşak Sahibi Olan Esmâ Vâlidemiz

Saâdet asrında erkekler olduğu gibi kadınlar da, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in bizzat yaptığı talim ve irşadıyla İslâm'ı öğreniyor, Onun hikmet ve feyiz dolu meclislerine ve sohbetlerine katılıp feyiz alıyor, her türlü zorluğa katlanarak hayatlarını İslâm'a göre şekillendiriyor, bildikleri kadarıyla İslâm'ı başkalarına anlatıyor ve İslâm'ı yaşama ve yaşatma uğrunda pek çok zorluk ve sıkıntılara seve seve göğüs geriyorlardı.

İşte bu mübârek ve fedâkâr kadınlardan birisi de Hz. Ebû Bekir'in kızı ve Hz. Âişe vâlidemizin ablası olan, ileride de Hz. Zübeyr'in hanımı ve Abdullah bin Zübeyr'in annesi olacak olan Hz. Esmâ radıyallahü anhâ'dır.

Hz. Esmâ (r.a.), gerek Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'den gerekse babasından aldığı talim ve terbiye dersi ile her gün İslâm'a âit yeni şeyler öğreniyor ve bu sayede hem duygularını geliştirmiş hem de İslâm'a bağlılık ve fedâ- kârlık ruhunu kuvvetlendirmiş oluyordu. Hz Esmâ (r.a.), kendisine telkin ve tavsiye edilen îmân hakikatlerini ve bağlılık ve fedâkârlık gibi yüce değerleri ne derece kavradığını, hicret esnâsında çok daha parlak bir şekilde göstermiştir.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'e hicret izni çıktığında ve o gün kendisine Mekke'den ayrılması gerektiği emri verilince, kalkıp Hz. Ebû Bekir'in evine gitti ve ona artık kendisinin hicret edeceğini söyledi. Hz. Ebû Bekir (r.a.),

"Yâ Rasûlallah! Arkadaşlık var mı?" diye sorunca; Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, **"Evet var."** dedi ve ona birlikte hicret edecekleri müjdesini verdi.

Bu haber karşısında Hz. Ebû Bekir'in âile fertleri hemen harekete geçtiler ve târihin en şerefli ve en seçkin muhâcirlerine bir miktar yol azığı hazırladılar. Azığı hazırladılar; fakat gel gör ki, gerek azık torbasını gerekse su kabını bağlayacak bir ip bulamıyorlardı. İşte ne oldu ise o anda oldu; madde plânında küçük fakat mânâ planında gayet büyük olan ve semâdaki sâkinlerin seyretmeye doyamayacakları bir şey oldu.

Hz. Esmâ bir kenara çekildi. Belindeki canı kadar sevdiği kuşağını çıkardı, onu ikiye ayırdı ve bir parçasıyla yemek kabının diğer parçasıyla da su kabının ağzını bağladı.[1]

Beri tarafta Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de, Hz. Esmâ'nın küçük yaşına rağmen sahip olduğu yüce ruhunu, gösterdiği îmân dolu fedâkârlığını ve sergilediği akıl dolu davranışını seyrediyordu.

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, onun bu civanmertliğini görünce kim bilir buna ne kadar çok sevinmiş ve bunun karşılıksız kalmaması için Yüce Allah'a kim bilir nasıl niyazda bulunmuştu.

---

(1) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 256

Belki de o anda mânâ âleminden bir pencere açıldı ve Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem gördüğü şeylerle, diliyle olmasa bile hâliyle Hz. Esmâ'yı şöyle müjdeledi:

"Ey Esmâ! Sana Cennet'te iki kuşak verilecek."

Vefâlı, sadâkatli, akıllı ve dirâyetli olan ve Cennet kuşaklarından iki kuşak sahibi olmakla müjdelenen Hz. Esmâ vâlidemiz, *"Artık bundan sonra 'Zât'ün nitâkayn=iki kuşak sahibi' olarak anılacaktı."*[2]

Hz. Ebû Bekir (r.a.) hicret esnâsında yolda lâzım olur diye bütün parasını yanına almıştı. Ancak Hz. Ebû Bekir'in civanmert bir insan olduğunu çok iyi bilen ve onun böyle durumlarda her türlü fedâkârlığı sonuna kadar yapabileceğini düşünen Ebu Kuhâfe, henüz Müslüman olmadığından ve fedâkârlığın da ne demek olduğunu bilmediğinden dolayı, oğlunun bütün servetini yanında götürmesini ve geride kalan âilesini ihtiyaçlar içerisinde bırakmasını bir türlü kabul edemiyor ve buna mâni olmak istiyordu.

Akıllı Esmâ, dedesinin bu serzenişini ve telaşını görünce, ona teselli verip susturmak için hemen gitti, dışarıdan bir miktar taş topladı, onları babasının paraları koyduğu yere koydu ve üzerini bir bez parçasıyla örttü. Sonra da gözleri görmeyen dedesinin yanına geldi, elinden tutup oraya götürdü, onun elini çakıl taşlarının üzerinde dolaştırdı ve ona, "İşte dedeciğim! Babam bize bunları bıraktı." dedi.

Bunun üzerine dedesi de, "Eğer size bunu bıraktı ise mesele yok." dedi ve artık bir daha sesini çıkarmadı.

---

[2] Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 13

İşte Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Hz. Esmâ'nın hicret esnâsında yaptığı bu gibi unutulmaz hizmetlerini unutmamış ve onu Medîne'de, *"Her Peygamberin bir Havârîsi var. Benim Havârim de Zübeyr'dir."*(3) şerefiyle taltif ettiği Hz. Zübeyr (r.a.) ile evlendirmişti.

Hz.Esmâ'nın Hz. Zübeyr ile yaptığı bu mübârek evlilikten beşi erkek sekiz çocukları dünyaya geldi. Bunların içinde Abdullah bin Zübeyr ile, tâbiînin ileri gelenlerinden olan Urve bin Zübeyr en meşhurlarıdır.

Özellikle Râşid Halîfeler devrinden sonra Müslümanlar arasında, bizim gerçek hikmetlerini ve nedenlerini anlamada güçlük çektiğimiz ve sadece *"Kaderin hikmet dolu fetvâsıdır."* demekle yetindiğimiz bir kısım karışıklıklar meydana geldi.

İşte bir kısım karışıklığın ortalığı kasıp kavurduğu yıllar- da, Abdullah bin Zübeyr (r.a.), Hicâz, Yemen, Mısır ve Hora- san halkının pek çoğunun kendisine biat etmesiyle Mekke'de halife seçilmişti. Mekke'de birkaç yıl adâletle hüküm süren Hz. Abdullah, maalesef daha sonraları Haccâc-ı Zâlim'in ken- disine musallat olmasıyla karşı karşıya kaldı. Fakat Hz. Abdullah, böyle bir zâlime teslim olmadı, Mekke'yi ona teslim etmedi ve ona karşı kudsiyeti ve emniyeti tarih boyunca herkes tarafından bilinen Ka'be'yi, kahramanca müdâfaa ve muhafaza etti.

Yanında bulunanlardan pek çoğunun, Haccâc'ın aldatıcı sözlerine kanarak onun tarafına geçtiğini ve sayı bakımından son derece zayıfladığını gören Hz. Abdullah, içinde bulunduğu son derece sıkıntılı durum ile ilgili

---

(3) Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, II, 1879

olarak fikrini almak üzere sevgili annesi Hz. Esmâ'ya başvurdu. Hz. Esmâ vâlidemiz, oğlunun maksadının dünya saltanatı olmadığını ve dâvâsında son derece haklı olduğunu, ayrıca zâlime meyletmenin ve ona teslim olmanın îmân şehâmetiyle asla bağdaşamayacağını çok iyi bildiğinden ötürü ona şu mealde sözler söyledi:

"Oğulcağızım! Eğer üzerinde yürümüş olduğun yolun hak ise ve sen buna inanıyorsan, yoluna devam et. Çünkü arkadaşların hep bu yolda öldürüldü. Sen şimdiye kadar bu dâvâ uğrunda şehid düşen arkadaşlarını düşün ve öyle davran. Ümeyye Oğullarının oyuncağı olma. Eğer maksadın dünya saltanatına sahip olmak ve dünyayı kazanmak ise, o takdirde sen çok fena birisin demektir.

Bak oğulcağızım! Senin için örtülerin en güzeli ölümdür. Allah'a yemin ederim ki, şeref ve haysiyetle alınan bir kılıç darbesi, benim nazarımda hakâret ve zillet içerisinde yaşamaktan ve kırbaçlanmaktan daha iyidir. Sakın ölümden korkup da zilleti kabul etme. Ben senin hakkında sabırlı olacağımı ümit ediyorum."

Aslında Hz. Abdullah da aynı kanâati taşıyordu ve Zâlim Haccâc'a teslim olmaya asla niyeti yoktu. Fakat bir taraftan annesinin bu husustaki düşüncelerini öğrenmek, diğer taraftan da kendisinin gelecekte maruz kalacağı acıklı hallere katlanması hususunda annesini önceden hazırlamak istiyordu. İşte annesinin bu ölümsüz öğütleri Hz. Abdullah'ın yüreğine su serpmişti.

Nitekim hürmetle annesinin boynuna sarıldı ve,

"Anneciğim! Ka'beyi müdâfaa etmek uğrunda şehid olmak, sonra da Cennet'te buluşmak üzere, şimdilik elvedâ!." diyerek son defa annesinin elini öptü ve ondan

ayrıldı. Hz. Esmâ da o biricik oğlunu ve şehîd namzedini alnından öperek ve arkasından hayırlı duâlarda bulunarak uğurladı.

... Ve derken Hz. Abdullah, Haccâc-ı Zâlim tarafından şehîd edildi.

Haccâc-ı Zâlim, Hz. Abdullah'ı şehîd etmekle hıncını alamamış olacak ki, onun mübarek cesedini bir direğe astırmış, karşısına geçip o mübarek şehîde hakaret dolu sözler söylemiş, başını keserek Şam'a göndermiş ve sonra da "Annesi ricâda bulunmadıkça, cesedi asılı olduğu yerden indirmeyeceğiz." diye yemin etmişti.

Oğlunun cesedini günlerce sehpada asılı olarak görmek ve buna katlanmak, bir anne için gerçekten çok zor bir şeydi. Fakat Hz. Esmâ vâlidemiz, kalbindeki şehâmet dolu îmânın gereği olarak böyle bir zâlimden ricâda bulunmak istememiş; bunun için de izzet ve şerefle katlanmayı ve Allah için sabretmeyi tercih etmişti. Bir gün hâlâ asılı olarak duran oğlunun cesedinin yanından geçerken hıçkırıklarını tutamamış ve, *"Bu Hatip hâlâ kürsüden inmeyecek mi?"* diye haykırmıştı. Bunun üzerine o zâlimler de, bunu bir bahane olarak kabul ettiler ve Hz. Abdullah'ı direkten indirip defnettiler.

Haccâc-ı Zâlim, defalarca adam gönderip, Hz. Esmâ'yı çağırtmasına rağmen, Hz. Esmâ tenezzül edip de o zâlimin ayağına gitmedi. Ümidini kesen zâlim de, sonunda kendisi Hz. Esmâ'nın yanına gitti ve ona Hz Abdullah'ı kasd ederek, "Allah düşmanına yaptığımı nasıl buldun?" diye sordu.

Bunun üzerine, rûhunda îmân şehâmetini, babası Hz. Ebû Bekir'in kanını, kocası Hz. Zübeyr'in terini ve oğlu Hz.

Abdullah'ın kokusunu taşıyan Hz. Esmâ vâlidemiz, cesâret ve şehâmetle, hem ona hem de gelmiş ve gelecek bütün zâlimlerin yüzlerine tokat gibi inecek olan şu cevabı verdi:

"Sen benim oğlumun dünyasını yıktın. O da senin âhiretini perişan etti."[4] Zaten doksan dokuz yaşlarında bulunan Hz. Esmâ vâlidemiz, oğlunun bu şekilde hunharca şehid edilmesinden sonra, iyice çöktü ve bu hâdiseden bir yıl sonra Yüce Hakk'ın rahmetine kavuştu ve Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in, babasının ve oğlunun yanına gitti. Yüce rûhu şâd olsun ve Cenâbı Hak, bizleri şefâatine mazhar kılsın. Âmîn...

* * *

[4] Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, II, 1972

-16 -

Ensâr ve Muhâcirler Topluluğu

Mekke'de İslâm'ın zuhur ettiği o ilk yıllarda insanlar, sırf Yüce Allah'ın ve Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'in kudsî dâvetini kabul ettikleri ve yüce çağrısına uydukları için, bazan hapsedilip aç ve susuz bırakılıyor, bazan takib edilip taciz ediliyor, bazan saldırıya ve hakârete uğruyor, bazan hafife alınıp alay ediliyor, bazan sırtlarına kırbaçlar iniyor, bazan sırtüstü yatırılıp üzerlerine ağır taşlar konulu- yor, bazan da kor ateşlere yatırılıyorlardı. Ama yüce İslâm'a girdikten ve îmânın o doyumsuz tadını aldıktan sonra, İslâm' dan dönmek ve îmândan ayrı yaşamak hiç mümkün müydü? Elbette ki değildi ve nitekim dönen ve ayrılan olmuyordu.

Evet inançlarından ve intisap ettikleri Yüce İslâm dâvâsından dönmedikleri ve îman ile istikâmet çizgisinde sebat etmeyi en büyük şiar edindikleri için, o günkü Müslü- manların, özellikle de Bilâllerin, Habbâbların, Mus'abların, Ammârların, Yâsirlerin başına gelmedik işkence ve kendi- lerine revâ görülmedik eziyet kalmıyordu. Bazan öyle oluyor- du ki, sabah ve akşam inandıkları, kurtuluşu onda gördükleri ve huzuru onda

buldukları İslâm dâvâsı uğrunda dövülüyor- lar, kırbaçlanıyorlar, kovuluyorlar, tartaklanıyorlar, aç ve susuz bırakılıyorlar, taciz edilip yurtlarından ve yuvalarından ediliyorlar ve hattâ saldırıya uğrayıp şehid ediliyorlardı.

Ancak ortada müşriklerin akıllarının bir türlü eremediği ve bu yüzden de bilemedikleri ve anlayamadıkları bir gerçek vardı. Müşrikler bu gerçeği anlasalardı zulümlerinden vazgeçmekle kalmayacaklar, belki de bütün yaptıklarına pişmanlık duyacak, hattâ içlerine bir türlü sindiremedikleri o îmân ve İslâm dâvâsına, en temel haklarını bile ellerinden aldıkları o masum ve mazlumlardan daha da fazla sahip çıkacaklardı.

Âh... Keşke bir anlasalardı!

Müminlerin, uğruna her şeylerini seferber ettikleri ve gerektiğinde seve seve mallarını ve canlarını fedâ ettikleri; fakat zorbaların bir türlü bilemedikleri ve anlayamadıkları, bunun için de onun yayılmasını engellemek için var güçleriyle çalıştıkları ve bütün imkanlarını seferber ettikleri bu İlâhî gerçek, Yüce İslâm dâvâsı idi.

Ortaya çıkan ve kısa bir zamanda gönüllere taht kuran bu dâvâ, beşerin havsalasından çıkan bir dâvâ ve dünyevî menfaatlere dayalı olan kuru bir kavga değildi. Bu dâvâ beşerin kurtuluşu için en kudsî ve en etkili reçeteleri sunan İlâhî bir dâvâ idi. Bu dâvâ insana gerçek hürriyeti va'd eden, onu kula kul olma esâretinden kurtaran, fânî şeyler karşısında iki büklüm olma zilletinden koruyan, insanlar arasında her türlü zulmü kaldırıp gerçek adâleti yerleştiren ve müntesiplerine her iki cihanın saâdetini tekeffül eden Yüce İslâm Dîni idi.

Zâten bundan dolayıdır ki, ruhları zulüm karanlığında ve insafsızlık girdabında yoğrulmuş olan müşrikler ve kâfirler, bu yüce dâvâyı bir türlü anlamıyor veya anlamak istemiyor-lardı; ama Yüce Allah'ın seçkin kulları olan o günün Müminleri, İlâhî ve Semâvî olan bu dâvâyı çok iyi anlıyorlardı. Anlıyorlardı ki, bu uğurda gerektiğinde her şeylerini veriyor, her türlü fedâkârlıkta bulunuyor ve böyle bir fedâkarlığı kendileri için en büyük şeref ve saâdet sayıyorlardı.

Tarihe baktığımızda, unutulmayanların başında Ensâr-ı Kirâm ve Muhâcirîn-i Kirâm Efendilerimizin yer aldığını görü- yoruz. Bu derece üstün bir itibar ise onların sahip oldukları mümtaz meziyetlerinden ve bu meziyetlerinden kaynaklanan fazilet ve şereflerinden dolayı olsa gerektir.

Evet onların değeri ve şerefi bambaşkadır. Ancak bu şerefin ve faziletin elbette ki bir sebebi vardır. O da şudur:

Muhâcirler, inandıkları gibi yaşamak ve sonunda Allah'ın rızâsını kazanıp ebedi saâdete mazhar olmak mak-sadıyla canlarından daha çok sevdikleri Mekke'den ayrılıp başka diyarlara, özellikle de Medîne'ye hicret ederken, Medîneli Ensâr da Medîne'ye hicret etmiş olan Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e ve Muhâcirlere gönül hoşnutluğuyla sahip çıkmış ve onlara yeni yurtları olan Medîne'de asla gariplik ve yabancılık çektirmemişlerdi.

Evet Ensâr, gerek Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'e gerekse Onunla birlikte mukaddes dâvâları uğrunda özvatanlarını terk ederek hicret eden Muhâcirler (r.a.)'e Medîne'yi, hatta bundan öte ruh ve gönül dünyalarını sonuna kadar açmışlardı. Sonra bununla da yetinmemişler ve hazarda olsun seferde olsun en kritik anlarda ve en ağır şartlar altında bile her şeyleriyle

Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'e ve Onun Allah tarafından alıp getirdiği Yüce İslâm Dînine sahip çıkmış ve bu sahiplenmeyi en küçük bir tereddüt göstermeden yapmışlardı.

Bu yüce şahsiyetler, bir taraftan kalplerini îmân ve hidâyet nurlarıyla aydınlatan Yüce Yaratıcı'ya karşı kulluğun, yaratıklara karşı şefkatin, insanlığın en fazla muhtaç olduğu temel hak ve özgürlüklerin ve her iki cihan saâdetinin temellerini atıyor ve geleceğin maddî terakkî ve mânevî tekâmül dolu dünyasını kuruyorlardı; diğer taraftan da hidâyet ve istikâmetlerine vesile olan Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem için yüksek fedâkârlığın ifâdesi olarak her şeylerini fedâ ediyor ve her şeyleriyle Onda fânî oluyorlardı. Öyle ki Onu sevinçli ve neşeli gördüklerinde seviniyor ve yüzleri gülüyordu; Onu hüzünlü gördüklerinde de üzülüyor ve sıkıntı çekiyorlardı. Nitekim Hendek Savaşına hazırlık yapılırken, hendek kazma işine Muhâcir ve Ensâr'dan genç ihtiyar fark etmeden herkes katılmış ve var güçleriyle çalışmışlardı. Bir ara hem çalışıyor hem de şevklerini, gayretlerini ve intisaplarını bir ağızdan şöyle tazeliyorlardı:

"Biz hayatta kaldıkça İslâm (ve İslâm yolunda cihâd etmek) üzere Rasûlüllah'a bîat ettik, söz verdik."

Onların hummalı bir şekilde ve cansiperâne çalıştıklarını gören Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de, onlara şu duâ ile mukâbelede bulundu:

"Allahım! Gerçek saâdet ancak âhiret saâdetidir. Sen Ensâr ile muhâcirleri bağışla."[1]

---

[1] Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, II, 1432

İşte yaptıkları bereketli hizmetlerle gönüllerde taht kurup başlar üstünde gezen ve bu itibarla da tarihin en parlak sîmâları, en temiz nâsiyeleri ve en şerefli sîneleri olan Ensâr ile Muhâcirler topluluğunu unutmak, hiç mümkün müdür?

Nitekim Sahîh-i Buhârî'de Ensâr ile ilgili bölümde, konumuzla ilgili olarak şöyle bir hâdise nakledilmektedir:

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem mübârek hayatlarının sonlarında hastalandıklarında, Onun yıllarca kendilerine göstermiş olduğu tebessümlerini, lütuf ve ihsanlarını, iltifât ve ikrâmlarını ve kendilerinden geçercesine seyrettikleri ama bir türlü doyamadıkları Onun nurlu cemâlini hatırlayan Ensâr-ı Kirâm ve Muhâcirîn-i Kirâm Efendilerimiz, hicrân ateşiyle yanıp tutuşuyor ve durmadan ağlıyorlardı.

Bir defasında Hz. Ebu Bekir ile Hz. Abbâs, Ensâr'ın bulunduğu bir yerden geçiyorlardı. Onların ağladıklarını görünce, kendilerine niçin ağladıklarını sormuşlardı. Onlar da Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in kendilerine karşı gösterdiği şefkat dolu hoş muâmeleyi ve Onun sayesinde erdikleri hidâyet ve istikâmet nimetlerini düşünerek ağladıklarını ve Ona karşı içlerinin ciddi bir minnettarlık hissiyle dolup taştığını söylemişlerdi. Bu konuşmayı duyanlardan birisi, bunu gidip Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e nakletmişti. Bunun üzerine Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, minbere çıkıp oturmuş, Allah'a hamd-ü senâlarda bulunmuş ve sonra da meâlen şöyle buyurmuştu:

"Ey İnsanlar! Size Ensâr hakkında iyilik tavsiye ederim. İnsanların sayısı günden güne artacak; fakat Ensâr günden güne azalacaklar. Öyle ki bir gün

yemekteki tuz kadar kalacaklardır. Onun için onlara karşı îfâ edeceğiniz vazifenin günü bugündür. Sizden kim Müslümanların idârî işlerini üzerine alıp da birisine faydası veya zararı dokunacak mevkide bulunursa, Ensâr'ın iyiliklerini kabul etsin, onlardan hatâ edenleri bulunursa onları da görmezlikten gelsin ve onları affetsin."[2]

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, bir gün bir hâdise münâsebetiyle Ensâr-ı Kirâm'ın faziletiyle ilgili olarak meâlen şöyle buyurmuşlardı:

"Hicret olmasaydı, Ensâr'dan birisi olurdum. Bütün insanlar bir yola, Ensâr da başka bir yola girseler, ben Ensâr'ın girdiği yola girerdim. Allahım! Ensâr'a, Ensâr'ın çocuklarına ve Ensâr'ın torunlarına merhamet eyle."[3]

Hz. Ömer (r.a.) de, kendisinden sonra gelen halîfeye, İslâm'ın bidâyetinde o kadar sıkıntılara ve tazyiklere rağmen sarsılmadan ve gevşeklik göstermeden İslâm'a sahip çıkan ilk Muhâcirleri ve ilk Ensârı tavsiye ediyor ve onların şereflerini, izzetlerini ve kıymetlerini tanımalarını ve kötülüklerini affetmelerini emrediyordu.

İşte şartların gayet ağır olduğu bir zamanda, *"Her ne olursa olsun."* deyip, usulünce Yüce İslâm dâvâsına sahip çıkmanın bereketli neticesi, erişilmez derecedeki şerefli payesi ve güneşi kıskandıracak parlaklıktaki şeref tâcı...

Hâsılı, Ensâr ve Muhâcir Efendilerimiz, Yüce Allah'a îmân etmede, Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'e sahip çıkmada ve İslâm'a hizmet etmede birbirleriyle yarışmak suretiyle bu yüksek derecelere ulaşmışlardı. Yani

---

[2] Buharî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 226-227
[3] İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, IV, 142,143

onlar İlâhî ve nebevî emir ve tebliğleri tasdik etmekle yetinmemiş, aynı zamanda amel ve icrâatlarını da o emirler ve tebliğler doğrultusunda tanzim etmiş, sahip oldukları bütün imkanlarını seferber ederek hareket etmiş ve basiretli ve şuurlu bir şekilde itâatte bulunmuşlardır.

Hem Ensâr ve Muhâcir Efendilerimiz, azim ve gayret, sebât ve metânet, şevk ve iştiyak, sevgi ve şefkat, sadâkat ve fedâkârlık gibi en güzel hasletlerle bezenen, beslenen ve yoğrulan kolektif şuurun, aydınlık ruhun ve sonsuz huzurun ortak simgesi ve sembolü idiler.

İşte bundan dolayıdır ki, onlar o gün unutulmadıkları gibi, ondan sonraki asırlarda da unutulmamışlar ve bundan sonra da hiçbir zaman unutulmayacaklardır.

Cenâbı Hakk'ın, onlara ihsân ettiği yüce himmet ve azimli gayret şuurundan bir parça da, bizim ruhlarımıza ihsan etmesi niyâzıyla...

* * *

-17-

İnsanlık Semâsının En Görkemli Yıldızlar Kümesi

Tarih boyunca son derece önemli ve çok ibret verici olan ve bir dönemi kapatıp yepyeni bir dönem açan veya açılmasına zemin hazırlayan bazı hâdiseler hep olagelmiştir.

İşte Bedir ve Uhud savaşları bu şân, şeref ve ibret dolu hâdiselerin en parlak olanlarındandır. Bu itibarla da Bedir'in Aslanları ile Uhud'un Kaplanları, insanlık semâsının en parlak yıldızlar kümesi, tarihin en sevimli portreleri ve en görkemli şahsiyetleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Bu aslanlar ve kaplanlar topluluğu, sözden, dilden ve öğütten anlamak istemeyen ham ruhlu, paslı vicdanlı ve fesat karakterli kimselere karşı, aslanlar gibi kükrüyor, kaplanlar gibi gürlüyor ve onların ödlerini patlatıyorlardı. Ama insanlıktan nasibi olanlara karşı ise kardeş gibi şefkatli ve koyun gibi uysal davranıyor ve onlar için başlıca bir teselli ve bir moral kaynağı oluyorlardı. Çünkü onlar her şeyden önce hakîki bir îmâna ve sarsılmaz bir bağlılığa sahip idiler.

İşte onların sahip oldukları ve yer yer sular gibi akıp kabaran îmân ve sadâkatleri, gerektiğinde coşkun akan seller gibi hiçbir engel tanımıyor ve önüne çıkan bütün bentleri bir bir yıkıyordu. Onlar sahip oldukları o îman ve sadâkatleri sayesinde bir taraftan susuzluktan dudakları çatlayan ve ağızları kuruyan ve ölümle pençeleşen kimselerin imdadına yetişmek, diğer taraftan da kuraklıktan çölleşen insanlık âlemini bağ ve bahçelere, yemyeşil yamaçlara, hattâ zümrüt tepelere dönüştürmek için, çağlayanlar hâlinde bir o tarafa bir bu tarafa koşturup duruyorlardı.

Onların bu koşturmaları aslında bilinçli olarak temsil ettikleri ve temsil etmeyi en büyük şeref saydıkları İslâm adındaki yüce değerin bir gereği idi. Ve zâten onlar bundan ötürü o yüce değer uğruna yârdan-yârândan, candan-cânândan, serden ve her şeyden geçiyorlar ve geçmesini çok iyi biliyorlardı.

İşte sayı bakımından az, harp malzemesi bakımından zayıf ve harp tecrübesi bakımından henüz çok yeni olmalarına ve çok ağır şartlar altında bulunmalarına rağmen; Bedir ve Uhud Ashâbı, sadece îmân, teslîmiyet ve tevekkül gücüne güvenerek müşriklerle harbe katılmış, hücumlar karşısında yılmadan sabretmiş ve gevşemeden sadâkat ve metânet göstermiş olan yüce şahsiyetlerdir. Bundan dolayıdır ki, onların arkadan gelenlere bıraktıkları en değerli mîrâs, kan ve gözyaşlarıyla yazarak ve iniltileriyle süsleyerek tarihin şerefli sinesine altın harflerle nakşettikleri en parlak sayfa ve bizlere emânet olarak bıraktıkları en ibretli hâdise, hiç şüphesiz Bedir ve Uhud savaşlarının ruhu ve mânâsıdır.

Evet Bedir ve Uhud savaşları, tarihin asla silemeyeceği ve hiçbir zaman unutturamayacağı parlaklıkta ve

görkemlikte iki hâdisedir. Çünkü bu savaşlarda İslâm dâvâsı'na âit olmayan veya bu dâvâyı engelleme niteliğini taşıyan her şey, Bedir Aslanlarının ve Uhud Kaplanlarının nazarında arkada, hem de son sıralarda kalıyordu.

Anne-baba, evlât-kardeş, bağ-bahçe, mal-mülk ve her şey...

Hem bundan dolayı değil midir ki, İslâm dâvâsına ilk sâhip çıkan o Aslanlar ve Kaplanlar topluluğu, üzerlerinden yaklaşık on beş asır geçmiş olmasına rağmen, sanki dün yaşamışlar gibi asla unutulmuyorlar ve gün geçtikçe daha da artan bir edep ve hürmetle, ibret ve gözyaşlarıyla ve daha çok bir merak ve dikkatle okunuyor ve daha çok seviliyorlar.

* * *

Evet Bedir ile Uhud savaşları ferâgat ve fedâkârlığın, sevgi ve sadâkatin tecessüm ettiği ve sahnelendiği iki vak'adır. Şöyle ki:

Bu savaşlarda iki ordu karşı karşıya gelmişti. Bir tarafta hak, diğer tarafta bâtıl. Bir tarafta nûr, diğer tarafta karanlık. Bir tarafta Yüce Allah'ın kudsî dâveti ve rızâsı, diğer tarafta mel'ûn şeytanın hezeyânı, aldatması, kandırması ve saptır- ması. Bir tarafta müvahhidler, diğer tarafta müşrikler. Bir tarafta inananlar, diğer tarafta inanmayanlar...

Özellikle Bedir savaşında karşı karşıya gelen insanlar, baba ile evlât, kardeş ile ağabey veya amca ve dayı ile yeğen durumunda idiler. Meselâ:

Hz. Ebu Bekir (r.a.)'in karşısına henüz Müslüman olmamış olan oğlu Abdurrahman, Hz. Ömer (r.a.)'in karşısına dayısı, Hz. Ebû Ubeyde (r.a.)'nin karşısına

babası, Hz. Mus'ab (r.a.)'ın karşısına kardeşi Ebû Aziz, Hz. Ebû Huzeyfe (r.a.)'nin karşısına da babası Utbe bin Rabîa çıkmıştı.

Bu İslâm düşmanları, Mekke'den çıkarken İslâm'a karşı ve İslâm'dan ötürü onun müntesiplerine, özellikle de yakın akrabalarından olup da inananlara karşı kin, nefret ve intikam hisleriyle dolu olarak çıkmış ve bu acımasız hisleriyle ve kan çanağına dönmüş gözleriyle Bedir'e gelmişlerdi.

İşte Îmân, sadâkat ve fedâkârlık timsali olan o gerçekten Hak dostları ve Peygamber yârânları, küfrün ve şirkin temsilcileri olarak ve gayız ve intikam hisleriyle bilenerek karşılarına çıkan o zorba akrabalarından asla korkmamış, tereddüt etmeden ve gevşeklik göstermeden onların karşılarına çıkmış ve sonunda Yüce Allah'ın yardımıyla onlara gereken dersi vermesini bilmişlerdi.

Bundan dolayıdır ki, Yüce Allah o samimi Hak dostları ve Peygamber yârânları olan Bedr'in Aslanları hakkında Mücâdele Sûresinin son âyetini indiriyor ve bu âyette onların îmânlarını perçinlediğini, onları kendi tarafından bir ruh ile desteklediğini, onları içlerinde ebedi kalmak üzere Cennetlere sokacağını, kendilerinden ebediyen hoşnut olduğunu, onları has kulları zümresine dahil ettiğini, ebedî kurtuluşa namzet kıldığını ve onları sonsuz saâdetlere erdireceğini bildiriyor ve müjdeliyordu.

Evet Ashâb Efendilerimiz, îmân, azim ve sadâkatleri sayesinde en yüce fedâkârlığı ve bağlılığı sergileyince, Yüce Mevlâ da onları düşmanlarına karşı azîz ve mesrûr, gâlip ve mansûr kıldı.

Hem onlar Yüce Allah'ı tercih edip O'ndan râzı olunca ve bunu davranışlarıyla ispatlayınca, Yüce Allah da onları üstün tuttuğunu ve onlardan ebediyen râzı olduğunu indirdiği âyetiyle bütün âleme ilân ediverdi.

Bundan ötürüdür ki, Ashâb-ı Kirâm'dan herhangi birine **"Bedirlidir."** demek, o kimse için en büyük şeref sayılırdı.

Bedir savaşına iştirak etmiş olan Ashâb-ı Kirâm Efendilerimiz, o derece yüksek bir fazîlete ve kıymete ermişlerdi ki, Hz. Ömer (r.a.), devlet hazinesinden tahsisat alacak kimseleri tespit ve tayin ederken, onlara en yüksek hisseyi tahsis etmiş ve onlara birinci dereceden maaş bağlatmıştı.

Ebû Ubeyde, sırf îmân ettiğinden dolayı yıllarca peşini bir türlü bırakmayan ve Bedir savaşında kendisini öldürmek için her fırsatı değerlendiren ve bunda çok ısrarlı olan müşrik babasını mecbur kalmış ve katletmişti. Bundan dolayıdır ki, Ebû Ubeyde (r.a.) şâyet hayatta olsaydı, Hz. Ömer (r.a.) onu altı kişiden oluşan şûrâ heyetine halife seçmeleri için tavsiye edecekti.

Evet Bedir gazvesine iştirak edenler, gayet ağır şartlar altında sergilemiş oldukları samîmiyetlerinden, bağlılıkların- dan ve civanmertliklerinden ötürü hiçbir zaman unutulmamışlar ve sürekli hayırla ve gıpta ile anılmışlardır.

Öyle ki, Hz. Ömer (r.a.), Bedir Savaşına katılanlardan birisinin "Mekke fethi ile ilgili bazı sırları ifşâ etmek gibi" işlediği çok ciddi bir hatâdan dolayı boynunu vurmak için izin istediğinde, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem,

o kimse sırf Bedir Ashâbı olduğu için cezâlandırılmasına izin vermemiş ve şöyle buyurmuşlardı:

"Ey Ömer! Nereden bileceksin. Belki Yüce Allah, Bedir harbine katılanlara muttali oldu da şöyle dedi: Siz ne yaparsanız yapın, ben sizi bağışlayacağım."[1]

* * *

Uhud gazvesine iştirak edenlerin de tarih sahnesindeki yerleri çok yükseklerde ve gıpta ile seyredilecekleri bir merte- bededir.

Nitekim Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, bir gün pek çok şehidi bağrında taşıyan Uhud dağına işaret ederek onun hakkında şöyle buyurmuşlardı:

"Bu Uhud, öyle bir dağdır ki o bizi sever, biz de onu severiz."[2]

Hâsılı, insanlık semâsının aldanmaz ve aldatmaz en parlak yıldızlar kümesi ve tarihin en sevimli portreleri, şüphesiz ki şu âlemde *"Bedr'in Aslanları ve Uhud'un Kaplanları"* namıyla meşhur olan yüce ruhlu kahramanlardır. Çünkü bunlar yeryüzüne gerçek hürriyetin, kalıcı barışın ve verimli hayatın bereketli zeminini hazırlamış olan son derece seçkin şahsiyetlerdi.

Cenâbı Hak, onların cümlesinden ebediyen râzı olsun ve rızâsıyla onları memnun etsin. Bizleri de onlara dünyada ittiba ve âhirette iltihâk etmekle aziz ve bahtiyar kılsın ve Firdevs Cennetlerinde onlara komşu yapsın. Âmîn.

---

(1) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, V, 89
(2) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, I, 223; Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, I, 993

* * *

-18-
Ölmemenin Çaresi

Uhud'da ilk şehîd düşen Sahâbî, Hz. Câbir'in babası Abdullah bin Amr (r.a.) olmuştu.

Savaştan sonra Medîne'de bulunanlar gerek şehîdlerle gerekse yaralı olanlarla yakından ilgilenmek üzere Uhud'a koşmuşlardı. Yakınları şehid olanlardan bazıları, şehîdlerini alıyor ve Medine'ye getiriyorlardı. İşte Uhud'a gidenlerden birisi de Hz. Câbir idi. O da Uhud'a gitmiş ve gittiğinde de şehîd olmuş olan babasının na'şıyla karşılaşmıştı. Kendisi, babasının cesediyle karşılaşmasını şöyle anlatıyor:

Uhud günü babamın yüzü örtülü olarak getirilmişti. Üzerindeki örtüyü kaldırdım. Baktım, müşrikler babamın burnunu ve kulağını kesmişler ve onu tanınmaz bir hâle getirmişlerdi. Bu gördüklerim karşısında kendimi tutamadım ve ağlamaya başladım. O esnâda halam Fâtıma da oraya geldi. Babamı öyle çok acıklı bir halde görünce o da feryat edip ağlamaya başladı. Bunun üzerine Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem meâlen şöyle buyurdu:

"Beni bir dinleyin. Sonra ister ağlayın, ister ağlamayın. Siz babanızı kaldırıncaya kadar Melekler onu kanatlarıyla gölgelendirmeye devam ettiler." [1]

---

[1] Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, II, 1918

Yine Hz. Câbir (r.a.) anlatıyor: Bir gün Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, beni çok üzgün olarak görünce, aramızda şöyle bir konuşma geçti.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem,

- Ey Câbir! Ne oldu sana? Seni çok üzgün ve kalbi kırık olarak görüyorum, dedi. Ben de,

-Ey Allah'ın Rasûlü! Babam Uhud'da şehîd oldu. Geride kalabalık bir âile ile bir hayli borç bıraktı, dedim.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem bana,

-Yüce Allah'ın, babanı nasıl karşıladığını sana müjdeleyeyim mi? dedi. Ben de "evet" dedim. Buyurdu ki:

-Yüce Allah, hiçbir kimse ile perde arkasından başka bir şekilde konuşmadı. Babanı ise şehîd olunca yüce Allah onu diriltip huzuruna aldı ve ona,

-Ey kulum! Benden ne dilersen dile. Sana ihsan edeyim, dedi. Baban da,

-Yâ Rabbi! Ben sana gereği gibi kulluk edemedim. Onun için beni tekrar dünyaya göndermeni ve Peygamberi-min yanında savaşıp Senin yolunda bir kere daha şehîd olmayı diliyorum, dedi. Yüce Allah da,

-Ben şehîdlerin geri dönmeyeceklerine hükmettim, buyurdu. Baban da,

-Öyle ise Yâ Rabbi! Bunu geride kalanlara ulaştır, dedi. Bunun üzerine Yüce Allah şu âyet-i kerimeleri vahyetti:

"Ve sakın Allah yolunda öldürülenleri ölüler sanma. Bilakis onlar Rablerinin katında diri olup rızıklanırlar. Onlar Allah'ın fazlından kendilerine verdiği nimetlerle sevinç içindedirler ve

arkalarından henüz kendilerine katılmamış olanlarla (şehîd namzedi olan bütün Mü'min kardeşlerinin âhiretteki safâ ve saâdet dolu o güzel hâllerini görünce) **'onlara** (orada) **hiçbir korku olmayacak ve onlar hiçbir şekilde üzüntüye de uğramayacaklar' diye sevinirler** (ve bunu onlara müjdelemek isterler) **Onlar Allah'tan kendilerine erişen büyük bir nimetle, pek ziyade bir mükâfâtla ve Müminlerin mükâfâtını Allah'ın zayi etmeyeceği müjdesiyle de sevinirler."**[2]

Elbette ki, bu müjdeyi duyan Ashâbın sevinçlerine diyecek yoktu. Hem nasıl sevinmesinler ki, İbn-i Abbâs (r.a.)'ın rivâyetine göre, Uhud'dan sonra Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Ashâb Efendilerimize şöyle buyurmuştu:

"Uhud'da şehîd olan kardeşlerinizin ruhlarını, Allah yeşil kuşların karnına koydu. Bunlar Cennet'in nehirlerine gidip sulanırlar, Cennet'in meyvelerinden yerler ve Arş'ın gölgesinde asılmış olan altın kandillere girip istirâhat ederler. Onlar yeme, içme ve barınma yerlerinin son derece güzel ve letâfetli olduğunu görünce, şöyle dediler:

'Keşke Allah'ın bize neler yaptığını (Cennet'te diri olduğumuzu, en tatlı yiyecek ve içeceklerle beslendiğimizi ve en hoş barınacak yerlerle donatıldığımızı) kardeşlerimiz bilselerdi de, cihaddan çekinmeseler ve harpten gocunmasalardı' dediler. Bunun üzerine Yüce Allah onlara cevaben,

---

(2) Âl-i Imrân Sûresi, 169-171. âyetler

'Tarafınızdan sizin bu haberinizi ben ulaştıracağım.' dedi ve *"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma..."* meâlindeki âyetleri inzâl buyurdu.(3)

...Ve asıl şimdi dikkat kesilmeliyiz ki, yukarıda zikredilen âyet-i kerîmelerin ifade buyurduğu ve aklı başında ve kalbi yerinde olan her Mü'mini derinden etkileyen şu ölümsüz manzarayı ve Allah için şehid olmanın tadına doyum olmaz derecedeki zevalsiz lezzetini, gamsız sürûrunu ve sonsuz saâdetini daha şimdiden tadabilelim ve zevkine varabilelim.

Uhud savaşı bittikten sonra, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in emriyle Hz. Câbir'in babası olan Abdullah bin Amr bin Harâm ile Amr bin Cemûh aynı kabre birlikte defnedilmişlerdi.

Uhud savaşından kırk altı yıl geçmişti. Hz. Abdullah ile Amr bin Cemûh'un kabirleri sel sularının akıntı yerinde idi. Akan sular toprağı iyice oyduğundan dolayı onların kabirleri açılmıştı. Bundan ötürü de o kabirleri bir yere nakletme zarûreti doğdu. Şehîdleri nakletmek için kabirlerini açtıklarında, o mübarek şehîdler sanki yeni vefat etmiş gibiydiler. Öyle ki cesetleri şöyle dursun sarılıp kefenlendikleri örtünün rengi bile hiç değişmemiş ve bozulmamıştı. Fazîletlerini anlatma adına bu yetmiyormuş gibi, ayrıca hangi kabir açıldı ise on- dan misk gibi bir koku yayılıyordu. İşte tam bu noktada, Hz. Câbir (r.a.)'in dediklerine dikkat kesiliyoruz. O şöyle diyor:

Babam Abdullah, Uhud'da yaralanıp da şehîd olarak Yüce Allah'a ruhunu teslim ederken elini, yüzündeki yaranın üzerine koymuştu. Kırk altı yıl sonra nakil için

(3) Ebû Davud, Sünen, III, 33

babamın mezarını açtığımızda, gerek cesedinin gerekse kefeninin hiç değişmemiş ve bozulmamış olduğunu gördüm. Babam kabrinde sanki uyuyor gibiydi. Hem yine gördüm ki: şehid olurken yaranın üzerine koyduğu eli orada aynı şekilde duruyordu. Öyle ki mübârek elini yüzündeki yaranın üzerinden çekip ayırmak istediğimizde, babamın yarası kanamaya başladı. Bunun üzerine biz elini önceden olduğu gibi tekrar yaranın üzerine koyunca, baktık ki kanama da birden durdu.[4]

İşte ölmemenin ve dipdiri kalmanın en geçerli ve en etkili çâresi...

* * *

[4] İbn-i Sa'd, Tabakât, III, 562

- 19 -

İmân ve Tevekkülün Parlak Zaferi

Sarsılmaz bir irâde ile gösterilen şuurlu bir teslîmiyetin tatlı semerelerini ve verimli neticelerini bilmek ve görmek istersen şu hâdiseye ibret gözüyle bak.

Bir rivâyete göre, Uhud savaşında İslâm Ordusuna pek çok kayıplar verdirdiklerinden dolayı çok şımaran Ebu Süfyan ve mağrur arkadaşları, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e, ertesi sene "Küçük Bedir" pazarında karşılaşma tehdîdinde bulundular.

Diğer bir rivâyete göre ise, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Uhud savaşından sonra düşman tarafından yeniden bir saldırı ihtimâlini veya onların hadlerini bildirmeyi ve bellerini kırmayı düşünerek, Uhud'un ertesi günü henüz çok yaralı ve çok mahzûn olan o vefâkâr ve cefâkâr Ashâbına, *"Düşmanı kovalayalım ve hadlerini bildirelim."* emrini verdi.

Ashâb Efendilerimiz (r. anhüm), son derece bitkin ve mahzun olmalarına ve durumun gayet kritik olmasına rağmen, bu emre tereddütsüz uydular ve dünün düşmanını kovalamak üzere Medîne'den yaklaşık olarak on beş km. uzaklıkta bulunan Hamrâü'l-Esed'e kadar gittiler. Üç gün orada kaldılar. Fakat Kureyş ordusu cesâret edip de, Müslümanlara hücum edemediler. İslâm Ordusu da

böylece dünün intikamını almış ve morallerini yükseltmiş olarak Medîne'ye döndüler.

İslâm Ordusu oradan ayrılırken Ebû Süfyan ve arkadaşları ertesi sene "Küçük Bedir" pazarında karşılaşma tehdidinde bulundular.

Onların bu tehdidine karşı Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de *"Peki, gelecek sene orada tekrar karşılaşalım."* sözünü verdi.

Sözleşme zamanı yaklaştığında Yüce Allah, müşriklerin kalbine ciddi bir korku, bir telaş ve bir panik saldı. Cesâretleri kırıldığından ve korktuklarından dolayı da, Ashâb-ı Kirâm'a göz dağı vermek suretiyle, onların sözleştikleri yer olan Küçük Bedir pazarına gelmelerini engelleme yoluna gittiler. Bunun için de içlerinden bazılarını, Ashâb-ı Kirâm'ı sindirme, korkutma ve böylece sefere iştirak etmekten vazgeçirme planını uygulamak üzere Medine' ye gönderdiler.

Müşriklerin bu tehditlerine Ashâb-ı Kirâm'dan kimse kulak asmadı. Tam aksine onların bu tehditleri ve korkutmaları Ashâb Efendilerimizin Yüce Allah'a karşı îmân ve teslimiyetlerini ve Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e karşı sadâkat ve bağlılıklarını daha da artırdı.

İşte şu âyet, müşriklerin korkutma ve sindirme planları karşısında Ashâb-ı Kirâm'ın kuvvetli îmanlarının, tam teslîmi- yetlerinin, sarsılmaz sadâkatlerinin ve dînî salâbetlerinin ne derece üstün olduğunu ve bunun neticesinde Yüce Mevlâ'nın onlara nasıl yardım ettiğini ve onları nasıl muvaffak kılıp memnun ettiğini anlatıyor:

"Onlar öyle kimselerdir ki, halk kendilerine 'düşmanlarınız olan insanlar size karşı ordu hazırladılar, aman onlardan kendinizi koruyun' dediklerinde, bu tehdid onların îmanlarını artırmış ve 'Hasbünallahü ve ni'me'l-vekil (Allah bize yeter ve O ne güzel vekildir.) demişlerdi." (1)

Evet, âyet-i kerime'nin de açıkça ifâde ettiği gibi, başta Hazret-i Peygamber olmak üzere Sahâbe-i Kirâm Efendilerimizden hiçbiri, kefere ve fecerenin bu korkunç plânları ve tehditleri karşısında korkmadı, sarsılmadı ve telâşa kapılmadı.

Müşriklerin böyle tehditkâr ve dehşet dolu haber göndermeleri karşısında Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem şöyle mukâbelede bulundu:

"Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ben yalnız da kalsam yine çıkacağım."

Hayır, hayır... O hiçbir zaman yalnız bırakılmayacak ve sahipsiz kalmayacaktı. Çünkü Ona her şeyleri ile tam sahip çıkan seçkin ve şerefli Ashâbı vardı ve onlar Onu hiçbir zaman yalnız bırakmayacaklardı. Nitekim Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, beraberinde yetmiş civarında Sahâbî olduğu halde Küçük Bedir pazarına doğru hareket etti. Ancak oraya vardıklarında hiçbir müşrikle karşılaşma- dılar. Çünkü müşrikler, gerek Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in şahsında gerekse Ashâb Efendilerimizde gördükleri sarsılmaz sadâkatleri, dînî salâbetleri ve Yüce Allah'a tam teslîmiyet ve tevekkülleri

(1) Âl-i İmrân Sûresi, 173. âyet

karşısında öyle korkmuşlardı ki, korkuları yüzünden sözlerinde duramamış ve sözleşme yerine gelmeye cesâret edememişlerdi.

Bunun üzerine Kur'ân-ı Kerîm'in de ifâde ettiği gibi, Ashâb-ı Kirâm Efendilerimiz, kendilerine hiçbir fenalık ve zarar dokunmadan, orada yanlarında bulunan mallarıyla ticâretlerini yaptılar, ganimet ve selâmetle Medîne'ye döndüler.

İşte Ashâb Efendilerimizin sahip oldukları kâmil îmanları, sağlam teslîmiyetleri ve tam tevekkülleri, onlara *"Hasbünallahü ve ni'mel vekil"* söyletmiş ve en yüksek şuuru ve en güzide kanâati ifade eden bu mübarek cümle, onlar için bir kurtuluş çaresi ve bir korunma siperi olmuştu.

Öyle ise kalbi, ruhu ve aklı bu dereceye yükselen ve böyle bir îmâna, teslimiyete ve tevekküle sahip olan bir mü'min, bir kısım hâdiseler karşısında *"Hasbünallahü ve ni'mel vekil"* demeli, o sarsılmaz derecede muhkem ve sağlam olan sura sığınmalı ve sonra da Yüce Allah'tan gelecek maddî ve manevî yardımları beklemeye koyulmalıdır.

Evet *"Hasbünallahü ve ni'me'l-vekil"* hakîkati, insî ve cinnî şeytanlardan gelmesi muhtemel olan maddi ve manevi bütün tehlikelere karşı inananların etrafında çevrilmiş son derece sağlam bir surdur. Çünkü îmân ve tevekkül, en büyük kuvvettir. Mühim olan ve insana düşen şey, bu kuvveti enerjiye dönüştürmektir.

Hâsılı, bu mübârek cümlenin ifade ettiği yüce hakikatleri gereği gibi kavradıktan sonra, Yüce Allah'a bilinçli olarak tevekkül edip O'na tam teslim olan bir kimse gayet

iyi bilir ki, Allah'tan başka güvenecek, dayanacak ve işler hakkında kendisine tam vekâlet verilecek başka bir zât yoktur. Yoktur; zira O'nun koruduğu kimseye bütün dünya toplansa hiçbir zarar veremeyeceği gibi, O'nun vereceği zarardan da yine bütün dünya toplansa kimseyi koruyamaz.

* * *

- 20 -

Sulhun ve Fetânetin En Parlak Zaferi

“Aslah tarik musâlahadır.”

Îmânın, teslimiyetin ve fetânetin zaferi olan feth-i mübîn...

Pek çok fetihleri ve zaferleri bağrında taşıyan büyük fetih...

Hudeybiye sulhu, musâlahası veya antlaşması...

Hudeybiye sulhunun İslâm’ın en büyük fethi ve zaferi olduğunu, İslâm bilginleri ittifakla kabul ederler.

Bizim Allah’a ve Rasûlü’ne gereği gibi inanan kimseler olarak gerek prensiplerimiz gerekse hareket tarzımız mutlaka Kur’ân’a ve hadîse dayalı olmalıdır. Bizler aklın her şey demek olmadığını ve sahasının sınırlı olduğunu kavramalı ve Kur’ân ile sünnet karşısında haddimizi bilmeliyiz. Bu iki esasa karşı ruh, akıl ve kalb dünyasında tam bir teslimiyet içerisinde olmalı, îman gözümüzle ve ferâsetimizle daima ileriye bak- malı ve bu sayede gelecek adına daha sağlam ve daha verimli adımlar atmaya çalışmalıyız. Tâ kararlarımız, adımlarımız ve icrâatlarımız bir kıymet ifade etsin ve insanlığın huzuru adına kalıcı bir eser olma derecesine yükselsin. Çünkü nice şeyler vardır

ki, ilk planda aleyhte ve zararlı göründüğü hâlde, netice itibariyle insanlık adına büyük hayırlara vesile olmuştur.

Tarihte bunun en çarpıcı örneği her hâlde **Hudeybiye musâlahasıdır**.

Hudeybiye antlaşmasının bazı şartları şunlardır:

1. Müslümanlar bu sene Mekke'yi ziyaret etmeksizin Medîne'ye dönecekler.

2. Müslümanlar Mekke'yi gelecek sene ziyaret edecekler ve orada üç günden fazla kalmayacaklar. Hem Müslümanlar Mekke'ye silâhsız gelecekler, yanlarında yalnız kınlarında duran kılıçları bulunacak ve bu kınlı kılıçlar da mahfazalar içinde olacak.

3. Müslümanlar, Mekke'de bulunan Müslümanlardan hiçbirini Medine'ye götürmeyecekler. Ama Medine'ye giden Müslümanlardan Mekke'de kalmak isteyen bulunursa onu Mekke'de bırakacaklar.

4. Mekke'deki Müslümanlardan veya müşriklerden biri Medîne'ye sığınacak olursa Kureyş'e teslim edilecek. Fakat Müslümanlardan biri Mekke'ye sığınacak olursa Kureyş tarafından alıkonulacak ve geriye teslim edilmeyecek.

5. Arap kabileleri istedikleri tarafla birleşmekte serbest olacaklar.

Antlaşma maddelerinin birçoğu, o gün itibariyle Müslümanların aleyhinde görünüyordu. Nitekim bu yüzden pek çok Sahâbî galeyana gelmişti. Bu yetmiyormuş gibi, tam antlaşma maddelerinin yazıldığı bir sırada, İslâm Dînini kabul ettiği için Mekke'de her türlü işkenceye maruz bırakılan ve zincirlere vurulan Süheyl'in oğlu Ebû Cendel, Müslümanların Hudeybiye'de bulunduklarını duymuş, bir yolunu bulup hap- sedildiği yerden kaçmış,

ayaklarında şakırdayan zincirlerle Müslümanların yanına gelerek yorgunluk ve bitkinlikten onların gözleri önünde yere kapanmış ve *“Ey Allah’ın Rasûlü! Beni kurtar.”* diye haykırmıştı.

Kureyş’in hatibi olan ve Hudeybiye’ye Kureyş’in temsil- cisi olarak gelen Süheyl, îmanından ötürü zincirlere vurduğu oğlu Ebû Cendel’i karşısında görünce, gayzı ve kini bir kat daha arttı, ne yapacağını şaşırdı ve oğlunun kendisine teslim edilmesini istedi. Ancak antlaşma henüz imzalanmamıştı. Bu yüzden de Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem onun bu teklifini kabul etmedi. Buna karşı Süheyl küfür inadını sürdürdü ve oğlu Ebu Cendel’in kendisine teslim edilmediği takdirde kesinlikle sulh yapmayacakları tehdidinde bulundu ve oğlunun kendisine mutlaka teslim edilmesini istedi.

Neticede, Mahzûn Nebî Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem, gelecekte Allah’ın izniyle gerçekleşecek olan ciddi inkişaf ve fetihleri vahye ve ilhâma mazhar olan yüksek fetânetiyle gördüğünden dolayı, o an için içi parçalanarak ve karnına sabır taşı bağlayarak Ebû Cendel’in babasına teslim edilmesine râzı oldu.

Kureyş Müşrikleri, Ebû Cendel’e o kadar şiddetli işkenceler yapmışlardı ki, bütün vücudu yara bere içinde idi. Ebû Cendel Müslümanlara yaralı vücudunu göstermiş ve bu hâliyle onların merhametlerine ve himayelerine sığınmıştı. Fakat ne var ki umduğunu bir türlü bulamıyordu. Sonunda âvâzı çıkabildiği kadar şöyle haykırdı:

“Ey Allah’ın Rasûlü! Ve Ey Müslümanlar! Ben Müslüman olduğum hâlde, benim tekrar müşriklerin işkencelerine uğramama rızâ mı gösteriyorsunuz? Ben

Müslüman olduğum hâlde, bana eziyet etsinler diye beni tekrar Müşrik- lere teslim mi ediyorsunuz?

Ama ne çâre! Sonraları ortaya çıkacak olan bir kısım ciddi maslahatlar için maalesef Ebû Cendel'in elinden tutula- mıyor ve zulümden kurtarılamıyordu.

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, kendisinden merhamet dilenen ama maalesef babasına teslim edilen Ebû Cendel'e özetle şöyle teselli verdi:

"Başına gelenlere biraz daha sabret. Maruz kaldıklarına biraz daha göğüs ger ve bu çektiklerinin ecrini ve mükâfâtını Allah'tan dile. Muhakkak Allah, pek yakında senin ve yanında bulunan kimsesiz Müslümanlar için bir ferahlık ve bir kurtuluş yolu yaratacaktır." ve arkasından da, *"Onlara vermiş olduğumuz sözlere vefâsızlık edemeyiz."* buyurdu.

* * *

Hudeybiye musâlahasında, gerek ilk planda ve görünürde Müslümanların aleyhinde olan kararlar karşısında kalan gerekse kendisine reva görülen zulümler ve işkenceler neticesinde ayaklarında esâret zincirleri olduğu halde Mekke' den kaçıp Hudeybiye'ye gelen ve Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ile Müslümanlardan himaye ve yardım isteyen Ebu Cendel'in yaralı ve bereli haliyle ciğerleri dağlayan feryat-larına ve yakarışlarına muhatap olan başta Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem olmak üzere bütün Müslümanlar, elbette ki hadsiz derecede etkilenmiş ve ciddi bir şekilde tedirgin olmuşlardı.

Ama buna rağmen Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ileriyi gören îman gözüyle ve İlâhî vahye dayalı olarak çalışan yüce fetânetiyle Allah'ın emrine uyuyor,

ileriyi görüyor, gelecekte gerçekleşecek olan açık fetihleri ve büyük zaferleri görüyor ve son derece elem verici olan bu maddeleri içi kan ağlayarak imzalıyordu.

Hz. Ömer (r.a.), sahip olduğu dînî salâbetinden ve îmân şehâmetinden ötürü olsa bile, aklıyla sadece o andaki durumun kritiğini yaptığından dolayı dayanamıyor, yırtınıyor, parçalanıyor ve derken Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in yanına gidip şöyle diyordu:

- Sen Allah'ın hak peygamberi değil misin?

- Evet öyleyim.

- Biz hak yolda değil miyiz?

- Evet öyleyiz.

- Biz onlardan daha izzetli ve üstün değil miyiz?

- Evet öyleyiz.

- Öyle ise dinimiz adına bu zilleti ve bu denâeti niçin kabulleniyoruz?

- Ben Allah'ın peygamberiyim. Allah'a isyan etmem. O benim yardımcımdır.

- Sen, Cenâbı Hakk'ın bize yardım edeceğini ve bizim Ka'be'yi tavaf edeceğimizi söylememiş miydin?

- Bu yıl gideceğimizi sana söylemiş miydim?

- Hayır; (bu yıl için söylememiştin.)

- Sen (şimdilik sâkin ol; gelecekte güven içerisinde) Ka'be'ye gelecek ve onu tavaf edeceksin.

Hz. Ömer (r.a.), sulh maddelerini henüz içine sindirememiş ve aldığı cevaplarla aklı tam tatmin olmamış olacak ki, bu defa Hz. Ebû Bekir (r.a.)'in yanına gitti ve aynı soruları ona yöneltti. Ama o *Sâdık Dost* da, teslîmiyet

içerisinde aynı şekilde cevap verdi. Hz. Ömer'i teskin etmeye çalıştı ve sonunda özetle ona şöyle dedi:

"Ey Ömer! O Allah'ın Rasûlü olup hak üzere hareket eder. Sen Ona uymaya ve Onun dediklerini yapmaya çalış ve aldığı kararları kabullenmeye bak."[1]

* * *

Antlaşmanın imzalanmasından sonra Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, Hudeybiye'de üç gün daha kalmış ve sonra Medîne'ye hareket etmişti.

Medine'ye dönerken yolda Fetih Sûresi nâzil oldu. Sûrenin başındaki âyet-i celîle, **"Biz sana gerçek ve açık bir fetih ve zafer kapısını açtık."** fermanıyla Hudeybiye antlaşmasına **"feth-i mübin"** diyor ve bununla **Mekke'nin fethini** müjdeliyordu.

Evet âyet-i kerîmeler, Müslümanların Hudeybiye musâlahasıyla apaçık bir zafer elde ettiklerini müjdelemekte idi. Yani Müslümanların zillet ve mağlubiyet olarak telakki ettikleri ve hiç hoşlanmadıkları bu hâdise, Cenâbı Hakk'ın nazarında "büyük bir başarı" sayılıyordu.

Nitekim Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Hz. Ömer (r.a.)'i çağırtarak ona, inen İlâhî vahyi okumuştu. Bunu hayretle karşılayan Hz. Ömer (r.a.), "Bu gerçekten zafer mi?" deyince, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem **"Evet."** cevabını vermişti. Hz Ömer de bundan tatmin olmuş ve sükûnete ermiş olarak huzur dolu bir kalb ile geriye dönmüştü.[2]

---

(1) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, 181-183
(2) Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, II, 1412

Gerçi Hudeybiye'de harp edilmemiş, Mekke'de bulunan Müslümanlardan hiçbiri kurtarılamamıştı. Fakat buna rağmen yapılan antlaşma bir fetih ve bir zaferdi; hem de çok büyük bir fetih ve gayet parlak bir zaferdi. Hattâ gelecekteki fetihlerin ve zaferlerin tohumlarını bağrında taşıyan ve pek çok başarıları manasında toplayan bir yönüyle gayet kap- samlı bir fâtiha ve başlangıç, diğer yönüyle de son derece verimli bir hâtime ve bir netice mesâbesinde idi. Çünkü:

1. Hudeybiye antlaşmasıyla, Müslümanlarla müşrikler arasında sulh ve sükun devri başladı.

2. Hudeybiye musâlahası, her iki taraf arasında bulunan korkunç kin, nefret, adâvet ve nifak uçurumlarının kapanmasına ve tarafların birbirleriyle yakınlaşmalarını engel- leyen bazı hususların bertaraf edilmesine zemin hazırlamış oldu.

3. Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, başlayan bu sulh ve sükun sayesinde İslâm Dînini diğer ülkelerde tebliğ ve neşretme imkanını buldu. Nitekim kısa bir zaman zarfında değişik devlet ve kabilelere elçiler ve mürşidler gönderdi ve böylece gerek fertler, gerek toplumlar, gerekse devletler planında her kesimin İslâmiyet'le ve Müslümanlarla tanışmasına imkanlar hazırladı.

4. Hudeybiye musâlahasından önce Müslümanlarla müşrikler birbirlerinden tamamen ayrı idiler ve bir türlü bir araya gelemiyorlardı. İşte bu antlaşmanın imzalanmasıyla iki taraf arasındaki münâsebetler yeni ve olumlu bir safhaya girdi. Şöyle ki, müşrikler ticari işler dolayısıyla yahut akrabalarını ziyaret maksadıyla Medine'ye gelmeye, gelince de Müslümanlar arasında

günlerce, hattâ aylarca kalmaya başladılar. Hâliyle bu zaman zarfında bir taraftan İslâm Dîni ile ilgili bazı gerçekleri kendi kulaklarıyla duymuş ve öğrenmiş oldukları gibi, diğer taraftan da Müslümanların yüksek fazilet- lerini, güzel ahlaklarını, temiz hareketlerini, ihlâs ve samimi- yetlerini, herkese güven telkin eden davranışlarını ve gerek fert gerekse âile ve toplum plânında sahip oldukları huzurlarını gözleriyle görmüş oluyorlardı.

Hem bu dönemde gerek ziyâret gerekse ticâret maksadıyla Mekke'ye giden Müslümanlar da, sahip oldukları seçkin meziyetlerin timsali olarak gittiklerinden ve oturup sohbet ettikleri kimselere İslâmiyet'e dair meseleleri sözleriyle anlatıp halleriyle gösterdiklerinden dolayı, Medîne'ye gelme imkanını bulamayan kimseler de İslâmiyet'in ne derece yüce ve gerekli bir din olduğunu görmüş ve öğrenmiş oluyorlardı.

İşte müşrikler o zamana kadar hiç duyup görmedikleri; ama çok merak ettikleri bu güzel hasletleri hemen benimse- meye ve yüce değerleri tereddüt etmeden kabullenmeye başladılar. Bunun neticesi olarak da antlaşmanın arkasında İslâm'a yeni yeni iltihaklar ve dehâletler olmaya başladı. O derece ki, Hudeybiye sulhu ile Mekke fethi arasında geçen müddet esnasında Müslümanlığı kabul edenler, sayı itibariyle eski Müslümanların iki mislinden daha fazla bir sayıya ulaşmıştı.

5. Mekke'de kalan Müslümanlar, müşrikler tarafından her türlü işkencelere uğratıldıkları için Mekke'den kaçarak Medîne'ye sığınıyorlardı. İlticâ etmek üzere Medine'ye gelen- lerin başında Ebû Basir künyesi ile bilinen Utbe bin

Esîd geliyordu. Antlaşma gereği olarak Efendimiz Utbe'yi, kendi- sini almaya gelenlerle birlikte Mekke'ye gönderdi ise de, Utbe yolda bunlarla dövüşmüş ve sonra tekrar Efendimiz'in yanına gelerek yolda olup bitenleri Ona arz etmişti.

Ancak Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, antlaş- ma gereği olarak onun Medîne'den mutlaka ayrılması gerek- tiğini söylemesi üzerine Ebû Basir emre boyun eğerek tekrar Medine'den ayrıldı.

Ebu Basir (r.a.), hikmetli emre itâat ederek Medîne'den ayrılmasına ayrıldı; fakat Mekke'ye dönmeyip, başka bir yere gidip yerleşti.

Şu hikmetli işe bakın ki, Mekke'de İslâm'ı kabul edip Müslüman olanlar, antlaşma gereğince ve vefâsızlık olmasın diye Medîne'ye alınmadıkları için Ebû Basir'in yanına gitmeye ve onun bulunduğu yerde birlikte ikâmet etmeye başladılar. Çok geçmeden de yeni Müslüman olmuş olan bir çok kimse, aynı yerde toplanıverdi. Bunlar zamanla kuvvetlenerek oradan geçen ve hicret eden Müslümanların Mekke'deki mallarına el koymuş olan Kureyş kabilesine âit kervanların yolunu kesmeye başladılar.

Yeni Müslüman olan kimselerin Ebû Basir'in çevresinde bir araya geldiklerini duyan ve bundan tedirgin olan Mekkeli müşrikler, '*Yeni Müslüman olanların kabul edilmeyip kendilerine teslim edilmesiyle ilgili olan maddenin*' yürürlük- ten kaldırılması ve bu maddenin lağvedilip feshedilmesi için Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'e mürâcaatta bulundu- lar. Bu madde yürürlükten kaldırılınca Mekke'de bulunan mazlum Müslümanlar teker teker Medine'nin yolunu tuttular. Bunun arkasından

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de Mekke'de kalan Müslümanların Medine'ye gelmeleri için haber gönderdi. Bunun üzerine Ebû Cendel gibi bütün çilekeşler, Medine'ye gelip yerleştiler.(3)

6. Hudeybiye musâlahası ardından Yahudilerin kalesi durumunda bulunan Hayber fethedildi ve ondan birkaç yıl sonra da cihanın en büyük, en görkemli ve en anlamlı fethi olan **"Mekke Fethi"** gerçekleşmiş oldu.

İşte İslâm'ın kıyâmete kadar gelecek olan zaferlerine bir esas teşkil etmiş olması itibariyledir ki Hudeybiye sulhu, İslâm bilginlerince mânevî bir zafer ve apaçık bir fetih olarak telakki edilmiştir.

Demek ki, mesele tamamen şu âyet-i kerîmede odaklaşıyor: "**Sizin çirkin gördüğünüz nice şeyler vardır ki, sizin hakkınızda çok daha hayırlıdır. Sizin sevip hoşlandığınız nice şeyler de vardır ki, sizin hakkınız- da çok daha şerlidir. Doğrusu Allah bilir, siz ise bilmezsiniz.**"(4)

Nitekim Hz. Ömer (r.a.) daha sonraları, dinindeki salâbetinden ve kalbindeki îmânın şehâmetinden kaynaklanan teesürünü bir türlü yenemeyerek içine düştüğü o feveran dolu hareketinden dolayı çok pişmanlık duymuş, yaşadığı müddetçe o tavrından dolayı duyduğu pişmanlığını ve üzüntüsünü ifâde etmiş ve Yüce Allah'ın affına ve mağfiretine nâil olmak için pek çok ibâdet etmiş, oruç tutmuş ve köleler âzat etmiştir.

Bütün bunlardan hiç olmazsa şunu anlamalıyız: İlmimiz, aklımız ve idrâkimiz çok cüz'î ve gayet sınırlı

---

(3) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, III, 181-183
(4) Bakara Sûresi, 216. âyet

olduğu için bizim gerek prensiplerimiz gerekse hareket tarzımız mutlaka Kur'ân'a ve hadîse dayalı olmalı ve bizler bu iki esasa karşı ruh, akıl ve kalb dünyasında tam bir teslimiyet içerisinde bulunmalıyız. Tâ verdiğimiz kararlar ve attığımız adımlar bir kıymet ifâde etsin ve yaptığımız icrâatlar insanlığın huzuru adına verimli eserler olma derecesine yükselsin.

* * *

- 21 -

Sevgilinin Sevgiliye Döktüğü Hasret Gözyaşları

Hârise oğlu Zeyd, henüz sekiz yaşlarında bir çocuk idi. Birileri tarafından âilesinden kaçırılmış ve Ukâz Panayırına götürülüp orada köle olarak satılmıştı.

Ancak Zeyd'i köle olarak satın alan kişi, Hz. Hatice vâlidemizin yeğeni olan Hakîm bin Hizâm idi ve onu Hz. Hatice vâlidemize hediye etmek üzere satın almıştı. Nitekim öyle yaptı ve onu Hz. Hatice vâlidemize hediye etti.

Hz. Hatice vâlidemiz de onu sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'in hizmetine verdi. Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem de onu âzât ederek hürriyetine kavuşturdu ve ona çok büyük iyiliklerde bulundu.

Yıllar sonra idi. Bir gün anne-babası, amcası ve kabilesi Mekke'ye gelip de orada Hz. Zeyd ile karşılaştıklarında, onu beraberlerinde geriye götürmek istediler.

Ancak Hz. Zeyd onlarla gitmeyeceğini, Çünkü hâlinden ve hayatından çok memnun olduğunu, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'i onlara tercih ettiğini ve Ondan asla ayrılmayı düşünmediğini söyledi. Onlar çok ısrar edince de onlara şunları söyledi:

"Ben insanların en hayırlısının yanında, Ka'be'nin civarında ve en mukaddes beldede bulunuyorum ve bundan dolayı da gayet rahat ve son derece mutluyum. Lütfen benim rahatımı bozmayın ve huzurumu kaçırmayın."

İşte onun bu sadâkatine ve vefâsına karşılık olarak Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de ona hep özel muamelede bulunmuş; hattâ onu İslâm'ın başlangıcında evlat edinmiş (ki, bu husus ileriki yıllarda yürürlükten kaldırılıyor) ve onu sürekli olarak yanında bulundurmuştur.

Hem onun bu sadâkatine ve vefâsına karşılık olarak, İlâhî dâvet geldiğinde, Hz. Hatice ile Hz. Ali'den sonra, kendisine hemen îmân ve hidâyet nasip olmuş ve Sahâbîler safında üçüncü Sahâbî, köleler içinde de birinci Sahâbî olarak yer almıştır.

Ve artık bundan sonra o, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in yüce ahlakının müstesnâ bir temsilcisi, parlak bir kopyası ve ibretli bir örneği olarak yaşayacak ve öyle anılacaktı. Evet Hz. Zeyd, artık her hâlükârda şânı ve şerefi çok yüce olan Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in gölgesi olmuştu. Öyle ki,

İbâdeti ve sohbeti Onunla birlikte olduğu gibi, yemesi ve içmesi de Onunla birlikte idi. Hem hazarda olduğu gibi, seferde de Onunla birlikte idi. Hem ezâ ve cefâda, kederde ve tasada ve hüzün gözyaşlarında Onunla aynı kaderi

paylaştığı gibi, sevinçte, sürurda ve sevinç gözyaşlarında da Onunla aynı kaderi paylaşıyordu.

Ancak bu derece sürekli olan bir beraberliğin, şeref ve rütbenin elbette ki bir bedeli olacaktı. Nitekim İslâm'ın bidâyetinden nihâyetine kadar, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e yapılan onca ezâ ve cefâlardan o da nasibini alıyordu. Çünkü Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem ile birlikte İslâm'ı tebliğ etmek üzere değişik kimselere veya kabilelere gittiklerinde, bazan birlikte ilgi ve alâka, sevgi ve iltifat görürken, bazan da yine birlikte kovuluyor, tartaklanıyor, taşlanıyor ve mahzun ve mükedder bir şekilde gerisin geriye gönderiliyorlardı. Nitekim Tâif'te başlarına gelenler bunun en çarpıcı örneğidir.

Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem, bu âzâtlı kölesini, bazan kendisi yerine vekil bırakıyor ve bu davranı-şıyla, kölelerin de insanlardan bir fert oldukları, onların küçümsenmemesi gerektiği, hattâ kölelik müessesesinin kaldırılması gerektiği dersini veriyor ve bunu bizzât kendisi fiilen gösteriyordu. Nitekim bir zaman geliyor, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, evvelki günün kölesi ve dünün âzâtlısı olan Hz. Zeyd'i, Bizans'a doğru, Rumlara karşı hazırlanan ordunun başına kumandan olarak tayin ediyordu.

Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, orduyu hazırlayıp gönderirken, savaş esnâsında olacak olan bazı hâdiseleri, Allah'ın izniyle ve göstermesiyle görüyor ve yanında bulunan Ashâbına şöyle diyordu:

"Şâyet Zeyd şehid olursa, onun yerine Ca'fer, o da şehid olursa onun yerine Abdullah bin Revâha kumandanlığa gelecek."(1)

Bu şerefli komutanların hepsi de gözlerini kırpmadan görevlerini en iyi bir şekilde yerine getirdiler ve sonunda hepsi de şehidlik rütbesine ulaştılar ve Cennette kendilerine tahsis edilen yüce makamlara eriştiler.

Şerefli Ashâbından bazılarıyla birlikte Medîne-i Münev-vere'de bulunan Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, bir ara Mûte savaşında olup bitenleri canlı yayında anlatır gibi anlatmaya başladı ve bu esnâda üç mübarek ve kahraman kumandanların şehîd olduklarını, üçünün de şehîd olur olmaz birlikte Cennete girdiklerini ve orada gıpta edilecek hallere mazhar olduklarını Ashâbına bildirdi.(2)

Bu müjdeli ama o kadar da hüzünlü olan haber kısa bir zamanda Medîne-i Münevvere'de yayılmış ve Mûte'de olup bitenlerden herkesin haberi olmuştu.

Artık İslâm Ordusu, Medîne'ye dönmek üzere idi.

Bir gün Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, şehîd olan Hz. Zeyd'in kızı ile karşılaştı. Şehîd evladı olan masum kız çocuğu mânâlı ve hüzünlü bir şekilde Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in yüzüne bakıyordu.

Bu mânâlı ve hüzünlü bakışlar karşısında Efendimiz sallallahü aleyhi ve selem dayanamamış ve bir taraftan Hz. Zeyd'den yıllarca gördüğü sarsılmaz derecedeki sadâkati ve vefayı hatırlamış, diğer taraftan da o şehîdin geriye bıraktığı boynu bükük o masum yavrucuğu görünce

---

(1) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, V, 86-87
(2) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, V, 87

rikkate gelmiş ve gözyaşlarına hâkim olamamıştı. Yanında bulunanlar,

- Ey Allah'ın Rasûlü! Niçin ağlıyorsunuz? diye sordukla- rında ise, onlara dönmüş ve onlara gözyaşları içinde şu meâlde mukâbelede bulunmuştu:

-Bu, sevgilinin sevgiliye olan hasreti ve gösterilen sarsılmaz sadâkat için dökülen hasret gözyaşlarıdır.(3)

Ey Zeyd! Her iki âlemde şeref tâcı olarak yetmez mi sana?

Ashâb-ı Kirâm'dan, sadece senin adının geçmesi Kur'an'da.

Sen Efendine yıllarca, aralıksız olarak gösterince bunca vefâ,

Sevgiline, işte böyle hasret gözyaşları döktürür; Yüce Mevlâ.

* * *

(3) İbn Sa'd, Tabakât, III, 40-46

- 22 -

Edebin Böylesine Bin Bârekallah

Hz. Ebu Bekir'in edebi ve saygısı:

Hz. Âişe (r. anhâ) vâlidemiz, Hz.Ebû Bekir (r.a.)'in kızı olmasına rağmen, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem- in zevcesi ve müminlerin anası olması hasebiyle, Hz. Ebû Bekir ona sürekli olarak **"Yâ Ümmâh!=Anacığım!"** diye hitâp etmiştir.

Doğrusu bu ne edep ve bu ne Peygamber saygısıdır böyle; Ya Rabbî!

İşte o günden beri bütün inananların, Hz. Ebû Bekir'e karşı bu derece gönül dolusu sevgi ve saygı göstermelerinin sebep ve hikmetini, onun bütün samimiyet ve sadâkatiyle hiç tereddüt etmeden başından beri İslâm dâvâsına sahip çıkmasının ve Yüce Hak dostu olmasının yanında, bir de Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'e karşı son derece edep ve saygılı olmasında, Ona karşı tazim ve ihtiram hisleriyle dolup taşmasında ve edebin en ince noktalarına kadar riâyet etmesinde aramak ve görmek lâzım.

Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin edebi ve saygısı:

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Medîne'ye teşrif ettiklerinde herkes Onun, kendi hânesine teşrif

etmesini bekliyordu. İşte bunu bilen Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, kimsenin gönlü kırılmasın diye, misafir olacağı evin tespiti hususunda, bindiği "Kusvâ" adındaki devesini gösterdi ve şöyle buyurdu:

"Şu hayvanı kendi hâline bırakalım, İlâhî bir sevk ile kimin kapısı önünde çökerse, oraya misafir olalım."

Bu fikir, gayet isabetli bir karar ve gayet yerinde bir çözüm olduğu için herkesin hoşuna gitmiş ve kimse itiraz etmemiş ve gönül koymamıştı. O mübârek deve de biraz yürüdükten sonra, Hz. Ebû Eyyûb'un evinin önünde durdu ve oracıkta çöküverdi.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, değişik vesilelerle kendisini ziyâret etmek isteyenlerin olacağını elbette ki gayet iyi biliyordu.

İşte Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem gerek son derece mütevâzı olduğundan ötürü, gerekse gelenlerle görüşmek rahat ve kolay olsun diye, önce bu evin alt katını tercih etti. Ancak üst katta bulunan Ebû Eyyûb Hazretleri ve mübârek hanımı bu durumdan asla memnun olmadılar ve hiç de rahat değillerdi. Çünkü Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, evin alt katında bulunuyor diye, onlar edep ve saygılarından dolayı ve belki Onu rahatsız ederiz düşüncesi ile üst katta rahat oturamıyor, rahat gezemiyor ve rahat yatamıyorlardı.

Bir müddet sonra, mesele dayanılmaz bir hâl alınca, Ebû Eyyûb Hazretleri Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in yüksek huzurlarına çıktı ve,

"Yâ Rasûlallah! Siz alt katta iken, bizim üst katta olmamız uygun düşmüyor ve bunu bizim vicdanımız ve edep ve saygı anlayışımız asla kabul etmiyor." dedi.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, "Benim için evin alt katı daha iyidir." dedi ise de, bunu onlara kabul ettiremedi. Sonunda Ebû Eyyûb ile hanımının ısrarlı talepleri üzerine kendisi üst kata çıkmayı kabul etti.[1]

İşte bu saygı ve edebin, iltifat ve ihtirâmın neticesi olsa gerektir ki, bu mübarek ev o günden itibaren yedi ay müddet zarfında bir saâdet hânesi, etrafa nur saçan bir feyiz yuvası ve gelenlere ilim ve hikmet dağıtan bir ilim merkezi hâline geldi. Hem bundandır ki, Ebû Eyyûb Hazretleri o günden itibaren *"Mihmandâr-ı Nebevî"*, yani *"Nebî sallallahü aleyhi ve sellem'i evinde misafir edip güzelce ağırlayan kimse"* olarak anılmaya başlandı.

Şayet bugün Ebû Eyyûb Hazretlerinin, mü'minlerin gönül dünyalarında sevgi ve saygı adına özel bir yeri varsa ve onun İstanbul'da bulunan kabri her gün ziyâretçi akınına uğruyorsa; bu derin ve samimi teveccühü, onun Efendimizi evinde misafir etmesinde, Ona can-ı gönülden sahip çıkma-sında ve Ona karşı edep ve saygıda, iltifat ve hürmette en küçük bir kusur işlememesinde aramak ve görmek gerekir.

* * *

İbn-i Abbâs (r.a.)'ın Edebi ve Saygısı:

Bir defasında Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem namaz kılarken, İbn-i Abbâs (r.a.) da arkasında durup Ona uymuştu. Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, eliyle hafifçe onun başından çekmiş ve yanında durmasını istemişti. Ancak Hz. Abdullah öne geçmedi. Bu hal üç defa tekrar etti. Namaz bitince, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, kendisini çağırdığı hâlde niçin yanında namaz kılmadığını ve arkada kalmada ısrar ettiğini sorunca,

---

[1] Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 415

Abdullah bin Abbâs (r.a.) edep ve hikmet dolu şu cevabı verdi:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Ben kim oluyorum ki, Siz namazda Yüce Allah'ın huzurunda iken, ben sizinle birlikte aynı safta durmuş olayım. Bunu kendime yakıştıramadım. Edebim ve saygım buna müsâade etmedi."

Bunun üzerine Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, onun temiz ruhunu yansıtan bu edep dolu davranışında onun geleceğini okudu ve onun için Allah'a şu duâyı yaptı:

"Allahım! Onu dinde derin anlayışlı kıli ve ona (Kur'an'ı ve Kur'an'ın) *tevili* (ni ve yorumunu) *öğret."*[2]

İşte bu duânın eseri olarak Hz. İbn-i Abbâs, yaşı küçük olmasına rağmen derin bir anlayışa mazhar olmuş, ilmin en yüce mertebelerine çıkmış, Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer'in ilmî danışmanlığını yapmış ve Sahâbe-i Kirâm arasında *"Kur'an Tercümânı"* ve *"Ümmetin en bilgini"* unvanlarıyla anılmıştır.

Evet İbn-i Abbâs (r.a.)'ın derin kavrayışına ve geniş ilmine herkes hayrandı. Ama o, bunu iftihar vesilesi yapmaz ve bu yüzden asla gurura kapılmaz; tam aksine bunu bir teşekkür vesilesi yapar ve şöyle derdi:

"Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem benim için ilim ve hikmet duâsında bulundu. Allah da, Onun duâsını kabul ederek, derin anlayış ve faydalı ilim nimetini bana ihsan etti."

Nitekim bir keresinde Zeyd bin Sâbit (r.a.), ata bineceği sırada orada bulunan Hz. İbn-i Abbâs (r.a.),

---

(2) Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 266

atının üzengisini tuttu. Hz. Zeyd, "Ey Allah Rasûlü'nün amcasının oğlu! Beni mahçup ediyorsun. Rica ediyorum, bana böyle davranma." deyince, Hz. İbn-i Abbâs "Biz âlimlerimize böyle davranmak- la emrolunduk." dedi. Bunun üzerine Hz. Zeyd de dayana-mayarak Hz. İbn-i Abbâs'ın elini öptü ve "Biz de Âl-i Beyt'e karşı böyle davranmakla emrolunduk." karşılığını verdi.

* * *

Hz. Dıhyetü'l-Kelbî (r.a.)'nin edebi ve saygısı:

Hz. Dıhye, Medîne-i Münevvere'de ticaretle uğraşan bir kimse idi. Müslüman olmadan önce de Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e karşı sevgi ve saygı duyar ve Ona her gelişinde mutlaka bir hediye alır öyle gelirdi. Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de, onun her gelişinde, "Eğer beni memnun etmek istiyorsan müslüman olmalısın. Müslüman ol ki Cehennemden kurtulasın." der ve onu İslâm'a çağırırdı.

Hz. Cebrail (a.s.) bir kaç defa Hz. Dıhye suretinde geldiği olmuştur ki, Ashâb Efendilerimiz, onu gördüklerinde onun Cebrail mi, yoksa Dıhye mi olduğunu ayıramazlardı.

Acaba Cebrâil (a.s.) başka insanların değil de; Hz. Dıhye suretinde gelmesindeki hikmet ne olabilir?

Bunun gerçek hikmetini elbette ki Hz. Allah bilir. Ancak bir hikmeti şu olabilir ki: Hz. Dıhye kusursuz çok güzel bir simâya ve gıllügışsız tertemiz bir gönle sahip olan bir kimse idi. Bunun diğer ve mühim bir hikmeti de şu olsa gerektir:

Bedir gazasından sonra bir gün Cebrâil (a.s.) gelip onun Müslüman olacağı müjdesini getirmişti. Çok

geçmeden Hz. Dıhye geldi. Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem ona iltifatta bulundu ve bu maksatla da sırtında bulunan hırkasını çıkardı ve üzerine oturması için ona uzattı.

Hz. Dıhye o mübarek hırkayı aldı, önce onu doyasıya bir güzel öptü. Sonra onu katlayıp ***"Bu Hırka yere konulup üzerine oturulacak bir hırka değil, baş tacı yapılacak ve başlar üzerinde gezdirilecek bir hırkadır."*** *diyerek onu başının üzerine koydu, daha sonra da kelime-i şehâdeti getirerek müslüman oldu.*

İşte edep, işte saygı ve işte neticesi...

* * *

Siz şimdi şu **İmâm A'zam Hazretlerine** bakın ki, menkıbelerde anlatıldığına göre, İmâm-ı A'zam elli beş defa hac yaptığı ve her haccında Medîne-i Münevvere'ye gittiği halde, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e karşı ruhunda duyduğu ta'zim ve edebinden dolayı bir defacık olsun Ravza-i Tâhire'ye gidip de, mânen Onun huzuruna çıkamamış ve Onu bir türlü ziyâret edememişti.

Hem **İmâm Mâlik Hazretlerinin**, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e karşı duyduğu şu saygısına ve sahip olduğu şu bağlılığına bakın ki, bir zamanlar Onun mübarek ayakları oralara bastı ve mübarek cism-i şerifleri orada medfûn diye, Medîne-i Münevvere'de hiçbir zaman ayakkabı ile dolaşmamış, hep yalın ayakla dolaşmıştır.

Hem İmâm Mâlik Hazretleri, hadis dersi okutacağı zaman Ona duyduğu derin saygısından ötürü, güzelce yıka- nır, en temiz elbiselerini giyer, en güzel kokulardan sürünür, dizleri üzerine oturur ve sonra hadis dersine başlardı.

Hem **İmam Ahmed b. Hanbel Hazretleri,** arandığı zamanlarda, bir yerde üç gün saklandıktan sonra ortaya çıkmıştı. Çevresi kendisine ortaya neden çıktın? Saklanmaya devam etseydin? diye sorduklarında, o şöyle cevap vermişti:

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem hicret esnâsın- da Sevr Mağara'sında ancak üç gün kalmıştı. Bu durumda Onun bir bendesi olarak bana düşen şey, haddimi bilmek, Ona karşı edep ve saygıda kusur etmemek, başka hususlarda olduğu gibi çok hayâtî de olsa bu konuda da Onun bu sünnetine riâyet etmektir. İşte bu yüzden Onun bir bendesi olan benim üç günden fazla gizlenmem uygun düşmez, dedi.

* * *

- 23 -

Muhammedî Aşk Nedir?

Ey Allah'ın Rasûlü! Ne mutlu Sana!
Senin aşkına düşen ve vurgunun olan,
Yüzüne müştâk ve cemâline hayran olan,
Dâima hasret ve vuslat ümidiyle yaşayan,
Sofralarını ve sohbetlerini Seninle süsleyen,
İns'ten meleğe kadar sayısız pervânelerin var.

* * *

Aziz Sultanım benim!
Ben şahsen Sana ve Senin her şeyine vurgunum;
Ama yeterince olmasa da, tutkun ve vurgunum.
Sensiz gönül hep hüzünlü; Sensiz ömür hep çorak.
Sevsin Seni bütün gönüller; vurulsun Sana bütün insanlar.

* * *

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e asla doyulmaz ve Ona doyum olmaz. Yani Onun îmânındaki ihlâsına, ibâdetindeki samîmiyetine, itâatindeki sebâtına, sadâkatindeki metânetine, takvâsındaki ciddiyetine, ahlâkındaki güzelliğine, şefkatindeki enginliğine, sabrındaki sürekliliğine, davranışlarındaki fıtrîliğine, cemâlindeki sevimliliğine, terbiye sistemindeki mükemmelliğine, idâresindeki güzelliğine, ümmetine karşı duyduğu merhametin sıcaklılığına, özellikle de âhirette

ümmetine karşı göstereceği o en yüksek ve en kudsî fedâkârlığına, yani yüce şefâatine asla doyulmaz.

Muhammedî aşk, Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'i ve Ona âit her şeyi, Ondan başka her şeye Allah için tercih etmek, Onunla yetinip başkasına ihtiyaç duymamak, bir kısım şahsî çıkarların zedelenmesi yüzünden Onu unutmamak ve şartlar ne kadar ağır olursa olsun Onu hiçbir zaman terk etmemek demektir.

Muhammedî aşk ve iştiyâk, Hz. Muhammed'siz bir ömre râzı olmamak, Onsuz olan bir mevsimi kurak görmek, Onsuz olan bir dünyayı çorak saymak ve Onsuz olan bir hayatı kesinlikle içine sindirememek demektir.

Muhammedî aşk ve iştiyak, her şeyde, her seste, her renkte ve her kokuda Onu görmek, Onun arzu ve isteklerinde, gaye ve maksatlarında fâni olmak, Onu hatırlatmayan şeyleri yabancı görmek ve Ondan kaynaklanmayan her türlü zevk ve lezzeti unutmak demektir.

Muhammedî aşka sahip olan bir kimse, bu aşk ateşini, iştiyak harâretini ve bağlılık hasretini bazan namazdaki salât-ü selâmlar ile, bazan Kur'an-ı Kerim'de Ondan bahseden âyetlerle, bazan Onunla ilgili olarak yapılan sohbetlerle veya hayâlen de olsa Onunla sohbet etmekle, bazan Onun adına başkalarına infakta bulunup bir kısım kırık kalbleri sarmakla, bazan en sevdiklerini bile İslâm için terk etmekle, bazan ölümü bile hiçe sayıp Ona kavuşma ve Onunla öbür âlemde görüşme arzusuyla ve sonra da yeniden Onunla yanıp tutuşmakla tatmin ve teskin etmeye çalışır.

Nitekim kalblerinde böyle yüce bir aşkı misâfir edenler, daha doğru bir ifade ile kalblerini böyle bir aşka teslim eden sâdık ve vefâlı âşıklar, hep bu minval üzere hareket etmiş ve ruhlarında Ona karşı hâsıl olmuş olan aşk ve iştiyak ateşlerini hep bu yollarla teskin etmeye çalışmışlardır.

Evet bütün Sahâbî ve bütün İslâm büyükleri bu ateşe sahip idiler ve Ona duydukları aşk ve iştiyak ateşini ancak böyle teskin edip rahatlıyorlardı. Hem onlar Onu düşünmedikleri, Ondan bahsetmedikleri, Onu anlatmadıkları ve Onun hâtırasına bir fedâkarlıkta bulunmadıkları günleri, kendileri için bereketsiz, uğursuz ve kapkara günler olarak görüyorlardı. Böyle durumlarda bitkisel hayattan farksız bir gün geçirdiklerini düşünüyor, ciddi bir şekilde hayıflanıyor ve hicaplarından iki büklüm oluyorlardı.

Molla Câmî, ne kadar da isâbetli bir tespitte bulunuyor:

Eğer Mısır kadınları Onun nur yüzünü görselerdi,
Ellerini değil; gönüllerini parça parça ederlerdi.

Evet, şâyet Onun Yüce Ruhunu ve Mi'rac'ta rûhuna arkadaşlık yapacak ve birlikte yüce âlemleri seyre çıkacak kadar nûrânîleşen ve yücelen mübârek cism-i şeriflerini, diğer bir tabirle Onun temsil ettiği Hakîkat-ı Muhammediye'sini sevgiden, aşktan, şevkten ve iştiyaktan az veya çok nasibi olan insanlar, gereği gibi görseler ve tanısalardı; o insanlar kendi ruh, kalb, gönül, zihin ve hayal âlemlerinde kendilerini meşgul eden şeylerin en büyüğünden en küçüğüne kadar hepsini süpürüp temizlerlerdi de, o âlemlerine sadece ve sadece Yüce Allah sevgisini ve bir de Allah'tan ötürü Hz. Muhammed

sevgisini yerleştirirlerdi. Bütün iç âlemlerini böyle bir muhabbetle donatır ve süslerler ve bununla yetinir- lerdi de, başka bir aşka, bir iştiyâka, bir sevgiye ve bir ilgiye asla ihtiyaç duymazlardı. Âleme o muhabbetle bakar, onunla yatıp kalkar ve başkalarıyla o sevgi adına irtibat kurarlardı.

* * *

Hz. Fâtıma vâlidemizin aşkı ve tutkunluğu:

Her iki cihânın biriciği ve eşsiz incisi olan Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in, *"Fâtıma benden bir parçadır. Onu kızdıran beni kızdırmış olur."*[1] diye yücelttiği kızı Hz. Fâtıma (r.a.), Sevgili Babası hastalandığında bir şeyler hissetmiş olacak ki çok üzülmüş ve çok ağlamıştı.

Bir ara Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem bu Cennet kadınlarının efendisi olan biricik kızı Hz. Fâtıma'yı yanına çağırdı ve ona bir şeyler söyledi. Hz. Fâtıma "Âh" çekerek ve çığlık atarak ağlamaya başladı. Bu defa tekrar yanına çağırdı ve ona ikinci defa bir şey daha söyledi. Hz. Fâtıma vâlidemiz bu defa sevinç gözyaşı döktü ve bir "Oh" çekerek ciddi bir rahatlığa kavuştu.

Daha sonraları Hazret-i Fâtıma (r.a.) vâlidemize, bunun sebebi sorulduğunda özet olarak şöyle dedi:

- Babam beni ilk defa çağırdığında, kendisinin yakında âhiret âlemine irtihâl edeceğini söyledi. Ben de Ondan ayrı kalacağımdan ötürü dayanamayıp ağladım.

Babam benim çok üzüldüğümü görünce, beni tekrar yanına çağırdı, *"İmrân kızı Meryem ile annen Hatice'nin dışında bütün Cennet kadınlarının efendisi olman sana*

---

[1] Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 210

yetmez mi?"[2] dedi ve bana *"Benim, ehli arasında kendisine ilk ulaşacak kimse olduğum"*[3] müjdesini verdi.

İşte bu müjdeli haber üzerine de, ben sevinip güldüm ve o anda benim hüzün gözyaşlarım sevinç gözyaşlarına ve ağlamalarım gülmelere dönüştü.

Düşünün ki, çok yakın bir zamanda vefat edeceğini anlayan Hz. Fâtıma vâlidemiz, henüz yirmi beş yaşlarında idi. Yani daha çok genç idi. Belki de henüz dünyayı tanımış değildi. Ama o mübârek vâlidemiz, Hz. Muhammed'siz (sallallahü aleyhi ve sellem) bir hayatı istemiyor ve bu yüzden de çok yakın bir zamanda Ona kavuşacağı müjdesini aldığında seviniyor, bayram yapıyor ve sevincinden âdeta göklere uçuyordu.

İşte Muhammedî aşkın ve Ona duyulan iştiyakın, Ona olan tutkunluk ve vurgunluğun ve Onsuz bir hayatı istihkâr etmenin gayet çarpıcı, düşündürücü ve ibret verici bir örneği..

Sakın kalkıp da bana, 'Hz. Fâtıma vâlidemiz, ne de olsa Onun kızıdır. Babasına karşı bu derece düşkün olması normaldir ve pek fazla bir şey ifade etmez' demeyesiniz. Çünkü gerek o asırda olsun gerekse sonraki asırlarda ve günümüzde olsun Onun binlerce ve milyonlarca âşıkları, tutkunları ve vurgunları vardır.

İşte tutkunluk ve vurgunluk ummânını bağrında taşıyan bir katre:

Uhud savaşında, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in bir dişinin kırıldığını duyan bir Sahâbî, bunu içine sindiremedi de, bir kenara çekildi ve *"Onun dişinin*

---

(2) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, V, 523
(3) Tirmizî, Sünen, V, 700

kırıldığı bir dünyada ben diş taşıyamam." diyerek, eline aldığı taşla ağzındaki bütün dişlerini kırdı.

İşte Muhammedî aşk ve iştiyak, işte Onun vurgunu ve tutkunu olmak ve işte Onsuz bir hayatı ve Onsuz her şeyi değersiz görmek...

* * *

Yâ Rasûlallah! Senin Uhud'da kırılan o mübarek dişine bedel, içinde bulunduğum şu asırda, Senin Allah'tan alıp bize getirdiğin, harcını yıllarca kan, ter ve gözyaşlarınla kardığın ve binâsını bizzat o mübârek ellerinle kurduğun İslâm âlemi, nerede ise taş taş üstünde kalmayacak bir şekilde yıkılmaya başlamış ve hüzün ve sabır gözyaşların ile sulayarak ve bin bir güçlükle özenerek yetiştirdiğin İslâm bahçesinin havuzları kurumaya, ağaçları solmaya ve bülbülleri susmaya yüz tutmuş bulunmaktadır.

Ama bütün bu yıkılışlar ve harâbeler karşısında, Seni "tanıyor ve seviyor" gibi görünen benim, kılım bile kıpırdamamaktadır. Yani bunca yıkılışları sadece izlemekle yetinmekte, îmân ve hayâ adına can çekişmekte olan neslin her gün biraz daha insanlıktan uzaklaşması karşısında hâlâ can kaygısına düşmekte, her tarafı kasıp kavuran fitne ve fesatların önüne geçmek için ciddi ve kalıcı her hangi bir çâre aramamakta; hattâ çâre aramak şöyle dursun, hâlâ dünyevi zevkler ve nefsânî safâlar peşinde koşmakta ve gününü gün etmeye çalışmaktayım. Diğer bir ifâde ile Sensiz olan denî bir hayata -hem de zararını ve mânâsızlığını pek çok defa gördüğüm halde-râzı olmaktayım.

İşte ey benim Aziz Efendim! Duyarsızlığımdan ve vefâsızlığımdan dolayı hiç olmazsa Yüce Zâtınızdan özür

dileyim de, Seninle olan irtibatım tamamen kopmuş olmasın. Çünkü biliyorum ki, Sen gerçekten çok, ama pek çok vefâlısın. Benim bağlılık adına gösterdiğim bu kadarcık bir özrü bile kabul edersin. Hem ümit ederim ki, bir kerecik dahi olsun şu dünyada bana nûr yüzünü ve mütebessim çehreni gösterir ve inşâallah âhirette de bana ve benim gibilerine şefâat elini uzatırsın.

* * *

- 24 -
En Büyük Teselli

Cenabı Hak, anne ve babaların fıtratlarına evlâtlarına karşı bir kısım hikmetler ve maslahatlar için çok samimi bir şefkat duygusunu yerleştirmiştir. Tâ anne ve babalar bu şefkat duygusu sayesinde çocuklarını maddî manevî zararlar- dan korusunlar ve onları dünyalarını mâmur, ukbâlarını da mes'ûd edecekleri şekilde yetiştirsinler.

Evet anne ve babalar, evlâtlarına karşı fıtratlarına konulan şefkat duygularının gereği olarak, çocuklarının şu dünya hayatında bir kısım tehlikelere ve sıkıntılı hallere maruz kalmamaları için onları her türlü fedâkârlığa katlanıp eğittikleri ve geçimlerini rahatlıkla sağlayacakları bir meslek sahibi yaptıkları gibi, gözlerinin nuru ve kalplerinin meyvesi olan çocuklarının âhirette ebedi saâdeti garantilemeleri için de aynı gayreti göstermeleri gerekir.

Hattâ denilebilir ki anne babaların, çocuklarının âhiretteki saâdetlerini dünya mutluluklarından daha fazla düşünmeleri ve bunun sağlanması hususunda gerekli olan tedbirleri almaları, anne ve babaların fıtratlarına konulan şefkatin gereğidir.

Hz. Yûsuf (a.s.), bir kısım sıkıntılar içinde bulunan ve sıkıntılarını gidermek için Mısır'a gelip huzuruna çıkan kardeşlerine, kendisinin "Kardeşleri Yûsuf" olduğunu söyleyip kendini tanıttıktan sonra onlara şöyle demişti:

"Benim gömleğimi babamın yüzüne atın ki, babam görmeye başlasın."

Beşir, Yûsuf (a.s.)'un gömleğini getirip de Yakûb (a.s.)'un yüzüne atınca, Yakûb (a.s.)'un gözleri hemen açıldı ve görmeye başladı. Hazreti Yakûb (a.s.)'un gözleri açılır açılmaz Beşir'e, Hazreti Yûsuf'un nasıl bir hâlde olduğunu sordu ve onun hakkında bilgi istedi:

Beşir, "Onu Mısır'ın kralı olarak bıraktım." deyince; Hazreti Yakûb (a.s.)' şöyle dedi:

"Ben krallığı ne yapayım; Ben onun dünyasını değil; Onun dinini soruyorum."

Beşir, *"O, İslâm Dini üzerindedir."* deyince Hazreti Yakûb (a.s.), *"İşte şimdi nimet tamamlandı."* [1] dedi ve âile efrâdıyla birlikte gerekli olan hazırlığı yaptıktan sonra kalkıp Mısır'a gittiler.

Mısır'da Hazreti Yakûb (a.s.), Hazreti Yûsuf (a.s.)'a kavuşup da birbirleriyle yılların hasretini giderdikten sonra ve bir babanın oğluna, bir oğlun da babasına yapması gereken muameleyi yaptıktan, yani gerekli olan hürmeti ve şefkati birbirlerine gösterdikten sonra, Hazreti Yûsuf (a.s.) şefkatli babasına dedi ki:

"Babacığım, o kadar ağladın ki, gözlerini kaybettin. Halbuki kıyâmet gününde bir araya geleceğimizi biliyordun. Öyle ise bu kadar üzüntünün sebebi ne idi?"

Bunun üzerine Hazreti Yakûb (a.s.), *"evet"* dedi. *"Lâkin, senin dinden çıkacağından ve bu sebeple dünyada olduğu gibi kıyâmet gününde de senden ayrı kalacağımdan korktum da, onun için bu kadar ağladım."*

---

[1] Nesefî, Tefsîr'ul-Hâzin, III, 43

* * *

Hârise bin Sürâka Bedir Savaşı'nda öncü kuvvetler arasında bulunan bir gençti. Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in hizmetkârı olan Hz. Enes'in halasının oğluydu. Bedir savaşı esnâsında kuyudan su içerken düşmanın fırlattığı bir okla hayatını kaybetti. Savaş bitip de gâziler Medîne'ye dönünce, annesi bağrı yanık bir şekilde Rasûl-i Ekrem'in huzuruna çıktı ve şöyle dedi:

"Yâ Rasûlallah! Oğlum Hârise'yi ne kadar çok sevdiğimi bilirsin. Gel gör ki artık Hârise yok. Çünkü O, Bedir'de şehid düştü. Eğer biricik oğlum Cennette ise, sabredip mükâfatını Allah'tan bekleyeceğim. Yok eğer Cennette değilse, onun için çok üzülecek ve olanca gücümle ağlayacağım."

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, bu derece şuurlu olan bağrı yanık anaya şöyle dedi:

"Ey Ümmü Hârise! Âhirette bir değil birçok cennet vardır. Senin oğlun onların en âlâsında, Firdevs Cennetindedir."[2]

Biricik yavrusunun ebedî saâdeti elde ettiğini öğrenen o mübârek dertli anaya bakın ki, bu müjdeli haber karşısında bütün acılarını birden unuttu ve sevinç gözyaşlarını dökmeye başladı.

İşte şuurlu olan her anne ve baba, kendi kurtuluşunu düşündüğü gibi, Ümmü Hârise gibi evlâdının da âhiretteki ebedi kurtuluşunu düşünmeli ve çocuklarını ona göre yetiş- tirmelidir. Çünkü bir anne-babanın çocuklarına yapacağı en büyük iyilik ve onlara bırakacağı en güzel mîrâs, onları cehennem'e yakıt olmaktan kurtaracak bir

---

(2) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, V, 9; Buhârî, a.g.e., III, 206

şekilde İslâm terbiyesiyle yetiştirmek ve onların îmânlı bir şekilde ölmeleri için gereken alt yapıyı oluşturmaktır.

Bundan dolayıdır ki, îmanlı olarak ölmek bir insan için en önemli mesele, en birinci meşgale ve hattâ en büyük teselli kaynağı olmalıdır.

Nitekim, Hz. Ömer (r.a.) kendisinin, kardeşi olan Zeyd bin Hattâb'tan sonra Müslüman olmasını, hem de o şehid olup cennete girdiği halde kendisinin hâlâ şu dünyada kalmasını içine bir türlü sindiremiyor ve bundan ötürü de çok hayıflanıyordu.

Hz. Ömer, Yemâme Savaşında kardeşinin şehid olduğu haberi karşısında, çok hayıflanır ve teselli sadedinde "Sabâ yeli estikçe Zeyd'in kokusunu alıyorum." diye hüzünlenirdi.

"*Kardeşim Zeyd'e ne mutlu! Benden önce Müslüman oldu ve benden önce şehid düştü.*" diyerek ona çok imrendiğini söylerdi.

Hz. Ömer (r.a.)'in halifeliği döneminde, bir gün ünlü şâir Mütemmem bin Nüveyre onu ziyârete gelmişti. Mütemmem ve Benî Yerbû kabilesinin reisi olan kardeşi Mâlik, Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem zamanında İslâmiyet'i birlikte kabul etmişlerdi; ancak İslâmiyet gönlüne iyice yerleşmediği için olsa gerek ki, daha sonraları Mâlik dinden çıkmış ve Hz. Ebû Bekir devrinde meydana gelen irtidat hareketleri sırasında, mürtedlere karşı tertip edilen Yemâme Savaşında mürtedlerin safında yer almıştı. Bu savaşta İslâm Ordusu'nun başında bulunan Hâlid bin Velîd bir fırsatını bulmuş ve bu Mâlik'i öldürmüştü.

Şâir Mütemmem, Yemâme'de yalancı peygamber safında ve mürtedler arasında öldürülen kardeşi Mâlik için birçok mersiye söylemiş ve bir çok gözyaşı dökmüştü. İşte bu Mütemmem, bir gün Hz. Ömer'i ziyârete geldiğinde onu ağlarken buldu.

Mütemmem, ona niçin ağladığını sorunca, Hz. Ömer (r.a.) şu cevabı verdi:

" Ey *Mütemmem! Benim çok sevdiğim bir kardeşim vardı: Zeyd... İşte benim bu kardeşim Yemâme'de şehid oldu ve cennete girdi. Ben ise hâlâ şu dünyanın içinde yuvarlanıp gidiyorum ve âkıbetimin ne olacağını da bilmiyorum. Şayet senin gibi güzel şiir söyleme yeteneğine sahip olsaydım, ben de kardeşim için senin gibi mersiyeler söyler ve ona olan hasretimi bu şekilde gidermeye çalışırdım."*

Hz. Ömer (r.a.)'in bu veciz sözleri karşısında daha da duygulanan Mütemmem, bir taraftan Hz. Ömer'e teselli vermeye ve onun üzüntüsünü gidermeye çalışıyor, diğer taraftan ise durmadan kendisi ağlıyordu.

Hz. Ömer (r.a.), ona niçin ağladığını sorduğunda ise, Mütemmem şu ibret verici cevabı verdi:

"Âh Ömer, Âh!!! Yemâme'de senin kardeşin şehid olup Cennet'e girerken ve ebedî saâdete kavuşurken, benim kardeşim ise mürted olarak Cehennem'e girdi ve ebedî şakâveti boyladı. Ve sen kalkıp sevinç gözyaşı dökeceğine, hüzün gözyaşı döküyor ve ağlıyorsun. Eğer benim kardeşim senin kardeşinin gittiği yere gitseydi, ben ona hiçbir zaman üzülmez ve hiçbir zaman ağlamazdım."

Bunları dikkatle dinleyen ve az sözden çok mânâlar derlemesini bilen Hz. Ömer'in gönlüne o anlık da olsa

(çünkü onun ağlamasının asıl nedeni başka şeydi) bir inşirah geldi, yüzünde mutlu bir tebessüm belirdi ve Mütemmem'e dönerek ona şöyle dedi:

"Ey Mütemmem! Bu güne kadar hiç kimse beni senin kadar teselli etmemiştir. Şu anda sen bana en unutulmaz derecede hatırı sayılır bir teselli verdin."

Hâsılı, gerek kendisinin, gerek akrabasının gerekse arkadaşlarının ve bütün insanların îmanlı olarak ölmesi ve ebedi saâdeti kazanması meselesi, aklı başında olan bir insan için, rûhunun en büyük arzusu ve hayatının en büyük tesellî kaynağı olmalıdır.

Öyle ise kâmil bir îmâna sahip olarak ölmenin yollarını araştırmak, bunun için de yeni yetişen neslin ilmin projektör- leri altında ve İslâm'ın öngördüğü terbiye esaslarıyla yetiştir- menin yollarına başvurmak, özellikle de tevhid, nübüvvet ve haşir esaslarının neslin kafasında herhangi bir tereddüde ve şüpheye mahal bırakmayacak şekilde aydınlığa kavuşmasını sağlamak, beşerin nazarında en önemli mesele, en birinci meşgale, en kutsal görev ve en yüce mertebe olarak görül- melidir.

* * *

- 25 -

Bir Makâmın Hakkını Vermek, Onun Gereğini Yapmakla Mümkündür.

İnsanların mazhar oldukları maddî ve mânevî bir kısım makamlar ve imkânlar vardır. Dünya itibariyle bu makamlar içerisinde en büyük olanı her halde devlet başkanlığı makamıdır. İşte özellikle bu makamın hakkı ve gereği, dâima halkın yanında ve onların içinde olmak ve onlara şefkat etmek ve yardım elini uzatmaktır.

Şayet bir devlet başkanı, halkın yanında ve içinde bulunmayacak ve onlara yardımcı olmayacaksa, onların şikâyetlerini dinlemeyecek ve dertlerini onlarla birlikte paylaşmayacaksa, halkın gerek maddi refahları gerekse mânevî saâdetleri adına çalışmayacak ve onların maddî terakkileri ve manevî tekâmülleri adına gayret göstermeyecekse, halkın maddî ve manevî dertlerine çâre bulmak için değişik vesileleri kullanmayacaksa, o yüce görevi neye üstlendi ki?

Devlet başkanlığı gibi bir makâmın özelliklerinden ve gereklerinden birisi, tevâzu ve şefkattir ve kendini halktan soyutlamadan onlardan bir ferd olarak yaşamaktır.

Nitekim halkın her türlü huzuru, Yüce Allah tarafından devletin başında bulunan kimseye emânet edilmiştir. Hem bundan dolayı değil midir ki, Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de,

"... Ve sizden olan emir sahiplerine de itâat edin"[1] ferman etmektedir.

Aksi takdirde muhtaçların ve mazlumların feryatları, ihtiyarların ve zayıfların iniltileri, lânet yıldırımları şeklinde o makam sahibinin başına düşer de, onun parlayan ikbâl yıldızı hiç beklenmedik bir anda söner ve her türlü ikbâli artık sonu alınamaz ve asla önlenemez korkunç idbârlara dönüşür.

Bu husulara örnek olacak şekilde, Mevlânâ Şiblî'nin meşhur eseri olan "Asr-ı Saâdet" kitabının tercümesinin dördüncü cildinin 447-450. sayfalarında özetle şunlar anlatılmaktadır:

Vatandaşının içinde ve yanında olmakla temsil ettiği yüce makâmın hakkını en iyi bir şekilde veren en parlak şahsiyetlerden birisi şüphesiz ki, Hz. Ömer (r.a.)'dir.

Hz. Ömer (r.a.), halkına karşı gerçekten son derece şefkatli, anlayışlı, nezâketli, iyiliksever ve yardımsever birisi idi. Ve imkânları elverdiği ölçüde halkın içinde ve yanında bulunuyordu.

Hz. Ömer (r.a.), özellikle mücâhidleri, fakirleri, zayıfları ve kimsesiz olanları çok daha fazla kollardı. Meselâ: Mücâhitleri evlerinde ziyâret eder, onların her hangi bir sıkıntılarının olup olmadığını araştırır, kocalarının hasretini çeken çilekeş hanımlarına çarşıdan bir şeye muhtaç olup olmadıklarını sorar ve ihtiyaçlarını

---

[1] Nîsâ Sûresi, 59. âyet

gidermeye çalışırdı. Onlar da bunu fırsat bilerek ihtiyaçlarını Halifeye arz ederler; bazan da hizmetçilerini Halife ile birlikte gönderir ve istediklerini ona aldırtırlardı.

Postacılar savaş hâlinde bulunan askerlerin yakınlarına yazdıkları mektupları getirdikleri zaman, Hz. Ömer Medîne'de her evi ziyâret ederek mektupları bizzat teslim eder ve sonra da o mektupların cevaplarını alarak onları ilgili kimselere gönderirdi. Şayet bir evde yazı yazacak bir kimse yoksa, Hz Ömer (r.a.) kapının eşiğine oturur, evde kâğıt ve kalemin olup olmadığını sorar, evde kâğıt ve kalem yoksa bunları temin eder ve o âilenin isteklerini yazardı.

Hz. Ömer'in Sûriye'ye yaptığı son seyâhatinde şöyle bir hâdise cereyan etmişti:

Hz. Ömer (r.a.), Medine'ye dönerken çölde bir çadıra rastladı. Çadıra yaklaşınca çadırın içinde yalnız başına yaşayan bir kadınla karşılaştı.

Hz. Ömer o kadına, "Ömer hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordu. Kadın,

-Allah Ömer'in müstahakkını versin. Bütün halîfeliği döneminde hazineden beş para bile alamadım, dedi. Hz. Ömer (r.a.),

-Sen böyle uzak, tenha ve ayrı bir yerde yaşarken Ömer senin bu acıklı hâlini nereden bilsin? deyince, kadın kaşlarını çattı ve şöyle dedi:

-Beni bulamayacaksa, niçin devletin başına geçti?

Bunun üzerine kadından bu sözleri duyan Hz. Ömer (r.a.), bir kenara çekilmiş ve hıçkıra hıçkıra ağlamıştı.

* * *

Bir defasında Medine'ye uzaktan bir kervan gelmiş ve şehrin dışında konaklamıştı. Bunu duyan Hz. Ömer gitmiş ve kervanın korunmasını bizzât kendisi üstlenmişti. Hz. Ömer (r.a.), geceleyin bir çocuğun ağladığını ve bir türlü susmadığını duyunca, sesin geldiği yere doğru gitmiş ve bir yerde annesinin kucağında süt emen bir yavrunun ağladığını görmüştü.

Hz. Ömer (r.a.), kadına çocuğunu eğlendirmesini ve susturmasını söylemiş ve oradan ayrılmıştı. Hz. Ömer biraz sonra ikinci defa dolaşıp da aynı yere geldiğinde, o çocuğun hâlâ ağladığını görmüştü.

Bunun üzerine çocuğun ağlamasından çok müteessir olan Hz. Ömer (r.a.),

-Çocuğunuza acımıyor musunuz? Onu niçin susturmuyorsunuz? diye az çıkışınca, kadın şöyle cevap verdi:

-İşin iç yüzünü bilseniz her hâlde beni kınamazsınız. Hz. Ömer emzikli çocuklara hazineden ödenek ayrılmamasını münasip gördü. O yüzden de çocuğumu doyuramıyorum. İşte çocuğum açlıktan dolayı ağlıyor ve bundan ötürü de ben onu susturamıyorum.

Hz. Ömer bu cevabı duyunca öyle sarsıldı ki, beyninden vurulmuşa döndü ve kendi kendine şöyle söylendi:

"Ömer! Kim bilir senin bu hareketin yüzünden şimdiye kadar kaç çocuk öldü."

Sonra da beklemeden gitti ve bir ferman çıkararak, *"çocuklara doğdukları günden itibaren tahsisatın bağlanması"* emrini verdi.

* * *

Hz. Ömer'in kölesi Eslem anlatıyor:

Bir gün Hz. Ömer (r.a.), Medîne'nin dışında bir yer olan Sura'ya gitmiş ve orada bir kadının tencere içinde bir şeyler karıştırmakta olduğunu, yanında bulunan üç çocuğun ise durmadan ağladıklarını görmüştü.

Hz. Ömer (r.a.), kadına yaklaşarak çocukların niçin ağladığını sormuş, kadın da yiyecek bir şeylerinin olmadığını, dolayısıyla çocuklarına iki günden beri yiyecek veremediğini, bundan ötürü de tencereye su koyarak yemek pişiriyor havasını vermekle onları oyaladığını söylemişti.

Gördüğü içler acısı bu manzara karşısında ve aldığı bu cevap ile iyice sarsılan Hz. Ömer (r.a.), derhal Medîne'ye dönerek hazineden un, yağ ve hurma gibi şeyler almış, sonra da bunları arkasına yüklenmiş ve aynı yere götürmüştü. Kölesi Eslem ondan yükü alıp götürmek için ısrar etmiş ise de, Hz. Ömer (r.a.) bu teklifi kabul etmemiş ve ona şöyle demişti:

"Kıyâmet günü benim yüküme iştirak edecek değilsin. Öyle ise bırak da, yükümü kendim taşıyayım."

Hz. Ömer (r.a.) getirdiği yiyecekleri kadına teslim etmekle kalmamış, ateşi de ter ve duman içerisinde bizzat kendisi yakmıştı. Bir müddet sonra ocak tutuşmuş ve yemek pişmişti. Kadın hazırlanan gıdayı çocuklara yedirince ve onların da karınları doyunca, çocuklar neşeli bir şekilde kalkmış ve ortalıkta koşturmaya ve oynamaya başlamışlardı. O zamana kadar mahzun ve bitkin bir vaziyette olan anneleri, çocuklarının bu sevinçli ve neşeli hâllerini görünce, gülen yüzüyle kim olduğunu bilmediği Hz. Ömer'e dönerek ona teşekkür etmiş ve sonra da şöyle demişti:

"Cenâbı Hak sana mükâfâtını ihsan etsin. Gerçekten Ömer'in işgâl ettiği makâma o değil; sen lâyıksın."[2]

* * *

Abdurrahman bin Avf anlatıyor:

Bir gün Hz. Ömer, hiç beklenmedik bir anda evime gelmişti. Kendisine niçin beni çağırtmayıp da gelme zahmetinde bulunduğunu sorunca, bana şu cevabı verdi:

Medîne'ye uzaktan bir kervan gelmiş olup şu anda şehrin dışında konaklamış bulunmaktadır. Yolcular mutlaka yorgundurlar ve bundan dolayı da istirâhata ihtiyaçları vardır. Haydi gidelim de bu gece birlikte kervanı biz koruyalım. Yolcular da istirâhatlarını yapsınlar.

Bunun üzerine kalktık, kervanın bulunduğu yere gittik ve o gece sabaha kadar birlikte kervanı bekledik.

* * *

Hz. Ömer'in halifeliği döneminde, Arabistan'da çok ciddî bir şekilde kıtlık olmuştu. O kıtlık yıllarında Hz. Ömer et, balık ve yağ cinsinden bir şey yemiyor ve dâima Yüce Allah'a şöyle yalvarış ve yakarışta bulunuyordu:

"Ey Rabbim! Benim kusurlarım yüzünden Ümmet-i Muhammed'i mahvetme."

Kölesi Eslem, bu kıtlık yıllarında Hz. Ömer'in sergilediği davranışları anlatırken şöyle diyor:

"Şayet kıtlık azalmamış olsaydı, Ömer fakirlerin hâlinden dolayı duyduğu üzüntüden mutlaka ölürdü."

* * *

Ashâb'dan olan Sa'd bin Yerbu' gözlerini kaybetmişti ve bundan dolayı da câmiye gidemiyordu. Bir gün Hz.

---

[2] İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, IV, 67

Ömer, Sa'd'in niçin Cuma namazına gelmediğini sormuştu. Arkadaşları onun gözleri görmediği için yola çıkamadığını söyleyince, Hz. Ömer (r.a.), onu câmiye götürmek üzere bir memur tayin etmişti.

* * *

Hz. Ömer (r.a.)'in, bütün bu hizmetlerine ve halkın içinde ve yanında onlardan bir fert olarak yaşamış ve onların dertleriyle en büyük bir fedâkârlıkla ve yakından ilgilenmiş olmasına rağmen, Abdullah bin Ömer'in, onunla ilgili olarak naklettiği şu sorumluluk duygusuna ve onun nasıl bir muhâsebe ve murâkabe insanı olduğuna bakın.

Son anlarında Hz. Ömer (r.a.)'e, birini tavsiye edip de yerine halife bırakmayacak mısın? denilince, şöyle cevap vermişti:

- Halife bırakmak istesem benden daha hayırlı olan Ebû Bekir (r.a.), yerine halife bıraktı. Halife bırakmasam benden daha hayırlı olan Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, yerine halife bırakmadı.

Orada hazır bulunanlar onu övücü sözler söylemeye başladılar. Bunun üzerine Hz. Ömer meâlen şöyle dedi:

- Ben üstlendiğim bu halifelik görevi hususunda, bir taraftan Yüce Allah'ın rahmetine ve rahmetinin tecellisi olan lütuf ve ihsanlarına karşı son derece ümitli olduğum gibi, diğer taraftan da O'nun adâletinden ve adâletinin tecellisi olan azap ve ikâbından da o derece korku içindeyim. Doğrusu ne kadar isterdim: Bu halifelik dönemim müddetince yaptığım iyilikler ile kötülüklerim denk gelse ve iyiliklerim kötülüklerimi telafi edecek şekilde olsa, yani şu halifelik dönemim lehimde veya aleyhimde olacak şekilde âhirette karşıma çıkmasa da, kurtulsam.

Onun kârından vazgeçtim; yeter ki bana zararı dokunmasın. Ben hayatta iken bizzat kendim bu görevi üstlenmek istemediğim gibi, başkasını yerime halife olarak göstermekle öldükten sonra da onun vebâlini üstlenmek istemem.

İşte adâletiyle zâlimlere göz açtırmayan, ama rahmetiyle mazlumların ve gariplerin feryatlarını ve gözyaşlarını dindiren Koca Hz. Ömer (r.a.) ve onun sorumluluk duygusu..

* * *

Bir taraftan ciddî bir *'Hak dostu'* ve *'Muhammedî aşkın temsilcisi'* olan, diğer taraftan da *'Yiğitler Kervanının Pîri'* durumunda bulunan Hz. Ali Efendimiz, kendisine dünyayı arz edenlere ve kendisini dünyaya çağıranlara şöyle diyordu:

"İstesem ben de yağlar ve ballar bulur, buğday ekmeğinin en hâlisini yer ve ipek elbise giyinirim. Fakat nefsimin arzu ve istekleri bana nasıl üstünlük sağlayabilir ve beni lezzetli yemekler yemeye nasıl çekebilir ki? Hem Hicâz'da yahut Yemâme'de bir kısım yoksullar varken ve onlar belki günlerce tokluğun yüzünü bile görmez ve tokluğun ne demek olduğunu bilmezken, ben nasıl doya doya yemek yiyebilirim ki?"

Hâsılı, temsil edilen makamın ve eldeki yetkinin hakkını vermek demek, tutum ve davranışlarıyla bize örnek olan büyüklerimizin bir taraftan Yüce Mevlâ'ya karşı gösterdikleri ruh yüceliğine, diğer taraftan da halka karşı sergiledikleri şefkat derinliğine ermek demektir.

* * *

- 26 -

Hz. Câbir'in Aklı

Akıl dediğin böyle olur ve işte akıl buna denir.

Akıllı insan, kıymetli ve değerli ömrünü kadın, şöhret ve servet gibi sonu gelmez bir kısım heves ve arzular arkasında harcamaz. Çünkü bütün bunlar fânî şeyler ve geçici güzelliklerdir. Dolayısıyla bunlar için yapılan harcamalar da fânî ve geçici olup, bu tür harcamalar ne yazık ki zamanla karşılıksız olarak hebâ olup gidecektir.

Hem sonradan pişmanlık duymak ve dizlerini dövmektense, önceleri adımlarını dikkatlice atmak ve meselelere ihtiyatlı yaklaşmak, netice itibariyle çok daha selâmetli ve yüz güldürücü bir davranış değil midir?

İşte bunları bilen bir insan aklını iyi kullanır, aklıyla işin âkıbetini görür, irâdesini iyice sağlamlaştırır ve bu sayede fânî ve geçici olan şeylerin peşine takılmaz ve güzelim hayatını boş şeyler peşinde heder etmez. Kalbini yok olmaya mahkum olan fânî şeylere değil; sürekli ve kesintisiz olan bâkî şeylere çevirir ve ebedle tatmin olup ebedle huzur bulmaya çalışır.

Hz. Câbir (r.a.), akıl ve hikmet dolu bir muhâvereyi şöyle naklediyor:

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ile birlikte gazâya gittim. Gazâdan dönerken Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem bana yetişti. Ben tarla sulamakta

kullandığım devemin üzerinde bulunuyordum. Devem ciddî bir şekilde yorulmuş ve yürüyemez hâle gelmişti.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem bana,

“Devene ne oldu?” diye sordu. Ben de, onun çok yorulduğunu söyledim.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem arkaya geçti, deveyi kamçıladı ve ona duâ etti.

Bunun üzerine devem öyle bir canlandı ki, sürekli olarak diğer develerin önünde yürümeye başladı.

Rasûlüllah Sallallahü aleyhi ve sellem bana, deveni nasıl görüyorsun? buyurdu.

“Ben de çok iyi görüyorum. Ona Senin bereketin isâbet etti.” dedim.

“Onu bana satar mısın?” buyurdu.

Bizim bundan başka su çekecek devemiz olmadığı hâlde, Onun teklifine “hayır” demekten utandım da “Evet satarım.” dedim.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, “Öyle ise onu bana sat.” buyurdu.

Ben de devenin sırtı Medîne’ye varıncaya kadar benim olmak, yani Medine’ye varıncaya kadar ona binmek şartıyla, onu Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem’e sattım.

Medîne’ye yaklaşınca, kendisine yeni evli olduğumu, bu yüzden de Medîne’ye bir an önce girmek istediğimi söyledim ve kendisinden izin istedim. O da bana izin verdi.

Böylece ben Medine’ye herkesten önce girmiş oldum.

Medîne’ye girince beni dayım karşıladı ve bana deveyi sordu. Yolda yaptığımı anlattım ve deveyi Rasûlüllah

sallallahü aleyhi ve sellem'e sattığımı, ancak Medine'ye gelinceye kadar ona binmek üzere kendisinden izin aldığımı söyledim. Deveyi yolda Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e teslim etmediğim için, dayım bana çok kızdı ve beni bir hayli azarladı.

Medine'ye önceden gitmek üzere izin istediğim zaman, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem bana,

"Bâkire bir kızla mı yoksa dul ile mi evlendiğimi" sordu.

Ben de dul ile evlendiğimi söyledim. Bunun üzerine,

"Senin kendisiyle onun da seninle oynaşacağı bir bâkire ile evlenseydin ya." buyurdu.

Ben de bunun hikmetini şöyle açıkladım:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Biliyorsunuz; babam Abdullah şehid oldu. Benim yedi tane küçük kız kardeşim var. Onları yeterince terbiye edip işlerini göremeyeceği için onların yaşıt- ları olan biriyle evlenmeyi uygun bulmadım. Onlara bakıp saçlarını tarayacak, onları besleyip büyütecek, onları güzelce terbiye edecek ve onların işlerini görecek tecrübeli birisini almayı daha uygun buldum. Onun için dul bir kadın ile evlendim."[1]

Son derece yakışıklı ve görkemli olmasına ve her yönüyle istediği kızla evlenebilecek durumda bulunmasına rağmen, aklı ile hareket eden ve hislerine mağlup olmayan Hazreti Câbir'in akıl ve hikmet dolu bu davranışı Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in çok hoşuna gitti ve ona,

---

[1] Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 9,10

"İsâbet ettin, Ey Câbir!"[2] diyerek, Hz. Câbir'in düşüncesinin ve kararının ne derece isâbetli olduğunu tasdik ve teyit buyurdu.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in maksadı deveyi satın almak değil; Hz. Câbir'i taltif etmek idi. Bunu da bir önceki hadîsin devamından anlıyoruz:

Hz. Câbir diyor ki: Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Medîne'ye gelince, kuşluk vakti deveyi teslim etmek üzere Ona götürdüm. Fakat O, bana hem devenin ücretini verdi hem de devemi bana geri verdi. İşte akıl ve işte insanlık...

Hz. Câbir'in babasından kalma ciddi bir borcu vardı. Bu meseleyi alacaklılarla konuşması ve iltimasçı olması için Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'i evine dâvet etti.

Bu dâvet üzerine Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem, ertesi gün Hz. Câbir'in evine gitme sözü verdi.

Hz. Cabir hanımını "Yarın bize Rasûlüllah gelecek. Sakın Onu rahatsız etmeyelim." diyerek tembihledi.

Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem ertesi günü Hz. Ebû Bekir ve bazı Ashâbıyla birlikte Hz. Câbirin evine teşrif edince, hanımı dayanamadı ve perde gerisinden, *"Yâ Rasûlallah! Bana ve kocama duâ et."* diye ricâda bulundu.

Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem de, *"Allah seni ve kocanı mağfiret etsin."* diye duâ etti.

Hz. Câbir daha sonra hanımının Efendimizden duâ istediğini öğrenince; ona, "Ben sana Peygamberimizi rahatsız etmemeni söylememiş miydim?" diye çıkıştı.

---

[2] Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, V, 32

Bunun üzerine mübârek hanımı şöyle dedi:

"Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem hânemize teşrif eder de, ben ondan bana ve kocama duâ etmesini nasıl istemem? Kaldı ki biz zaten Onun himmet ve yardımıyla borcumuzdan kurtulduk."

Bu mübârek ve bahtiyar kadın daha sonraları İslâm'a çok büyük hizmetler yapmıştır.

* * *

- 27 -
Dünya Saltanatına Aldanmayan Babayiğitler Kervanı

İnsan şu dünya hayatında, varlık denizinde yüzen bir gemiye benzer. Şâyet deniz, geminin altında bulunursa, gemi onun üstünde seyrine devam eder ve ârızasız bir şekilde maksûduna ulaşır. Fakat dalgalar geminin içine girmeye başlarsa onu içindekilerle birlikte batırır ve helâke götürür.

İşte tarih boyunca bu yüce gerçeği kavrayan, sonra da azimli ve kararlı bir irâdeye sahip olan, bu sayede ruh ve kalb planında dünyaya metelik vermeyen ve dünya saltanatına aldanmayan nice babayiğitler kervanı gelip geçmiştir.

Evet aldanıp da dünyevi arzular peşinde koşmak ve günâhlara düşmek endişesiyle dünya saltanatını önemsemeyen, dünya nîmetlerine karşı müstağnî davranan, kalb ve ruh dünyasında gerçekten zühd ve takvâ sahibi olan ve sağlam irâdeleri sayesinde ruhlarını, kalblerini ve diğer duygularını dünyaya esir olmaktan kurtaran ve böylece ömürlerini fânî-lerin peşinde heder etmeyen nice *irâde kahramanları* vardır.

Bu yüce ruh ve sağlam irâde kahramanları öncelikle şunu çok iyi kavramışlardır ki, Yüce Allah'ın rızâsı, iltifâtı ve kabûlü öyle bir makam ve öyle bir şereftir ki, bütün dünya malları ve saltanatları ona oranla bir zerre hükmündedir. Sonra da şunu gayet iyi bilmişlerdir ki, *"dünya, riyâset, liderlik, saltanat ve makam tutkusu"* kalbleri Allah'tan gâfil bırakan en güçlü etkenlerdendir. Çünkü özellikle zayıf irâdeli insanların elinde bulunan bu gibi imkânlar, aldanmaya zemin hazırlayan en önemli faktörlerdir.

Nitekim tarih boyunca, saltanat sahibi olmak için her şeyini fedâ edecek derecede hırs gösteren, sonra da eline geçirdiği liderlik mevkiini korumak için akla gelmedik zulüm- ler işleyen pek çok zâlim gelip geçmiştir.

Bununla birlikte dünya tarihi, sayfalarını parlatan ve yüzünü güldüren, geçmiş asırları sevimli bir hâle getiren ve arkaya hayırlı eserler bırakan nice müstesnâ şahsiyetlerden elbette ki tamamen mahrum değildir ve insanlık sürekli olarak bunlarla iftihar ede gelmiştir.

Nitekim İslâm Tarihinde, gönlü Yüce Hakk'a bağlı olup saltanat arzusuna esîr olmayan, hattâ gerektiğinde elindeki güç ve otoriteyi kendi arzu ve irâdesiyle devredebilme olgun- luğuna erişmiş olan pek çok âbide şahsiyetler vardır.

Bu noktada âbide şahsiyetlerden birisi olabilmek için her şeyden önce, Yüce Allah'ın rızâsını, Yüce Rahmân'nın iltifâtını ve Yüce Rabb'in kabûlünü, en yüksek makam olarak görmek ve insanların teveccühlerinin ve beğenmelerinin Allah katındaki sonsuz makamlara nispetle ancak bir zerre hükmünde olduğunu bilmek ve bunu ruh, kalb ve zihinde sindirmek lâzımdır.

Evet eğer rahmetin teveccühü ve tebessümü varsa, yeter. İnsanların teveccühü, o rahmetin teveccühünün bir yansıması ve bir gölgesi olması cihetiyle ancak kabul edilmelidir; yoksa bir kısım çıkarlar için gösterilen teveccühler arzu edilecek bir şey değildir. Çünkü insanların bir kısım çıkarları için yaptıkları alkışlamalar, kabir kapısına kadardır. Orada hemen söner ve ondan sonrası için beş para etmez.

İşte tarih boyunca bu hakikati kavrayan elbette ki pek çok babayiğitler vardır. Ancak bunlardan bir tanesi vardır ki bu, *“İslâm birliği uğruna topuğuna ulaşılmaz bir ferâgat örneği sergileyerek”* arkadan gelenlere yâd-ı cemil olacak derecede hayır ve fazîletlerle dolu hâtırâlar bırakmıştır.

İşte bu babayiğitlerin başlarında, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem’in mübârek torunu **Hazret-i Hasan (r.a.)** bulunmaktadır.

Bu yüce şahsiyet, devletin bölünmemesi ve Müslümanların parçalanmaması için halîfeliği altı ay îfâ ettikten sonra bunu büyük bir rûhî olgunlukla ve yüce bir fedâkârlıkla Hz. Muâviye (r.a.)’ye devrederek, büyük ölçüde siyâsî çekişmelerin ve korkunç tefrikaların önüne geçmiş ve Müslümanların birbirleriyle çarpışarak birbirlerinin kanlarını seller gibi akıt-malarına engel olmuştur.

Hz. Hasan Efendimiz, bu yüce fedâkarlığı, maddî saltanata bedel manevî sultanlığı tercih etmekle ve dünya saâdeti yerine ebedi saâdete talip olmakla yapmıştır.

İşte gerçek saltanat ve sonsuz sürûr tablosu:

Hz. Ali Efendimiz ile Hz. Fâtıma vâlidemizin evliliğinden sonra birer sene arayla Hz. Hasan ile Hz Hüseyin

Efendilerimiz dünyaya teşrif ettiler. Efendimiz bu mübârek torunlarını çok sever, bazan onları omuzlarına alıp taşır ve onlar için şöyle derdi:

"Bunlar benim şu dünyadan öpüp kokladığım iki reyhânımdırlar."[1]

Evet artık onlar, Risâlet Bahçesinin gül ve çiçekleri, velâyet saraylarının da efendileri olarak tarihe geçecek, ebediyen bu nâm ile yâd edilecek ve bu şeref ile hürmet ve iltifât göreceklerdi.

Bir gün Ebû Hüreyre (r.a.), Medîne sokaklarından birinde henüz küçük yaşlarda olan Hazret-i Hasan (r.a.), ile karşılaşır. Hz. Ebû Hüreyre, Hz. Hasan Efendimizi görür görmez yanına sokulur ve ona şöyle der:

"Canım sana fedâ olsun. Karnını aç da, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in öptüğünü gördüğüm yeri öpeyim." [2]

Hz. Hasan onun bu samimi teklifini kıramayıp karnını açtı. Hz. Ebû Hüreyre de onun göbeğini öptü.

Evet, sonsuz olan böyle bir saltanata bedel, şu fani saltanatı tercih etmek ve özellikle de onun kavgasını vermek ve bir kısım tefrikalara zemin hazırlamak her halde akıl kârı olmasa gerektir. Nitekim Hz. Hasan Efendimiz onu elinin tersiyle itivermişti.

* * *

Dünya saltanatına aldanmayan babayiğitler kervanının en seçkin şahsiyetlerinden birisi de hiç şüphesiz Said bin Âmir (r.a.)'dir.

---

(1) Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 217
(2) Zeylaî, Nasbu'r-Râye, IV, 442

Said bin Âmir, meşhur Suffe Ashabı'ndan olup firâsetli ve basiretli bir idareci, kudretli ve kahraman bir komutan, adâletli ve dirâyetli bir siyâset dâhisi idi.

Hz. Ömer (r.a.), onu Humus Vâliliği'ne tayin etmişti. Hz. Said, kısa bir zamanda kendisini Humus halkına kabul ettirip sevdirmesini bilmişti. Bunu duyan Hz. Ömer (r.a.), Humus halkına bunun sebebini sorduğunda, onlardan şu cevabı almıştı:

"Vâlimiz halkın dert ortağıdır."

Bir defasında Hz. Ömer (r.a.), vâlisi olan Hz. Saîd'i ziyârete gitmişti. Halifenin beldelerine geldiğini duyan halk da, toplanmış ve halîfenin etrafını sarmışlardı. Hz. Ömer (r.a.) bunu fırsat bilerek oranın ileri gelenlerine,

"Ey Humuslular! Vâliniz nasıldır? Ondan memnun musunuz? Hakkında bir şikâyetiniz var mı?" diye sordu.

Halk çok memnun olduklarını söyledikten sonra, ancak vâlilerinin hikmetini bilemedikleri bazı garip hallerinin de bulunduğunu söylediler ve şikâyetlerini şu dört maddede özetlediler:

a. Sabahları mesâiye erken gelmiyor, ancak kuşluk vakti geliyor.

b. Gece olunca bizden kimseyi yanına kabul etmiyor

c. Ayda bir gün evine kapanıyor ve o gün halkın içine hiç çıkmıyor.

d. Bazı zamanlar kendinden geçiyor ve baygınlık geçiriyor.

Hz. Ömer (r.a.), humus halkının bu şikâyetlerini dinledikten sonra vâliyi çağırttı, halkın şikâyetlerini söyledi ve kendisinden onları cevaplandırmasını istedi.

Ancak içinden de, *"Allahım! Saîd bin Âmir hakkındaki hüsn-ü zannımda beni yanıltma."* diye duâ etti.

Hz. Saîd (r.a.), şikâyet konusu olan hususları dinledikten sonra, onların hikmetlerini halkın yanında Hz. Ömer'e şöyle anlatmaya başladı:

"Ya Ömer! Aslında ben bunların neden ve niçinlerini söylemek istemezdim; ama şikâyet konusu olunca her hâlde bazı şeyleri açıklamam gerekiyor.

Evet sabahları mesâiye geç gidiyorum. Çünkü hanımım sürekli olarak hastadır. Evde bir hizmetçim de yoktur. Dolayısıyla ev işlerinin pek çoğunu ben yapıyorum. Sabahları erkenden hamuru yoğuruyor, ekmeği yapıyor ve çocukları- mın kahvaltısını yaptırıyorum ve ancak ondan sonra abdesti- mi alıp evden çıkabiliyorum.

Evet geceleri kimseyi kabul etmiyorum. Çünkü gündüzleri halkın işleriyle uğraşıyorum. Halkımız müsâade etsin de geceleri de Yüce Hak ile baş başa kalayım ve böylece hem o günün muhâsebesini yapmış hem de yarının tedbirini almış olayım.

Evet ayda bir gün halkın içine çıkmıyorum. Çünkü hanımım hasta olduğu ve hizmetçim de bulunmadığı için kendi elbisemi kendim yıkıyorum. Giyecek başka bir elbisem olmadığı için de, o gün bir şeye sarılıyor ve o halde yıkadığım elbisemin kurumasını bekliyorum. Elbisem kuruduktan sonra onu giyiyor ve halkın içine temiz bir elbise ile çıkmış oluyorum.

Evet bazı günler baygınlık geçirdiğim doğrudur. Çünkü bir zamanlar Mekkeliler, Hubeyb'i yakalayıp astıkları gün ben oradaydım. Müşrikler onu bir ağaca bağlamış ve sonra da ona,

"Senin yerine Muhammed'i asmamızı ister misin?" teklifinde bulunmuşlardı. O şehid namzedi ise onlara şu cevabı vermişti:

- Ben çoluk çocuğumun içinde rahatça oturayım, Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'in ayağına bir diken batsın öyle mi? Vallahi buna râzı olamam. Onun ayağına bir diken batmaktansa benim gibi yüzlerce Hubeyb fedâ olsun demiş ve sonra da sesi çıktığı kadar, **"Yâ Muhammed!"** diye bağırmıştı. Sonra müşrikler onu şehid ettiler.

İşte ey Ömer! Ben Hubeyb'in bu fedâkârlığını hatırladı- ğım zaman, birden o gün müşrik olduğumdan dolayı ona yardım edemeyişim aklıma geliyor, bu günahımdan dolayı Yüce Allah'ın beni asla affetmeyeceğinden korkuyor ve bu yüzden de elimde olmayarak o anda bana baygınlık geliyor ve kendimden geçiyorum.

Vâlilerinin bizzat kendi ağzından dinledikleri bu cevaplar karşısında dona kalan Humuslular, gözyaşlarını tutamayıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladılar.

Aynı şekilde Hz. Ömer de, bir taraftan gözyaşları içinde ve dikkatle vâlisini dinliyor, diğer taraftan da,

"Allahım! İyi niyetimde beni yanıltmadın. Sana binlerce şükürler olsun" diyordu.(3)

İşte *"dünya saltanatına aldanmayan babayiğitler"* silsilesinden bir altın halka...

Hem onlar yoklukta sabretmesini bildikleri gibi, varlıkta da israfı ve şımarmayı bırakıp kanâatle yaşıyor ve ellerindekini fakir fukarâya dağıtıyorlardı.

---

(3) Ebû Nuâym, Hilye, I, 245-246

Nitekim, Hz. Ömer (r.a.), Humus halkından, şehirde bulunan fakirlerin bir an önce tespit edilip kendisine bildirilmesini istedi. Fakirler bir bir tespit edildi ve seçilen bir heyet listeyi götürüp Hz. Ömer'e teslim etti.

Ancak listenin başına Said bin Âmir ismi yazılmıştı. Hz. Ömer isim benzerliği olabileceğini düşünerek, "Bu Saîd bin Âmir kimdir? diye sorduğunda; heyet,

-Ey Mü'minlerin Emiri! O bizim vâlimiz olan Saîd'dir, cevabını verdi.

Hz. Ömer (r.a.), hayretle, "Gerçekten sizin vâliniz bu kadar fakir mi?" deyince; onlar "evet" dediler. Bu defa Hz. Ömer (r.a.),

- Vâliniz nasıl fakir oluyor? Geliri nasıl ve geçimini nereden sağlıyor? diye sorunca, heyet, Hz. Ömer'i ağlatan şu cevabı verdi:

- Yâ Ömer! Vâlimiz, yanında hiçbir şey tutmuyor. Eline geçeni hemen fakirlere dağıtıyor.

Hz. Ömer, vâlisini içinde bulunduğu sıkıntılı durumdan kurtarmak için bir elçi ile bin dinar gönderdi. Ve elçiyi "Benden ona selâm söyle; ona 'bu parayı Müminlerin Emîri gönderdi' de ve bunları kendi ihtiyaçlarına harcamasını söyle." diye tembihledi.

Elçi Humusa varıp emâneti takdim etti. Hz. Said keseyi açıp da içindekini görünce, bir musibetle karşılaşmış gibi "*İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi* râciûn." dedi.

Bu sözü duyan hanımı, "Hayır ola, Hz. Ömer'e bir şey mi oldu yoksa?" diye sordu. Hz. Said "çok daha büyük" dedi ve ekledi:

" Dünya bana geliyor, fitne üzerime geliyor."

Sonra da o paraları bir kenara koyup sabaha kadar ibâdetle meşgul oldu. Sabah olunca da parayı aldı ve bütün Müslümanlara dağıttı.

Bunun üzerine mübârek hanımı, “Ne olurdu, birazını kendimize bıraksaydın da ihtiyaçlarımıza sarf etseydik” deyince, âhiret meyvelerini dünyada fânî bir şekilde yemek istemeyen Hz. Said, hanımına şöyle dedi:

Ben Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem’den şöyle işittim: *“Eğer cennet kadınlarından birisi yeryüzüne bakacak olsa, dünyayı misk kokusu kaplardı. Vallâhi hiçbirşeyi onlara tercih etmem.”*

İşte bundan ötürü vallahi ben Cennetin ebedi nimetlerini şu dünyada fani bir surette yemek istemem. Hem Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, *“Muhâcirîni Kirâmın fakirlerinin, insanlardan yetmiş sene önce Cennete gireceklerini”* bize haber verdi. (4)

* * *

(4) İbnü’l-Esîr, Üsdü’l-Ğâbe, II, 312

- 28 -
Sâlim... Sâlim... Sâlim...

Kur'ân-ı Kerîm, sonsuz bir nimet, tükenmez bir servet, bitmez bir zenginlik ve son derece bereketli bir hidâyet ve huzur kaynağıdır.

Bundan dolayıdır ki, Kur'ân'ın gerek mukaddes lafzının gerekse mübârek mânâsının hizmetinde bulunmak, başlı başına bir izzet, bir şeref ve bir saâdettir. Kur'ân'a dayalı bir hizmeti terk etmek ise korkunç bir zillet ve çok ciddi bir mahrûmiyettir.

Öyle ise, bir Müslüman, nerede ve hangi hâl üzere bulunursa bulunsun, Kur'ân nimetine ve servetine sahip olmaya ve Kur'ân'a hizmet etmekten kaynaklanan sonsuz şerefe ve zevalsiz saâdete mazhar olmaya tâlip olmalı ve onsuz bir hayat yaşama zilletine ve mahrûmiyetine asla dâvetiye çıkarmamalıdır.

İşte bu yüce gerçeği kavrayan Kur'ân hâmillerinin ve hâdimlerinin önde gelenlerinden birisi de, Hz. Sâlim'dir.

Hz. Sâlim (r.a.), İslâm'ın bidâyetinde kölelikten âzâd edilen ve sonra da Ebû Huzeyfe tarafından evlâtlık olarak alınmış olan bir kimsedir.

Hz. Sâlim, Ebû Huzeyfe ile birlikte İslâm'ın ilk çilekeş ve en seçkin kahramanlarındandırlar. Allah her ikisinden de ebediyen râzı olsun.

Hz. Sâlim (r.a.), İslâm'ın sesini duyar duymaz hiç tereddüt etmeden îmân eden ve Müslüman olan ilk bahtiyarlardan olduğu gibi, aynı zamanda Medîne'ye hicret başlayınca oraya ilk hicret etme şerefine eren bahadırlardan ve en seçkin şahsiyetlerdendir.

Hz. Sâlim (r.a.), Kur'ân-ı Kerîm'i çok güzel okuduğu ve Kur'ân'ın mânâsını da davranışlarıyla çok güzel bir şekilde yansıttığı için olsa gerektir ki, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in hicretinden önce, Kubâ yakınlarında bulunan bir mescidde ileri gelen Sahâbî'lerin de bulunduğu seçkin bir cemâate namaz kıldırıyordu. Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Medîne'ye hicret ettikten sonra, onu Kubâ Mescidine imam olarak tayin etti.

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, bir gece Mescid-i Nebevî'de bir müddet Kur'ân okuduktan sonra dışarıya çıkan Hz. Sâlim ile karşılaştığında ona şöyle demişti:

"Ey Sâlim! Senin gibi bir Kur'ân okuyanın ümmetim içinde bulunmasından dolayı Allah'a şükrediyorum."(1)

Hz. Sâlim, Ashâb-ı Kirâm arasında Kur'ân-ı Kerîm'i en iyi bilen ve en güzel okuyan Dört Kurrâ'dan biri idi. Nitekim Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem bir defasında şöyle buyurmuştu:

"Kur'ân'ı dört kişiden öğrenin: Abdullah bin Mes'ûd, Muâz bin Cebel, Übeyy bin Ka'b, ve Sâlim."(2) Hz. Sâlim

(1) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, II, 246
(2) Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, II, 1913

(r.a.), hayatını Kur'ân'a vakfetmiş ve yaşadığı sürece sürekli olarak Kur'an ilmi ile, Kur'ân'ı en iyi şekilde öğrenmek ve öğretmek, onu en güzel bir şekilde okumak ve okutmak ile uğraşmış olan ender şahsiyetlerden birisidir.

Hz. Sâlim (r.a.) Ashâb Efendilerimiz arasında sadece Kur'ân-ı Kerîm'i okumada ve okutmada mahâret sahibi olmakla imtiyaz etmemiş; aynı zamanda, cömertlik, fedâkar- lık, diğerkâmlık, cesâret ve şecâat gibi çok seçkin hasletlere sahip olmakla da imtiyaz etmiş olan son derece seçkin bir kimsedir. Meselâ:

Hz. Sâlim (r.a.) başkalarına yardım etme noktasında çok fedâkârlık ve diğerkâmlık ruhuna sahip olan bir kimse idi. Çevresindeki fakirleri ve yetimleri gözetmek, garibanların ihtiyaçlarını görmek, kimsesizleri korumak ve kalbi kırıkların kalbini sarmak için âdeta can atardı.

Hz. Sâlim (r.a.), şartlar ne kadar ağır olursa olsun asla gevşeklik göstermeyen ve sonuna kadar sebat edenlerden birisi olup pek çok savaşlara katılmış ve üzerine düşen görevi en güzel bir şekilde yerine getirmiştir. Nitekim Uhud sava- şında pek çok kimsenin paniğe kapıldığı o çok kritik bir anda Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in etrafında kalan az sayıdaki fedâîlerden birisi idi ki, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in yaralandığını görünce hemen koşmuş ve mübârek yüzündeki kanı silmeye başlamıştı.

Evet hak dînleri ve hak davaları uğrunda en ağır şartlar altında ve en zor anlarda bile gevşemeyen, hayatları boyunca sebât eden, başkalarının da aynı sebâtı göstermeleri hususunda gayret gösteren ve başkaları için bir moral kaynağı olan ender kimseler vardır.

İşte Hz. Ebû Huzeyfe ile Hz. Sâlim bu yüce ruhlu kimse- lerden idiler.

Nitekim hicretin on ikinci senesinde, Hz. Ebû Bekir'in hilâfeti devrinde, yalancı peygamber olarak ortaya çıkan Müseyleme belâsını ortadan kaldırmak için Yemâme savaşı tertip edilmişti.

İşte Hz. Sâlim, Ebû Huzeyfe ile birlikte son olarak bu Yemâme savaşına katılmış, her ikisi de orada şehid olmuş ve maddî hayatlarını orada arkadan gelenlere ibret verici bir şekilde noktalamışlardı. Şöyle ki:

Savaşın iyice kızıştığı ve düşmanın Müslümanların saflarını yardığı bir anda Müslümanların saflarında az da olsa bir panik yaşanmıştı. İşte tam bu esnâda Ebû Huzeyfe çok veciz ve etkileyici bir konuşma yaptı ve Müslüman mücâhitleri yeniden toparlanmaya, ve hücumlar karşısında kaçmayıp sebât göstermeye dâvet etti.

Ebû Huzeyfe yalancı peygamber olan *Müseylemetü'l Kezzâb* karşısında savaşmak üzere gelen arkadaşlarına o gün şöyle haykırmıştı:

"Ey Kur'an ehli! Yüce Allah'ın kelâmını güzide hareket- lerinizle süsleyiniz."

Nitekim başta kendisi kendi sözünün eri çıkmış olup sonuna kadar sebât etmiş, başkalarından sözleriyle istediğini başta kendisi davranışlarıyla göstermiş ve sonunda şehid olmuştu.

Hz. Ebû Huzeyfe'nin bu samimi çağrısı üzerine Müslümanlar yeniden toparlanmış; Ancak bu arada pek çok yara almış ve şehid vermişlerdi.

Yemâme'de şehid olanlardan birisi de sancağı taşıyan ve Hz Ömer'in kardeşi olan Zeyd bin Hattâb (r.a.) idi. Hz.

Zeyd şehîd düşünce, bu defa Hz. Sâlim sahneye çıktı. Muhâcirlerin sancağını taşıyarak ileriye atılmak ve düşman saflarına dalmak istedi.

Hz. Sâlim (r.a.) Kur'an hâfızı ve âlimi olması hasebiyle, onun şehid olmasının Kur'ân ilmi adına geride kalanlar için büyük bir kayıp olacağından dolayı, arkadaşları onu düşman safları arasına dalmaktan alıkoymak istediler. Ancak Hz. Sâlim (r.a.) bu engelleme fikrini kesinlikle kabul etmedi ve mutlaka en önde savaşmak istedi. Bir ara bir taraftan kendi- sini ileri saflarda çarpışmaktan engellemek isteyenlere diğer taraftan da kıyâmete kadar gelecek olan bütün **'Kur'ân Ehli'**ne, o tatlı ve gür sadâsıyla şöyle haykırdı:

"Ben sancağı sizin önünüzde taşımayacak olursam, Kur'ân Ehli'nin en bahtsızı olurum."(3)

Sonra da dört yüz civarındaki arkadaşı ile birlikte, sebât etmek üzere antlaşma yaptılar ve düşmandan gelecek şiddetli bir hücum karşısında sarsılmamak ve sarsılıp da kaçmamak için ayaklarını dizlerine kadar kuma soktular ve o yeryüzünün en seçkin ve en şerefli insanları, bir Müslüman'ın inandığı ve hak bildiği yüce dâvâsı uğrunda nasıl bir fedâkârlıkta bulunması ve küfrün karşısında nasıl davranması gerektiğini fiilen gösterdiler.

Harbin bütün şiddetiyle devam ettiği bir anda, sancak Hz. Sâlim'in sağ elinde idi. Gelen bir kılıç darbesiyle Hz. Sâlim sağ kolunu kaybedince, sancağı sol eline aldı. Gelen bir başka kılıç darbesiyle sol kolunu da kaybedince, bu defa da sancak yere düşmesin diye onu boğazının altına

(3) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, II, 246

sıkıştırdı. Ancak, artık şehîd olacağını anlamıştı ki, âvâzı çıkabildiği kadar gür bir sesle,

"Muhammed ancak bir Peygamberdir. Ondan önce de Peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi ölürse veya öldürülürse gerisin geriye mi döneceksiniz?"[4] meâlindeki âyet-i kerîme'yi okumaya başladı ve işte o esnâda gelen daha şiddetli bir darbe ile de şehîd edildi. Öyle ki, onu şehîd edenler, hınçlarını alamamış ve onu şehîd etmekle yetinmemişlerdi de, mübârek başını kesip vücûdundan ayırmışlardı.

Kaderin şu cilvesine bakın ki, geride kalan Ashâb Efendilerimiz savaşın sonunda onların mübârek na'şlarını aradıklarında, Hz. Sâlim (r.a.)'in başını Ebû Huzeyfe'nin ayakları arasında, Hz. Ebû Huzeyfe (r.a.)'nin başını da Hz. Sâlim'in ayakları arasında bulmuşlardı.

Hz. Sâlim'in bu samîmî hâli ve sadâkatli davranışı, sonraları Hz. Ömer (r.a.)'e meâlen şunu söyletecekti:

"Sâlim hayatta olsaydı, onu Müslümanların başına halife seçmenizi tavsiye edecektim."[5]

* * *

(4) Âl-i İmrân Sûresi, 144. âyet
(5) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Gâbe, II, 246

- 29 -

Meleklerin Alınlarından Öptüğü Yüce Şahsiyetler

"Bostân'ül-Vâızîn" adındaki kitapta şu mealde bir hadîs-i şerif var:

"Bir adamın yaşı kırkı geçtiği halde hâlâ sevabı günahını geçmiyor ve hayrı şerrine gâlip gelmiyorsa, şeytan bu adamın karşısına geçer, onun alnından öper ve benim sâdık dostum diyerek ona tebessümle bakar."

Aklı ve îmanı yerinde olan bir insana düşen husus, tertemiz alnını Yüce Allah'ın rahmetinden ebediyen kovulmuş olan şeytana öptürmek değil; onu şeytandan şiddetle sakındırmak, hattâ bununla yetinmeyip bu hadîs-i şerîfin mefhûm-u muhâlifine mazhar olmak, yani meleklerin takdi- rini kazanmak ve kendisine daha doğuştan tertemiz bir şekilde emânet edilen o pâk alnını meleklere öptürmektir.

Meleklerin tebrik, takdir, taltif ve tahsin etme şerefine mazhar olmak,

Salâh, iffet ve istikâmet üzere bulunmaya,

İtâat ve ibâdete, salâhat ve takvâya önem vermeye,

Yüce Allah'ı sabah akşam anıp O'nu tesbih etmeye,

Sünnet-i Seniyye'ye imkânları ölçüsünde riâyet etmeye,

Hak ve hakikatleri etrafa neşreden bir muallim olmaya,

İlmiyle amel etmeye ve iç-dış bütünlüğüne ermeye,

Belki haramdır deyip şüpheli şeyleri bile terk etmeye,

Helâl dâiresiyle yetinip haramlara asla yaklaşmamaya,

Nefsânî arzulara set çekip sâde bir hayat yaşamaya,

Şatafattan uzak durmaya ve gösterişe meyletmemeye,

Kanâatkâr olup lüksten ve israftan kaçınmaya,

Himâyesinde bulunanlara sık sık nasihat etmeye,

Kazançlarının bir kısmını fakirlere tasadduk etmeye,

Malın bir kısmını İslâm'ın yücelmesi için sarf etmeye,

Birlik ruhunu bozacak davranışlardan uzak durmaya,

Hayırlı kimselerle istikâmet üzere arkadaşlık yapmaya bağlıdır.

Şimdi isterseniz, hayatımızı ve davranışlarımızı şöyle bir gözden geçirelim. Acaba bizim Allah'a karşı ma'rifetimiz, muhabbetimiz, itâatimiz, ibâdetimiz ve hizmetimiz mi daha çok; yoksa cehâletimiz, gafletimiz ve isyanımız mı? Hayrımız mı daha çok; yoksa şerrimiz mi? Sevabımız mı daha fazla; yoksa günahımız mı? Hayırlı işlerde çalışkanlığımız mı daha ağır basmakta yoksa tembelliğimiz mi?

Bunların cevaplarını verirken vicdanımıza bakalım. Şayet verdiğimiz cevaplar karşısında içimiz rahat ve huzurlu ise o takdirde biz iyi ve kârlı bir yoldayız demektir.

Ama şayet içimiz rahat değilse, o takdirde biz gerçekten zararlı bir yoldayız demektir. Artık vakit geçirmeden içinde bulunduğumuz ortamı yeniden bir gözden geçirmeliyiz.

Saâdet Asrı, çok asîl davranışların sergilendiği, âhiretteki hesap endişesinin derinden hissedildiği ve bunun için de haramlara karşı çok hassâs olunduğu ve günahlardan fersah fersah uzak durulduğu bir asırdır.

Bu konuda Müslim'den özet olarak nakledeceğim ve Hz. Büreyde (r.a.)'nin sahih senedlerle rivâyet ettiği şu hâdiseyi ibretle okuyalım ve verdiği dersi anlamaya çalışalım:

Gâmid Kabîlesinden bir kadın Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e gelerek dedi ki:

"Yâ Rasûlallah! Ben zinâ ettim. Benim cezâmı vermek suretiyle beni (bu günahtan) temizle."

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, ona,

"Yazık sana! Dön; Rabb'inden bağışlamasını dile ve O'na tövbe et." dedi. Kadın bir gün sonra yine gelerek,

"Yâ Rasûlallah! Beni neden geri çeviriyorsun? Yoksa beni de (daha önce gelip de aynı suçu itiraf eden) Mâiz'i geri çevirdiğin gibi, geri çevirmek mi istiyorsun? Halbuki ben gebeyim. Benim zinâ ettiğimin en büyük şâhidi budur." dedi.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem de ona,

"Madem ki geriye çevirmekle gitmiyor (bu suç ile âhirete gitmeye râzı olmuyorsun) o halde git ve çocuğunu doğurunca gel." dedi.

Kadın gitti. Çocuğu doğurunca onu bir beze sardı, onunla birlikte geldi ve "İşte doğurdum." dedi.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ona, “Git, bunu sütten kesinceye kadar emzir.” dedi.

Kadın gitti, çocuğu emzirdi ve eline bir ekmek parçası tutuşturarak onu tekrar alıp geldi. Öyle ki çocuk elinde tuttuğu bir ekmek parçasını yemekte idi.

“İşte Yâ Rasûlallah! Onu sütten kestim. Artık yemeğini de yemektedir.” dedi.

Bunun üzerine Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, çocuğu Ensâr’dan birisine emânet etti. Bir çukur kazıldı. Kadın göğsüne kadar gömüldü ve daha sonra da taşlanması emredildi. Sahâbe-i Kirâm da onu taşladılar. Bir ara Hz. Hâlid bin Velid dayanamayıp da elindeki taşı kadının kafasına indirince, kan Hz. Hâlid’in yüzüne sıçradı. Bunun üzerine Hz. Hâlid de ona bir kısım kötü sözler söyledi.

Bunu duyan Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem,

“Yavaş ol Ey Hâlid! Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, bu kadının yaptığı tövbeyi, halktan zorla vergi toplayan birisi yapmış olsaydı, o bile bağışlanırdı. Bu tövbe Medîne halkından yetmiş kişiye bölüştürülse, onların bağışlanmalarına yeterdi.” dedi. Sonra emretti; cenaze namazını kıldı ve kadın defnedildi. [1]

Görüldüğü gibi bu mübârek kadın, zinâ ettiğine dair her hangi bir şâhidin bulunmamasına rağmen, kalbindeki îmân, marifet ve haşyetin zorlamasıyla ve kalbî itminâna, aklî sükûnete ve rûhî huzura ermek ve içini kemiren âhiretteki hesap endişesinden ve yüce huzura çıktığında duyacağı hicaptan kurtulmak için defalarca gelip suçunu itiraf ediyor, öyle günâhkâr bir vaziyette yaşamaktansa

[1] Müslim, el-Câmi’us-Sahîh, II, 1321-1324

ölmeyi tercih ediyor ve gereken cezâyı dünyada çekip, âhirette Yüce Allah'ın huzuruna tertemiz olarak çıkmak istiyor.

İşte melekler haramlara karşı bu kadar hassâs olan, işlediği günahtan bu derece pişmanlık duyan ve içinde bu derece büyük bir âhiret endişesi taşıyan kimseleri, elbette ki çok severler, *"Ey Allah'ın sâdık bendeleri! Gelin de sizi şöyle bir alnınızdan öpelim."* derler ve onları hasretle bağırlarına basar ve şefkatle pâk alınlarından öperler.

* * *

- 30 -
Kanâat ve Bereket, Bitmez ve Tükenmez Bir Hazînedir

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem, sahip olduğu kanâat ve yaşadığı zühd ve takvâ anlayışıyla, darlıkta olduğu gibi bollukta da aza kanâat eder ve asla hırs göstermezdi. Hem kendisi kanâatkâr olduğu gibi, akrabâsının ve ümmetinin de kanâatkâr olmasını ister ve biricik kurtuluşun bunda olduğu- nu öğütlerdi. Nitekim, başkalarına muhtaç olmayacak kadar olan bir rızkın ve bir geçimin çok daha hayırlı olduğunu bilen ve tavsiye eden Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, en yakın akrabâları hakkında Yüce Allah'a şöyle duâ ederlerdi:

"Allah'ım! Muhammed âilesinin rızkını yetecek kadar kıl."[1]

Bazı hadislerinde de şöyle buyurmuşlardır:

---

[1] Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, V, 181

"İslâm'a erdirilip de, zarûrî ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde bir geçime sahip bulunan ve aynı zamanda kanâatkâr olan kimseye ne mutlu!"(2)

"Az olup yeten, çok olup aldatandan daha hayırlıdır."(3)

Allâh Rasûlü sallallahü aleyhi ve sellem'in örnek şahsiyetine hayrân olup her hususta Onun izinden gitmeye çalışan ve Onun bir sözünde veya bir fiilinde yüzlerce hikmetin bulunduğuna inanan gerek Ashâb Efendilerimiz gerekse onlardan sonra gelen ve insanlığın salâh ve felâha kavuşmasında rehberlik yapan büyüklerimiz, Onun kanâat noktasındaki bu anlayışını ve davranışını ve dünyâya bu zâviyeden bakış tarzını kendi hayatlarına hâkim kılmadıkça, Ona gereği gibi ümmet olamayacaklarının idrâki içindeydiler.

Zâten onlar, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'i her hususta tam örnek alarak nebevî terbiye ile eğitim gördüklerindendir ki, bu ümmet içinde haklı bir teveccühe mazhar olmuşlar ve diğer insanlara fazîlet ölçüleri sergileyen kudsi rehberler olma derecesine yükselmişlerdir.

İşte dünyaya karşı gözleri gayet tok olan Ashâb Efendilerimiz, başka hususlarda olduğu gibi kanâatkâr olma noktasında da pek çok fazîlet örnekleri sergilemiş ve bütün âleme rehberlik yapmışlardır. Öyle ki, onların bu tutum ve davranışlarında, *"Neslin dünyaya bakış açısının istikâmet çizgisinde ayarlanması ve kanâatkârlık ruhuna sahip olarak eğitilmesi"* sahâlarında, örnek olarak alınacak son derece etkili ibret dersleri vardır.

(2) Tirmizî, Sünen, IV, 575-576
(3) Ebî Ya'lâ el-Mevsılî, Müsned, II, 319

Evet Yüce Allah'ın sonsuz hoşnutluğunu kazanmak için dünyaya âit olan fâni şeyleri asıl maksat yapmayıp sadece bir vâsıta olarak kullanan kimseye, dünya hizmet eder ve sürekli olarak onun yardımına koşar. Ama Yüce Allah'a değil de; dünyaya hizmet etmeye kalkışan kimseye gelince, dünya onu zilletler içerisinde süründüre süründüre ve onun burnunu hakâretler içerisinde sürte sürte kendi hizmetinde kullanır.

İşte başta Ashâb Efendilerimiz olmak üzere bütün büyüklerimiz, *"Kanâat, bitmez ve tükenmez bir hazînedir."* gerçeğini çok iyi bellediklerindendir ki, çalışma noktasında değil de; tama ve hırs noktasında, yani kalblerinde dünyaya hiç değer vermiyorlardı. Çünkü onlar, mutlak saâdetin hem rûhî hem de cismânî lezzetleri elde etmekle mümkün olduğunu ve böyle bir saâdetin ise dünyada değil; ancak Cennet'te olacağını gayet iyi biliyorlardı.

Hem bundan dolayıdır ki Ashâb Efendilerimiz, seçkin bir haslet olan îsâr hasletine, yani kendisi muhtâç olduğu hâlde, ihtiyaçlar içerisinde bulunan bir din kardeşini gördüğünde, nefsinden ve çıkarlarından ferâgat ederek mü'min kardeşinin ihtiyacını gidermeyi daha önemli görme yüce ruh hâletine sahip oluyorlar, sahip oldukları imkânlarını muhtaç olan birine devredebilme fazîletini gösteriyorlar ve bu hususta top yekun bütün insanlığa güzel örnek oluyorlardı.

Hırs zilletinden kurtulup yücelen bir ruh, kanâatle dona- tılıp zenginleşen bir kalb ve sûrî güzelliklere aldanmayıp hakikate eren bir akıl, dünyevî endişe ve korkulardan emin olur ve bu derece kemâle eren bir

mü'minde elbette ki fânî hazların ve maddi zevklerin câzibesi olmaz.

Nitekim, Hazret-i Ömer (r.a.)'in halîfeliği zamanında Sûriye, Filistin, Mısır gibi beldeler fethedildi ve İran toprakları baştanbaşa İslâm Devleti'nin sınırlarına dâhil oldu. Derken Bizans ve İran'ın zengin hazîneleri İslâm dünyâsının merkezi olan Medîne'ye akmaya başladı. Mü'minlerin refah seviyesi ziyâdeleşti. Fakat halkın bu yüksek refah seviyesine, devletin bu ihtişamlı durumuna ve hazînenin zenginliğine rağmen, mü'minlerin halîfesi olan Hazret-i Ömer (r.a.), bir gönül adamı olarak müstağnî kalıyor, dünya debdebesi ve saltanatı gözünü hiç kamaştıramıyor, gönül rahatlığıyla halkın önüne geçiyor ve yamalı elbisesiyle hutbe okuyordu. Hattâ bazan borçlanıyor ve sıkıntılar içinde hayâtını sürdürüyordu. Çünkü o, milletin malını şahsî işlerinde kullanmadığı gibi, hazîneden de ancak yetecek kadar bir maaş almayı tercih ediyordu.

Ashâbın ileri gelenleri, halîfenin bu hâline daha fazla dayanamadılar ve onun nafakasını artırmayı düşündüler. Bu- nun için de Hazret-i Hafsa vâlidemize başvurdular ve bu tekliflerini isimlerini vermeden babasına arz etmesini istediler.

Hazret-i Hafsa (r.a.), Ashâb-ı Kirâm'ın bu samimi tekliflerini babasına açtığında; Allah Rasûlü sallallâhü aleyhi ve sellem'in gün boyu aç kalıp da karnını doyuracak bir tek hurma bile bulamadığı günlere şâhid olmuş olan Hazreti Ömer (r.a.), kızı Hz. Hafsa'ya şöyle bir soru yöneltti:

"Kızım! Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in yemede, içmede ve giyinmedeki hâli nasıldı?"

Hazret-i Hafsa Vâlidemiz de,

"Ancak yetecek derecede idi." cevabını verince, Hazret-i Ömer (r.a.), sahip olduğu yüksek kalbî şuurunun ve yüce ruh olgunluğunun eseri olarak sözüne şöyle devâm etti:

"İki dost (Hazret-i Peygamberle Hz. Ebû Bekir) ve ben, aynı yolda giden üç yolcuya benzeriz. Birincimiz (Hazret-i Peygamber) makâmına vardı. Diğeri (Hz. Ebû Bekir) aynı yoldan giderek birinciye kavuştu. Üçüncü olarak bana gelin- ce, ben de o biricik dostlarıma selâmetle bir an önce ulaşmak üzere yola çıkmış bulunan bir kimseyim. Eğer sırtıma fazla yük alır ve öyle yola çıkarsam onlara yetişemem. Ey kızım! Sen, benim bu yolun üçüncüsü olmamı istemez misin?"

Hâsılı, tamahkârlık ve hırs ciddî bir fakirlik ve bir zillettir. Kanâat ve bereket ise başlı başına bir servet ve bir zenginliktir. Hem maksûda zamanında erenler, yükleri az olanlardır. Yükleri çok ve ağır olanlara gelince, onlar maksutlarına ya hiç eremezler veya erseler bile çok geç ereceklerdir.

* * *

- 31 -
Kadere İnanan Kederden Kurtulur

Yüce Allah'tan gelen her şeyi hoş görmek, kalbteki îmânın gereğidir. Çünkü kazâya rızâ göstermek ve kadere teslim olmak kâmil bir îmanın en belirgin alâmetlerinden ve en yüce değerlerinden olup insanın dünyasını cennetlere çevirecek derecede kuvvetli bir huzur kaynağıdır. Öyle ki, bu derece kuvvetli bir îmân ve sağlam bir teslîmiyet, insana gönül rahatlığıyla ve bütün hücrelerine duyururcasına şunu söyletir:

Hoştur bana senden gelen,
Ya gonca-gül yahut diken,
Ya hıl'at-ü yahut kefen;
Nûrun da hoş nârın da hoş,
Lutfun da hoş kahrın da hoş.

Evet *"Küllü şey'in minel'habîbi habîbün"*, yani sevgiliden gelen her şey sevimlidir, hoştur ve güzeldir hükmünce, bir kimse Yüce Allah'ı seviyorsa elbette ki O'nun azameti karşısında haddini bilir, O'nun her türlü takdirine ve kazâsına gönül rızâsıyla boyun eğer, İlâhî takdirde pek çok hikmetin, faydanın ve maslahatın olduğunu düşünür, O'nun kusursuz hikmetine râm olur ve

gerek düşünce gerekse davranış plânında asla kaderi tenkit etmeye kalkışmaz.

Ancak bu bilince ve bu düşünceye sahip olabilmek için önce Yüce Allah'a karşı ciddî bir ma'rifet ve muhabbet ehli olmak gerekir. Çünkü insan bilmesi derecesinde sever ve sevmesi derecesinde sevdiğinin irâdesine râm olur ve onun hükmüne boyun eğer. Evet ancak gerçek ma'rifet ve muhabbet ehli olanlar, kazâ ve kaderin hükmüne ve fetvâsına bin can ile teslimiyet ve tevekkül gösterirler.

Yüce Allah'tan gelen her şeyi hoş karşılamakla ilgili olarak verilebilecek şu örnek ne kadar mânâlı ve düşündürücüdür: Sa'd bin Ebî Vakkâs (r.a.), Yüce Allah'ın ezeli ilmiyle takdir ettiği şeyin görünüşte çirkin olsa bile, netice itibariyle mutlaka güzel olduğuna inanan bir kimse idi. Yani onun kadere teslimiyeti tamdı. Hayatının sonuna doğru Hz. Sa'd (r.a.)'in gözleri görmez olmuştu. Bir keresinde ziyâretine gelenlerden biri kendisine,

"Sen, duâsı Allah katında makbul olan birisin. Gözlerinin açılması için duâ etsen de gözlerin açılsa olmaz mı?" diye sorunca, Hz. Sa'd (r.a.), ona şu cevabı verdi:

"Yüce Allah'ın benim hakkımdaki takdiri, gözlerimin açılmasından daha iyidir. Hem Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem hayatta değil ki, gözlerim açılsın da doyasıya Ona bakayım. Ben gözlerimle Onu görmeyecek olduktan sonra, Onu görmeyecek olan gözleri ne yapayım. İşte ben bunları düşünüyor ve gözlerimin açılması için duâ etmiyorum."

* * *

Sahâbe-i Kirâm'dan *Ümmü Süleym (r.anhâ),* çocuğu vefat ettiğinde Yüce Allah'ın takdirini gönül rızâsıyla karşılıyor, kadere karşı itirâzı ve ısyânı andıracak en küçük

bir davranışta bulunmuyor ve o gece sabaha kadar sabrediyor.

Sabah olunca, kocası Ebû Talha (r.a.)'ya kadere karşı ciddî bir ruh teslîmiyeti ve gönül hoşnutluğu içerisinde çocuğun vefat ettiğini haber veriyor. Haberi de gayet sakin bir şekilde şöyle veriyor:

- Beyefendi! Geçenlerde bizim komşular, hani bizden emânet olarak kazma-kürek gibi şeyler almışlardı ya; dün o emânetlerimizi istemeye gittim. Onlar ise kendilerine vermiş olduğumuz o emânetleri geriye vermek istemediler.

Ümmü Süleym'in bu haberi karşısında Ebû Talha (r.a.) diyor ki:

- Onlar ne kötü komşularmış; mal onların değil ki, vermek istemesinler. Hem emânet olarak alınan bir mal, sahibine teşekkürle birlikte hiç geriye verilmez mi?

İşte kocasından beklediği cevabı alan Ümmü Süleym, ciğerpâresinin ölüm haberini şöyle veriyor:

- *İşte beyefendi, Yüce Allah'ın bizim nezâretimize emânet olarak verdiği bir çocuğumuz vardı ya; dün akşam Yüce Mevlâ'mız, bize verdiği o emânetini geriye aldı. Bizim bir şey demeye ve Yüce Mevlâ'mıza gönül koymaya hakkımız var mı?*

Ebû Talha (r.a.) da diyor ki:

- İyi de, sabaha kadar bana neden haber vermedin? Ben sanki bir şey mi diyecektim?[1]

* * *

Yirminci asrın ortalarında İstanbul'da *Hüsrev Hoca Efendi* diye bir yüce zât vardı. Bu Hoca Efendi, insanlığa

---

[1] İbn Sa'd, Tabakât, VIII, 425-433

faydalı olmak için okumak isteyen bazı talebelere o günün şartları içerisinde, kendi evinde ders okutuyor ve geleceğin mânevî mimarlarını yetiştiriyordu.

Bir gün gelinlik çağında olan kızı vefat ediyor. Fakat bu yüce şahsiyet, kızı vefat ettiği günde bile talebelerine haber vermiyor ve evinde okuttuğu dersi bırakmıyor.

Evde olup bitenlerden ve evdeki cenazeden habersiz bir şekilde derslerini gören talebeler, ders bitiminde evden çıkar- ken, evin avlusunda gördükleri manzara karşısında hayretler içerisinde kalıyorlar. Çünkü avlunun bir kenarında yakılan bir ateşle, üzerinde konulan ve içi su dolu olan bir kazanla ve yanında bir teneşir tahtası ve bir tabutla karşılaşıyorlar. Geri- ye dönüp de hocalarına bu manzaranın iç yüzünü sorduk-larında ise onun ibret dolu şu cevabı ile karşılaşıyorlar:

- Bizim gelinlik çağında bir kızımız vardı. Dün gece Yüce Hakk'ın rahmetine kavuştu. Şu anda kadınlar onun hazırlı-ğını yapıyorlar. Bizim bunun için dersi terk etmemiz gerek-mezdi. Sizi de telâşa sokmamak ve morallerinizi bozmamak için ders esnasında size haber vermedim.

Evet Hüsrev Hocamız böyle diyor ve gelinlik çağındaki kerîmesinin vefâtını gönül rızâsıyla işte böyle karşılıyordu.

Hâsılı, kader tarafından beklenmedik bir zamanda insanın başına gelen bazı üzücü hâdiseler karşısında kalb elbetteki üzülür ve göz gözyaşı döker. Bu gayet normal olan bir şeydir. Burada öne çıkan husus, ağızla Allah'ın râzı olmayacağı bir şeyin söylenmemesi ve kaderin tenkit edilme- mesidir. Çünkü üzülmek ve ağlamak insanlığın gereği olduğu gibi, yüce Allah'ın hikmetli takdirine râzı

olmak ve O'nun kaderini tenkit etmemek de îmân ile ma'rifetin gereğidir.

* * *

- 32 -

Bir İple Dokuz Köpeği Bağlayan Kadın

Tâbiîn devrinde yaşamış Hak Dostlarının önde gelenlerinden olan ve gerek zaman gerekse mekan bakımından topyekûn bütün İslâm âleminin kendisi ile iftihar ettiği ulular kâfilesinin serdarlarından birisi olarak tarihe geçen yüce ruhlu bir kadın vardır:

Hazret-i Râbiatü'l Adeviyye kuddise sirruhû...

Hayatını istikâmet, ibâdet, hayır, iffet ve fazîlet dairesinde geçirmiş olması itibariyle kendisine, *"Ümmü'l Hayr", yani "Hayırların Anası"* lâkabı verilen ve son derece akıllı ve dirâyetli olan büyük bir kadın...

Hz. Râbia (k.s.), erkeklerin pek çoğunun hayret ve imrenmelerine ve bu yüzden de kendisine mürâcaat ederek pek çok hususta ders almalarına sebep olacak derecede yüksek hallere mazhar olduğu gibi, tazarru ve niyâzın sembolü, tevekkül ve teslîmiyetin timsali, aşk ve iştiyâkın numûnesi, akıl ve iradenin billurlaşmış şekli olduğundan ötürü, kendisine *"Tâcü'r-Ricâl", yani "Erkeklerin Tâcı"* unvânı verilen fazîlet âbidesi büyük bir kadındır.

Onun bu derece yüksek bir liyâkate hakkıyla sahip oluşunun en büyük şâhidi, Süfyan Sevrî, Hasan Basrî ve Süleyman Dârânî gibi başımızın tâcı olan birçok büyüklerin kendisiyle şartları dahilinde ve işin nezaketi içerisinde görüşmüş olmaları ve ondan ibret dersi almış olmalarıdır.

İşte bu mübârek kadının düşündürücü bir hâli:

Erkeklere akıl dağıtan bu mübarek kadın yine akıllı ve imanlı olmanın gereği olarak zamanla dünya ile alakasını kesmiş ve kendisini, tamamen ebedi hayatla ilgili hususlara, özellikle de iştiyakıyla yanıp tutuştuğu Cenâbı Hakk'ın Mukaddes cemâlini seyredeceği o ebedî saâdet anlarını düşünmeye ve o vuslat anları için hazırlık yapmaya vermişti. Öyle ki çevresinde cereyan eden bütün hâdiseler onun İslâm terbiyesiyle gereği gibi yetişmesine vesile olmakta, maddî ve mânevî duygularını kamçılamakta ve en yüce gayeyi elde etme hususunda kendisini teşvik etmekteydi. Nitekim kendisi bu hâlini şöyle anlatıyor:

"Ben ne zaman ezan sesini duysam, kıyâmet gününün ilân edilişini duyar gibi olurum. Ne zaman kar yağdığını görsem amel defterimin sayfalarının uçuşacağı ânı hatırlarım. Ne zaman sıcakla karşılaş- sam mahşerin sıcaklığını ve hesap gününün harâre- tini hatırıma getirir ve erimeye başlarım."

Evet akıllı insan hesaba çekilmeden önce ikide bir kendini hesaba çeker ve âhirete eli boş gitmemek için sürekli olarak çırpınır durur.

Nitekim Hazret-i Râbia vâlidemiz, kocası vefat edince, dünya işlerinin tümünden ilgisini kesmiş ve kendisini

tamâmen hayır ve hasenât işlerine, özellikle de Cenâbı Hakk'a kulluğa vermişti.

Bir gün Hasan Basri Hazretleri, çok hayatî bir konuda konuşmak üzere Hazret-i Râbia'nın yanına geldiğinde, Hazret-i Râbia ona şöyle demişti:

"Ey Hasan, kadının aklıyla nefsânî arzuları arasındaki orantı nedir? Şayet erkeğin aklı ve nefsânî arzularıyla kıyas edilecek olursa, neticesi hakkında fikriniz ve görüşünüz nasıldır?"

Hasan Basrî hazretleri bu soruya şu cevabı verdi:

"Kadının aklı nefsânî arzularının yanında onda bir kadardır. Kadının hevâ ve heveslerine meyli aklî melekelerinden dokuz misli daha baskındır. Erkeklere gelince erkeklerin aklı dokuz, fakat nefsânî arzuları akıllarına kıyasla birdir."

Hasan Basrî'nin bu cevabı karşısında Hazret-i Râbia'nın verdiği cevap onun ne derece akıllı ve irâdeli ve ne derece Hak Dostu olduğunu göstermesi bakımından gerçekten çok düşündürücüdür.

Hazret-i Râbia (k.s.) şöyle cevap vermişti:

"Ben bir iple dokuz köpeği bağlamaya güç getirirken, siz erkeklerin dokuz iple bir köpeği koruyamayışınıza doğ- rusu çok hayret ediyorum."

İşte akıllı insan, işte akıllı kadın ve işte akıllı erkeklerin kendisinden akıl dilendiği Yüce Hak Dostu...

Nitekim, Hasan Basri hazretleri aldığı bu hikmet dolu cevap karşısında akıl gözyaşlarını tutamamış, hıçkıra hıçkıra ağlamış ve "B*u öğüt bana yeter."* diyerek oradan ayrılıp gitmişti.

Evet, akıllı bir insan, nefsin ve şeytanın arkasından gidip de kıymetli ve değerli ömrünü kadın ve servet, makam ve şöhret gibi sonu gelmez bir kısım heves ve arzular peşinde harcamaz. Çünkü bütün bunlar sûrî ve fânî şeylerdir. Dolayısıyla bunlar için yapılan bütün harcamalar da fânîdir ve bu tür harcamalar ne yazık ki er-geç karşılıksız olarak hebâ olup gidecektir.

Hem bunları bilen bir mü'min aklını kullanır, aklıyla işin âkıbetini görür, irâdesini iyice sağlamlaştırır da, geçici olan şeylerin arkasına merakla takılıp gitmez ve güzelim ömrünü faydasız şeylerle heder etmez. Evet akıllı ve kâmil bir insan, kalbini yok olmaya mahkum olan fânî şeylere değil; sürekli ve kesintisiz olan bâkî şeylere çevirir de, ebedle tatmin olma- ya ve ebedle huzur bulmaya çalışır.

Bu husustaki sözlerimizi daha öncede zikredilen muhtereme vâlidemiz Râbia Hâtun'un şu îmân, ihlâs, ta'zim, teslîmiyet, akıl, aşk ve iştiyak dolu münâcâtıyla bitirelim:

Allahım! Benim Seninle olan aram bozulmasın da, isterse bütün âlemle aram bozuk olsun. Benim seninle olan irtibâtım ve alâkam yerinde ve sağlam olduktan sonra, başka şeylere hiç mi hiç değer vermem.

Allahım! Bana dünyada nasip ettiğin bütün nimetleri dünyayı çok seven kâfir kullarına ver. Bana Cennette takdir edip ihsan edeceğin nimet ve lezzetleri de âsî olan mü'min kullarına ver. Bana gelince, ben Senden sadece **Senin Likâ ve Cemâl-i Kemâlinle müşerref olmayı** (rü'yetini*) talep ediyorum. Bana da Cemâlinle müşerref olma nimet ve lezzetini ihsan eyle.*

İşte îmân, işte gerçek âkıbeti gören akıl, işte nefsi terbiye ve ıslâh etmenin yolu ve işte Yüce Mevlâ'ya karşı duyulan ve duyulması gereken aşk ve iştiyak...

* * *

- 33 -

Şu Âlemde En Tatlı Üç Nağme

Şu âlemde en tatlı üç nağme ve en hoş üç sadâ vardır:

Arkaya iyi bir nâm, tatlı bir nağme ve hoş bir sadâ bırakmanın çaresini düşünmek ve bir an önce bunun gereğini yapmaya koyulmak, insanın yaradılışının gereğidir. Çünkü insan yaratılırken, mâhiyetine fâniye ve fâni olmaya râzı olmama, ebedî olmaya âşık olma ve sonsuzluğu isteme duygusu konulmuş olarak yaratılmıştır.

Tarihte, günahları cihetiyle ölen, fakat sahip oldukları yüksek meziyetleri ve arkaya bıraktıkları kalıcı eserleri ve verimli hizmetleri cihetiyle bekâyı hak eden ve hasenât def terleri sürekli olarak açık kalan pek çok kimse vardır.

Gelecek asırlara ve gelecek nesle iyi bir nâm, hayırlı bir eser ve kalıcı bir hizmet bırakmanın başlıca çaresi, gerek Yüce Hak nazarında gerekse halk nazarında keyfiyetli ve verimli, kaliteli ve pahalı yaşamak, yani dolu dolu bir hayat geçirmek ve arkadan gelenlere faydalı ve kalıcı eserler bırak- maktır. Bunun mânâsı, samimi bir hak eri, şefkatli bir halk kahramanı ve yiğit bir dâvâ adamı olarak yaşamak ve bir misyon ve vizyon insanı olarak hayat sürdürmektir. Bu derece yüce bir nâma sâhip olmanın ve böyle bir nâmı ebedileştirmenin temelinde ise şu üç husus vardır:

Birinci Husus: Yüce Yaratıcı’yı ta’zîm

Arkaya iyi bir nâm bırakmak, hayırlı bir eser ve kalıcı bir hizmet bırakmaktan geçer. Bunun da en mühim yolu Yüce Yaratıcı'yı ta'zîmdir. Çünkü her şey Yüce Allah'ın elindedir. Yüce Allah'ın, sevip başkalarına sevdirdiği ve unutturmadığı bir kulunu, kimse unutamaz ve unutturamaz. Yine O'nun unutturduğu bir kulunu da kimse hatırlayamaz ve hatırlatamaz.

Yüce Yaratıcıyı ta'zim etmek demek, O'nun sonsuz azameti ve kibriyâsı karşısında, gerek söz gerekse amel plânında haddini ve küçüklüğünü bilmek demektir.

O'nun sınırsız haşmeti ve saltanatı karşısında huşû' içerisinde bulunmak, yani gerek kalb gerekse uzuv plânında, gerek niyet ve kanâat gerekse söz ve davranış plânında saygılı bir kalbe sahip olmak ve saygılı davranmak demektir.

O'nun her şeyden üstün olan kudret ve ceberûtu karşısında, O'na kusursuz bir şekilde ihtiramda bulunmak demektir.

O'nun her şeyi kuşatan engin rahmeti ve şefkati karşısında, sevgide ve saygıda kusur etmemeye azamî derecede gayret göstermek demektir.

O'nun son derece hikmetli takdirinde pek çok faydanın ve maslahatın bulunduğunu bilip, O'nun her türlü icrââtından râzı olmak demektir.

Yüce Allah'a karşı ta'zîmin, ihtiramın ve hoşnutluğun en açık belirtisi, O'na olan ibâdeti ve irtibatı sürekli olarak canlı tutmaktır. Çünkü kalbler, Allah'ın elindedir. Ayrıca her türlü bereket, inâyet ve muvaffakiyet de Allah'ın elindedir. Yani, Yüce Allah dilemedikten sonra hiçbir eser verimli ve hiçbir hizmet bereketli olamayacağı gibi, hiçbir

kimse de bir başkasını sevemez ve takdir edip de ona bir kısım hayırlı duâlarda bulunamaz. Bu hakîkatten ötürüdür ki, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem sık sık şöyle duâda bulunurdu: *"Ey kalbleri evirip çeviren (Allah'ım), kalplerimizi sana itâate çevir."*[1], diğer bir şekliyle de "*Ey kalbleri evirip çeviren* (Allah'ım), *kalbimi dînin üzerine sâbit kıl."*[2]

Cenâbı Hakk'ı ta'zîm etmenin ve bu vesîle ile O'nun Yüce Rızâsını tahsil etmenin en mühim bir vesîlesi ise, hiç şüphesiz Cenâbı Hakk'ın güzel isimlerine imkanlar ölçüsün- de mazhar olmaya çalışmaktır. Yüce Allah'ın isimlerinin en çaplı yansıması ise, Kur'ân-ı Kerîm'in gösterdiği istikâmet çizgisinde ve sünnet-i seniyye dâiresindedir.

Öyle ise arkaya bir yâd-ı cemil bırakmak isteyen kimse, sürekli olarak îman ve istikâmet üzere olmalı, Yüce Mevlâ ile irtibatını sağlamlaştırmalı ve bu irtibatını yaşadığı müddetçe sürekli kılmaya çalışmalıdır. Ta Yüce Mevlâ o kimseyi sevsin, onu sevdiklerine sevdirsin ve hizmetlerini bereketli ve eser- lerini semereli kılsın.

* * *

İkinci husus: Yaratıklara şefkat

Arkaya iyi bir nâm bırakmanın ve dolayısıyla sürekli olarak hatırlanmayı sağlamanın ikinci yolu, bütün yaratıklara şefkatle davranmak, yani onların yardımına koşmak ve onların zarûrî olan ihtiyaçlarını bir an önce gidermeye çalışmaktır. Özellikle de insanların bir kısım maddî manevî sıkıntılarını ve dertlerini halletmek için gayret göstermek ve dünya ve âhiret mutluluğuna

[1] Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, III, 2045
[2] Tirmizî, Sünen, IV, 448-449

ermelerine vesile olacak olan hidâyet ve istikâmet yolunu bulmaları hususunda onlara yardımcı olmaktır.

İnsanlara şefkat edip onların yardımına koşmak, gerek Yüce Hak katında gerekse halk nazarında gerçekten çok büyük bir hizmet olup kişiyi dünyada olduğu gibi âhirette de çok yüksek derecelere ve mertebelere yükseltir.

Nitekim Rasûl-i Ekrem sallallâhü aleyhi ve sellem bir hadislerinde *"İnsanların en hayırlısı, insanlara en faydalı olanıdır."* Diğer bir hadislerinde de *"İnsanların efendisi, onlara hizmet edendir."* buyurmuşlardır.

İşte bu gibi hadîs-i şerifler, insanlara yapılacak her türlü hizmetin ve gösterilecek her türlü şefkatin ne derece önemli olduğunu ifade etmektedirler.

Saâdet asrında yâdını güzelleştirenlerden ve arkaya verimli hizmetler bırakmakla nâmını ebedîleştirenlerden birisi, Hz. Abdurrahman bin Avf (r.a.)'dır.

Hz. Abdurrahman (r.a.), Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem'in mal çokluğu için duâsına mazhar olmuş bir kimsedir. Nitekim Onun duâsının bereketiyle kısa bir zamanda o derece zengin olmuştu ki, Mekke'de olduğu gibi Medine'de de parmakla gösterilir bir duruma gelmişti.

Evet Hz. Abdurrahman bin Avf (r.a.), Medine'ye hicret ettikten sonra, orada da ticâretle uğraşmaya başladı ve çok geçmeden ciddî kârlar ve kazançlar elde ederek Mekke'de olduğu gibi Medîne'de de ileri gelen zenginlerden oldu.

Ancak o, zenginliğiyle, malı ve mülküyle asla şımarmıyor ve bunu başkalarına çalım satma ve tahakküm etme vasıtası olarak kullanmıyordu da, sahip olduğu o maddî imkânını İslâm Dîninin yücelmesi uğrunda kullanıyor ve geniş servetini fakirler ile yoksulların ihtiyaçlarının ve

sıkıntılarının giderilmesi yolunda harcıyordu. Öyle ki, onun evinde fakirler için devamlı bir surette sofralar kurulurdu.

Günümüzde de bir parça ekmeğe ve bir parça giysiye muhtaç olan pek çok kimse vardır. Dolayısıyla da Saâdet Devrinde Hz. Ebû Bekir'lerin, Hz. Osman'ların ve Hz. Abdurrahman'ların yaptıkları gibi, ciddî bir şekilde şefkat elini uzatacak, ciddi bir cömertlik sergileyecek ve kalbleri kırık olanların kalblerini saracak hamiyet perver insanlara şiddetle ihtiyaç vardır. Yani arkalarında güzel bir nâm ile anılmak isteyenlere şu âhir zamanda da büyük fırsatlar doğmuştur. Öyle ise, şu fâni hayata râzı olmayanlar, bu fırsatları değerlendirip arkadan gelenlerin zihinlerinde ve hayır duâlarında sürekli olarak hatırlanmayı sağlayabilirler.

Kaldı ki, bir kimse sahip olduğu servetinin bir kısmını Yüce Allah için verince, kendi hayâtının feyzi artar, malının bereketi fazlalaşır ve güzel hâtıralarla dopdolu olan bir ömür geçirmeye mazhar olur.

* * *

Üçüncü husus: Cemâat ruhuna sahip olarak İslâm dâvâsına sahip çıkmak

Şu âlemde en tatlı nağmelerden birisi de, cemâat rûhuna sahip olarak, yani vifak ve ittifak içinde, birlik ve beraberlik içinde İslâm dâvâsına sahip çıkmaktır.

Evet aklı başında olan insanlar için en mühim mesele ve kıymetli meşgale ve istikbalde güzel hâtıralarla gerek kitap sayfalarında gerekse zihinlerde yaşamayı düşünen kimseler için en geçerli bir vesîle, beşerin ebedî saâdete kavuşmasını tekeffül ve taahhüd eden ve en yüce

hakîkatlerle gelen Yüce İslam Dînine gereği gibi sahip çıkmak ve onu dünyanın dört bir tarafına yaymaya çalışmaktır.

Hem beşerin huzur dolu günlere kavuşması için en sağlam bir vesîle veya Cenâbı Hakk'ın başarı ihsânlarının kesintisiz bir şekilde devam etmesi için en mühim bir çâre, hiç şüphesiz cemâat veya cemâatler halinde İslâm'a ve İslâm için yapılan hizmetlere omuz vermek, ekip veya ekipler halinde işin altına girmek ve 'bu mukaddes iş benimdir ve benim asıl işim budur' deyip ciddî bir şekilde gayret ve faâliyet göstermektir.

Evet İslâm'ın bütün dünyaya yayılması için gayret göstermek, beşer için bir taraftan en lüzumlu ve en zorunlu bir meşgale, diğer taraftan da hayırlı bir nâm ile anılmak için ve adını târih sayfalarına altın harflerle yazdırmak için en sağlam bir vesile; hattâ hayatının biricik gayesi olmalıdır. Çünkü İslâm dâvâsı ne derece fevkalâde büyük ve ne kadar mukaddes ise, ona hizmet etmek de o derece büyük ve büyük olduğu kadar da gayet kudsîdir.

İşte bu büyük dâvânın ayakta kalması, hayatiyetini devam ettirmesi, canlılığını koruması ve yardım bekleyen insanların imdadına yetişmesi için elbetteki kuvvetli omuzlar, çaplı cemâatler ve kudsî sîmâlar gerekmektedir.

Bir zamanlar "*Allah'a giden yolda kim bana yardımcı olur*?" talebine karşılık, cevap olarak Havârî'ler, **"Biz"** demişlerdi. Daha sonraları, yani saâdet devrinde Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in "*Rabb'imin Kelâmı'nı etrafa tebliğ etmek ve insanları irşâd etmek yolunda kim bana sahip çıkar da beni korur*?" talebi karşısında, gerek o ilk Mekkeli yiğit oğlu yiğitler gerekse

Medîne'nin Evs'li ve Hazreç'li kahramanları **"Biz"** diye haykırmışlardı.

İşte bunun küçük bir örneği:

Hz. Abdurrahman bin Avf (r.a.), Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem'in duâsının bereketiyle sahip olduğu servetini Allah yolunda harcama hususunda en küçük bir tereddüt göstermezdi. Nitekim bir defasında kırk bin dinar, beş yüz at ve beş yüz yük devesini cihad için gözünü kırpmadan verivermişti.

İşte günümüzde de İslâm'ın, *"Bugün kim bana sahip çıkacak da insanlığı bunalımdan kurtarıp huzur dolu bir hayata kavuşturayım?"* şeklindeki şefkat ve himmet dolu bekleyişleri ve çırpınışları karşısında, inanan kimselere düşen en kudsî davranış, *'Biz ne pahasına olursa olsun, sana sonuna kadar sahip çıkacağız, Ey Yüce Dînimiz!'* demeleri ve bunu hayatlarında pratik olarak gösterme-leridir. Zîra kalıcı bir muvaffakiyetin gelmesinin ve bütün insanlığın kurtuluşunun buna bağlı olduğu artık gün gibi âşikârdır.

Nitekim Yüce Allah, **"Ey îman edenler, eğer siz Allah'a** (O'nun Dînine) **yardım ederseniz, O** (Allah) **da size yardım eder ve** (başta savaş olmak üzere her türlü hayırlı faâliyetlerinizde) **ayaklarınızı sâbit kılar** (ve onları kaydırmaz)."(3) va'dinde bulunmaktadır. Yüce Allah sözünden kesinlikle dönmez.

Evet insanlığın belini büken ve onu ıstıraplar ve bunalımlar içinde kıvrandıran ve perişan eden bir kısım dertler ve sıkıntılar, dün olduğu gibi bugün de vardır. Hem günümüzdeki sıkıntılar düne göre, bir yönüyle daha çok ve

(3) Muhammed Sûresi, 7. âyet

daha büyüktür. Bu itibarla onların tedâvîsi hem şart hem de çok âcildir.

İşte bu acıklı hâl ve bu korkunç durum, derdin teşhisini iyi koyacak işin erbâbı ve sahasının uzmanı olan kimseler ve aynı zamanda bu hususlarda tecrübeli ve deneyimli şahsiyetler istediği gibi, çaplı himmetlerde bulunacak ve ciddi cömertlikler sergileyecek olan civanmert insanlara da şiddetle ihtiyaç duymaktadır.

Böyle bir çalışmanın ve gayret göstermenin neticesi ve semeresi gerçekten çok tatlı ve çok bereketlidir. Tarihimiz bunun açık şâhitleriyle doludur. Çünkü İslâm'ın yücelmesi ve yayılmasıyla ilgili böyle bir hizmetin yapılmasında, şu dünya-da başta Müslümanların olmak üzere kâfirlerin bile durumla-rına göre mutluluğu olduğu gibi, âhirette de ehl-i îmânın ebedî saâdeti, ehl-i küfrün ise azaplarının hafiflemesi vardır.

Hâsılı, unutulmamanın biricik yolu, arkaya güzel bir nâm bırakmaktır. Güzel bir nâm bırakmanın yolu da, Yüce Allah'a karşı ta'zim, yaratıklara karşı şefkat ve İslâm'a karşı hizmet hisleriyle dolup taşmaktır.

Cenâbı Hak, fazl ve keremiyle kendisini bizlere hiçbir zaman unutturmasın. Rahmet ve rızâsıyla biz âciz kullarını ebedlere kadar unutmasın ve hayırlarla yâd ettirmek suretiyle bizleri sâlih kullarının makbul duâlarına mazhar kılsın. Âmin.

* * *

- 34 -

Yüce Yaratıcı'yı Ta'zîmin Başlıca İki Vesîlesi

Yüce Yaratıcı'yı ta'zîm etmek demek, kişinin gerek kanaat, gerek amel gerekse ahlâk noktasında her zaman hanîf ve sâlih bir kimse olmaya çalışması, küfrü ve şirki andıran her şeyden teberrî etmesi ve en güzel ahlâk ile ahlâklanması demektir.

Yüce Mevlâ'ya gösterilmesi gereken şuurlu ta'zîmin ve kurulması gereken sıkı irtibatın başlıca iki vesilesi veya iki belirtisi vardır:

Birinci ve en kuvvetli vesîle: Yüce Allah'ın rızâsı ile yetinmek ve bu yetinmenin ifadesi olarak O'na karşı tazim hisleriyle dopdolu olan kaliteli ve keyfiyetli bir hayat sürdürmek ve bu tazimin özeti olarak da *sabah-akşam O'nu tesbih etmek ve O'na duâ etmektir*. Bunun en çarpıcı örneği Ammâr bin Yâsir, Suheyb-i Rûmî, Bilâl-i Habeşî, Abdullah bin Mes'ûd ve Mikdâd bin Esved gibileri hakkında indirildiği nakledilen şu âyetin ve benzerlerinin ortaya koyduğu ibret verici tablodur.

"(Ey Habîb-i Zîşânım!) **O'nun rızâsını isteyerek sabah akşam Rablerine duâ edenleri kovma. Onların** (Fakir mü'minleri Senin yanında görmek

istemeyen o müşriklerin) **hesabından Sana bir şey yok. Senin hesâbından da onlara bir şey yok ki, onları** (o mü'minleri) **kovup da zâlimlerden olasın."**[1]

İkinci vesîle: Tam bir Hanif ve tam bir Müslüman olarak marifet dolu bir ruha ve hakka karşı âşinâ olan bir gönle sahip olmaktır. Bunun en çarpıcı örneği de, Necâşî ile arka- daşları hakkında nâzil olduğu rivâyet edilen şu âyetlerin ortaya koyduğu ibret verici tablodur.

"(O bir kısım âlim ve râhiplerin) **Peygambere indirileni** (Kur'ân'ı) **dinledikleri zaman,** (aslında âşinâ olup da) **tanıdıkları bu haktan dolayı gözlerinin yaşla dolup taştığını görürsün. 'Rabbimiz! Îmân ettik; artık bizi (**hakka) **şâhid olanlarla beraber yaz." derler. Hem bizler Rabbimizin bizi sâlihler zümresiyle beraber** (Cennet'e) **koymasını** (derin bir arzu ve iştiyakla) **ümit ederken, neden Allah'a ve bize gelen hakka îmân etmeyelim ki ?"**[2]

Yani onlar duydukları hakka ve hakikatlere îmân etme- yi engelleyen hiçbir sebep görmedikleri gibi, ayrıca sâlihler zümresinin güzel olan âkibet ve gamsız olan sürurlarını biliyor, onların bu yüksek hâllerine ortak olma arzu ve iştiyâ- kını duyuyor ve bunu îmân etmeyi gerektiren yüksek bir gerekçe olarak görüyorlardı.

Nitekim en muteber ve en sağlam kaynaklarda nakledildiğine göre, İlk Muhâcirler, sırf dinlerinin gereklerini özgürce yaşamak maksadıyla Habeşistan'a hicret ettikleri zaman, Mekke müşrikleri hemen harekete

---

(1) Enâm Sûresi, 52. âyet
(2) Mâide Sûresi, 82-85. âyetler

geçip onların arkalarından bir heyet göndermiş ve bununla Habeş Kralı olan Necâşî'yi etkilemek ve onu Muhâcirlerin aleyhinde tahrik etmek istemiş ve ondan Muhâcirlerin ilticâlarını kabul etmemesini ve onları ülkesinde barındırmayıp kendilerine iâde etmesini talep etmişlerdi.

Bunun üzerine Necâşî, hem ilme hem de ibâdete düşkün olan ileri derecedeki bilginlerle bir meclis tertip etmiş ve Müslümanlarla müşrikleri birlikte dinlemek üzere hepsini oraya çağırmıştı.

İşte tertiplenen bu mecliste Necâşî, Müslümanlara *'Sizin Peygamberiniz ve Kitâbınız, Hz. Meryem ve Hz. Îsâ hakkında ne diyor?'* diye sorduğunda, Müslümanlar adına Hz. Ca'fer (r.a.), Hz. Meryem nâmına Kur'ân'da bir sûrenin olduğunu söylemiş ve o tatlı nağmesiyle ve yanık sesiyle Meryem Sûresinin 16-34. âyetlerini, arkasından da Tâhâ Sûresinin ilk dokuz âyetini okumuştu.

Hz. Ca'fer (r.a.) bir taraftan bu âyetleri okurken, diğer taraftan Necâşî ve yanındaki bilginler duydukları haşyet ve marifet karşısında, derinden derine düşünmeye ve sonunda okunan âyetler karşısında kendilerini tutamayıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamışlardı.

Hem yıllar sonra bu Necâşî, Medine-i Münevvere'ye yetmiş kişilik bir heyet göndermişti. Bu heyet Medîne'ye geldiğinde Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem onlara Yâsin Sûresini okumuştu. İşte onlar da okunan âyetler karşısında etkilenmiş ve yıllar önce ağlayan kralları Necâşî ve ileri gelen bazı bilginleri gibi ağlamışlardı.

İşte Cenabı Hak, onların bu marifet dolu samimi hallerini Kur'ân'ında böyle ebedîleştiriyor ve yüce nâmlarını böyle destanlaştırıyor.

Şimdi siz, Yüce Allah'ın ezelî ve ebedî kelâmında tebrik ve tebcil ettiği ve sabah-akşam Yüce Allah'a ibâdet etme ve O'na duâda bulunma hususunda onlara benzemeye çalışalım diye bizlere örnek olarak gösterdiği o Mübârek Sahâbîler ve benzerleri gibi olmak istemez misiniz?

Hem siz, Yüce Allah'ın Kur'ân'da tebrik ve tebcil ettiği ve örnek olarak gösterdiği Necâşî ile ilim ve ibâdeti beraber götüren o bilginler gibi, hakka ve hakikatlere karşı aynı arzu ve iştiyâkı duymak, aynı saygıyı ve duyarlılığı göstermek ve bu vesile ile nâmınızı ebedîleştirmek istemez misiniz?

Hem gözleri kamaştırıp akılları hayrete düşüren ve kalbin zarlarını çatlatan kâinattaki şu eksiksiz İlâhî cemâl ve kemâl tecellîleri karşısında, yükseklerden gelip dökülen sular gibi çağlamak, susuzluktan çatlayacak hâle gelen toprağı yeniden yeşertmek ve canlandırmak ve uğradığınız her yeri zümrüt yamaçlara veya yemyeşil vâdilere dönüştürmek ve böyle şerefli bir hizmetle arkadan gelen neslin hâfızalarında bir hâtıra bırakmak istemez misiniz?

İşte bunun yolu, Yüce Mevlâ'nın rızâsıyla yetinmek, ma'rifet dolu bir rûha sâhip olmak ve keyfiyetli bir hayat sürdürmektir.

* * *

- 35 -

Namaz, Mü'min'in Mi'râcıdır.

Namaz, mü'minin mîrâcı olup başlı başına bir saâdet tâcıdır.

Namaz Yüce Allah'a gösterilmesi gereken tazimin ve sağlanması gereken irtibatın en önemli vesilesidir.

Namaz, hem bir intizam, hem bir inşirah, hem de bir şükran vesilesi ve gayesidir.

Namaz, mü'minlerin korkulu hâllerinde ümitlerini, güvenli hallerinde de şevklerini artıran ve onları sürekli olarak zinde ve ayakta tutan bir ibâdettir.

İşte namazın bu gibi özelliklerinden ötürüdür ki, bir kimsenin namazı ne kadar sağlam ve mükemmel olursa, diğer ibâdet ve davranışları da o nispette muntazam ve mükemmel olur.

O halde Yüce Allah'a ve âhiret gününe inanan bir kimse, zamanını ve işlerini ayarlamalı ve namazlarını hem vaktinde ve cemâatle kılmalı hem de acele etmeden ve huşu' dolu saygılı bir kalb ile kılmalı veya en azından böyle kılmaya özen göstermelidir. Çünkü Yüce Allah katında en sevimli ve en yüce değere sâhip olan amel, vaktinde,

cemâatle, huzur, huşû ve saygı dolu bir kalb ile kılınan namazdır.

Huşû, kalbin haşyet, bedenin de sükûnet içerisinde bulunması ve kişinin haddini bilmesi ve gerek kalbiyle gerekse uzuvlarıyla son derece mütevâzî, saygılı ve edepli olması demektir.

Namazda huşu' demek, kalbin Allah'ın sonsuz olan azameti ve rahmeti karşısında, O'ndan başka her şeyi unutturacak şekilde haşyet ve rağbet içinde olması ve Allah'a karşı tazim ve saygı hissiyle dolup taşması, bedenin de sükûn ve sükûnet içerisinde bulunması, gözleriyle secde yerine bakıp sağa sola iltifat etmemesi ve göz hırsızlığında bulunmaması demektir.

Öyle ise insan, bütün ibâdetlerin özeti olan namazı huşû içerisinde, yani gücü yettiğince son derece hazırlıklı ve ne yaptığını bilerek, vaktinde ve cemâatle, ta'dîl-i erkâna riâyet ederek ve o anda kıldığı namazın, son namaz olabileceğini düşünerek kılmalı. Aksi takdirde gaflet içerisinde kıldığı namaz, kendisine *"Sen bana değer vermeyip beni zâyi ettiğin gibi, Allah da sana değer vermesin ve seni zayi etsin."* diyebilir. Allah korusun.

Evet namazda Yüce Allah'a karşı çok saygılı olmak lazım. Çünkü bedenle O'nun huzurunda duruyor gibi olup da ruhundaki gaflet ve cehâlet ve kalbindeki saygısızlık ve duyarsızlık yüzünden O'ndan uzak durmak, gerçekten çok büyük bir nasipsizlik ve çok ciddî bir mahrûmiyettir. Hafizanallah...

Namazı, Yüce Allah katında en güzel bir kabul ile kabul olacak şekilde güzel kılmayı sağlayan etkenlerin başında, abdestle ilgili olan hazırlığı eksiksiz bir şekilde yaptıktan

sonra, huşu' ve saygı dolu bir kalb ile iki rek'at namaz kılan kimseye söz verilen mükâfâtın büyüklüğünü düşünmek ve öyle namaz kılmak vardır.

Nitekim Müslim'de rivâyet edilen bir hadiste, Hz. Osman (r.a.) bir defasında Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'den gördüğü gibi, bir tas su isteyip abdestini tastamam olarak aldıktan sonra Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu nakletmişti:

"Kim benim bu abdestim gibi abdest alır, sonra da nefsiyle bir şey konuşmadan (gaflete dalıp da ne yaptığını ve ne okuduğunu unutmadan, huzur dolu bir kalb ile huşulu ve saygılı bir şekilde) *iki rek'at namaz kılarsa, onun geçmiş günahları bağışlanır."*[1]

* * *

Şüphesiz ki, Sahâbe-i Kirâm Efendilerimizi bu derece yükselten hususların başında, onların bütün itâat ve ibâdet hususlarına, özellikle de namaza karşı çok önem vermeleri ve son derece titizlik göstermeleri vardır.

İşte bunun çarpıcı ve o kadar da düşündürücü bir örneği:

Sahâbîlerden bazıları vardı ki, bunlar savaş esnâsında Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in yanı başında nöbet tutar ve böylece ansızın gelebilecek tehlikelere karşı onu kollamaya ve korumaya çalışırlardı. Bunların önde gelenlerinden birisi, Ensârın ileri gelenlerinden olan Abbâd bin Bişr (r.a.)'dir.

Hz. Abbâd (r.a.), gözü kara ve son derece cesûr olan; ama aynı zamanda ibâdete de çok düşkün olan bir

---

[1] Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, I, 205

sahâbiydi. O derece ki, bazı geceler sabahlara kadar ibâdet ettiği olurdu.

Zâtü'r-Rika' Seferi dönüşünde, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, istirâhat için mola verilmesini, ancak düşmanın uyumadığını, saldırmak için fırsat kolladığını, her an bir saldırıda bulunabileceğini ve işte böyle muhtemel bir saldırıya karşı gönüllü olarak iki kişinin nöbet tutmasını istemişlerdi. Onun bu isteğini anlayan Muhâcirlerden Ammâr bin Yâsir ile Ensârdan Abbâd bin Bişr, herkesten önce davranarak ve ikisi birden aynı anda ayağa kalkarak, *"Biz bekleriz, Ey Allah'ın Rasûlü!"* diyerek öne atıldılar.

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, onların bu samimi civanmertliklerini kabul etti ve *"O hâlde şu vâdînin ağzında bekleyiniz ve etrafa göz kulak olunuz."* dedi.

Bu iki kahraman vadiye doğru ilerlediler ve aralarında vakit taksimi yaparak nöbet tutmaya başladılar. Görünürde düşmana âit bir belirti olmadığı ve aynı zamanda da kendisi yorgun olduğu için Hz. Ammâr, "Ben biraz yatayım." dedi. Hz. Abbâd ise, "Ben de biraz namaz kılayım." dedi ve huşû' içerisinde namaza durdu.

Karşılarında onları gözetleyen ve saldırmak için fırsat kollayan düşman, birisinin ayakta namaz kıldığını görür görmez bu fırsatı değerlendirdi; yayına yerleştirdiği okunu attı ve Hz. Abbâd'ı yaraladı. Bu hal üç defa tekerrür etti. Fakat Hz. Abbâd, Yüce Allah'ın huzurunda olma şuuruyla ve ciddî bir huşu' içerisinde namaza öyle konsantre olmuştu ki, vücuduna saplanan üç tane okun acısını nerede ise hiç hissetmiyordu. Bu yüzden de tavrını bozmuyor ve namazını kesmiyordu. Sadece vücuduna

saplanan okları eliyle çıkarıp yere bırakıyor ve yine namazına devam ediyordu. Vücuduna isâbet eden üçüncü oku da çıkarmıştı. Ancak hayli halsiz kalmış olduğundan dolayı hemen rukû'a vardı, secdelerini yaptı, selâmını verip namazını bitirdi, sonra da yanında istirâhat eden Hz. Ammâr'ı uyandırdı ve ona "Ben dura- mayacak ve dayanamayacak şekilde yaralandım. Kalk da bundan sonra nöbeti sen tut." dedi.

Gözlerini açan Hz. Ammâr, Hz. Abbâd'ı kanlar içinde görünce hayretler içerisinde kaldı ve ona hâdisenin nasıl cereyan ettiğini sordu. Hz Abbâd da başından geçenleri, olduğu gibi ona anlattı.

Duydukları ve gördükleri karşısında hayretler içerisinde kalan Hz. Ammâr ona, *"Sübhânallah!* Sana ilk ok isâbet ettiği zaman, beni niçin uyandırmadın?" deyince, Hz. Abbâd son derece ibretli olan, akıllara durgunluk veren ve kalbleri hoplatan şu cevabı verdi:

"Ben namazda uzun bir sûre'yi okumaya başlamıştım. Kendimi öyle namaza vermiş ve öyle konsantre olmuştum ki, sûreyi bitirmedikçe kesmek istemedim. Ancak oklar üzerime ard arda gelmeye başlayınca, sana haber vermek için okumayı kestim ve rukû'a varıp selâm verdim. Vallahi, Rasû-lüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in korunmasını emrettiği vâdîyi gereği gibi koruyamayıp da kaybetmiş olmaktan kork-masaydım, namazda iken ölürdüm, ama sûreyi bitirmeden bırakmazdım."[2]

Evet Hz. Abbâd (r.a.), namazda Yüce Allah'ın huzurunda iken okuduğu sûre karşısında o derece etkilenmiş ve namaza öyle konsantre olmuştu ki, bir

---

[2] İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, III, 218-219

düşman karşısında bulunduğunu unutuyor ve vücûduna isâbet eden okların acısını bile hissetmiyordu.

Siz şimdi bu samimi hâlin ve namazdaki huşû'nun şu aydınlık dolu feyzine bakın.

Bir gece Hz. Abbâd, Hz. Üseyd bin Hudayr ile birlikte Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'i ziyârete gitmişlerdi. Feyizli sohbetten sonra evlerine dönerlerken ortalık iyice kararmıştı. Öyle ki önlerini bile göremiyorlardı. İşte tam o esnâda ikrâm ve ihsan dolu şöyle bir hâdise cereyan etti:

Gerek namazdaki huşû'nun gerekse o geceki sohbetin bir feyzi olarak her ikisinin ellerinde bulunan baston birden ışık vermeye ve yollarını aydınlatmaya başladı. Birbirlerinden ayrılınca da ışık ikiye bölündü ve her biri kendi bastonunun ışığında yürüyerek selâmetle evlerine gittiler.(3)

Hâsılı, büyüklerimiz ne güzel söylemişler:

Âkıl isen kıl namazın; çün saâdet tâcıdır.

Sen namazı şöyle bil kim, mü'minin mi'râcıdır.

* * *

(3) İbn Sa'd, Tabakât, III, 606

- 36 -

Şefkat ve Hayâ Âbidesi Kâmil Bir İnsan

Daha hayatta iken Cennet'le müjdelenen şerefli on kişiden biri olan, **"iki nûr"** sâhibi unvânıyla taltif edilen ve Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in, *"Cennet'te her Peygamberin bir dostu vardır. Benim de dostum Osman'dır."* iltifâtına mazhar olan Hz. Osman (r.a.)...

Hz. Osman'a verilen bunca yüksek değerin ve bu kadar yüce payelerin elbette ki bir kısım nedenleri vardı. Hz. Osman'ın en güzel hasletlerle bezenmiş ve güzel ahlakın her türlüsünü şahsında toplamış olmasının, onun çok yüce şereflere ve iltifatlara mazhar olmasında çok büyük payı vardır. İşte o nedenlerden bazılar şunlardır:

1. Çok civanmert bir kimse idi. Şöyle ki:

Hz. Osman, İslâmiyet gelmeden önce Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in kızı Hz. Rukıyye, Ebû Leheb'in oğlu Utbe ile evliydi. Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem insanları İslâm Dînine çağırmaya başlayınca, îmandan ve salahtan nasipsiz olan Utbe, küfründeki inadının ve kalbindeki kininin kurbanı olarak Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem'e gelerek, kin ve öfke dolu bir edâ ile "Senin kızını da, tebliğ

edip insanları çağırdığın dînini de istemiyorum." demiş, Hz. Rûkıyye'yi boşamış ve ne kadar nasipsiz ve sefil bir ruha sahip olduğunu göstermişti.

İşte îmân ve vefâ kahramanı olan Hz. Osman, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in mahzûn olan gönlünü almak için yüce bir civanmertlik sergileyerek Hz. Rûkıyye'ye tâlip olmuş ve onunla evlenmişti.

Hz. Osman o kadar istemesine rağmen, hanımı Hz. Rûkıyye çok ağır hasta olduğundan ötürü Peygamber Efendimiz'in izniyle Bedir Savaşı'na katılamamıştı. Ancak bunun sıkıntısını ruhunda çok ciddî bir şekilde çekmişti.

Bedir Savaşı esnasında Hz. Rûkıyye iyileşemedi ve vefat etti. Onun vefatı, hâliyle Hz. Osman'ı çok sarsmıştı. Ancak İslâm Ordusu'nun gâlip geldiği haberi Medîne'ye ulaşınca, Hz. Osman (r.a.)'ın hüznü neşeye, üzüntüsü sevince ve gamı sürûra dönüştü. Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, Bedir'den sonra Hz. Osman'a şu müjdeyi verdi: *"Ey Osman! Sen Bedir'e katılmadığın hâlde bir şehid ecri aldın."*

Daha sonra Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, diğer kızı Ümmü Gülsüm'ü de Hz. Osman'a nikâhladı. Ve bundan sonra artık Hz. Osman *"Zinnûreyn= İki nûr sahibi"* lâkabıyla anılmaya başlandı.

Daha sonraları Ümmü Gülsüm vâlidemiz de vefât edince, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem Hz. Osman'dan memnûniyetini bildirme ve faziletini gösterme noktasında şöyle buyurdular: *"Eğer benim kırk tane kızım olsaydı, onları da birer birer Osman'la evlendirirdim."*[1] Hz. Osman'ın civanmertliği sadece Efendimiz sallallahü

(1) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, III, 376-377

aleyhi ve sellem'e karşı değildi. O herkese karşı civanmert davranıyordu.

Nitekim Hz. Ali Efendimiz evleneceği zaman, düğün masraflarını karşılayacak parası yoktu. Bu yüzden düğün harcamalarını yapmak üzere çok sevdiği zırhını satılığa çıkarmıştı. Pazarda Hz. Osman'la karşılaştı. Ona bir taraftan düğün müjdesini verdi, diğer taraftan da mehir parası için zırhını satmak zorunda kaldığını ve bundan ötürü de çok üzgün olduğunu söyledi. Hz. Osman tereddüt etmeden çok pahalı olan o zırhı satın aldı, onun parasını ödedi ve sonra da Hz. Ali'ye dönerek şöyle dedi:

"Yâ Ali! Allah yolunda hizmet etmen için bu zırhı sana düğün hediyesi olarak veriyorum. Çünkü bu zırh ancak senin gibi bir İslâm Kahramanı'na lâyıktır."

* * *

2. İslâm'da ilk muhâcirdi. Şöyle ki:

Mekke'de inandıkları gibi yaşamalarına izin verilmeyen ve sürekli olarak değişik baskılar altında tutulan Müslümanlar, İslâm'ın emrettiği bir tarzda yaşamak için inanç özgürlüğüne ve temel insan haklarına saygılı bir ülke olan Habeşistan'a hicret ettiler. Müşriklerin zulmünden dolayı Mekke'den Habeşistan'a hicret eden on beş kişilik kâfilenin içinde Hz. Osman Efendimiz ile Hz. Rûkıyye vâlidemiz de vardı.

Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Hz. Osman'ın âilesiyle birlikte herkesten önce yola çıktığını görünce, tarihin şerefli sinesine şöyle bir not düştü:

"Onların dostu ve hâkimi Allah'tır. Osman, Lût (a.s.)-dan sonra âilesiyle birlikte ilk hicret eden kimsedir."

Hz. Osman âilesiyle birlikte bir müddet Habeşistan'da kaldıktan sonra tekrar Mekke'ye döndü, daha sonra da Mekke'den Medîne'ye hicret etti.

* * *

3. Vefâ ve sadâkat kahramanı bir insandı.

Nitekim Hudeybiye Sulhu esnâsında Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Hz. Osman'ı Kureyş'e elçi olarak göndermişti. Hz. Osman, Mekke'ye vardığında müşriklere geliş maksatlarının sadece umre yapmak olduğunu anlattı ise de, onlar bunu kabul etmeye yanaşmadılar, Müslümanları Mekke'ye sokmama hususunda sonuna kadar direnmeye devam edeceklerini söylediler ve Hz. Osman'a şöyle dediler:

"Sen git, seni gönderene söyle. O hiçbir zaman Mekke' ye girip de Ka'be'yi tavaf edemeyecek. Ama sen istersen Ka'be'yi tavaf edebilirsin."

Bu teklife karşı, Hz. Osman kalbindeki şehâmet ve sadâkat dolu îmânın gereği olarak onlara şöyle dedi ve Efendimize olan bağlılığını şöyle dile getirdi: *"Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem olmadan ve önce O Ka'be'yi tavaf etmeden, ben kesinlikle Ka'be'yi tavaf etmem."*

Kureyşliler onun bu sözünden çok rahatsız oldular ve bu yüzden de kendisini bir müddet göz hapsinde tuttular. Hz. Osman'ın Mekke'de göz hapsinde tutuluşu, Hudeybiye'de bulunan Müslümanlara şehid edildiği şeklinde ulaşınca, Müslümanlar savaştan başka çârenin kalmadığını düşünerek, savaşmak ve bu uğurda gerekirse ölmek ama asla geriye dönmemek üzere Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'e bîat edip kesin söz verdiler. İslâm Tarihi'nde buna **"Rıdvân Biatı"** denilir. Müşrikler

bunu duyunca telaşlandılar ve derhal Hz. Osman'ı serbest bıraktılar.[2]

Hz. Osman Ashâb Efendilerimizin yanına gelince, onlar Ka'be'ye karşı çektikleri hasretleri yüzünden Mekke'den dönen Hz. Osman'a imrenerek, *"Her hâlde Ka'be'yi tavaf etmiş ve onunla hasret gidermişsindir."* dediler.

Bunun üzerine Hz. Osman (r.a.) onlara şu cevabı verdi:

"Allah'a yemin ederim ki, Mekke'de bir yıl kalsaydım ve bu müddet zarfında Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem de Hudeybiye'de bulunsaydı; O, Ka'be'yi tavaf etmedikçe, ben gidip de Ka'be'yi tavaf etmezdim."[3]

* * *

4. Hayâ ve edep timsâli bir şahsiyet idi. Şöyle ki:

Hz. Osman'ın en belirgin özelliklerinden birisi, hiç şüphesiz onun hayâsı ve edebi idi. Onun bu özelliğini anlatırken Hz. Âişe vâlidemiz (meâlen) şu ibretli hâdiseyi naklediyor:

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem bir gün benim evimde üzerine bir örtü çekmiş olduğu hâlde, ancak iki oyluğu veya iki bacağı açık olarak istirâhat ediyordu. O sırada Hz. Ebû Bekir geldi ve içeriye girmek için izin istedi. Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem tavrında hiçbir değişiklik yapmadan ona içeri girmesi için izin verdi. O halde sohbet ettiler. Daha sonra Hz. Ömer geldi. Ona da aynı şekilde hâlini değiştirmeksizin izin verdi. Onunla da aynı hâl üzere sohbet ettiler. Ondan sonra da Hz. Osman geldi ve içeri girmek için izin istedi. Bu defa Rasûlüllah

---

[2] İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, III, 330
[3] İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, III, 329-330

sallallahü aleyhi ve sellem hemen doğruldu ve toparlandı. Ben bunun hikmetini öğrenmek için dedim ki:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Ebû Bekir ve Ömer için toparlanmadığınız hâlde, Osman'a toparlandınız, hâlinizi değiştirdiniz ve elbisenizi düzelttiniz. Acaba bunun hikmeti nedir?" Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

"Osman gerçekten çok hayâlı bir kimsedir. Kendisinden meleklerin bile hayâ ettiği bir kimseden, ben hayâ etmeyeyim mi?"[4]

* * *

5. Şefkat ve sahâvet âbidesi bir yüce ruh idi.

Hz. Osman, çok zengin olmasına rağmen, kendisi gayet mütevâzı bir hayat yaşar ve asla lükse, israf ve şımarıklığa meyletmezdi. Sahip olduğu nimetlerin şükrünü eda etmek için sürekli olarak infakta bulunur, infakta bulunurken de inceden inceye hesap yapmazdı. Nitekim Hz. Osman (r.a.), Tebük Gazvesi için hazırlık yapılırken Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in teşvikiyle, bin dinâr para, elli at ve üç yüz adet deve yardımında bulunmuştu. Peygamber Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, onun bu cömertliği karşısında duygulanmış ve minberden inerken, iki defa tekrar etmek suretiyle ona şu müjdeyi vermişti:

"Bundan sonra Osman'ın yapacağı hatâların hiçbirisi ona zarar vermez. Bundan sonra Osman'ın yapacağı hatâların hiçbirisi ona zarar vermez."[5]

Hem Medine'de kıtlığın olduğu yıllarda Hz. Osman (r.a.), şamdan yüz deve yükü buğday getirmişti. İleri gelen

---

(4) Müslim, el-Câmi'us-Sahîh, II, 1866-1867
(5) Tirmizî, Sünen, V, 625-626

tüccârlardan bazıları, onun kapısına gelerek başkalarına satmak üzere ondan mal satın almak istediler ve bunun için de yüksek fiyat verdiler. Ama onların her pazarlıkta fiyatı biraz daha artırmalarına rağmen; Hz. Osman, *"Sizden daha iyi alıcım var. Sizden daha fazla kâr veren var."* demek suretiyle o kıymetli mallarını tüccarlara değil; bire en az on veren, hattâ bazan bire yedi yüz ve daha fazla veren Cenâbı Hakk'a sattı. Yani sevâbını âhirette almak üzere o malın tümünü Allah için fakirlere sadaka olarak dağıttı.

Hem Hz. Osman bir defasında Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in evinde günlerce yiyecek kalmadığı ve *Ezvâc-ı Tâhirât*'ın günlerce ateşte pişen bir yiyecek tadama- dıkları haberini almıştı. Hemen gitti bir semiz koyun alıp kesti. Beraberinde bir miktar un ile yağ hazırladı. Sonra da onları Hz. Âişe vâlidemizin kaldığı eve götürdü ve ona şöyle dedi:

"Ey Mü'minlerin Annesi! Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in bundan diğer hanımlara da ayıracağını sanıyo-rum. Bunu asla yapmasın. Çünkü ben onlara da bunların aynısını göndereceğim."

Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, eve gelip de olup bitenlerden haberdâr olunca, şöyle duâ etti: *"Yâ Rabbi! Osman'ın geçmiş-gelecek, açık-gizli bütün günahlarını bağışla."*

Hem bir zamanlar Medîne'de Müslümanlar, içecek temiz su bulmakta hayli sıkıntı çekiyordu. Medîne'de Rûme Kuyusundan başka da tatlı su bulunmuyordu. Bu kuyu ise bir Yahudi'ye aitti ve o Yahudi suyu Müslümanlara çok paha- lıya satıyordu. Bu su sıkıntısı, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'i bir hayli üzmüştü.

Nitekim bir gün Ashâbıyla birlikte otururken konu ile ilgili olarak şöyle buyurmuşlardı:

"Rûme Kuyusunu (kim satın alır, onu) *Müslümanların istifadesine hazırlarsa, ona cennet vardır. (cennette onun benzeri bir kuyusu olacaktır.)"*[6]

Hz. Osman (r.a.), o mecliste vardı ve bu müjdeyi duyanlar arasında idi. Bu müjdeyi duyar duymaz hemen kalkıp gitti. Yahudi'yi buldu ve ona kuyuyu satın almak istediğini söyledi. Ancak Yahudi, kuyunun tamamını satmaya bir türlü yanaşmıyor ve yarısını satabileceğini söylüyordu. yarısına da çok yüksek fiyat istiyordu.

Hz. Osman(r.a.), her şeye rağmen istenilen fiyatı verdi ve o kuyunun yarısını satın aldı. Sonra da bu müjde ile Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in huzuruna çıktı ve kuyunun yarısını satın aldığını ve Müslümanlara vakfettiğini söyledi.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem memnûniyetini şöyle ifâde etti: *"Osman'ın yaptığı bu hayır, ne güzeldir."*

Bu yüce taltife mazhar olan Hz. Osman, daha sonra bu kuyunun tamamını satın aldı ve tamamını Müslümanların istifadesine bağışladı. Hz. Osman (r.a.)'ın Allah katındaki değerini öğrenmek isteyen kimse, şu ibret verici hâdiseyi dikkatle okusun ve onu yeterince anlamaya çalışsın.

Bir gün, birisi vefat etmiş ve cenâze namazını kılması için Allah Rasûlü sallallahü aleyhi ve sellem'e getirilmişti. Ama gel gör ki, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, onun cenâze namazını kılmadı. Kendisine Ey Allah'ın Rasûlü! Bundan önce birisinin cenâze namazını kılmadığınızı hiç görmedik. (Bu adamın cenâze namazını niçin kılmadınız?) diye sorulunca, şöyle cevap verdi:

---

[6] Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, IV, 202

"Çünkü bu kimse Osman'a kızardı. Bu sebeple de Allah ona gazap etti. (İşte bu yüzden ben onun cenâze namazını kılmadım.)"(7)

* * *

Peki, bütün bu iyiliklerin ve bunca fazîletlerin sonu ne mi oldu diyeceksiniz? Keşke böyle bir soru sorulmasa ve böyle bir soruya cevap verme zorunluluğu ve sorumluluğu bulunmasa. Çünkü her şeyde olduğu gibi, bu meselede de kaderin hâkim bir hükmü var. Bizler haddimizi bilmeli ve kaderi tenkid edecek en küçük bir yoruma kalkışmamalıyız. Çünkü Hz. Osman'ın başına bir kısım belâ ve musîbetlerin geleceğini, şehid olacağını ve mazlûm olarak vefat edeceğini, bütün bunlara karşı hazırlıklı olmasını ve sabretmesini, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem hayatta iken açık bir şekilde bildirmişti. Ancak "Kader'in Hâkim hükmü"nün bulunmasıyla birlikte, hikmet olarak karşımıza çıkan bir kısım hususlar vardır.

Evet bazı hâdiseler vardır ki, onların yüzlerinde dünyanın dünya olarak iç yüzü, gözü dönmüşlüğün ve nankörlüğün çirkin suratı, dünyaya dünya olarak gerçekten metelik bile verilmemesi gerektiği, yapılan iyiliklerin karşılığını insanlardan değil; şefkati ve merhameti sonsuz olan Yüce Allah'tan beklenmesi gerektiği gibi, son derece düşündürücü ve ibret verici hususlar okunmaktadır.

İşte bunun en çarpıcı örneği, Hz. Osman (r.a.)'ın bunca iyiliklerine karşılık olarak maruz kaldığı korkunç nankörlüktür.

Evet bunca güzel hasletlerin ve iyiliklerin sahibi olan ve daha hayatta iken Cennet ile müjdelenen Hz. Osman

(7) Tirmizî, Sünen, V, 630

(r.a.), yaşadığı sürece şerefli başlar üzerinde gezeceği ve temiz eller üzerinde tutulacağı yerde; maalesef daha çok Mısır, Basra ve Kûfe halkından oluşan bazı kimseler tarafından onca güzel hasletleri ve kalıcı hizmetleri hiçe sayılmış ve hayâsızca ve hunharca şehid edilmiştir. Şöyle ki:

Hz. Osman, halîfelik döneminin son günlerinde ve şehid olarak âhirete irtihâlinden az önce, evi isyancılar ve bozguncular tarafından muhâsara altına alındığında ne derece yumuşak dolu bir kalbe ve şefkat dolu bir ruha sahip olduğunu göstermiş ve bu yüzden de Müslüman kanı akmasına asla müsâade etmemiştir. Hattâ kendisini savunmak ve korumak isteyen Ashâb-ı Kirâm'dan bazılarının bu samimi isteklerini geri çevirmiş ve bunun sebebini şöyle açıklamıştır:

"Ben hiçbir zaman Müslüman kanı döken bir insan olarak Allah'ın huzuruna çıkmak istemediğim gibi, Müslüman kanı döken bir halife olarak anılmak ve benden sonra gelenlere kötü örnek olmak da istemem. Tek bir kişinin kanının dökülmesinden bile Allah'a sığınırım. Ben savaşsam onlara galip geleceğimi çok iyi biliyorum. Fakat ben hem onları, hem de onları aleyhimde kışkırtanları Yüce Allah'a havâle ediyorum."

Hz. Osman (r.a.), şehâdetinden bir gün önce rüyasında Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'i Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer ile birlikte otururken gördüğünü sölüyor ve bana dediler ki diyor: *"Sabret. Gelecek akşam sen de bizimle birlikte iftâr edeceksin."*(8)

---

(8) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, III, 382

Bunun üzerine sevinçle uyanan Hz. Osman, o gece hemen oruca niyetlendi. Çünkü gördüğü rüya, Allah Rasülü sallallahü aleyhi ve sellem'e ve Şerefli Ashâbı'na (r. anhüm) kavuşacağı günün artık geldiğini açıkça gösteriyordu.

Artık Hz. Osman (r.a.) için son gündü ve o gün, Cuma idi. Hz. Osman evinde Kur'ân okumaya başladı. Kendini tamâmen Kur'ân'a verdiği ve kendisini yüce Allah'ın ezelî ve ebedî kelâmına muhatap yaptığı bir anda, bozgunculardan bir kaçı fırsat bulup bacadan içeriye daldılar ve onu Kur'ân okurken şehîd ettiler. Öyle ki, Hz. Osman (r.a.)'dan akan kanların bir kısmı, okuduğu Kur'ân sayfaları üzerine damladı.

...Ve artık Hz. Osman (r.a.), hayâtı boyunca sâhip olduğu güzel meziyetlerin karşılığını şu dünya hayatından çok daha bereketli ve verimli bir şekilde görmek üzere âhiret âlemine irtihâl etmiş ve başta Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem olmak üzere sâdık ve sâlih dostlarının yanına gitmişti.

Yüce Allah'ın rahmet ve rızâsı, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in şefâati ve Kur'ân-ı Kerîm'in dostluğu önce onun üzerine olsun, sonra da onun şefâati de eklenmek üzere bizler üzerine olsun. Âmîn.

* * *

- 37 -

İslâm'ın Öngördüğü Adâlet

İslâm Dîni, adâletin mutlaka yerini bulmasını, dolayısıyla hiç kimsenin zulme uğramamasını ve haksızlığa maruz kalmamasını emreder.

İslâm Dîni, insanların makam ve mevkileri ne olursa olsun, hak ve hukukun karşısında eşit olduklarını ve bunun böyle bilinip böyle tatbik edilmesi gerektiğini ısrarla vurgulamakta ve bunun tatbikini müntesiplerinden talep etmektedir.

Nitekim başta saâdet asrı olmak üzere İslâm'ın her yönüyle yaşandığı bütün devirlerde İlâhî adâlet, gereği gibi tatbik edilmiş ve makam ve rütbe göz önünde bulundurularak, rüşvet alarak veya korkarak insanlar arasında haksızlık yapılmamış olduğundandır ki, gerek fert gerekse toplum plânında herkes halinden memnun bir hayat yaşamıştı. Çünkü insanlar ya Allah'tan korktuklarından ötürü başkalarına bir haksızlık yapamıyorlardı veya hâkimlerin adâletle verecekleri hükümlerinden korkuyor ve bu yüzden başkalarına zarar veremiyorlardı.

Adâletin her hangi bir ayrım yapmaksızın herkese tatbik edilmesiyle ilgili olarak Târihü'l-Hulefâ'da şöyle bir hâdise nakledilmektedir:

Hz. Ali Efendimiz, Sıffîn savaşına giderken yolda zırhını kaybetmişti. Savaştan sonra bir gün Kûfe'de dolaşırken, zırhını bir Yahudi'nin elinde gördü. Yahudi'nin yanına sokulup dedi ki:

"Bu zırh benimdir. Onu birine satmadığım gibi, birine hediye etmiş de değilim."

Yahudî buna itiraz etti ve "Bu zırh benimdir ve benim elimdedir." dedi.

Zırh aslında Hz. Ali Efendimizin olduğu için Hz. Ali isteseydi o zırha oracıkta el koyar ve onu alabilirdi. Fakat böyle bir davranış insanlar arasında bir kısım kargaşalara ve yanlış anlamalara neden olabilirdi.

Bunun için Hz. Ali Efendimiz bu meselenin hâkim önünde halledilmesini ve haklılığının resmen tescil edilmesini istedi. Bunun için de Yahudi'ye, "O halde haydi hâkime gidelim." dedi. Yahudi Hz. Ali'nin bu teklifini kabul etti ve kalkıp birlikte adâletiyle ün salmış olan Kâdî Şüreyh'e gittiler.

İkisi birlikte hâkimin huzuruna çıktıklarında Hz. Ali Efendimiz, hasmı Yahudi olduğu için onunla yan yana oturmadı da hâkimin yanı başına geçip oturdu ve bunun sebebini şöyle açıkladı:

"Şayet hasmım Yahudî olmasaydı, elbette onunla aynı yerde otururdum. Fakat ben Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'den *'Allah'ın onları küçülttüğü yerde, siz de onları küçültün.'* emrini işittim. İşte bundan dolayı böyle yaptım."

Kâdî Şüreyh, Hz. Ali Efendimize,

"Ey Mü'minlerin Emiri! Aranızdaki mesele nedir?" diye sorunca, Hz. Ali Efendimiz şöyle dedi:

"Şu Yahudi'nin elindeki zırh, benim zırhımdır. Ben onu birine satmadığım gibi, kimseye hediye de etmedim." dedi.

Kâdî Şüreyh, Hz. Ali Efendimize, Senin elinde bu iddianı ispat edecek bir delilin var mı?' diye sordu.

Hz. Ali Efendimiz de, evet var dedi ve "Hizmetçim Kamber ile oğlum Hasan bu zırhın benim olduğuna dair iki şâhidimdir." dedi.

Bunun üzerine Kâdî Şüreyh dedi ki:

"Bir oğlun babası için yaptığı şehâdet geçerli değildir."

Hz. Ali de buna cevap olarak,

"Cennet Ehlinin şehâdeti nasıl geçerli olmaz ki? Ben Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'den, *'Hasan ile Hüseyin Cennet gençlerinin iki efendisidirler.'* buyurduğunu duy-dum." dedi.

Fakat Kâdî Şüreyh, doğru bildiğinden vazgeçmedi ve mahkemeyi delil yetersizliğinden dolayı Yahudi'nin lehine sonuçlandırdı.

Hz. Ali Efendimiz hâliyle bu işe çok şaşırdı. Boynu bükük bir vaziyette oradan ayrılırken kendi kendine adeta şöyle sesleniyordu:

Allah! Allah! Zırh aslında benim olduğu halde, şu andan itibaren resmen Yahudi'nin elinde kalıyor. Bu ne kadar hazin bir manzara. Ama işin bir de diğer yüzü var. Bu hâkimi ben tayin ettiğim halde, hâkim benden korkup da taraf tutmuyor, benden yana tavır sergilemiyor ve benim gösterdiğim delilleri ve şâhitleri kabul etmiyor. Bu ise ne kadar yerinde bir davranış ve ne kadar ince bir adâlet anlayışıdır.

Diğer tarafta İslâm'ın getirdiği bu ince adâlet anlayışı karşısında etkilenip şaşıran Yahudi, gördükleri karşısında eridi, dize geldi ve daha fazla dayanamayarak önce, İslâm'a girdiğini şu cümlelerle i'lân etti:

"Mü'minlerin Emiri, beni Kâdî'ya götürdü. Kâdî da, çekinmeden kendisini tayin eden Emîr'in aleyhinde hüküm verdi. Ben gördüğüm bu manzara karşısında şehâdet ederim ki, bu din hak bir dindir. Ve yine şehâdet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur ve Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem O'nun elçisidir."

Sonra da, Hz. Ali Efendimize dönerek suçunu itiraf etti ve ona şöyle dedi: "Bu zırh senindir. Devenden düşmüştü, ben de almıştım."

Şimdi ise şu göz kamaştırıcı manzarayı seyredin.

Kendi zırhını almak için mahkemeye başvuran ve Kâdî'nın aleyhinde verdiği karara karşı sesini çıkarmayan Hz. Ali Efendimiz, Yahudi'nin Müslüman olması karşısında zırhından fedâkârlık yaptı ve ona şöyle dedi:

"Madem ki, Müslüman oldun; ben de bu zırhı sana hediye ediyorum."

İşte İslâmiyet, işte adâlet ve işte insanlık...

* * *

- 38 -

Şifâlı Elin Koyduğu Mübârek Göz

Sahâbe-i Kirâm'ın ileri gelenlerinden, Birinci Akabe biatlarında bulunanlardan, hidâyet ve istikâmet ülkesinin en güvenilir rehberlerinden, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'i her şeyden daha fazla sevenlerden, Ona bir şey olmaması ve herhangi bir zarar gelmemesi için en tehlikeli anlarda bile, hem de canı pahasına da olsa göğsünü siper edenlerden ve İslâm'ın her tarafa yayılması uğrunda her türlü fedâkârlığı göğüsleyen fedâkârlardan ve yiğitlerden birisi de Hz. Katâde (r.a.) dir.

Uhud'da müşrikler, bir ara Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e çok yaklaşmışlardı. Kendilerini Yüce Allah'a îmân etmeye ve böylece dünyalarını mamûr ve ukbâlarını mesûd etmeye çağıran şânı yüce Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in mübarek vücudunu ortadan kaldırmak için şiddetli bir saldırı başlatmış ve Onun bulunduğu tarafı âdetâ ok yağmuruna tutmuşlardı.

İşte Hz. Katâde (r.a.), Uhud savaşında o çok kritik anlarda Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'i düşman saldırısından ve oklarından korumak için, Onu adım adım takip ediyor ve vücudunu Ona kalkan yapıyordu. Hz. Katâde kendisini buna ruhen o kadar

hazırlamıştı ki, kendisine isâbet eden ve vücudunu delik deşik eden okların acısını bile duymuyor ve kanlar içindeki vücudunu görmüyordu.

Hz. Katâde, Uhud'da Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'i koruma uğrunda bir taraftan vücuduna saplanan okları çıkarırken diğer taraftan da yayına ok takıyor ve onları düşmana atıyordu.

Hz. Katâde (r.a.), başını ve yüzünü Onun mübarek başına ve yüzüne siper ettiği bir esnâda düşman tarafından atılan bir ok, kendisine gelip gözüne isâbet etti ve gözü yüzünün üstüne doğru düşüverdi. Ama bu, onun nazarında hiç de mühim değildi. Çünkü Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'i büyük bir tehlikeden kurtarmıştı. Yani Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e isabet edecek olan bir oka mani olmuş, ve kendini kurban etmişti. Atılan o uğursuz ok da Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in mübârek gözüne bedel, Hz. Katâde'nin gözüne isabet etmiş ve onun gözünü çıkarmıştı. Hattâ bir aralık bu yüzden dengesini bile kaybeder gibi oldu.

İşte bu, bir fedâkârlıktı; hem de gerçekten çok büyük bir fedâkârlıktı. Şimdi hikmet ister ki, böyle bir fedâkârlık şu dünyada da karşılıksız kalmasın. Nitekim öyle oldu.

Onun bu durumunu fark eden Rasûlüllah sallallahü, aleyhi ve sellem, gözyaşları içinde onun için şöyle duâ etti:

"Ey Rabb'im! Katâde yüzüyle ve gözüyle senin Peygamberini korudu. Sen ona daha güzel olan ve daha keskin gören bir göz ihsan eyle!"[1]

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, bu duâyı yaptıktan sonra bununla yetinmedi, Yüce Allah'ın izniyle

---

[1] Sahâbîler Ansiklopedisi, II, 505

dertlilere devâ ve hastalara şifâ olan mübârek eliyle Hz. Katâde'nin düşen gözünü aldı ve onu yerine yerleştirdi. Onun duâsı ve gösterdiği bu mu'cize neticesinde Hz. Katâde'nin gözü eskisinden daha güzel ve daha sağlam olmuştu.

Artık ondan sonra Hz. Katâde, bu göz mucizesiyle ün salmış ve onunla anılır ve hatırlanır olmuştu. Nitekim Yıllar sonra Hz. Katâde'nin bir torunu, Râşid Halifelerin beşincisi sayılan Ömer bin Abdülaziz'in yanına geldiğinde, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem'in mucizesine mazhar olan şerefli dedesinin bu özelliğiyle kendini tanıtmış ve Halife'ye şöyle demişti.

"Ben öyle bir zâtın torunuyum ki, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, onun çıkmış olan gözünü yerine koyunca o anda şifa bulmuş ve o göz, gözlerin en güzeli olmuştu."(2)

* * *

Nebî sallallahü aleyhi ve sellem, havanın çok karardığı ve şimşeklerin peşi peşine çaktığı bir gece, yatsı namazına çıktığında Hz. Katâde ile karşılaştı. Ona,

"Sen Katâde misin?" buyurdu. O da:

"Evet ey Allah'ın Rasûlü! Bu gece (hava çok karardığı ve gök çok gürlediği için) yatsı namazına az kimsenin geleceğini düşündüm. Bu yüzden namazda hazır bulunmak istedim." dedi. Bunun üzerine Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem ona,

"Namazı bitirince yanıma gel." dedi.

Namazı bitirip de yanına gidince, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ona bir değnek verdi ve,

---

(2) İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ĝâbe, IV, 196

"Al bunu; önünden ve arkandan on arşınlık bir dâireyi aydınlatsın." buyurdu.(3)

İşte bu örneklerde açıkça görüldüğü gibi Hz. Katâde (r.a.), o güne kadar Allah yolunda gösterdiği vefâ, sebât ve metânetin, yaptığı fedâkarlıkların ve civanmertliklerin, çektiği çilelerin ve meşakkatlerin ve özellikle de o anda namaza karşı duyduğu şevk ve iştiyâkın sonsuz mükâfâtının küçük bir numunesini daha dünyada iken tatmış ve görmüş oluyordu. Öyle ki, eline verilen o değnek, âdetâ bir projektör gibi birden öyle parlamaya ve ışık saçmaya başladı ki, çevre- sindeki yaklaşık on arşınlık daireyi aydınlatıyordu.

Evet Yüce Allah, îmân edip de îmânlarında sebât eden ve metânet gösteren mü'minlerin ve bâkî olan Yüce Allah'a tam teslim olup O'nun murâkabesi ve huzuru altında olduğunu bilerek hayat sürdüren muhsin kullarının ecir ve mükâfatlarını asla zâyi etmez ve onları karşılıksız bırakmaz. O mükâfâtın çok az bir kısmını tadımlık cinsinden olmak üzere bu dünyada, tamamını ise âhirette olmak üzere mutlaka ihsân eder.

Hz. Katâde (r.a.)'nin îmân, vefâ ve fedâkârlık dolu feyizli hayatının birkaç huzmesinin bizlere de nasip olması ve ebedi saâdetimize vesile kılınması niyâzıyla...

* * *

(3) İbn'ül-Esîr, a.g.e., IV, 196

- 39 -

Mühim Olan Sevmek Değil; Sevilmektir

Evet asıl mühim olan ve insana değer kazandıran şey sevmek değil; sevilmektir. Özellikle de bu mesele Yüce Allah ile ilgili olursa, bu hükmün önemi birkaç kat daha artar. Yani asıl mühim olan Yüce Allah'ı sevmek değil; O'nun tarafından sevilmektir. Ancak şunu aslâ unutmamak gerekir ki, sevilmenin en önemli ve gerekli olan şartı sevmektir. Yani sevmesini bilmek, incitmeden sevmek, istenildiği gibi sevmek, gereği gibi sevmek ve karşılıksız sevmektir.

İşte bir insan Yüce Allah'ı gereği gibi severse, elbetteki Yüce Allah da onu sever ve sevmesinin belirtisi olarak, kusursuz hikmetinin gereğine göre o kulunun yardımcısı olur. Yani dünyevi uhrevi her türlü işinde hikmetinin gereğine göre onun elinden tutar, onu başarıdan başarıya koşturur, onu aziz ve üstün kılar, onu insanlara, cinlere ve meleklere sevdirir, onu başkalarına örnek ve rehber yapar, ona merhamet eder ve onu bağışlar.

İşte Ccennetin hasretini ve özlemini çektiği Hz. Selmân-ı Fârisî de bu şerefe mazhar olanlardan, yani Allah tarafından sevilen ve sevildiği âleme ilân edilen ve

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in yanında apayrı bir yeri bulunan şerefli bir sahâbîdir.

Nitekim Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, bir hadîs-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardı:

"Allah bana Ashâbımdan husûsî olarak dört kişiyi sevdiğini bildirdi ve benim de onları sevmemi emretti: Bunlar Ali, Mikdâd bin Esved, Selmân ve Ebû Zer'dir.[1]

Diğer bir hadislerinde de şöyle buyurmuşlardı:

"Cennet üç kişinin hasretini çekmektedir: Ali, Ammâr bin Yâsir ve Selmân."

Evet, Hz. Selman (r.a.), yüce Allah'ın sevdiği ve Habîb-i Edîbine onu sevmesini emrettiği, Rasûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem'in de *"Selmân bizdendir, Ehl-i Beytimiz-dendir."* iltifâtıyla taltif edip sonsuz beşâretlere ve saâdetlere erdirdiği, Cennet'in derin hasretini ve özlemini çektiği ve kendisini dört gözle beklediği son derece yüce bir şahsiyettir. Bunun bir kısım nedenlerine gelince:

Hz. Selmân Farslılardan ilk Müslüman olan kimsedir.

Hz. Selmân, İran'da Mecûsîler arasında dünyaya gelmiş ve küçüklüğünde onlara yıllarca hizmet etmişti. Fakat bununla hiçbir zaman tatmin olmamıştı. Bu yüzden de Şam'a giderek orada Hıristiyan olmuş ve bir müddet kiliseye devam ederek hizmette bulunmuştu. Ancak orada da aradığı mutluluğu ve beklediği huzuru bulamamış ve onların ileri gelen- lerinde gördüğü haksızlıklar ve sahtekârlıklar sonunda kilise-den iyice soğumuştu.

Hz. Selman bâtıl ve boş şeylerle bir türlü tatmin olmuyordu ve tatmin olmaması aslında gayet normaldi. Çünkü o daima hakkı arayan ve hakikat kovalayan, daha iyiye ve

---

[1] İbn'ül-Esîr, Üsdü'l-Ğâbe, IV, 410

daha güzele hasret duyan, ama bâtıl ve manasız şeyler ile asla tatmin olmayan çok yüce bir ruha, çok temiz bir vicdana ve çok sağlam bir karaktere sahip idi.

Hz. Selman, daha sonraki yıllarda, başından bir çok badire geçtikten sonra, bazı hakikatlere âşina olan bir papa- zın tavsiyesi üzerine, bir kervana katılmış ve Hicâz bölgesine doğru gitmişti. Ancak kervandakiler onun malına ve eşyasına el koymuş, sonra da onu Medîne Yahudilerinden birisine köle olarak satmışlardı.

Hz. Selman, Medîne'de köle olarak hayatını sürdürdüğü zamanlarda, İslâm da Mekke'de atağa geçmiş; etrafa yayılmaya ve tatlı sesini âleme işittirmeye başlamıştı. Öyle ki bu ses, tâ Medîne'ye kadar ulaşmıştı.

Derken bir gün gelmiş ve Hz. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem Medîne'ye hicret etmişti. Bunu duyan ve papazın kendisine yaptığı tavsiyeleri hatırlayan Hz. Selman, her türlü zorluğa katlanarak, her türlü ezâ ve cefayı göğüsleyerek ve her ne pahasına olursa olsun diyerek, akşam hava kararınca bir fırsatını buldu ve henüz Kubâ'da bulunan Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in yanına vardı. Orada Onun mübarek ve feyizli sohbetlerine katılıp sözlerini dinledi ve göklerde aradığını yerde bulmuşçasına sevinerek Onun İslâm'a olan dâvetini kabul edip peygamberliğini tasdik etti.

Hz. Selman artık Müslüman olmuştu. Hem de her şeyi ile Müslüman olmuştu.

Hs. Selman (r.a.), Müslüman olmasıyla birlikte maddî köleliği son bulmamıştı; ama ruhundaki bütün gurbetlikler, hasretler, iniltiler ve ızdıraplar birden son bulmuş ve ruh planında gerçek hürriyete ve gerçek huzura kavuşmuştu. Nitekim daha sonraki yıllarda Rasûlüllah

sallallahü aleyhi ve sellem'in irşadı ve rehberliği ve Sahâbe-i Kirâm'ın da maddî yardımlarıyla maddi köleliği de sona erecek ve kendisini bütünüyle Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in emrine ve hizmetine verecekti.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, her zaman olduğu gibi Ahzâb vakasından önce de Ashâbıyla istişâre etti. Bunun üzerine Ashâb Efendilerimizin pek çoğu görüş ve düşüncelerini açıkladı. Bu arada Hz. Selmân da düşüncesini açıkladı ve şöyle dedi:

"Yâ Rasûlallah! Bizler İran'da düşman süvârilerin hücumuna karşı bazan etrafımızı hendekle çevirirdik. Şimdi de böyle yapsak olmaz mı?"

Hz. Selman'ın bu hikmetli fikri, başta Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem olmak üzere bütün Ashâb Efendilerimiz tarafından câzip bulundu ve vakit geçirilmeden tespit edilen yerlerde hendekler kazıldı. Müşrikler saldırıya geçip de Medîne'nin girişinin geçilemeyecek derecede büyük hendeklerle çevrili olduğunu gördüklerinde neye uğradıklarını ve ne yapacaklarını şaşırdılar ve uzun bir kuşatmadan sonra perişan bir vaziyette gerisin geriye yüzleri üstü dönme zorunda kaldılar. Böylece Yüce Allah'ın yardımı ve Hz. Selman'ın isâbetli teklifi sayesinde İslâm ordusu gâlip gelmiş ve büyük bir tehlikeyi daha bertaraf etmiş oldu.

Hz. Selman (r.a.), sürekli Efendimiz'le birlikte idi. Bu itibarla da ilimde çok seçkin bir mertebeye ulaştı. Nitekim Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, onun hakkında, "Muhakkak ki, Selman ilimle dolmuştur." buyurduğu gibi, Hz. Ali de, onun hakkında "Öncekilerin ve sonrakilerin

ilmi Selman'dadır. O tükenmez bir denizdir." diyerek onun ilimdeki rütbesini ve değerini teslim etmiştir.

Hz. Selman (r.a.), basit ve sâde bir hayat yaşardı. Köle olduğu yıllarda nasıl giyiniyor ve neleri yiyip içiyor idi ise, Medâin vâlisi olduğunda da aynı hâl üzere idi. Yani o, sürekli olarak tevâzu yolunu seçen ve her türlü şatafattan uzak durmasını bilen bir kimse idi.

Hz Selman (r.a.), emrinde çalıştırdığı kimselere karşı çok nâzik ve yumuşak davranır, onlara gayet iyi muâmelede bulunur, onları ağır işler altında ezmez ve işlerine yardımcı olurdu.

Hz. Selman (r.a.), aynı zamanda çok cömert bir insandı. Vâli iken aldığı maaşını hemen fakirlere dağıtırdı. Kendi ihtiyaçlarına gelince onları sepet yaparak karşılamaya çalışır ve artan kısmını da yine fakirlere dağıtırdı.

Hz. Selman (r.a.), dost ve hasta ziyaretine de çok önem verirdi. Dostlarını sık sık ziyaret eder ve bu ziyaretleri her hangi maddî bir çıkar gözetmeksizin sadece Yüce Allah'ın rızâsı için yapardı.

* * *

Hz. Selman üç şeye güler ve üç şeye ağlardı:

Güldüğü şeyler şunlardı:

Ölüm kendisini aradığı halde dünya için hâlâ ümit besleyen kimse.

Yüce Rabb'i kendisinden gaflet etmediği ve kendisini her zaman gördüğü halde, bundan habersiz bir şekilde Yüce Allah'tan gaflete düşen kimse,

Yüce Rabb'inin rızâsını mı, yoksa gazabını mı kazandığını bilmediği hâlde, ebediyen kurtuluşa ermiş bir hava içerisinde kahkaha ile gülen kimse.

Ağladığı şeyler de şunlardı:

Peygamberimizden ve Ashabından ayrı kalışına,

Ölüm döşeğinde ölümün zorlukları ile karşılaşacağına,

Kıyamet gününde hesaptan sonra Allah'ın huzurundan ayrılırken, Cennet'e mi, yoksa Cehennem'e mi gideceğini bilemeyişine...[2]

Hz. Selman (r.a.) bir defasında hastalandığında, Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a.) onun ziyaretine gitmiş ve onu ağlar bir vaziyette bulmuştu. Bunun üzerine ona, "Niçin ağlıyorsun? Halbuki vefat edersen en sevgili arkadaşlarına kavuşacaksın. Havz-u Kevser başında Rasûlüllah ile buluşacaksın Hem Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem senden hoşnuttu." deyince, Hz. Selman Ona şu cevabı verdi:

"Ben ölümden korktuğumdan veya dünyadan ayrılmak istemediğimden dolayı ağlamıyorum. Beni ağlatan şey, Rasûlüllah'ın şu tavsiyesidir: *'Dünyada sizden birinizin sahip olacağı mal, bir yolcunun taşıyacağı azık kadar olsun.'* Halbuki çevreme bakıyorum, bunca servetim var."

Hz. Selman'ın sahip olduğu bütün eşyaları, ancak on beş dirhem değerinde idi.

Hz. Selman (r.a.), vefat ânının yaklaştığını hissettiğinde, hanımını yanına çağırdı ve ona şöyle dedi:

"Bu gün ziyaretçilerim gelecek. Onun için sen şu kapıları açık tut. Çünkü onların hangi kapıdan girmek isteyeceklerini bilmiyorum. Hem sana saklaman için

[2] Ebû Nuaym, Hilye, II, 206-207

verdiğim miski getir. Onu suda ıslatarak iyice karıştır ve meydana gelen kokuyu yatağımın etrafına serp. Çünkü ziyaretime gelecek olanlar, yemek yemezler; ama güzel kokudan çok hoşlanırlar. Sen söylediklerimi bir an önce yap. Sonra da aşağıya in."

Mübarek hanımı söylediklerini aynen yaptı. Aşağıya inince yukarıda bir kısım fısıltılar duydu. Yukarıya çıktığında ise Hz. Selmân'ın mübârek ruhunu teslim ettiğini gördü.(3)

İşte Yüce Allah tarafından sevilmeyi hak eden bereketli bir hayâtın herkese örnek olacak olan bazı kesitleri..

* * *

(3) Ebû Nuaym, Hilye, II, 207-208

- 40 -

İşte Fazıl, İşte Kerem ve İşte Gerçek Kurtuluş

Sahîh-i Buhârî'nin tevhîd bölümünde, mahşerde ve sonrasında cereyan edecek olan bazı sahneleri gözler önüne seren ve bizi düşünmeye ve tedbir almaya davet eden şöyle bir hadîs-i şerif rivâyet edilmektedir.

Açıklamalı meâliyle nakletmeyi uygun gördüğüm bu hadîs-i şerifte, Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.) şöyle demiştir: Biz,

- Yâ Rasûlallah! Kıyâmet gününde bizler Rabb'imizi görecek miyiz? diye sorduk. Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem,

- Sizler gökyüzünde bulut olmadığı zaman Güneş'i ve Ay'ı görmek için birbirinizle sıkışıp darlığa düşer misiniz? buyurdu. Biz,

- Hayır, dedik. Bunun üzerine, Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem,

- İşte sizler Güneş ile Ay'ı görmekte birbirinizle sıkışıp darlığa düşmediğiniz gibi, o gün Rabb'inizi

görmekte de hiç birbirinizle sıkışıp darlığa düşmezsiniz, buyurdu. Sonra da (sözlerine devam ederek) dedi ki:

- (O gün) bir münâdî şöyle nidâ edecek:

- *Her bir topluluk, (dünyada neye ibadet etti ise o) ibadet ettiği şeye gitsin.*

Bunun üzerine salîbe tapanlar (Hıristiyanlar) salîpleriyle, putlara tapan putperestler putlarıyla ve her bir ma'bûdun sahipleri de ma'bûdlarıyla beraber giderler. Nihâyet geride iyi olsun, fâcir olsun, hak üzere bulunan kitap ehlinin geride kalanları olsun, Yüce Allah'a ibadet etmekte olanlar kalır. Sonra Cehennem getirilir. Cehennem onlara serap gibi arz olunur. Yahûdîlere,

- Sizler neye tapardınız? diye sorulacak. Onlar,

- Biz Allah'ın oğlu Üzeyr'e tapardık, diyecekler. Bunun üzerine onlara,

- Siz yalan söylüyorsunuz. Yüce Allah'ın hiçbir eşi ve hiçbir oğlu yoktur. Peki; ne istiyorsunuz? denilecek.

- O Yahûdî tâifesi de,

- Ey Rabb'imiz! Bizi sulamaklığını istiyoruz, diyecekler. Onlara,

- Haydi içiniz, denilecek. Derken birbiri ardınca (kendilerine serap gibi görünen ve su zannettikleri) Cehennemin içine dökülecekler.

Sonra Hıristiyanlara hitâben,

- Sizler neye tapıyordunuz? denilecek. Onlar da,

- Biz Allah'ın oğlu Mesîh'e tapardık, diyecekler.

Bunun üzerine onlara,

- Siz yalan söylüyorsunuz. Yüce Allah'ın hiçbir eşi ve hiçbir oğlu yoktur. Peki; ne istiyorsunuz? denilecek. Onlar da,

- Ey Rabb'imiz! Bizi sulamaklığını istiyoruz, diyecekler. Onlara da,

- Haydi içiniz, denilecek. Derken birbiri ardınca (kendilerine serap gibi görünen ve su zannettikleri) cehennem'in içine dökülecekler. Nihâyet iyi olsun, fâcir olsun, geride Allah'a ibâdet etmekte olanlar kalır. Onlara,

- İnsanlar hep gittikleri halde sizleri hapseden nedir? (hâlâ burada kimi ve niçin bekliyorsunuz) denilecek. Onlar,

- Biz bu günden, kendilerine daha fazla muhtaç olduğumuz dünyada iken bile onlardan ayrılmıştık. (Onların taptıklarına tapmaz, gittikleri kötü yerlere gitmez ve kötü kimselerle arkadaşlık yapmazdık. Dünyada bizim değer ölçülerimiz onlardan tamamen farklı idi. Şimdi onlara hiç ihtiyacımız yokken) nasıl olur da onların arkasına takılırız? Hem biz bir Münâdî'nin, 'Her kavim vaktiyle neye ibâdet etti ise, ona kavuşsun (o ibâdet ettiğini beklesin ve ona iltihak etsin).' diye nidâ ettiğini işittik. Ondan dolayı bizler (dünyada iken her şeyin biricik Sahibi ve Mâliki olan Yüce Rabb'imize ibâdet ettiğimiz ve O'na asla hiçbir şeyi ortak koşmadığımız için, şu anda) Rabb'imizi bekleyip duruyoruz, diyecekler.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem sözlerine devam ederek dedi ki:

(Mahşer meydanında) kalan o müminlere Cebbâr olan Allah, onların ilk defa görüp tanıdıkları suretten başka bir surette gelecek de,

- Ben sizin Rabb'inizim, buyuracak. Onlar da,

- Sen bizim Rabb'imizsin, diyecekler.

Artık O'nunla Peygamberlerden başkası konuşamaz. Yüce Allah,

- Rabb'inizi tanıyabilmek için O'nunla sizin aranızda bir alâmet var mıdır? diye soracak. Onlar,

- Evet Sâk'tır, diyecekler.

Bunun üzerine, Yüce Rab, Sâk'ını keşfedip açacak.

(Bu kelime burada, Cenâbı Hakk'ın nûruyla, rahmetiyle, azametiyle ve haşmetiyle gayet görkemli bir şekilde tecelli etmesi gibi mânâlara gelmektedir. Bununla birlikte bunun asıl mânâsını ancak Yüce Allah bilir.)

Bunun üzerine her mü'min Allah'a secde edecek. Yalnız Allah'a riyâ ve şöhret için (halka göstermek ve işittirmek için) secde eden kimse (secde edemeyip) kalacak. O da secde etmeye davranacak. Fakat Onun sırtı (tahta gibi kaskatı) bir tabakaya dönecek (ve dünyada iken secdesini, inkıyâdını ve ibâdetini sadece Allah için yapmadığından dolayı, orada eğilecek fakat secde edemeyecek). Sonra köprü, getirilir ve Cehennem'in üzerine kurulur. Biz,

- Yâ Rasûlallah! Köprü nedir? dedik.

Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

- Ayakların kayacağı (çok kaypak ve kaygan) bir şeydir. Üzerinde başları eğri kancalar, çengeller, demirden dikenler vardır. Bunların Necid'de bulunan ve Sâdân denilen dikenler gibi uçları sert, keskin ve eğri olan dikenleri vardır. Mü'minlerin kimi onun üzerinden göz

kırpacak kadar kısa bir zaman içinde, kimi şimşek gibi, kimi rüzgar gibi, kimi en iyi cins yürük at ve develer gibi süratle geçerler. Bunların kimi sapasağlam olarak (hiçbir tarafına her hangi bir zarar dokun- madan geçerek selâmete erer) kurtulur. Kimi tırmıklar içinde perişan olmuş (bazı yerleri yaralanmış veya parçalanmış) olarak salıverilir (Sırat köprüsünü geçer ve o da kurtulur). Kimi de cehennem ateşi içine sapır sapır düşerler (Sırat köprüsünü geçemeyip cehennem'i boylar). Nihâyet sonuncuları yüzü koyun sürünerek (sürüklene sürüklene) geçer, kurtulur. Bugünkü günde (bu dünyada) apaçık olan hakkını kurtarmak için hiçbirinizin yalvarıp yakarması o dehşetli günde âsî Mümin kardeşleri arasından çıkıp da ebedî olarak kurtulan Müminlerin, arkada kalanlar için Celâl Sâhibi olan Cebbâr Hazretlerine yalvarıp yakarmasına benzemez.

Onlar (Sırat köprüsünü geçip de kurtuluşu garanti edenler, iyi olarak tanıdıkları kimseler için) şöyle diyecekler:

- Ey Rabb'imiz! Bu geride kalanlar bizim kardeşlerimizdir. Onlar bizimle birlikte namaz kılar, bizimle birlikte oruç tutar ve bizimle birlikte her türlü işlerde (ve hizmetlerde) bulunurlardı. Yüce Allah şöyle buyuracak:

- Haydi gidin. Kalbinde bir dînâr ağırlığınca îmânı olan her kimi bulursanız, oradan çıkarın.

Yüce Allah, onların sûretlerini yakmayı ateşe haram edecektir. Bu şefâatçiler, (yahut kurtarıcı olanlar) o tanıdıklarını (Cehennem'den çıkarıp kurtarmak için geldiklerinde) kimini ayağının üstüne, kimini de yarı inciğine kadar ateşe gömülerek içeriye dalmış bir vaziyette

bulacaklar ve tanıdıklarını çıkarıp dönecekler. Yüce Allah, yine buyuracak:

- Haydi bir daha gidin. Kalbinde yarım dînâr ağırlığınca îmânı olan her kimi bulursanız, onları da çıkarınız.

Onlar yine böyle olanlardan tanıdıklarını çıkarıp dönecekler. Yüce Allah yine buyuracak:

- Haydin bir defa daha gidin. Kalbinde bir zerre ağırlığınca îmânı olan her kimi bulursanız, çıkarınız.

Onlar yine böyle olanlardan tanıdıklarını çıkaracaklar.

(Hadîsin râvîsi olan) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.) dedi ki:

Eğer bu dediğime inanmıyorsanız, **"Şüphesiz ki, Allah zerre kadar haksızlık etmez. (Zerre kadar) bir iyilik olursa, onu kat kat artırır.** (Ayrıca) **Kendi cânibinden de pek büyük bir mükâfât verir.**[1] âyetini okuyunuz.

Böylece Peygamberler, melekler ve mü'minler şefâat etmiş bulunacaklar. Derken Cebbâr olan Yüce Allah,

"**Artık sıra benim şefâatime geldi.**" buyuracak ve ateşten bir kabza tutacak, (bir kısım insanı toplayacak ve kömür gibi) simsiyah yanmış olan bir takım kavimleri Cehen- nem'den çıkaracak. Akabinde bunlar Cennet'in giriş yolları üzerinde olup da "Hayat nehri" adı verilen bir nehrin içine atılacaklar. Onlar o nehrin her iki tarafında, sel uğradığında biten yabânî reyhan tohumlarının çabucak bittiği gibi bitecekler. Sizler o yabânî reyhan tohumlarını bir taşın dibinde, bir ağacın dibinde görmüşsünüzdür. Onlardan güneşte kalanları yeşil, gölgede olanları da beyazdır. Sonra onlar, hayat nehrinden beyaz ve parlak

---

[1] Nîsâ Sûresi, 40. âyet

inciler gibi çıkacaklar. Boyunlarına kendileriyle tanınacakları altın ve gümüş cinsin- den hâtemler (mühür halkaları) takılır ve (bu şekilde) Cennet'e girerler. Cennet âhâlisi (onları bu halde görünce):

- *Bunlar Rahmân'ın âzâdlıklarıdırlar ki, (Yüce Rahmân) onları işledikleri herhangi bir amelleri ve takdîm ettikleri herhangi bir hayırları olmadan cennete sokmuştur,* diyeceklerdir.

Sonra onlara (bu en son cennete girenlere),

- *Gözünüzün görebildiği sizindir. Bir o kadarı daha sizindir,* denilecek.[2]

İşte İlâhi Fazıl, İşte Rahmâni Kerem, ve İşte ebedî kurtuluş...

* * *

---

[2] Buhârî, el-Câmi'us-Sahîh, VIII, 182-183

Eğitimci-Yazar Vehbî Yıldız'dan
İlme, Düşünceye, Îmâna ve İstikâmete
Çağıran Kitaplar

Düşün, Anla ve Ağla

Câhiliye asrını, kısa bir zamanda Saâdet asrına dönüştüren Ashâb-ı Kirâm'ýn sergilediði son derece ibretli hâdiseleri nakleden ve okuyup anlayanları hayretler içerisinde bırakan bir eser... Asr-ı Saâdet bahçesinden derlenen Sahâbe-i Kirâm kokulu bir ***Gül Demeti***.

* * *

Değer Ölçüsü 1-2

Bir Müslüman'ın her iki cihanın mutluluðunu garanti altına alması için, Kur'ân-ı Kerîm'e göre nelere dikkat etmesi gerektiğini ve başkalarını değerlendirirken, bu değerlendir- meyi hangi ölçülere göre yapmak gerektiğini gösteren ***Ölçüler Manzûmesi*** bir eser.

* * *

Hakîkat Güneşi

Küfrün ve şirkin ne kadar korkunç bir cinâyet olduğunu, îmân ve tevhîd'in ise gerek fertler gerekse toplumlar için ne derece gerekli ve tatlı bir huzur kaynağı olduğunu ve yüce tevhîd hakîkatinin gündüz güneşinden daha parlak olduğunu haykıran bir ***Gür Sadâ.***

* * *

İlhâm Kaynakları

İçlerinde nübüvvet iksiri, hidâyet nûru ve her iki cihân saâdetinin düsturları bulunan ve teslîmiyet derecesine göre herkes için ilhâm kaynakları mesâbesinde olan hadîs-i şeriflerden günümüze bakan bazılarını, meâl ve açıklama- larıyla birlikte teşhir eden bir "***Kırk Hadîs Mecmuası***"

* * *

İlim ve İrfan Nesli

Bütün hâdiselere ma'rifet ve hikmet nazarıyla bakan ve hâdiseler karşısında sürekli olarak müteyakkız ve mütenebbih olan tebliğ ve irşad erbabını tanıtan ve cehâlet ve gaflet kuyusuna ve dalâlet ve ilhâd bataklığına düşenleri var gücüyle kurtarmaya çalışan gerçek ilim, irfan ve hizmet kervanını gösteren bir ***Rehber Kitabı.***

* * *

Hidâyet Yıldızları

Hidâyet Semâsının en parlak yıldızları, istikâmet ülkesinin en güvenilir rehberleri ve insanlar ile cinler âleminin en seçkin sîmâları ve insanlık tarihinin en görkemli iftihar tablosu olan Sahâbe-i Kirâm'ı tanıtan ve sevdiren bir ***Tatlı Nağme.***

* * *

Aklın Gözyaşları

Ruhun huzur kapılarını, kalbin tatmin yollarını ve nefsin ıslâh çârelerini gösteren ve sonunda ruhu, kalbi ve

aklı bir kısım ızdırablardan kurtaran ve insana derin bir nefes aldıran bir **Saâdet Damlası.**

* * *

BİBLİYOGRAFYA

AHMED İBN HANBEL (ö:241/855): Müsned, I-VI, Beyrut 1313

BUHÂRÎ, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâil (ö: 256/870), el-Câmı'us-Sahîh, I-VIII, İstanbul 1401/1981

EBÎ YA'LÂ, Ahmed b. Ali b. el-Müsennâ et-Temîmî (ö: 307/919): Müsned-ü Ebî Ya'lâ, I-XVI, Dımeşk 1404/1984

EBÛ DÂVÛD, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî (ö:275/888), Sünen, I-V, İstanbul 1401/1981

EBU NU'AYM, Ahmed b.Abdullah el-İsfehânî (ö:430/1039), Hılyet'ül-Evliyâ ve Tabakât'ül-Asfiyâ, I-X, Mısır 1351-1357/ 1933- 1938

GÜMÜŞHÂNEVÎ, Ahmed Ziyâeddîn: Mecmûat'ül Âhzab, İstanbul 1311

İBN'ÜL-ESÎR, Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed el-Cezerî (ö:630/1233): Üsd'ül-Ğabe fî Ma'rifet'is-Sahâbe, I-V, Tahran 1280/1860

İBN HİŞÂM, Ebû Muhammed Abdülmelik, (ö:218/833), es-Sîretü'n-Nebeviyye, I-IV, Beyrut 1391/1971

İBN SA'D, Muhammed b. Sa'd Kâtib'ül- Vâkidî: et-Tabakât'ül-Kübrâ, I- VIII, Beyrut 1380/1960

MEVLÂNÂ ŞİBLÎ, Süleyman Nedvî: Asr-ı Saâdet, (trc. Ömer Rıza Doğrul). I-X, İstanbul 1346/1928

MÜSLİM, Ebu'l-Hüseyin Müslim b. Haccâc el-Kureyşî (ö:261/875) el-Câmi'us-Sahîh, I-III, İstanbul 1401/1981

NURSÎ, Said, Mektûbat, İstanbul 1986, Sözler Yayınevi

NURSÎ, Said, Mesnevî-i Nûriye, 1986, Sözler Yayınevi

SAHÂBÎLER ANSİKLOPEDİSİ, Komisyon, I, II, istanbul, 1993

TABERÂNÎ, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed (360/970), El-Mu'cem'ül-Evsât,

TİRMİZÎ, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ (279/892), Sünen, I-V, İstanbul 1401/1981

IŞIK YAYINLARI

Aklın Gözyaşları

Yayın Numarası: 144 ISBN: 975-8642-65-0

ADRES: Bulgurlu Mah. Libadiye Cad. Bağlaryolu Sok. No: 5

Tel: 0 (216) 522 11 88 Fax: 0 (216) 522 11 99 Üsküdar-İstanbul

www.isikyayinlari.com

BASKI: ÇAĞLAYAN A.Ş.

Sarnıç Yolu No: 7 35410 Gaziemir/İzmir Tel: 0 (232) 252 2097/98

İfâde-i Merâm

Ey Mekke, Ey Medîne ve Ey Kudüs!

Ey Bedir, Uhud ve Hendek!

Ey Kehf, Hirâ ve Sevr!

Ey Mü'min-i âl-i Firavun, Ey Âsiye ve Ey Habîb-i Neccâr!

Ey Aşere-i Mübeşşere, Ey İslâm'ın ilk çilekeşleri ve Ey Ehl-i Beyt!

Ey Ashâb-ı Kirâm, Ey Tâbiîn-i Izâm ve Ey Tebe-i Tabiîn-i Fihâm Efendilerimiz!

Ey Yemen, Şâm, Mısır, Küfe, Bağdat, Basra ve Buhârâ! Ey Endülüs ve Ey Cebel-i Târık!

Ey Urfa, Kayseri, Konya, Bursa, İstanbul, Çanakkale, Isparta, Kastamonu ve İzmir!

Siz var ya, gerek beldelerinizle, gerek insanlarınızla, gerekse temsil ettiğiniz misyonunuzla, Yüce Allah'ın ve Rasûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'in bana ve neslime birer emânetisiniz.

Ben ve neslim, idrâk ettiğimiz ve Hicrî bin dört yüz yirmi iki, rabîulevvel ayının on ikinci gecesine tevafuk eden "Şu Mübârek Velâdet Gecesinde" size söz veriyoruz:

Allah'ın yardımıyla ve gücümüzün yettiğince sizi asla terk etmeyecek, sizi kesinlikle unutmayacak, sizinle iftihar edecek ve sizin temsil ettiğiniz mânâ ve muhtevânızı hayatımızın sonuna kadar müdâfaa ve muhâfaza edeceğiz.

Bu düşüncelerle Merhum M. Akif'in tazarru' ve niyâzına aynen katılıyor; hattâ niyet plânında daha geniş bir sahayı düşünerek şevk ve iştiyakla, azim ve gayretle şöyle diyoruz:

Ruhumun senden İlâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin, ma'bedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezânlar ki, şehâdetleri dinin temeli;
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

* * *

Hz. İbrahim (a.s.)'in ateşe atıldığını duyan bir küçük kuş, gagasına bir damla su alıp geldi ve ateşi söndürmek için o bir damla suyu ateşin üzerine bıraktı. İbrahim (a.s.), ona dedi ki:

"Kuş kardeş! Kanatlarına dikkat et. Hem senin gagan- daki su, bu ateşi söndürmeye yetmez. Kaldı ki sonunda, yine Yüce Rabb'imin dediği olur."

Buna karşılık, o mübârek kuş şöyle cevap verdi:

"Ben de bunun böyle olduğunu biliyorum. Fakat istedim ki: **Safım belli olsun, dostluğumuz belli olsun**."

İşte bu garip ve bîçare Vehbî de, aklımdan ve kalbimden süzülen şu bir kaç damlacık gözyaşımla, sadece gözlerimi parlatmak, kimliğimi belirtmek ve safımı belli etmek istedim.

Azîzim! Sen var ya, Nemrutların yaktıkları fitne ateşlerine odun taşıyanlardan değil; ma'sûm ve hasbî insanların kurtulması için o ateşe su taşıyanlardan olmaya bak.

Her türlü muvaffakiyet ve güzel neticeler ancak Yüce Allah'tandır. Öyle ise her türlü başarı sadece Yüce Allah'tan bilinmeli ve yalnız O'na şükredilmelidir.

25 mayıs 2002
12 Rabîulevvel 1422
Vehbî Yıldız